El hòbbit

J.R.R. Tolkien

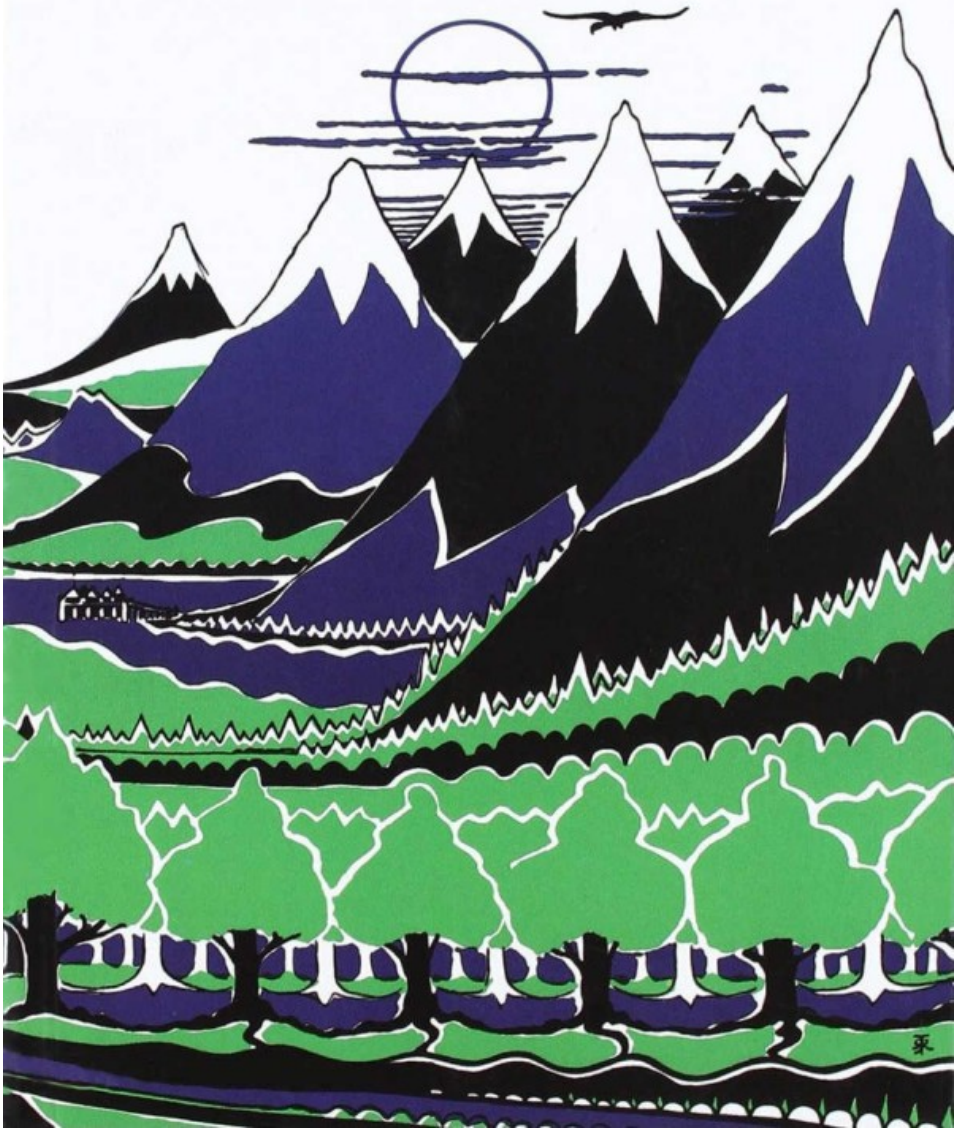

Situada l'any 2941 de la Tercera Edat del Sol, la història del hòbbit Bilbo Saquet arrenca amb la recerca d'un tresor. Fins ara la vida del protagonista ha estat molt tranquil·la i rutinària, però tot canviarà quan emprengui camí cap a terres estranyes. Amb la companyia del mag Gàndalf, un grup de nans i d'altres personatges que trobarà al llarg del recorregut, les aventures d'en Bilbo ens transporten al món imaginari que creà l'autor d'*El senyor dels anells*.

El hòbbit s'ha convertit en tot un clàssic des de la seva primera edició l'any 1937.

epublibre

J.R.R. Tolkien

El Hòbbit

Viatge d'anada i tornada

ePub r1.0
GossetInofensiu 18.05.16

Títol original: *The Hobbit*
J.R.R. Tolkien, 1937
Traducció: Francesc Parcerisas, 1983
Il·lustracions: J.R.R. Tolkien

Editor digital: GossetInofensiu
ePub base r1.2

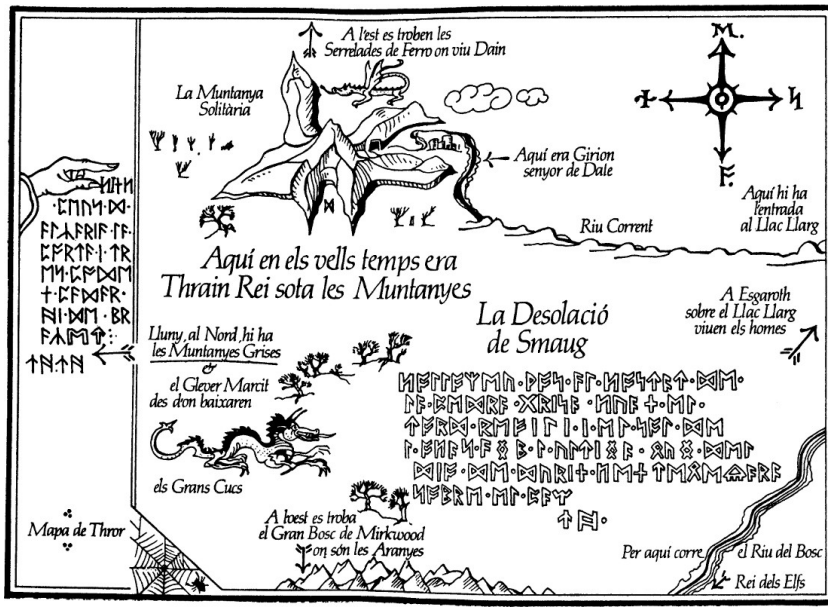
A l'est es troben les
Serrelades de Ferro on viu Dain
La Muntanya
Solitària
Aquí era Girion
senyor de Dale
M.
Aquí hi ha
l'entrada
al Llac Llarg
Riu Corrent
Aquí en els vells temps era
Thrain Rei sota les Muntanyes
La Desolació
de Smaug
A Esgaroth
sobre el Llac Llarg
viuen els homes
Lluny al Nord hi ha
les Muntanyes Grises
el Glever Marcit
des d'on baixaren
els Grans Cucs
Mapa de Thror
A l'oest es troba
el Gran Bosc de Mirkwood
on són les Aranyes
Per aquí corre
el Riu del Bosc
Rei dels Elfs

ᛗᛚ·ᚺᚠᛒᛒᛁᛏ
ᚠ
ᚹᛁᚠᛏᚷᛗ·ᛞ·ᚠᚾᚠᛞᚠ·ᛁ·ᛏᚠᚱᚾᚠᛞᚠ

Aquesta és una història de fa molts anys. D'una època en què les llengües i les lletres eren força diferents del que són avui. Emprem el català per representar les llengües. Cal fer, però, algunes advertències. El mot *hòbbit* no figura als diccionaris habituals; cal pronunciar-lo amb una hac aspirada, com ho fa l'anglès, l'alemany i d'altres llengües. Aquesta és la raó per la qual l'article no s'apostrofa. El mot *nan* té el plural *nans*, però, només quan parlem de l'antic poble a què pertanyia en Thorin Oakenshield i els seus companys, trobareu adjectius construïts per derivació com *nanesc* i *nanívol*. *Orc* és un mot català que fa referència a l'infern dels pagans. Aquí apareix en un o dos llocs, però habitualment és traduït per *goblin* (o per *hobgoblin* quan fa referència als animals més grossos). *Orc*, aquí, és la forma emprada pels hòbbits per al nom que, en aquella època, hom donava a aquelles criatures, i guarda relació amb el primer significat del mot, però no amb la nostra *orca*, nom d'un mamífer marí similar al dofí.

Les runes eren lletres antigues emprades originàriament per ésser gravades o cisellades en fusta, pedra o metall, i per això mateix eren primes i anguloses. En els temps d'aquest conte només els nans les empraven amb regularitat especialment per a llurs arxius privats o secrets. Llurs lletres rúniques en aquest llibre són representades per les lletres runes catalanes, conegudes per no poca gent. Si compareu les runes del mapa de Thror amb les transcripcions a lletres modernes (als capítols primer i tercer), podreu descobrir l'alfabet, adaptat al català modern, i també llegir el títol rúnic de l'encapçalament.

Al mapa hi ha totes les runes excepte les corresponents a les

lletres K, Q, W, Y, Z. Una de les runes ja veureu que serveix per a diversos sons: en concret dos. Useu, si us cal completar l'alfabet, per a la K i la Q la runa . Per a la W la mateixa runa de la V, . Per a l'X, si cal, podeu emprar la runa nanenca . Per a la Y i la Z, s'usen, respectivament, les mateixes runes que per a I i S, és a dir: i . Trobareu, amb tot, que algunes runes representen dues lletres modernes (són alguns dels nostres dígrafs —els dígrafs RR, GU i IX, però, no existien); són les runes , , , . La porta secreta era marcada D . Al costat una mà assenyalava cap a aquest signe i, dessota, hi havia escrit:

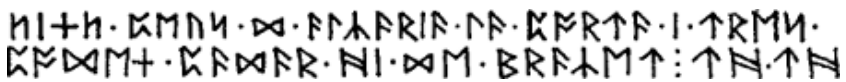

Les dues últimes runes són les inicials de Thror i de Thrain.
Les runes lunars que llegí Élrond eren:

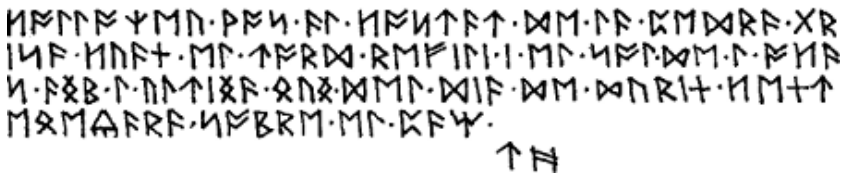

Al mapa els punts cardinals estan marcats per runes, amb l'Est al damunt, com és costum en els mapes dels nans, de manera que cal llegir, en el sentit de les manetes del rellotge: E(st), S(ud), O(est), N(ord). El mapa de les Terres Salvatges ja té l'orientació habitual.

I
Una reunió inesperada

En un forat a terra, hi vivia un hòbbit. No era pas un forat lleig, brut, humit, ple de restes de cucs i amb olor de resclosit, però tampoc no era un forat sec, pelat, sorrenc, sense cap lloc on seure ni cap cosa per menjar: era un forat de hòbbit, cosa que significava comoditat.

Tenia una porta perfectament rodona, com un ull de bou, pintada de verd, amb una argolla brillant de llautó daurat al bell mig. La porta donava a una mena de vestíbul de forma tubular que semblava un túnel: un túnel molt confortable, sense fum, amb les parets fetes de plafons, i el terra enrajolat i encatifat, moblat amb cadires envernissades i nombrosos penja-robes per a barrets i abrics —perquè al hòbbit l'entusiasmaven les visites. El túnel penetrava turó endins, seguint un curs prou recte, tot i que no acabava de ser recte del tot, cap a un costat del turó —El Turó, com l'anomenava la gent en moltes milles al voltant— i tenia moltes portetes que s'obrien a banda i banda, primer cap a un costat i després cap a l'altre. No li calia pas pujar escales, al hòbbit: dormitoris, banys, cellers, rebosts (en tenia un munt, de rebosts), guarda-robes (tenia habitacions senceres plenes de vestits), cuines, menjadors, tot es trobava a la mateixa planta, i evidentment en el mateix túnel. Les millors habitacions eren totes a la banda esquerra (en entrar-hi), ja que eren les úniques que tenien finestres, unes finestres rodones, fondes, des de les quals es dominava el jardí, i els camps de més enllà, que baixaven suaument cap al riu.

Aquest hòbbit era un hòbbit benestant i de cognom es deia Saquet. Els Saquet havien viscut al barri del Turó des de temps immemorial, i la gent els considerava molt respectables, no sols perquè la majoria d'ells eren rics, sinó també perquè mai no havien

tingut cap aventura ni havien fet cap cosa imprevista: hom sabia el que un Saquet opinaria d'una qüestió qualsevol sense que calgués preguntar-li-ho. Aquesta és la història de com a un Saquet li esdevingué una aventura, i de com va trobar-se fent i dient coses del tot inesperades. És possible que perdés el respecte dels seus veïns, però va guanyar-hi... —bé, si va guanyar-hi o no alguna cosa, això ho veureu al final.

La mare del nostre hòbbit en concret —què és un hòbbit? Suposo que, en els nostres dies, cal alguna descripció dels hòbbits, ja que han esdevingut estranys i tímids de la Gent Gran, que és com ells ens anomenen. Són (o eren) una genteta menuda, de la meitat de la nostra alçària i més petits que els nans barbuts. Els hòbbits no tenen barba. En ells hi ha poc o res de màgic, a excepció d'aquesta màgia ordinària i quotidiana que els ajuda a desaparèixer silenciosament i ràpidament quan babaus grossos i enzes com vosaltres i jo s'acosten fonyant-ho tot, i fent un soroll com d'elefants que els hòbbits poden sentir a una milla de distància. Tenen propensió a ser grassonets de panxa; vesteixen amb colors llampants (sobretot verd i groc); no calcen sabates, perquè en llurs peus creix ben naturalment una sola de cuiro i un pèl atapeït i calent de color marró similar al que els creix al cap (que és arrissat); tenen dits llargs, àgils i bruns, cares de bons jans i riuen amb rialles fondes i sucoses (en especial havent dinat, cosa que fan un parell de cops al dia sempre que poden). Ara ja en sabeu prou per continuar. Com us deia, la mare d'aquest hòbbit —és a dir, d'en Bilbo Saquet— era la famosa Belladonna Tuc, una de les tres notables filles del Vell Tuc, cap dels hòbbits que vivien de l'altre costat de l'Aigua, el riuet que corria pel Turó. Tot sovint se sentia dir (en d'altres famílies) que, feia molt de temps, algun dels avantpassats dels Tuc es devia haver casat amb una fada. Com és natural això era absurd, però és cert que encara hi havia en ells alguna cosa que no era ben bé dels hòbbits i, de tant en tant, membres del clan dels Tuc feien una escapada i tenien aventures. Desapareixien discretament i la família hi tirava terra; però la veritat és que els Tuc no eren tan respectables com els Saquet, encara que sense cap mena de dubte eren més rics.

I no és que la Belladonna Tuc tingués mai cap aventura després de convertir-se en senyora d'en Bungo Saquet. En Bungo, que era el

pare d'en Bilbo, construí per a ella (i en part amb els diners d'ella) el més luxós cau de hòbbit que hom pogués trobar, tant sota El Turó, com sobre El Turó, com de l'altra banda de l'Aigua, i allí van viure fins a la fi de llurs dies. Amb tot, és probable que en Bilbo, l'únic fill de la Belladonna, malgrat ser exactament, en les aparences i en el capteniment, com una segona edició del seu sòlid i confortable pare, hagués rebut alguna cosa un xic especial de la banda dels Tuc, alguna cosa que només esperava l'oportunitat de sortir a la llum. L'oportunitat no es presentà mai fins que en Bilbo Saquet ja era un home fet i refet, tenia pels volts dels cinquanta anys, i vivia en l'esplèndid cau de hòbbit construït pel seu pare, el mateix que us acabo de descriure, i de fet semblava aparentment instal·lat allí per sempre.

Per alguna curiosa coincidència, un matí de fa molt de temps, en la quietud del món, quan hi havia menys soroll i més verd, i els hòbbits encara eren nombrosos i pròspers, i en Bilbo Saquet s'estava a la porta després d'esmorzar, tot fumant una enorme i llarga pipa de fusta que gairebé li arribava als llanosos dits dels peus (curosament raspallats), aparegué en Gàndalf. En Gàndalf! Si haguéssiu sentit només una quarta part del que jo he sentit d'ell, això que jo sols he sentit una part molt petita del que se'n pot sentir, ja estaríeu preparats per a qualsevol mena d'història remarcable. Anés on anés els contes i aventures brollaven arreu de la manera més extraordinària. Feia temps i temps que no s'havia atansat per aquella banda de sota El Turó, de fet des de la mort del seu amic el Vell Tuc, i els hòbbits quasi havien oblidat quin aspecte tenia. Havia estat lluny, de l'altra banda del Turó i més enllà de l'Aigua, per afers de la seva incumbència des de quan tots ells eren nois i noies, hòbbits petitons.

Tot el que el confiat Bilbo va veure aquell matí fou un vell que duia bastó. Portava un barret blau, llargarut i acabat en punxa, una llarga capa grisa, una bufanda argentada per sobre de la qual li penjava fins més avall de la cintura la llarga barba blanca, i immenses botes negres.

—Bon dia! —digué en Bilbo, i ho deia de cor. El sol brillava i l'herba era molt verda. Però en Gàndalf se'l mirà des de sota de les celles llargues i tofudes que sobresortien més que l'ala del seu capell ombriu.

—Què voleu dir? —respongué—. ¿Em desitgeu un bon dia, o voleu dir que fa bon dia tant si m'agrada com si no; o potser voleu dir que aquest matí us sentiu bé, o que és un dia per ser bo?

—Tot això alhora —digué en Bilbo—. I un matí esplèndid per fumar una pipa de tabac a l'aire lliure, si en voleu més. Si dueu una pipa a sobre, seieu i ompliu-la del meu tabac! No hi ha pressa de cap mena, tenim tot el dia! —I aleshores en Bilbo s'assegué en un seient al costat de la porta, encreuà les cames, i deixà anar un meravellós anell gris de fum que s'enlairà amunt sense trencar-se i desaparegué flotant per sobre El Turó.

—Molt bonic! —digué en Gàndalf—. Però aquest matí no tinc temps per fer anells de fum. Cerco alguna persona que vulgui participar en una aventura que estic planejant i em costa molt trobar-ne cap.

—M'ho imagino..., en aquestes terres! Som gent senzilla i tranquil·la i no sé per a què serveixen les aventures. Coses incòmodes, desagradables, torbadores! Sempre arribes tard a sopar! No acabo de veure què hi troba la gent —va dir el nostre senyor Saquet, i es ficà el polze darrera els tirants i bufà un altre anell de fum encara més gros. Després agafà el correu del matí i començà a llegir-ne les cartes, fent veure que ja no parava atenció en el vell. Havia decidit que no era home de la seva trepa, i desitjava que se n'anés. Però el vell no es bellugà. Romangué recolzat al seu bastó i mirant el hòbbit sense dir res, fins que en Bilbo se sentí força incòmode i fins i tot un xic enutjat.

—Bon dia! —digué finalment—. Aquí no en volem saber res, d'aventures, moltes gràcies! Podeu provar enllà del Turó o a l'altra banda de l'Aigua. —Amb això volia dir que la conversa havia acabat.

—I prou que feu servir el *Bon dia* per a una pila de coses! —va dir en Gàndalf—. Ara voleu donar a entendre que desitjaríeu deslliurar-vos de mi, i que no serà bo fins que me'n vagi.

—De cap de les maneres, de cap de les maneres, senyor meu! Deixeu-me veure, no crec pas saber el vostre nom?

—Sí, sí que el sabeu..., i jo el vostre, senyor Bilbo Saquet. I vós coneixeu el meu nom, encara que no sapigueu que pertany a la meva persona. Jo sóc en Gàndalf, i Gàndalf vol dir jo! Pensar que hauré viscut perquè el fill de la Belladonna Tuc em donés el bon dia

com si fos un venedor ambulant de botons!

—Gàndalf, Gàndalf? Senyor Déu meu! ¿No sereu pas el mateix màgic errant que donà al Vell Tuc un parell de botons de diamant màgics que es cordaven sols i que mai no es descordaven fins que els ho ordenava? No sereu pas l'home que solia explicar a les festes aquells contes magnífics, sobre dracs i gòblins i gegants i el rescat de princeses i la sort inesperada dels fills de vídua? No el mateix que acostumava a fer aquells castells de focs tan absolutament excel·lents! Com me'n recordo! El Vell Tuc els solia engegar la nit de Sant Joan. Esplèndids! S'enlairaven com grans lliris i dents de lleó i ginestells de foc i quedaven suspesos en l'entrellum durant tot el crepuscle! —Ja haureu advertit que el senyor Saquet no acabava de ser tan prosaic com a ell li agradava de creure, i també que el delitaven les flors—. Vatua! —prosseguí—. ¿No és en Gàndalf responsable que xicots i xicotetes apacibles desapareguessin com per encanteri en cerca d'aventures esbojarrades? Qualsevol cosa des d'enfilar-se als arbres fins a visitar els elfs..., o embarcar-se en vaixells, navegant a costes distants! Beneït sia, la vida era força inter... Vull dir, en aquells temps solíeu trastocar terriblement les coses d'aquestes terres. M'haureu de perdonar, però no tenia ni idea que encara continuéssiu ficat en aquests afers.

—I en quins afers volíeu que em fiqués? —replicà el màgic—. De tota manera m'alegra veure que recordeu alguna cosa de mi. Sembla que els castells de focs els recordeu amb força afecte, de tota manera, això ja dóna alguna esperança. De fet, en record del vostre vell avi Tuc, i en memòria de la pobra Belladonna, us donaré el que heu demanat.

—Perdoneu, però jo no he demanat pas res!

—I tant! I, amb aquesta, ja van dues vegades. Però us perdono. I us ho concedeixo. De fet arribaré, fins i tot, a embarcar-vos en aquesta aventura. Per a mi serà molt divertit, i molt bo per a vós..., i també profitós, molt probablement, si és que arribeu a sortir-vos-en.

—Ho sento! No en vull saber res, d'aventures, moltes gràcies. Avui no. Bon dia! Però, si us plau, passeu a prendre el te quan més us abelleixi! Demà mateix, per què no? Veniu demà! Adéu-siau! —amb aquestes paraules el hòbbit va fer mitja volta i s'esmunyí endins de la seva porta rodona i verda, i la va tancar tan bon punt

gosà sense por de semblar rude. Després de tot, els màgics són els màgics.

—Per què dimonis l'he invitat a prendre el te! —va dir-se mentre es dirigia al rebost. Acabava d'esmorzar, però pensà que un pastís o dos i un got d'alguna cosa li anirien bé després del sobresalt.

Mentrestant en Gàndalf encara s'estava dempeus davant de la porta, i rient d'allò més, però baixet. Passada una estona s'acostà i amb la punta del bastó marcà un signe estrany a la bonica porta verda del hòbbit. Després s'allunyà a grans passes, justament en el moment en què en Bilbo acabava el segon pastís i començava a pensar que se n'havia escapolit molt bé, de les aventures.

L'endemà gairebé se n'havia oblidat, d'en Gàndalf. Li costava de recordar les coses, excepte quan les apuntava a la seva llibreta de compromisos, així: *Gàndalf te dimecres.* I el dia abans havia estat massa esvalotat per recordar-se d'apuntar-ho.

Just abans de l'hora del te la campaneta de la porta principal repicà amb força descomunal, i llavors ho recordà! Va córrer i posà la tetera a escalfar, i parà una altra tassa i el platet, i un o dos pastissos extres, i corregué a la porta.

Anava a dir «Sento molt haver-vos fet esperar», quan va veure que en realitat no es tractava d'en Gàndalf. Era un nan amb una barba blava ficada dins un cinturó daurat, i ulls molt lluents sota la caputxa d'un verd fosc. Tan bon punt la porta quedà oberta, el nan empenyé cap endins, ben bé com si l'haguessin estat esperant.

Va penjar la capa amb caputxa al ganxo més proper i amb una profunda reverència digué:

—Dwalin, per servir-vos!

—Bilbo Saquet, a disposar! —respongué el hòbbit, massa sorprès de moment per formular cap pregunta. Quan el silenci que se'n seguí esdevingué massa incòmode, afegí—: Estic a punt de prendre el te; si us plau, passeu i acompanyeu-me. —Potser ho digué amb un xic d'encarcarament, però pretenia de ser amable. ¿Com reaccionaríeu vosaltres si entrés un nan que no espereu i pengés les seves coses a l'entrada sense ni un sol mot d'explicació?

No feia gaire que seien a taula, de fet quasi no havien tocat el tercer pastís, quan se sentí un altre truc de la campana, encara més fort.

—Perdoneu-me! —va dir el hòbbit, i anà cap a la porta.

«De manera que per fi heu arribat!», això era el que li pensava dir, a en Gàndalf, aquesta vegada. Però no era pas en Gàndalf. Qui hi havia en el seu lloc era un nan que semblava molt vellet, palplantat al graó d'entrada amb una barba blanca i caputxa escarlata; i aquest també s'escapolí endins com si algú l'hagués invitat tan bon punt la porta quedà oberta.

—Veig que ja han començat a arribar —va dir en veure penjat el caputxó verd d'en Dwalin. Penjà la seva caputxa vermella al costat i, duent-se la mà al pit, afegí—: Balin, per servir-vos!

—Agraït! —digué en Bilbo amb veu sufocada. No era la cosa correcta que calia dir però aquell *ja han començat a arribar* l'havia atabalat terriblement. Li agradava tenir visites, però s'estimava més conèixer-les abans que arribessin, i preferia invitar-les ell mateix. Tingué la terrible sospita que potser no tindria prou pastissos, i, si es produïa aquesta circumstància, ell, com a amfitrió que era, sabia quin era el seu deure i que, per més que li dolgués, hauria de respectar-lo: hauria de quedar-se'n sense.

—Entreu, entreu i preneu una mica de te! —aconseguí dir després de respirar profundament.

—M'abelliria més una mica de cervesa, si a vós no us importa, senyor —digué en Balin, el de la barba blanca—. Però no m'importaria un xic de pastís..., un pastisset de llavors, si en teniu.

—Muntanyes! —es trobà responent en Bilbo amb gran sorpresa; i abans d'adonar-se'n ja corria cap al celler, també, per omplir una gerra de cervesa grossa, i després al rebost per heure dos esplèndids pastissos rodons de llavors que havia cuit aquella tarda per a l'hora del ressopó.

Quan tornà, en Balin i en Dwalin xerraven a taula com vells amics (en realitat eren germans). En Bilbo dipositù bruscament la cervesa i el pastís davant d'ells, i en aquest moment tornà a repicar amb força la campana i de seguida dringà una altra vegada.

«Aquest cop segur que és en Gàndalf», pensà mentre esbufegava pel corredor. Però no ho era. Eren dos nans més, ambdós amb caputxes blaves, cinturons platejats i barbes grogues; i cadascú duia un sac amb eines i una pala. Tan bon punt la porta comença a obrir-se, s'hi escapoliren endins... En Bilbo quasi ni se'n sorprengué.

—Què puc fer per vosaltres, senyors nans? —va dir.

—Kili, per servir-vos! —digué un.

—I Fili! —afegí l'altre, mentre ambdós es treien les caputxes blaves i feien una inclinació.

—A vosaltres i la vostra família! —replicà en Bilbo, que aquest cop recordà la seva bona educació.

—En Dwalin i en Balin ja són aquí, pel que veig —digué en Kili —. Fem cap a l'aplec!

«Aplec!», pensà el senyor Saquet. «No m'agrada com sona, això. De debò hauria de seure un minut i recapacitar i beure alguna cosa.» Només havia tingut temps de fer un glopet, en un racó, mentre els quatre nans seien al voltant de la taula i parlaven de mines i d'or i de problemes amb els orcs, i de les devastacions de dragons, i de munts d'altres coses que no entenia, ni volia entendre, perquè semblaven excessivament aventurades, quan *dingalandang*, la campaneta tornà a tritllejar, com si algun petit hòbbit entremaliat intentés trencar-ne la cadena.

—Hi ha algú a la porta! —va dir, parpellejant.

—Uns quatre, si hem de jutjar pel so —comentà en Fili—. A més els hem vist venir darrera nostre, al lluny.

El pobrissó hòbbit s'assegué al vestíbul i enfonsà el cap entre les mans, tot preguntant-se què havia passat, i què passaria, i si tots es quedarien a sopar. Llavors la campana repicà de bell nou amb més força que mai, i hagué de córrer a la porta. Després de tot no eren quatre, sinó CINC. Havia arribat un altre nan mentre ell cavil·lava al vestíbul. Gairebé no tingué temps de girar la maneta que ja eren tots dintre, fent reverències i dient «per servir-vos» un després de l'altre. En Dori, en Nori, l'Ori, l'Oin i en Gloin, aquests eren llurs noms; i ben aviat dues caputxes purpúries, una caputxa grisa, una caputxa marró i una caputxa blanca quedaren suspeses dels penja-robes, i ells passaren endins, amb les manasses ficades dins els cinturons d'or o d'argent, per reunir-se amb els altres. Realment allò ja quasi havia esdevingut un aplec. Uns demanaven cervesa clara, d'altres la volien negra, un demanà cafè, i tots volgueren pastissos; de manera que el hòbbit estigué molt atrafegat durant una estona.

Acabava de posar una gran cafetera al foc, els pastissos de llavors s'havien acabat, i els nans encetaven una ronda de galetes amb mantega, quan es produí una forta trucada. No un repic, sinó un dur toc-toc en la meravellosa porta verda del hòbbit. Algú la colpejava amb un bastó!

En Bilbo va córrer pel passadís, molt enutjat, i completament esverat i atribolat... era el dimecres més extravagant de tots els que recordava. Obrí la porta d'una estrebada, i tots van caure dintre, els uns sobre els altres. Més nans, quatre més! I darrera hi havia en Gàndalf, recolzat al seu bastó i rient. Havia deixat una esgratinyadura considerable a l'esplèndida porta; i també, de passada, n'havia esborrat la marca secreta que hi havia fet el mati anterior.

—Amb compte, amb compte! —va dir—. No fa per a vós, Bilbo, tenir els amics esperant al llindar i després obrir la porta com una escopetada! Permeteu-me que faci les presentacions: en Bifur, en Bofur, en Bombur i, sobretot, en Thorin!

—Per servir-vos —digueren en Bifur, en Bofur, i en Bombur posats en fila. Després penjaren dues caputxes grogues i una de color verd pàl·lid; i també una de blau cel amb una llarga bola platejada. Aquesta darrera pertanyia a en Thorin, un nan extraordinàriament important, de fet era el mateix Thorin Oakenshield en persona, que no se sentí gens afalagat de caure estès a l'estora d'en Bilbo, amb en Bifur, en Bofur i en Bombur al damunt. Entre d'altres raons perquè en Bombur era immensament gras i pesant. En Thorin, de fet, era molt arrogant, i no digué res de *per servir-vos*; però el pobre senyor Saquet repetí tants cops que el disculpessin que, per fi, mormolejà: —Si us plau, no té importància —i abandonà el seu posat sorrut.

—Ara ja hi som tots! —va dir en Gàndalf, contemplant la filera de les tretze caputxes, les millors caputxes per a les grans ocasions, i el seu propi barret suspès del penja-robes—. Un aplec força alegre! Espero que hagi quedat alguna cosa de menjar i beure per als que hem arribat tard! Què és això? Te! No, mercès! Jo m'estimo més una miqueta de vi negre, si us plau.

—I jo també —afegí en Thorin.

—I melmelada de gerds i pastís de poma —digué en Bifur.

—I brioixos de formatge i carn —adduí en Bofur.

—I de porc i enciam —reblà en Bombur.

—I més pastissets, i cervesa, i cafè, si no us importa —cridaren els altres nans a través de la porta.

—Poseu-hi també alguns ous. Així m'agrada —acabà de lluny en Gàndalf, mentre el hòbbit es dirigia ensopegant als seus rebosts—. I

porteu també el pollastre fred i els escabetxats!

«Sembla que conegui tan bé com jo mateix el que guardo als meus rebosts», pensà el senyor Saquet, que se sentia positivament empatollat, i començava a preguntar-se si la més lamentable de les aventures no acabava de penetrar a casa seva. Quan hagué tret totes les ampolles i plats i ganivets i forquilles i gots i recipients i culleres i coses amuntegades en grans safates, se sentí molt acalorat, amb la cara encesa, i enutjat.

—Nans del renyip i de l'òndima! —esclafi en veu alta—. Per què no vénen i ajuden un xic? —En un tancar i obrir d'ulls en Balin i en Dwalin es trobaven a la porta de la cuina, i en Fili i en Kili eren al darrera, i abans que pogués dir *ep* ja li havien arrabassat les safates i un parell de tauletes petites i ho havien parat tot de nou al saló.

En Gàndalf s'asseia al cap de la colla amb els tretze nans al voltant: i en Bilbo seia en un escambell al costat de la llar de foc, menjant una galeta a mossets (quasi li havia marxat la gana), i intentava de fer veure que tot era perfectament ordinari i que no hi havia res d'aventura. El temps anava passant, i els nans endrapa que endraparàs i xerra que xerraràs. A la fi van enretirar les cadires, i en Bilbo féu un gest per recollir els plats i els gots.

—Suposo que tots us quedareu a sopar? —va dir en el to més educat i poc comprometedor de què era capaç.

—I tant! —corroborà en Thorin—. I després també. No enllestirem pas aquest afer fins tard, abans ens cal un xic de música. I ara, a desparar taula!

Aleshores els dotze nans —en Thorin exclòs, perquè era massa important i es quedà parlant amb en Gàndalf— es posaren dempeus i feren enormes piles amb totes les coses. I es posaren en acció, sense esperar les safates, balancejant columnes de plats, cadascú amb una ampolla damunt de tot, amb una sola mà, mentre el hòbbit els corria al darrera gairebé esgüellant d'espant:

—Si us plau, amb compte! —i—: Per favor, no us molesteu! Jo ho puc fer! —Però els nans sols es posaren cantar:

Peteu els gots, trenqueu els plats,
torceu forquilles, osqueu els talls!
Això és el que Bilbo odia:
rompeu ampolles, amb els taps feu via!
Talleu les tovalles, avieu el llard!

Aboqueu la llet del rebost enllà!
Els ossos giteu per l'habitació!
Taqueu amb el vi cada porticó!
I fiqueu-ne els trossos en aigua bullent,
ben esbatussant-los amb un pal potent;
quan acabeu, si n'hi ha cap de bo,
feu-lo rodolar fins allà al saló!
Això és el que Bilbo odia!
Així que compte!, compte!, i feu via!

I naturalment no feren cap d'aquestes coses terribles, i tot fou netejat i endreçat en un tres i no res, mentre el hòbbit donava voltes i més voltes al bell mig de la cuina, intentant de veure el que feien. Després se'n tornaren i trobaren en Thorin amb els peus al guardafoc, fumant una pipa. Bufava els anells de fum més colossals, i si deia a algun dels anells que anés cap a algun lloc, cap allà se n'anava, xemeneia amunt, o darrera el rellotge de la postada de la llar, o sota la taula, o a donar tombs i més tombs pel sostre, però anés on anés no era prou ràpid per escapar a en Gàndalf. Puf!, i aquest enviava un anell de fum més petit de la seva curta pipa de fang que passava directament pel centre dels d'en Thorin. Aleshores l'anell de fum d'en Gàndalf esdevenia verd i retornava per quedar suspès sobre el cap del màgic. Ja es trobava submergit enmig d'un nuvolet d'anells, i aquella mitja claror li donava un aspecte estrany i de bruixeria. En Bilbo va romandre quiet i observà —els anells de fum l'enamoraven—, i aleshores s'enrojolà pensant com se n'havia sentit d'orgullós, el matí anterior, dels anells de fum que enviava enlaire més enllà del Turó.

—I ara un xic de música! —digué en Thorin—. Traieu els instruments!

En Kili i en Fili s'apressaren a prendre llurs bosses i en tragueren petits violins; en Dori, en Nori i l'Ori van extreure flautes d'algun lloc dintre llurs jaquetes; en Bombur tornà amb un timbal que havia deixat a l'entrada; en Bifur i en Bofur també sortiren, i tornaren amb uns clarinets que havien deixat entre els bastons. En Dwalin i en Balin van dir:

—Perdoneu, he deixat el meu a l'eixida!

—Doncs quan torneu, dueu també el meu! —exclamà en Thorin.

Tornaren amb violes tan grosses com ells, i amb l'arpa d'en

Thorin embolicada amb una roba verda. Era una bellíssima arpa daurada, i quan en Thorin la temptejà la música començà tot d'una, tan sobtadament i dolça que en Bilbo ho oblidà tot, i es veié endut cap a terres obagues sota llunes estranyes, molt més enllà de l'Aigua molt lluny del seu cau de hòbbit sota El Turó.

El crepuscle anà penetrant a la sala a través de la finestreta que donava al costat del Turó; el foc de la llar ja començava a fer pampallugues —era el mes d'abril —i encara els nans continuaven tocant, mentre l'ombra de la barba d'en Gàndalf oscil·lava sobre la paret.

La foscor omplí tota la sala, i el foc s'apaivagà, i les ombres es perderen, i encara continuaven tocant. I, de sobte, primer un i després un altre, començaren a cantar mentre tocaven, amb el cant profund dels nans en les grans fondàries de llurs antigues llars; i aquest és un fragment de llur cançó, si és que pot ser com la cançó sense tenir-ne la música:

Enllà del fred i de boirosos monts
vers coves velles i calabossos fons
ens cal partir ans surti el sol,
a cercar el pàl·lid, encantat or.

Els nans d'antany feren mants encisos
sonant llurs malls amb colps precisos
a grans fondàries, on dorm l'obscur,
en voltes buides sense cap llum.

Per al senyor elf i el rei antic
tresors ocults de l'or més ric
afaiçonaven. I llum ficaren,
oculta en gemmes, en puny d'espasa;

en collars d'argent estels en flor,
i en les corones, dels dracs, el foc.
I així teixien, amb l'art més pura,
la llum del sol i de la lluna.

Enllà del fred i de boirosos monts
vers coves velles i calabossos fons

ens cal partir ans surti el sol;
per rescatar d'oblit el nostre or.

Allí cisellaren gerres per a ells
i arpes d'or; on cap home és,
visqueren ells, amb cançons noves
desconegudes d'elfs i també d'homes.

Damunt udolaven els pins,
els vents es planyien de nits.
Del foc vermell la flama s'estén
els arbres són torxes de llum roent.

Toquen campanes cap a la vall
homes vigilen amb blanc semblant;
la ira del drac és més que un foc
enderroca torres i llars en poc.

Fumegen els pics sota la lluna;
els nans han sentit del fat l'espurna.
Fugen de llurs voltes per a morir
als peus del drac, amb llum de nit.

Enllà del fred i de boirosos monts
vers coves velles i de calabossos fons
ens cal partir ans surti el sol;
prenguem-li les arpes i el nostre or.

Mentre cantaven el hòbbit sentí remoure's en ell l'amor a les coses belles, fetes amb mans i astúcia i màgia, un amor ferm i gelós, el desig en el cor dels nans. Aleshores alguna cosa dels Tuc es desvetllà en ell, i desitjà caminar i veure les grans muntanyes, i escoltar les pinedes i les cascades, i explorar les coves i dur espasa en lloc de bastó. Mirà per la finestra. Els estels lluïen en la foscor del cel per damunt dels arbres. Pensà en les joies dels nans brillant en cavernes fosques. De sobte, en el bosc més enllà de l'Aigua, s'encengué una flama, probablement algú que hi feia una foguera, i pensà en dracs devastadors que s'instal·laven en el seu pacífic Turó i ho cremaven tot amb flames. S'estremí; i de seguida tornà a ser, un cop més, simplement, el senyor Saquet de Bag-End, a Sota-el-Turó.

S'aixecà tremolós. Estava menys que mig disposat a anar a cercar el llum, i més que mig disposat a fingir que ho feia, i anar i amagar-se darrera les bótes de cervesa del celler, i no tornar a sortir fins que els nans haguessin marxat. De sobte descobrí que la música i els cants s'havien acabat i que tots l'estaven fitant des de la fosca amb ulls brillants.

—On aneu? —demanà en Thorin, en un to que semblava evidenciar que endevinava les dues mitges disposicions del hòbbit.

—Què us sembla si duc una mica de llum? —replicà en Bilbo per disculpar-se.

—Ens agrada l'obscuritat —digueren els nans—. L'obscuritat per als afers obscurs! Encara falten moltes hores per a l'alba.

—Naturalment —va fer en Bilbo, i s'assegué ben de pressa. No encertà l'escambell i s'assegué al guardafoc, fent caure la pala i l'atiador amb gran estrèpit.

—Silenci! —reclamà en Gàndalf—. Que parli en Thorin!

I així és com en Thorin començà:

—Gàndalf, nans i senyor Saquet! Ens trobem reunits a casa del nostre amic i company de conspiració, aquest hòbbit excel·lentíssim i molt ardit..., que mai no li caigui el pèl dels dits dels peus!, i elogiats siguin el seu vi i la seva cervesa!... —Es detingué per agafar alè i esperant una observació educada per part del hòbbit, però el pobre Bilbo Saquet no estava gaire per compliments, i anava a obrir la boca per protestar per haver estat qualificat de *molt ardit* i, cosa encara pitjor, de *company de conspiració*, però no aconseguí emetre cap soroll de tan empatollat que estava. De manera que en Thorin prosseguí:

—Ens trobem reunits per discutir els nostres plans, els camins, mitjans, intencions i recursos. Aviat, abans que trenqui el dia, iniciarem un llarg camí, un camí del qual alguns de nosaltres, o per ventura tots (a excepció del nostre amic i conseller, l'enginyós màgic Gàndalf) potser no tornarem mai. Aquest és un moment solemne. El nostre objectiu, ho dono per suposat, és prou conegut de tots nosaltres. Per al bon senyor Saquet, i potser per a un o dos dels nans més joves (crec que no vaig errat si pronuncio els noms d'en Kili i d'en Fili, per exemple), la situació exacta en aquest moment pot requerir una petita i breu explicació...

Així s'expressava en Thorin. Era un nan important. Si li hagués

estat permès, possiblement hauria continuat així fins a perdre l'alè, sense arribar a dir a cap dels presents res que ja no els fos conegut. Però fou rudement interromput. El pobre Bilbo no podia suportar-ho més. Davant el *potser no tornarem mai* començà a sentir un esgarip que li pujava de dins, i que ben aviat esclatà com el xiulet d'una màquina en sortir d'un túnel. Tots els nans feren un bot i tombaren la taula. En Gàndalf féu brollar una llum blava de l'extrem de la seva vareta màgica, i a la resplendor del foc d'artifici hom pogué veure el pobre hòbbit agenollat sobre l'estora, davant la llar, tremolava com una gelatina a punt de desfer-se. Després caigué estès a terra, i començà a cridar:

—Tocat pel llamp! Tocat pel llamp! —un cop i un altre. I això fou tot el que en pogueren treure durant una bona estona. De manera que l'agafaren i se'n desempallegaren, tot deixant-lo en el sofà de la sala d'estar, amb una beguda a l'abast de la mà, i van tornar-se'n a llur obscur afer.

—Un companyó força excitable —digué en Gàndalf quan tornaren a seure—. Li agafen atacs estranys, però és un dels millors, un dels millors..., ardit com un drac en un atzucac.

Si mai heu vist un drac en un atzucac comprendreu que això no era sinó una exageració poètica aplicada a qualsevol hòbbit, fins i tot a l'oncle besavi del Vell Tuc, Braubramador, que era tan gran (per a un hòbbit) que podia muntar a cavall. Atacà les files dels gòblins del Mont Gram a la batalla de Pratverd, i acabà amb llur rei Gomfibul tot arrencant-li el cap de soca-rel d'un cop de bastó. El cap sortí disparat pels aires més de cent iardes i anà a parar a un cau de hòbbits, i d'aquesta faisó fou guanyada la batalla i al mateix temps hom inventà el joc del golf.

Mentrestant, tanmateix, el molt més pacífic descendent de Braubramador tornava als seus sentits a la sala d'estar. Després d'una estoneta i d'una beguda, s'arrossegà nerviosament fins a la porta del saló. En Gloin estava parlant i això és el que en Bilbo sentí:

—Bufa! —o alguna exclamació més o menys similar—. De debò creieu que servirà? Em sembla molt rebé que en Gàndalf digui que aquest hòbbit és ardit, però amb un xiscle com aquest en un moment d'excitació n'hi hauria prou per despertar el drac i tota la seva parentela i que ens matessin a tots. A mi m'ha semblat més de

por que no pas d'excitació! La veritat és que, si no hagués estat pel senyal a la porta, hauria jurat que ens equivocàvem de casa. Des que he fixat els ulls en aquesta criatura que saltironejava i esbufegava sobre l'estora que he tingut dubtes. Sembla més un botiguer que no pas un lladre!

Aleshores el senyor Saquet féu girar la maneta i entrà. El seu costat Tuc havia guanyat. De cop i volta sentí que passaria sense llit ni esmorzar perquè el creguessin ardit. I allò de la *criatureta que saltironejava sobre l'estora* quasi l'havia fet *realment* ardit. Molt sovint, en l'esdevenidor, la seva part Saquet lamentà el que va fer en aquest moment i hagué de dir-se: «Bilbo, vas ser un beneit; vas entrar per ficar directament els peus a la galleda.»

—Perdoneu —digué— si sense voler he sentit les paraules que dèieu. No pretenc comprendre de què parleu, ni la vostra referència als lladres, però crec que no vaig errat si crec —això és el que ell anomenava conservar la dignitat— que penseu que no serveixo per a res. A la meva porta no hi ha cap senyal, fa una setmana que la van pintar, i estic ben convençut que heu entrat en una casa equivocada. Des que he vist les vostres curioses cares al llindar que ho penso. Però feu com si haguéssiu ensopegat la bona. Digueu-me què és el que cal fer i ho provaré, encara que hagi de caminar des d'aquí a l'est de l'est i lluitar contra les cuques feres salvatges del Darrer Desert. Un oncle re-rebesavi meu, en Braubramador Tuc, una volta...

—Sí, sí, però d'això fa molt de temps —digué en Gloin—. Jo parlava de *vós*. I us puc assegurar que hi ha un senyal a la vostra porta, el senyal habitual de l'ofici, o almenys ho era. *Lladregot vol una bona feina, plena d'excitació i amb recompensa raonable*, això és el que solia llegir-s'hi. Si ho preferiu podeu dir, en lloc de *lladregot*, *expert caçador de tresors*. Hi ha qui ho posa. A nosaltres tant se'ns en dóna. En Gàndalf ens va dir que hi havia un home que reunia aquestes condicions en aquestes terres i que buscava feina d'immediat, i que havia arranjat una reunió aquí dimecres, a l'hora del te.

—I tant que hi ha un senyal —intervingué en Gàndalf—. Jo mateix l'hi vaig posar. I per raons molt poderoses. Em demanàreu que trobés l'home que feia catorze per a la vostra expedició, i vaig elegir el senyor Saquet. Si algú més insinua que vaig elegir l'home

inadequat o la casa equivocada, podeu quedar-vos molt bé amb els tretze i tenir tota la mala sort que vulgueu, o tornar-vos-en a picar carbó.

I va posar a retxa amb tant d'enuig, a en Gloin, que el nan tornà a aclofar-se a la cadira; i quan en Bilbo provà d'obrir la boca per fer una pregunta, en Gàndalf es girà vers ell amb un posat malagradós i arronsà les poblades celles, fins que en Bilbo tancà fermament la boca, d'un cop sec.

—Així m'agrada —digué en Gàndalf—. Prou discussions. Jo he elegit el senyor Saquet i això hauria de ser suficient per a tots vosaltres. Si ell diu que és un lladre, és que ho és, o que ho serà quan arribi l'hora. En ell hi ha molt més del que podeu endevinar, i bastant més del que ell mateix pensa. Podria ser que, possiblement, tots visquéssiu per donar-me'n les gràcies. I ara, Bilbo, sigueu bon minyó i dugueu un llum que ens il·lumini un xic sobre tot això!

Sobre la taula, a la claror d'un gran llum amb una pantalla vermella, en Gàndalf estengué un tros de pergamí que semblava força un mapa.

—Això ho dibuixà Thror, el teu avi, Thorin —explicà en resposta a les excitades preguntes dels nans—. És un plànol de la Muntanya.

—No veig que ens pugui servir de gaire —va dir en Thorin desanimat, després de donar-hi una ullada—. Recordo prou bé la Muntanya i les terres dels voltants. I sé on és el Bosc Llobregós, i el Glever Marcit on es crien els grans dracs.

—Hi ha un drac marcat en vermell a la Muntanya —observà en Balin—, però, si hi arribem, ja serà prou fàcil trobar-lo, no ens caldrà això.

—Hi ha un punt que no heu advertit —digué el màgic—, i és l'entrada secreta. Veieu aquesta runa a la banda oest, i la mà que l'assenyala des de les altres runes? Això marca un passatge ocult a les Sales Inferiors. (Mireu el mapa al començament del llibre i hi trobareu les runes.)

—És possible que, en d'altres temps, fos secret —afegí en Thorin —. Però, ¿com podem saber si encara ho continua sent? El vell Smaug ja fa prou temps que viu allà, i deu haver descobert tot el que hi hagi per descobrir, en aquelles coves.

—És possible..., però no el pot haver usat durant anys i anys.

—Per què?

—Perquè és massa petit. «Cinc peus d'alçària la porta i tres poden passar-hi de bracet», diuen les runes, però Smaug no podria entaforar-se en un forat d'aquesta mida, ni quan era un drac jove, ni, evidentment, després d'haver devorat tants nans i tants homes de Dale.

—A mi em sembla un forat enorme —digué amb un esgarip en Bilbo, que no tenia cap experiència amb dracs i només sabia de caus de hòbbits. Tornava a sentir-se excitat i interessat, de manera que s'havia oblidat de tancar la boca. Els mapes el fascinaven, i al vestíbul tenia un gran mapa del País Rodó amb totes les seves passejades favorites marcades amb tinta vermella—. ¿Com pot mantenir-se secreta per a tota la gent de fora, deixant de banda el drac, una porta tan grossa? —preguntà. Heu de recordar que no era més que un petit hòbbit.

—De moltes maneres —contestà en Gàndalf—. Però de quina manera ha romàs oculta és quelcom que no sabrem si no anem a veure-ho. Pel que diu el mapa imagino que hi ha una porta tancada, construïda perquè sembli exactament igual que el costat de la Muntanya. Aquest és el mètode usual entre els nans. Crec que és així, oi?

—Exactament —confirmà en Thorin.

—També —prosseguí en Gàndalf— havia oblidat mencionar que, amb el mapa, hi havia una clau, una clau petita i molt curiosa. Heus-la aquí! —digué, i lliurà a en Thorin una clau amb una ànima llarga i dents enrevessades, feta d'argent—. Guarda-la ben guardada!

—No passis ànsia —va respondre en Thorin, i la lligà a una cadeneta fina que li penjava del coll i la ficà sota la jaqueta—. Ara les coses comencen a tenir un caire més esperançador. Aquesta nova les millora d'allò més. Fins ara no teníem cap idea precisa sobre què calia fer. Pensàvem dirigir-nos cap a l'est, tan silenciosament i previngudament com poguéssim, fins al Llac Llarg. A partir d'allà començarien els problemes...

—Em temo que molt abans, si conec bé els camins de l'est —el va interrompre en Gàndalf.

—D'allà podríem pujar tot seguint el Riu Corrent —continuà en Thorin sense donar-hi importància—, i d'allí fins a les runes de Dale, l'antiga ciutat d'aquella vall, sota l'ombra de la Muntanya. El

riu corre directament a partir d'allí, a través del gran penya-segat al sud de la Muntanya, i d'allí surt també el drac..., massa sovint, tret que no hagi canviat de costums.

—Això no us sortirà pas bé —comentà en Gàndalf—, i menys encara si no teniu un poderós Guerrer, un Heroi, gairebé. He mirat de trobar-vos-en un, però els guerrers estan ocupats lluitant els uns contra els altres en terres llunyanes, i en aquest veïnat els herois o són escadussers o no se'n troben. En aquestes terres la majoria d'espases són oscades, i les destrals s'empren per als arbres, i els escuts com a bressols o per tapar el menjar; i els dracs són convenientment distants, i, en conseqüència, llegendaris. És per això que m'he decidit per un *lladregot*, sobretot en recordar l'existència d'una porta lateral. I heus aquí el nostre petit Bilbo Saquet, *el* lladre, el lladre elegit i seleccionat. De manera que més val que anem per feina i fem alguns plans.

—Molt bé —digué en Thorin—. Imaginem que l'expert ens pot donar algunes idees o suggeriments. —I es girà amb cortesia burleta envers en Bilbo.

—En primer lloc m'agradaria conèixer les coses una mica més —respongué aquest, sentint-se ben confós i un xic tremolós per dintre, però de moment encara decidit, com a bon Tuc, a tirar les coses endavant—. Em refereixo a l'or i al drac, i a totes aquestes coses, i com és que va anar a parar allà, i de qui és, etcètera, etcètera.

—Per tots els sants! —s'exclamà en Thorin—. ¿Que no teniu un mapa? No heu escoltat la nostra cançó? Fa hores que en parlem, de tot això.

—Tanmateix m'agradaria que m'ho expliquéssiu de forma entenedora —repetí ell amb tossuderia, adoptant el seu posat de negocis, habitualment reservat per a gent que intentava demanar-li diners prestats, i fent tot el que podia per semblar assenyat i prudent, i professional, i a l'alçada de la recomanació d'en Gàndalf —. També m'agradaria conèixer-ne els riscs, les despeses personals, el temps necessari i la remuneració, etcètera... —amb la qual cosa volia dir: «¿I quin profit en trauré jo, de tot això? I en tornaré viu?»

—D'acord, molt bé —acceptà en Thorin—. Fa molt de temps, en època del meu avi Thror, la nostra família fou expel·lida del nord llunyà, i tornà amb totes les seves riqueses i les seves eines a aquesta Muntanya del mapa. L'havia descoberta un remot

avantpassat meu, Thrain el Vell, però ara hi excavaren mines, hi obriren túnels i feren les sales encara més grans i més grans els tallers, i, per si això no fos prou, crec que hi trobaren una quantitat considerable d'or i també moltes joies. El cas és que es feren immensament rics i famosos, i el meu avi tornà a ser el Rei sota la Muntanya i fou tractat amb gran reverència pels homes mortals que vivien al sud, i que s'estenien gradualment pel Riu Corrent amunt, fins a la vall on es projectava l'ombra de la Muntanya. Allà construirem, en aquells temps, l'alegre ciutat de Dale. Els reis solien cridar els nostres fargaires i recompensaven, fins i tot els menys destres, molt ricament. Els pares ens suplicaven que agaféssim llurs fills d'aprenents, i ens pagaven estupendament, sobretot amb provisions de menjar, que nosaltres mai no ens havíem preocupat de conrear o de trobar pel nostre compte. Tot plegat aquella va ser la nostra bona època, i el més pobre de nosaltres tenia diners per gastar i prestar, i lleure per afaiçonar coses bellíssimes sols pel goig de fer-les, per no parlar de les joguines més meravelloses i màgiques, tant, que el món dels nostres dies no en coneix de semblants. Així les sales del meu avi s'ompliren d'armadures i joiells i talles i copes, i el mercat de joguines de Dale era la meravella del nord.

—Sens dubte això fou el que va atreure el drac. Els dracs roben or i joies, com sabeu, dels homes i dels elfs i dels nans, de qualsevol lloc on en trobin; i guarden llur botí mentre viuen (que és pràcticament per sempre, llevat que siguin morts), sense fruir mai ni d'un anell de llautó. Naturalment quasi no saben diferenciar una peça ben treballada d'una de dolenta, tot i que, en general, tenen una bona idea de la seva vàlua en el mercat; i són incapaços de fer res ells mateixos, ni tan sols de reparar una petita escata solta de la seva armadura. En aquella època, al nord, hi havia molts dracs, i l'or probablement començava a escassejar allà dalt, amb els nans escapant vers el sud o caient morts, i amb tota la destrucció i la devastació general que causen els dracs, que sempre fan que les coses acabin anant a mal borràs. Hi havia un cuc especialment cobdiciós, fort i malvat, anomenat Smaug. Un dia s'envolà pels aires i vingué cap al sud.

—El primer que sentírem d'ell fou un soroll com un huracà que baixés del nord, i els pins de la Muntanya que cruixien,

s'estavellaven a causa del vent. Alguns dels nans que es trobaven fora, sortosament jo n'era un..., un bon xicotet amant de les aventures en aquells temps, sempre amunt i avall, i aquell dia això em salvà la vida...; doncs bé, des d'una bona distància vam veure com el drac s'instal·lava a la nostra muntanya amb un terbolí de flames. Llavors baixà pels vessants i quan arribà als boscos aquests s'incendiaren tot d'una. Ja aleshores, a Dale, repicaven totes les campanes i els guerrers començaven a armar-se. Els nans sortiren apressadament per la gran porta; però el drac es trobava allà, esperant-los. No n'escapà ni un, per aquell camí. El riu es transformà en vapor i una boira cobrí Dale, i aprofitant la boira el drac els atacà i acabà amb la majoria dels guerrers..., l'habitual història de desgràcies, que, en aquells temps, dissortadament, era massa comuna. Després Smaug tornà i s'entaforà per la Porta Principal i bloquejà totes les sales, i avingudes, i túnels, passadissos, cellers, mansions i passatges. Després d'això no quedà ni un nan viu, a dins, i s'apropià de tota llur riquesa. Probablement, perquè aquests són els costums dels dracs, ho deu tenir tot amuntegat en una gran pila, ben endins, i hi deu dormir a sobre, com en un llit. Més tard s'acostumà a sortir per la porta principal, i a baixar a Dale, de nits. S'enduia gent, sobretot donzelles, per menjar, fins que Dale quedà arruïnada i els seus habitants periren o fugiren. No sé amb certesa què és el que hi succeeix, ara, però actualment no crec que hi hagi ningú que visqui més a prop de la Muntanya que els habitants de la riba apartada del Llac Llarg.

—Els pocs que érem ben enfora vam deixar-nos caure i ploràrem, amagats, i maleírem Smaug; però allí, de cop i volta, aparegueren el meu pare i el meu avi, amb les barbes socarrimades. Tenien un aspecte molt llastimós, però no van dir gran cosa. Quan els vaig preguntar com havien fugit, respongueren que no badés boca, i afegiren que algun dia, quan arribés el moment, ho sabria. Després d'això se n'anaren, i a nosaltres ens ha tocat guanyar-nos el pa de la millor manera que hem pogut per terres d'ací i d'allà, sovint havent-nos de rebaixar a feines de ferrers i fins i tot de minaires. El tresor que ens robaren no l'hem oblidat mai, però. I, fins i tot ara, quan podria afirmar que ja ens hem fet un raconet i que la nostra posició no és tan dolenta —i aquí en Thorin acaricià la cadena d'or que li penjava del coll—, encara volem recuperar-lo i que les

nostres malediccions caiguin, de debò, sobre Smaug..., per poc que puguem.

—Sovint m'he encaboriat sobre la fugida del meu pare i del meu avi. Ara comprenc que devia existir una porta lateral privada, que només coneixien ells. Segons que sembla, però, en feren un mapa, i m'agradaria saber de quina manera en Gàndalf l'aconseguí, i no em fou transmès a mi, que en sóc l'hereu directe.

—Jo no el vaig «aconseguir», sinó que me'l donaren —corregí el màgic—. El teu avi Thror fou assassinat, com recordaràs, a les mines de Mòria, per Azog el goblin.

—Maleït sia el seu nom, prou que ho recordo —va dir en Thorin.

—I Thrain, el teu pare, marxà el vint-i-u d'abril, dijous passat va fer cent anys, i des d'aleshores no l'has tornat a veure...

—Cert, cert —digué en Thorin.

—Doncs bé, el teu pare em donà això perquè t'ho donés; i si jo he elegit el moment i la manera de lliurar-t'ho, no crec pas que m'ho puguis retreure, tenint en consideració les dificultats que he tingut per trobar-te. El teu pare, quan em lliurà el paper, ja no recordava el seu nom, i mai no em digué el teu; de manera que, tot comptat i debatut, encara crec que hauríeu d'elogiar-me i agrair-m'ho! Aquí el tens —acabà, tot donant el mapa a en Thorin.

—No ho acabo d'entendre —va dir en Thorin; i en Bilbo pensà que li hauria agradat dir el mateix. Aquella explicació no semblava explicar res.

—El teu avi —va continuar el màgic, a poc a poc, i entristit— lliurà el mapa al seu fill abans de partir cap a les mines de Mòria. El teu pare sortí a provar fortuna un cop mort el teu avi; i hagué de viure moltíssimes aventures ben desagradables, però mai no arribà a aproximar-se a la Muntanya. Jo el vaig trobar quan era presoner a les masmorres del Nigromàntic. Com hi anà a parar, no ho sé pas.

—I tu què hi feies, allí? —inquirí en Thorin amb un estremiment, mentre tots els nans experimentaven un calfred.

—D'això, no n'heu de fer res. Volia saber coses, com de costum; i la veritat és que va ser un afer ben desagradable i perillós. Fins i tot jo, essent qui sóc, me'n vaig escapar pels pèls. Vaig intentar salvar el teu pare, però era massa tard. Havia perdut la raó i vagarejava, i ho havia oblidat quasi tot, excepte el mapa i la clau.

—Els gòblins de Mòria ja fa temps que han rebut el que

mereixien —comentà en Thorin—, ara haurem de pensar en el Nigromàntic.

—No diguis bajanades! És un enemic que està molt per damunt dels poders de tots els nans junts, suposant que algú els pogués tornar a reunir tots des de tots els extrems del món. El que el teu pare volia era que llegissis el mapa i que et servissis de la clau. El drac i la Muntanya ja són tasques més que colossals per a vosaltres!

—Sentiu, sentiu! —s'exclamà en Bilbo, i accidentalment ho digué en veu alta.

—Què hem de sentir? —digueren tots girant-se ràpidament vers ell. I se sentí tan embarassat que respongué:

—Escolteu el que us he de dir!

—De què es tracta? —preguntaren.

—Bé, jo diria que hauríeu d'anar cap a l'est a donar un cop d'ull. Al cap i a la fi hi ha aquesta porta lateral, i els dracs bé deuen dormir alguna vegada, m'imagino. Si us asseieu al llindar prou temps, gosaria afirmar que, a la fi se us acudirà alguna cosa. I, a més, no sé si sou del meu parer, però crec que per aquesta nit ja hem xerrat prou si enteneu el que vull dir. ¿Què us sembla si anem a dormir, i si ens aixequem d'hora, i tota la resta? Abans que marxeu us prepararé un bon esmorzar.

—Suposo que voleu dir, abans que *marxem tots* —va saltar en Thorin—. Que no sou vós el lladregot? I això de seure al llindar de la porta, per no parlar d'entrar-hi, ¿és que no forma part de la vostra feina? En una cosa, però, estem d'acord: en el dormir i en l'esmorzar. A mi, abans d'emprendre un viatge, m'agraden sis ous amb pernil: ferrats, no passats per aigua, i vigileu de no trencar-los.

Quan els altres hagueren ordenat llur esmorzar sense emprar ni un sol «si us plau» (la qual cosa irrità en Bilbo d'allò més), s'aixecaren tots plegats. El hòbbit els hagué de trobar allotjament a tots, i omplí totes les habitacions buides i hagué de preparar llits a butaques i sofàs fins que els tingué tots instal·lats i es colgà al seu llitet, molt cansat i no pas gaire feliç. Una cosa que decidí va ser no preocupar-se per aixecar-se d'hora i preparar el maleït esmorzar de tots els altres. La influència dels Tuc començava a dissipar-se, i no acabava d'estar gaire segur si, al matí, hauria d'emprendre o no algun viatge.

Ben colgat al llit encara pogué sentir en Thorin que

cantussejava, en veu baixa, a la cambra del costat, la millor de la casa:

Enllà del fred i de boirosos monts
vers coves velles i calabossos fons
ens cal partir ans surti el sol,
per rescatar d'oblit el nostre or.

En Bilbo s'adormí amb aquesta tonada a les orelles, i això li causà somnis molt desagradosos. Quan despertà feia estona que era de dia.

II
Moltó rostit

En Bilbo s'aixecà d'un salt i, tot posant-se el batí, es dirigí al menjador. No hi havia ningú, però tot evidenciava un esmorzar opulent i apressat. A la sala regnava un desordre indescriptible, i a la cuina s'amuntegaven piles de vaixella per rentar. Semblava que havien usat gairebé totes les paelles i olles que tenia. El que hi havia per rentar era tan descoratjadorament real que en Bilbo es veié obligat a reconèixer que la reunió de la nit passada no havia estat producte dels seus malsons, com li hauria agradat de creure. Naturalment, se sentí molt alleujat pensant que havien marxat sense ell, i sense preocupar-se de despertar-lo (però sense ni un sol regraciament, pensà); amb tot ho pensà d'una manera que no arribava a ocultar un deix de desil·lusionament. Aquella sensació el sorprengué.

—No siguis tanoca, Bilbo Saquet —es va dir—; somiar dracs i totes aquestes descomunals bajanades, a la teva edat! —De manera que es posà un davantal, encengué els focs, posà aigua a bullir, i rentà la vaixella. Després es preparà una mica d'esmorzar ben agradós, a la cuina, i, en acabat, es dedicà al menjador. El sol ja resplendia i la porta principal era oberta de bat a bat i deixava entrar una càlida brisa primaveral. En Bilbo començà a xiular amb energia i a oblidar els fets de la nit passada. De fet acabava d'asseure's per prendre un segon esmorzaret deliciós, al costat mateix de la finestra del menjador, quan heus aquí que aparegué en Gàndalf.

—Molt senyor meu —digué—, ¿es pot saber *quan* penseu venir? Què se n'ha fet d'allò de fer *matines*? Aquí esteu, esmorzant tranquil·lament, o com se'n digui, d'això, a dos quarts d'onze! Us han deixat un missatge perquè no podien esperar!

—Quin missatge? —va dir el pobre senyor Saquet absolutament atabalat.

—Per mil elefants! —exclamà en Gàndalf—. Aquest matí no hi sou tot.., ni heu tret la pols de la postada de la llar!

—I això què hi té a veure? Ja n'he tingut prou d'haver de netejar per a catorze!

—Si haguéssiu netejat la postada hauríeu trobat això sota el rellotge —va dir en Gàndalf, passant-li una nota; escrita, naturalment, en el seu propi paper de cartes.

Això és el que hi va llegir:

> «Thorin i Companyia al lladregot Bilbo, salut! Per la vostra hospitalitat les nostres mercès més sinceres, i pel vostre oferiment d'assistència professional la nostra acceptació més agraïda. Condicions: a pagar en metàl·lic en el moment del lliurament una quantitat igual i no superior a una catorzena part dels guanys totals (si n'hi ha); en qualsevol cas totes les despeses del viatge queden garantides; les despeses funeràries seran al nostre càrrec o dels nostres representants, si l'ocasió així ho requereix i no es disposa res en contra.
>
> »Considerant innecessari de destorbar el vostre respectable repòs, ens hem posat en camí per dur a terme els preparatius necessaris, i esperem la vostra respectable persona a la Taverna del Drac Verd, Voralaigua, a les 11 del matí en punt. Confiant que sereu *puntual*.
>
> »Tenim l'honor d'acomiadar-nos.
>
> »Ben sincerament,
>
> »Thorin & Cia.»

—De manera que us queden deu minuts. Haureu de córrer —afegí en Gàndalf.

—Però —mormolà en Bilbo.

—No hi ha ni temps per a peròs —replicà el màgic.

—Però... —insistí en Bilbo.

—Per a aquest tampoc no hi ha temps! Correu!

Fins a la fi dels seus dies en Bilbo mai no pogué recordar com va ser que es trobà fora, sense barret, ni bastó, ni diners, ni cap de les coses que solia agafar quan sortia; deixant el seu segon esmorzaret a

mig acabar i gairebé sense rentar-se, lliurant a corre-cuita les claus de casa a mans d'en Gàndalf, i corrent tan de pressa com els seus peus peluts li permetien carrer avall, passat el Molí gran, de l'altra banda de l'Aigua, i després encara durant una milla o més.

Quan arribà Voralaigua, just al toc de les onze, no parava d'esbufegar i descobrí que s'havia deixat el mocador a casa!

—Bravo! —exclamà en Balin que era a la porta de la taverna mirant si arribava.

En aquell precís instant tots els altres doblaren el revolt del camí que venia del poble. Muntaven ponis, i cada poni anava equipat amb tota mena de maletes, paquets, farcells i parafernàlia. Duien un poni molt petit, aparentment destinat a en Bilbo.

—Ja podeu pujar tots dos, que ens posem en ruta! —digué en Thorin.

—Ho sento moltíssim —va dir en Bilbo—, però he vingut sense barret, i m'he deixat el mocador a casa, i, a més, no duc diners. No he vist la vostra nota fins a tres quarts d'onze, per ser exacte.

—No cal que sigueu exacte —féu en Dwalin— i no us preocupeu! Haureu d'estar-vos del mocador i de moltes altres coses abans no arribeu a la fi del viatge. Pel que fa al barret, jo duc una caputxa i una capa sobreres a l'equipatge.

I així fou com començaren, emprenent el camí davant mateix de la taverna, un bell matí un xic abans del mes de maig, muntant els ponis curulls d'equipatges; i en Bilbo duia un caputxó verd fosc, una mica clapat per l'ús i una capa verd fosc que li havia prestat en Dwalin. Li venien una mica balders i tenia un aspecte bastant còmic. No goso ni imaginar què n'hauria pensat son pare, en Bungo. El seu únic consol era que no el podien confondre amb un nan perquè no tenia barba.

No feia gaire que cavalcaven quan en Gàndalf, esplendorós en un cavall blanc, els aconseguí. Havia dut un pilot de mocadors per a en Bilbo, i també la seva pipa i el tabac. De manera que, després d'això, la colla va fer camí molt alegrement, i contaren històries o cantaren cançons sense deixar de cavalcar endavant tot el dia, excepte, naturalment, quan s'aturaren per als àpats, que no sovintejaren tant com en Bilbo hauria desitjat; però, amb tot, començà a creure que les aventures no eren pas una cosa tan dolenta.

Al començament havien passat per terres de hòbbits, un país gran i respectable habitat per gent com cal, amb bons camins, una o dues tavernes i, de tant en tant, un nan o un pagès que es dirigien tranquil·lament a llurs negocis. Després arribaren a terres on la gent parlava de manera estranya, i cantava cançons que en Bilbo no havia sentit mai. I ara ja havien entrat endins de les Terres Solitàries, on no quedava gent, ni tavernes, i els camins esdevenien cada cop pitjors. Endavant, no gaire lluny, s'alçaven uns pics temibles, que s'enlairaven més i més, enfosquits d'arbres. En alguns hi havia antics castells d'aspecte esfereïdor, com si haguessin estat construïts per gents malvades. Tot semblava pesarós, i el temps havia canviat, i donava al dia un caire desplaent. Per la major part havia estat tan bo com pot ser-ho al mes de maig, i fins i tot en els contes feliços, però ara era fred i humit. En les Terres Solitàries s'havien vist obligats a acampar on podien, però almenys ho havien fet en llocs secs.

—I pensar que aviat arribarà el juny —remugà en Bilbo, mentre xipollejava camí enllà, seguint els altres, per un corriol tot enfangat. Era després de l'hora del te; plovia a bots i barrals, i no havia parat en tot el dia; el caputxó li degotava sobre els ulls, tenia la capa xopa d'aigua; el poni estava cansat i ensopegava en els rocs; els altres estaven massa morruts per a parlar. «I estic segur que la pluja haurà mullat la roba eixuta i les bosses del menjar», pensà en Bilbo. «Caratsos amb el robatori i tot el que hi tingui alguna cosa a veure! Tant de bo fos a casa, al meu bon cauet, al costat del foc, amb la tetera començant a bullir!» No era l'última vegada que ho desitjaria.

Però els nans continuaven trescant amunt, sense girar-se mai ni fer cas del hòbbit. En alguna banda, darrera els nuvolots grisos, el sol devia haver-se ocultat, perquè s'anà enfosquint mentre baixaven cap a una vall profunda amb un riu al fons. El vent començà a bufar, i els salzes, a les ribes, es vinclaven tot sospirant. Per sort el camí travessava per damunt d'un antic pont de pedra, perquè el riu, crescut amb les pluges, baixava amb ímpetu des dels pics i les muntanyes del nord.

Quan hagueren creuat ja era gairebé de nit. El vent esfilagarsà els núvols grisos, i sobre els cims, entre els esquinçalls, aparegué una lluna errabunda. Aleshores es detingueren i en Thorin mormolà alguna cosa sobre el sopar i «on trobarem una clapa seca per

dormir?».

Fins aquell moment no advertiren que en Gàndalf faltava. Fins aleshores havia fet tot el camí amb ells, sense dir mai si també participava en l'aventura o si només els acompanyava una part del trajecte. Era qui més havia menjat, xerrat i rigut. Però ara s'havia esfumat, així de senzill!

—Precisament quan un màgic ens hauria anat tan rebé —rondinaren en Dori i en Nori (que compartien l'opinió del hòbbit pel que toca als àpats fets amb regularitat, abundància i sovintejats).

A la fi decidiren que haurien d'acampar allà on eren.

S'acostaren fins a un bosquet i, encara que a sota era més eixut, el vent sacsejava les gotes de pluja de les fulles, i el plaf, plaf era d'allò més empipador. A més, la malastrugança també semblava afectar el foc. Els nans poden fer un foc pràcticament a qualsevol lloc i amb qualsevol cosa, faci vent o no; però aquella nit ni tan sols l'Oin i en Gloin, que hi tenien la mà trencada, no el podien acabar d'encendre.

Aleshores un dels ponis s'espantà per no res, s'encabrità i, abans que el poguessin agafar, va caure al riu. I abans que el poguessin tornar a treure, en Fili i en Kili per poc que s'ofeguen, i tot l'equipament que l'animal duia se'l va endur el corrent. Naturalment, la major part era menjar, i el que restà per sopar fou ben poca cosa, i encara menys per esmorzar.

De manera que tots van romandre allí asseguts, morruts, molls i remugant, mentre l'Oin i en Gloin continuaven provant d'encendre el foc i acabaven barallant-se. En Bilbo pensava, amb tristesa, que no totes les aventures són passejades en poni sota el sol de maig, quan en Balin que sempre els feia de sentinella, exclamà:

—Allà dalt hi ha una llum! —Una mica allunyat hi havia un turó, cobert d'arbres que, en alguns llocs, eren força espessos. Ara, en la massa ombrívola dels arbres, hi pogueren distingir una llum brillant, una llum vermellosa d'aspecte confortable, com si es tractés d'una foguera i del pampallugueig de torxes.

Quan l'hagueren observat una estona, començaren a discutir. Alguns deien «no» i d'altres deien «sí». Alguns deien que l'únic que podien fer era anar-hi i veure què era, perquè qualsevol cosa seria millor que poc sopar, menys esmorzar i roba xopa tota la nit.

D'altres objectaven: «Aquestes terres no són gaire ben

conegudes, i són massa pròximes a les muntanyes. En l'actualitat és molt rar que els viatgers s'aventurin per aquest camí. Els mapes antics no serveixen de res: les coses han empitjorat i el camí no està vigilat. Per aquests paratges fins i tot és difícil que hagin sentit parlar del rei, i com menys preguntes feu, menys probable és que us topeu amb algun problema.» D'altres afegien: «Al cap i a la fi som catorze.» I uns darrers: «On dimoni s'ha ficat en Gàndalf?» Aquesta darrera observació la repetiren tots. Llavors la pluja redoblà la seva força i l'Oin i en Gloin començaren a barallar-se de debò.

Això ventilà la disputa.

—Fet i fet tenim amb nosaltres un lladregot —digueren; de manera que es van posar en camí, havent carregat els ponis, amb la deguda i necessària precaució, en direcció a la llum. Assoliren el turó i aviat s'endinsaren en el bosc. Tiraren muntanya amunt; però no es veia cap camí de debò com el que hauria de dur a una casa o a una granja; de manera que component-se-les com pogueren, van fer via a través dels arbres, enmig de la negror més absoluta, entre una pila de cruixits, grinyols i espetecs, i encara més rondinaments i improperis.

De cop i volta la llum vermellosa lluí amb gran brillantor a través dels troncs, no gaire lluny.

—Ara li toca al lladre —digueren referint-se a en Bilbo.

—Heu d'atansar-vos i esbrinar què és aquesta llum, per a què serveix, i si tot és ben segur i de confiança —digué en Thorin al hòbbit—. Ara apropeu-vos-hi ajupit, i torneu de pressa, si tot va bé. I, si no, si podeu, torneu! I, si no podeu tornar, feu dos esgarips com una òliba de graner i un esgaldiny com una òliba de garriga, i nosaltres farem el que podrem.

I en Bilbo hagué de posar-se en marxa, abans de tenir temps d'explicar que era tan incapaç de fer un sol esgarip com qui-sap-quina-mena d'òliba com de volar com una ratapinyada. Malgrat tot, els hòbbits poden moure's pels boscos silenciosament, en un silenci total. Se'n senten orgullosos, d'això, i en Bilbo havia arrufat el nas més d'una vegada davant el que ell anomenava «tot aquest enrenou nanenc» mentre avançaven, encara que suposo que ni vosaltres ni jo no hauríem advertit res de res en una nit de vent com aquella, per més que tota una cavalcada ens hagués passat a dos dits del nas. I pel que fa a en Bilbo, que s'atansava previngudament cap a la llum

vermella, no crec que ni una mostela hagués bellugat els bigotis. De manera que, com és de suposar, arribà fins davant mateix del foc —car d'un foc es tractava— sense cridar l'atenció de ningú. I això és el que va veure.

Tres persones descomunals assegudes al voltant d'una enorme foguera de troncs de faig. Estaven rostint moltó en llargues forques de fusta i es llepaven el suc dels dits. Hi havia una oloreta delicada que feia venir salivera. A més tenien una bóta de beguda de la bona a l'abast, i en bevien amb grans pitxers. Eren ogres, però. Ogres a totes passades. Fins en Bilbo, malgrat la seva vida acomboiada, ho podia veure: per llurs rostres grans i durs, per llur corpulència, per la forma de les cames, per no mencionar llur llenguatge, que no era el que en diríem una llengua de saló, ni de bon tros.

—Ahir moltó, avui moltó, i malviatge si no sembla que demà tornarà a torratocar-nos moltó —va dir un dels ogres.

—Ni un borrall de carn d'home que no ens hem endinyat des de fa la catipén de temps —continuà un segon—. No sé quina pardalava pensava en Guillem pringant-nos cap a aquestes bandes, t'ho juro..., i el mam que s'acaba, per acabar-ho d'adobar —va dir tirant del colze d'en Guillem, que en aquell moment feia un glop del seu pitxer.

En Guillem s'ennuegà.

—Tu, mutis i a la gàbia! —va dir de seguida que pogué—. No pots esperar que els socis es parin aquí només perquè tu i en Bert us els haleu. Des que baixàrem de les muntanyes entre tots dos ja us heu endrapat un poble i mig. Prou que no us afartareu mai! Els temps ja no són aquells quan m'hauríeu dit «gràcies Guillem» per una bona queixalada d'aquest moltó grassonet de la vall com aquest que us haleu. —Donà un gran mos a la cuixa de be que rostia i s'eixugà els llavis a la mànega.

Efectivament, em temo que aquest és el comportament dels ogres, àdhuc d'aquells que no tenen més que un sol cap. Després d'haver sentit tot això, en Bilbo hauria hagut de fer quelcom de seguida. O hauria d'haver-se'n tornat silenciosament, i advertir els seus amics que hi havia allà mateix tres ogres de proporcions considerables i d'un humor de futris, força disposats a tastar el nan a la brasa, o fins i tot el poni, per canviar; o bé hauria procedit a un bon i veloç robatori. En aquesta situació, un lladregot realment de

primera classe i de categoria hauria escurat les butxaques dels ogres —gairebé sempre paga la pena si sabeu sortir-vos-en—, els hauria pispat el moltó de les mateixes forquetes, hauria buidat la cervesa i s'hauria esvaït sense que se n'adonessin. D'altres, més pràctics però amb menys orgull professional, potser haurien clavat un coltell a cadascú abans que aquests advertissin res. Així haurien pogut passar la nit alegrement.

En Bilbo ho sabia. Havia llegit sobre moltes coses que mai no havia vist ni fet. Se sentia molt alarmat, i també contrariat; hauria desitjat trobar-se a cent milles de distància... i malgrat tot..., malgrat tot no gosava tornar directament a en Thorin i Companyia amb les mans buides. De manera que va romandre, dubitatiu, entre les ombres. Dels diversos procediments de lladregueig de què havia sentit parlar, escurar les butxaques dels ogres li semblà el menys difícil, de forma que, a la fi, s'emboscà darrera un arbre exactament a l'esquena d'en Guillem.

En Bert i en Ton s'allunyaren cap a la bóta. En Guillem prenia una altra glopada. Aleshores en Bilbo s'armà de valor i ficà la seva maneta a l'enorme butxaca d'en Guillem, Hi havia un portamonedes, per a en Bilbo tan gros com una bossa. «Ep!», pensà, començant a entusiasmar-se amb el seu nou ofici mentre sostreia el portamonedes, «per aquí es comença!».

I tant! Els portamonedes dels ogres porten malastrugança, i aquest no n'era excepció:

—Eps, i qui sou? —grinyolà quan anava a sortir butxaca. I en Guillem es girà immediatament i enxampà en Bilbo pel coll sense donar-li temps a fer-se escàpol darrere l'arbre.

—Fúmer! Bert, mira què acabo de pescar! —cridà en Guillem.

—Què és? —digueren els altres acostant-s'hi.

—Poc que ho sé! Què ets?

—Bilbo Saquet, un lladr... un hòbbit —digué el pobre Bilbo, estremint-se de cap a peus i preguntant-se com proferir uns esgarips d'òliba abans que l'escanyessin.

—Un lladròbit? —repetiren un xic sorpresos. Els ogres són una mica curts de gambals, i molt suspectes davant qualsevol cosa que els és nova.

—I refotri!, què hi ha d'ensumar a la meva faltriquera un lladròbit? —va dir en Guillem.

—Que es poden cruspir? —preguntà en Ton.

—Tastant-ho faràs —digué en Bert, agafant una forqueta.

—No dóna per gaire més d'una mossada —digué en Guillem que ja havia pres un sopar excel·lent— un cop li llevem la pell i els ossos.

—Potser en trobaríem més per aquests volts, per coure una coca —va dir en Bert—. Ep, tu, ¿que n'hi ha més com tu d'amagatotis per aquests boscos, tu, conill escarransit? —afegí mirant els peus peluts del hòbbit; i l'agafà pels peus i el sacsejà.

—Ui, molts —respongué en Bilbo abans de recordar que no havia de delatar els seus amics—. No, no, cap ni un —afegí immediatament.

—Què vols dir? —preguntà en Bert, donant-li mitja volta i sostenint-lo ara pels cabells.

—El que us dic —respongué en Bilbo ofegant-se—. I, si us plau, no em cuineu, molt amables cavallers! Sóc bon cuiner, i cuino millor que no cuino, si enteneu el que vull dir. Us cuinaré mil meravelles, un esmorzar que us hi llepareu els dits sempre que no em mengeu per sopar.

—Pobre paiet —va dir en Guillem. Ja havia sopat tot el que podia, i també havia begut moltíssima cervesa—. Pobrissonet! Que escampi la boira!

—Poc que ho farà si no ens diu què és això de *molts* i *cap ni un* —intervingué en Bert—. Poc que vull que em tallin el ganyotis mentre clapo! Posa-li els peus al foc, fins que canti!

—De cap de les maneres —intercedí en Guillem—. A més, l'he enxampat jo.

—Guillem, com ja t'he dit moltes vegades abans d'anit —continuà en Bert—, ets un fati i un ase.

—I tu un poca-solta!

—Això tu! A mi no m'ho dius pas, Guillem Bracons —va dir en Bert i engegà un cop de puny a l'ull d'en Guillem.

La batussa que se'n seguí fou fantàstica. En Bilbo, quan en Bert el deixà caure a terra, aconseguí reunir prou coratge per allunyar-se de llurs peus, abans que es posessin a estomacar-se de valent, i a dir-se tota mena de noms, perfectament escaients i reals, amb brams fortíssims. Aviat s'abraonaren l'un en braços de l'altre, i rodolaren gairebé fins al foc, llançant patades i cops, mentre en Ton els

esbatussava amb una branca perquè recuperessin el senderi... la qual cosa, evidentment, només serví per enfollir-los més.

Aquest hauria estat el moment perquè en Bilbo desaparegués. Però els seus pobres peuets havien quedat massa premuts per les manarres d'en Bert, i ja no li quedava bufera, i el cap li giravoltava, de manera que romangué allí uns segons, panteixant, just fora del cercle de llum de la foguera.

Al bell mig de la batussa aparegué en Balin. Els nans havien sentit sorolls des de lluny, i després d'esperar algun temps que en Bilbo tornés, o que fes l'esgarip de l'òliba, començaren a arrossegar-se, un a un, cap a la llum, tan silenciosament com pogueren. En l'instant en què en Ton veié aparèixer en Balin en el cercle de llum proferí un xiscle terrible. Molt senzill: els ogres detesten els nans, si no són fregits; no els poden veure ni en pintura! En Bert i en Guillem deixaren de barallar-se immediatament i van dir:

—Un sac, Ton, de pressa! —Abans que en Balin, que es preguntava on parava en Bilbo enmig de tot aquell tràngol, tingués temps d'adonar-se del que succeïa, tenia un sac sobre el cap i era dins el cove.

—O molt errat vaig o encara en vindran més —va dir en Ton—. Molts i cap ni un, això és —digué—. Ni un lladròbit, però molts d'aquests nans. Ara l'he endevinada!

—Suposo que tens raó —concedí en Bert—, més val que ens apartem de la llum.

I així ho feren. Amb els sacs a les mans, els mateixos que empraven per a endur-se els moltons i d'altres preses, esperaren entre les ombres. Cada nan que apareixia i mirava el foc, i els pitxers abocats, i el moltó rosegat amb sorpresa, pataplaf!, li queia al cap un sac que pudia terriblement, i al cove! Ben aviat en Dwalin se sumà a en Balin, i en Fili i en Kili anaren a parar junts, i en Dori i en Nori i l'Ori a una mateixa pila, i l'Oin i en Gloin i en Bifur i en Bofur i en Bombur s'amuntegaren inconfortablement prop de la foguera.

—Així n'aprendran —va dir en Ton; perquè en Bifur i en Bombur havien donat molta guerra, i lluitaren com folls, com fan els nans quan es veuen arraconats.

En Thorin fou l'últim a arribar..., i no fou agafat desprevingut. Aparegué esperant alguna adversitat, i no li calgué veure les cames

dels seus amics sortint dels sacs per conèixer que les coses anaven a mal borràs. Restà fora, entre les ombres, una mica distant, i digué:

—Què és tota aquesta gatzara? Qui ha estat pegant la meva gent?

—Són ogres! —respongué en Bilbo des de darrera d'un arbre. L'havien oblidat completament—. Estan amagats als matolls amb sacs —afegí.

—Ah, sí? —exclamà en Thorin i saltà endavant, cap al foc, abans que el poguessin agafar. S'emparà d'una gran branca, ben encesa d'un extrem, i en Bert rebé aquell extrem a l'ull abans que pogués enretirar-se. Allò el posà fora de combat una estona. En Bilbo féu el que pogué. S'arrapà a la cama d'en Ton..., el millor que podia perquè era gruixuda com el tronc d'un arbre jove..., però sortí disparat fins al damunt d'uns matolls quan en Ton donava puntades a les espurnes cap a la cara d'en Thorin.

Això li valgué rebre la branca a les dents, i va perdre'n una de les del davant. Començà a xisclar, i de quina manera!, us ho dic jo. Però precisament en aquell moment en Guillem aparegué per darrera i col·locà un sac directament sobre el cap d'en Thorin i li enfonsà fins als peus. I així acabà la lluita. Arengades en barril és el que semblaven: tots ben lligadets dintre els sacs, amb tres ogres furients, dos d'ells amb cremades i macadures per recordar, asseguts al costat, discutint si els haurien de rostir a foc lent, o trinxar-los ben trinxats i bullir-los, o simplement asseure's damunt d'ells, d'un en un, i aixafar-los fins a fer-ne gelatina; i en Bilbo sobre d'un arbust, amb els vestits i la pell esgarrinxats, sense gosar bellugar-se per por que el sentissin.

Justament aleshores retornà en Gàndalf. Però ningú no el va veure. Els ogres acabaven de prendre la decisió de rostir els nans tot seguit i en acabat menjant-se'ls..., havia estat una idea d'en Bert, i després de molta discussió tots tres hi estigueren d'acord.

—No paga la pena de rostir-los ara, ens hi passaríem tota la nit —va dir una veu. En Bert pensà que era en Guillem.

—No tornis a posar-te a discutir, Guillem —replicà—, o aleshores *sí* que ens hi passarem tota la nit.

—Qui comença? —intervingué en Guillem, que creia que qui

havia parlat era en Bert.

—Tu —va dir en Bert.

—Ets un mentider —l'acusà en Guillem; de manera que la discussió tornà a començar una altra vegada. Al final decidiren trinxar-los ben trinxadets i bullir-los. De manera que dugueren una gran olla negra i van treure els coltells.

—No paga la pena bullir-los! No tenim aigua, i hi ha un bon tros fins al pou i tot plegat —va dir la veu. En Bert i en Guillem van pensar que es tractava d'en Ton.

—Tu, mutis i a la gàbia! —li digueren—, o no acabarem mai. I si tornes a obrir la boca ja pots anar a buscar l'aigua tu mateix.

—I per què no calles tu! —saltà en Ton, que pensava que havia estat la veu d'en Guillem—. M'agradaria saber qui caram discuteix aquí, si no ets tu.

—Ets un babau —contestà en Guillem.

—Babau ho seràs tu! —replicà en Ton.

De manera que la discussió tornà a començar una altra vegada i s'acaloraren més que mai, fins que, a la fi, decidiren d'asseure's sobre els sacs, d'un en un, i aixafar-los, i bullir-los la pròxima vegada.

—En quin ens hem d'asseure primer? —va dir la veu.

—Més val que primer seguem damunt el darrer que ha arribat —respongué en Bert, que tenia un ull nafrat per en Thorin. Creia que qui havia parlat era en Ton.

—No parlis sol! —va intervenir en Ton—. Però si vols asseure't damunt l'últim, seu-hi. Quin és?

—El de les mitges grogues —replicà en Bert.

—Apa, és el de les mitges grises —va dir una veu similar a la d'en Guillem.

—He comprovat que eren grogues —va dir en Bert.

—Ho eren —corroborà en Guillem.

—Aleshores per què carats has dit que eren grises? —s'excità en Bert.

—Jo no he dit res. Ha estat en Ton.

—Poc que ho he dit, jo! —replicà en Ton—. Has estat tu.

—Dos a un, de manera que mutis! —afegí en Bert.

—Amb qui parles? —inquirí en Guillem.

—Vols parar d'una vegada! —s'exclamaren en Ton i en Bert al

mateix temps—. Se'ns està passant la nit i aviat es fa de dia. Apa, som-hi!

—Que l'alba us enxampi i esdevingueu pedres! —digué una veu que sonava com la d'en Guillem. Però no ho era, perquè justament en aquell moment la llum aparegué per damunt del turó, i se sentí una piuladissa imponent a les branques. En Guillem mai arribà a parlar perquè es convertí en pedra mentre s'ajupia; i en Bert i en Ton quedaren petrificats com roques mentre el miraven. I fins al dia d'avui, encara són allí, tots sols, si no és que els ocells s'hi deturin; perquè els ogres, com probablement sabeu, han d'amagar-se sota terra abans de l'alba o esdevenen del mateix material de les muntanyes de què estan formats, i no poden moure's mai més. Això és el que succeí amb en Bert, en Ton i en Guillem.

—Magnífic! —exclamà en Gàndalf, tot sortint de darrera d'un arbre, i ajudant en Bilbo a baixar de l'arbust de punxes. Llavors en Bilbo va comprendre. Era la veu del màgic la que havia fet que els ogres estiguessin punxant-se i amoïnant-se fins a la sortida de la llum que havia acabat amb ells.

La propera cosa que calia fer era desfermar els sacs i deixar sortir els nans. Estaven quasi sufocats, i molt enutjats: no els havia agradat gens esperar allí, tot escoltant com els ogres feien plans per a rostir-los, aixafar-los i trinxar-los. Hagueren d'escoltar dues vegades senceres la relació que féu en Bilbo sobre el que li havia esdevingut, abans de donar-se per satisfets.

—Bonica ocasió per a practicar lladregueries de pispa —comentà en Bombur—, quan el que volíem era foc i menjar!

—I això és, justament, el que no hauríeu obtingut d'aquesta gentussa sense una bona batussa, això segur —corregí en Gàndalf—. Deixem-ho córrer, perquè estem perdent temps. ¿No compreneu que els ogres han de tenir una cova o un catau per aquí prop on amagar-se quan surt el sol? Hem d'investigar-ho!

Cercaren pels volts i aviat descobriren les petjades de les botes de pedruscall dels ogres que es perdien entre els arbres. Seguiren les petjades turó amunt, fins que, amagada entre els matolls, trobaren una gran porta de pedra que donava a una cova. Però no la podien obrir, encara que tots van empènyer alhora mentre en Gàndalf provava diversos encanteris.

—Que serviria de res, això? —preguntà en Bilbo, quan ja

començaven a estar cansats i amoïnats—. Ho he trobat pel terra, on els ogres es barallaven. —I mostrà una clau llargaruda, tot i que en Guillem sens dubte l'hauria considerada molt petita i secreta. Li devia haver caigut de la butxaca, per sort, abans de quedar petrificat.

—Per què diantre no ho dèieu abans? —s'exclamaren tots.

En Gàndalf la prengué i la ficà al pany. Llavors, amb una forta empenta, la porta de pedra s'obrí endins i tots penetraren en la cova. Pel terra hi havia ossos i en l'aire surava una pudor desagradable; però trobaren una quantitat considerable de menjar amuntegada descuradament a les lleixes pel terra, entre les restes brutes dels botins, objectes de tota mena, des de botons de llautó a olles curulles de monedes d'or apilades en un racó. També hi havia molta roba, penjada de les parets, roba massa petita per als ogres perquè pertanyia —sento dir-ho— a llurs víctimes; i, entre aquesta, s'hi trobaven diverses espases de fabricació, formes i mides vàries. Dues els cridaren particularment l'atenció a causa de llurs esplèndides beines i enjoiades empunyadures.

Els Trolls

En Gàndalf i en Thorin s'apropiaren cadascú d'una; i en Bilbo prengué una espaseta amb una beina de cuiro. Per a un ogre no hauria estat més que un trempa-plomes. de butxaca, però al hòbbit li servia d'espasa curta.

—Les fulles semblen bones —comentà el màgic, mig traient l'espasa i contemplant-la amb curiositat—. No foren forjades per ogres, ni per cap dels ferrers humans que en aquests temps viuen per aquestes terres; quan hi podrem llegir les antigues lletres

rúniques, però, en sabrem molt més.

—Sortim d'aquesta fetor horrible! —proposà en Fili. De manera que tragueren les olles amb les monedes, i les provisions que no havien estat tocades i que semblaven en condicions d'ésser de bon menjar, i també una bóta de cervesa que encara era plena. Després de tot això els entraren ganes d'esmorzar, i com que estaven morts de gana no van fer cap mena d'escarafalls al que acabaven de prendre del rebost dels ogres. De llurs queviures, els en quedava una reserva ben migrada. Així que menjaren pa amb formatge, i cervesa per donar i per vendre, i pernil torradet vora les brases del foc.

Després dormiren, perquè havien passat la nit en blanc, i no feren res fins a la tarda. Llavors pujaren als ponis, s'endugueren les olles amb l'or i les soterraren molt secretament no molt lluny del caminal, vora el riu, cobrint-les de tota mena d'encanteris, per si mai tenien l'oportunitat de tornar i recobrar-les. Un cop això fet, muntaren els ponis altra vegada i van seguir de bell nou el camí que es dirigia vers l'est.

—Et puc preguntar on t'havies ficat? —preguntà en Thorin a en Gàndalf mentre cavalcaven.

—Havia anat a fer una ullada més endavant —respongué aquest.

—I què és el que et va fer tornar en un obrir i tancar d'ulls?

—Mirar enrere —va dir el màgic.

—Entesos! —exclamà en Thorin—; però no podries parlar més clar?

—Vaig avançar-me per espiar el nostre camí. Aviat esdevindrà perillós i difícil. I també passava ànsia per saber com renovaríem la nostra petita càrrega de queviures. Abans d'arribar massa lluny, però, vaig trobar-me un parell de vells amics de Rivendell.

—Cap a on para, això? —preguntà en Bilbo.

—No m'interrompeu! —tallà en Gàndalf—. Si tenim sort, hi arribareu d'aquí a uns dies i ho sabreu tot. Com et deia, em vaig trobar dos dels homes d'Élrond. Anaven amb moltes presses per por dels ogres. Van ser ells que m'explicaren que n'hi havia tres que havien baixat de les muntanyes i que eren pels boscos no gaire lluny del camí; que havien espaordit tota la gent de la comarca i que assaltaven els forasters.

»Immediatament vaig tenir la impressió que havia de tornar.

Mirant enrere vaig veure un foc en la llunyania i m'hi vaig dirigir. Ara ja saps com va anar. Si us plau, la pròxima vegada aneu amb més compte o no arribarem enlloc!

—Gràcies! —digué en Thorin.

III
Un breu descans

Aquell dia no cantaren ni van explicar rondalles, encara que el temps millorà; i tampoc ho feren l'endemà, ni l'endemà passat. Havien començat a sentir que el perill aguaitava a banda i banda, no gaire lluny. Acamparen a cel obert, i llurs cavalls van menjar més que no pas ells: l'herba abundava, però als sarrons no els quedava gran cosa, comptant fins i tot amb el que havien pres dels ogres. Un matí travessaren un riu per un gual amplíssim que retronava amb el brogit de les pedres i de l'escuma. L'altra riba era accidentada i relliscosa. Quan foren al capdamunt, carregant els ponis, descobriren que les grans muntanyes se'ls havien acostat fins molt a prop. Ja semblava que podien assolir la falda de la més pròxima en un sol dia de camí. El seu aspecte era ombrívol i temible, encara que en els seus vessants foscos, s'hi veiessin clapes de sol, i més enllà de les carenes resplendissin els cims dels pics nevats.

—Aquesta és *la* Muntanya? —demanà en Bilbo amb veu solemne, contemplant-la amb ulls esbatanats. Fins aquell moment mai no havia vist res que semblés tan gran.

—I ca! —respongué en Balin—. Això només és el començament de les Muntanyes Boiroses, i hem de saltar-les, o travessar-les, o passar-hi per sota, abans d'arribar a les Terres Salvatges que hi ha més enllà. I de l'altre costat fins a la Muntanya Solitària, a l'est, on Smaug jeu sobre el nostre tresor, Déu n'hi do el camí que hi ha!

—Oh! —digué en Bilbo, i justament en aquell moment se sentí cansat com mai no recordava haver-se'n sentit. Un cop més tornava a pensar en la seva confortable poltrona davant la llar de foc a la sala d'estar favorita del seu cau de hòbbit, i en la cantarella de la tetera en bullir. Les vegades que encara ho recordaria!

En Gàndalf era qui, ara, obria la marxa.

—No podem errar-nos de camí, o l'hauríem feta bona —va dir—. D'entrada ens calen provisions, i *descansar* en un lloc raonablement segur..., també és molt necessari que ataquem les Muntanyes Boiroses pel bon camí, del contrari us hi perdríeu i hauríeu de tornar enrere i començar de cap i de nou, això si éreu capaços de tornar.

Li preguntaren cap a on els dirigia, i va respondre:

—Heu arribat al límit mateix de les Terres Salvatges, com alguns de vosaltres segurament sabeu. Amagada en algun lloc, més endavant, es troba la vall magnificent de Rivendell, on Élrond viu en la Darrera Llar Acollidora. Li vaig enviar un missatge amb els meus amics, i ens esperen.

Allò tenia un ressò agradable i reconfortant, però encara no hi havien arribat, i no era tan fàcil com sembla trobar aquella Darrera Llar Acollidora a l'oest de les Muntanyes. No semblava haver-hi arbres, ni valls, ni tossals que trenquessin el panorama que se'ls oferia a la vista, només un enorme pendent que s'enlairava, a poc a poc, fins a ajuntar-se amb la falda de la muntanya més pròxima, una extensió enorme del color del glever i els roquissars pedregosos, amb taques i talls d'herbei verd i molsa verdejant que creixia allà on devia haver aigua.

Passà el matí i caigué la tarda; però en tot aquell desert silent no es veia ni un signe de cap casa. Començaven a estar nerviosos perquè ara s'adonaven que la casa podia trobar-se amagada pràcticament en qualsevol indret entre ells i les muntanyes. Es ficaren en valls inesperades, estretes, amb parets altes, que de sobte s'obrien a llurs peus, i miraren al fons, sorpresos de descobrir-hi arbres i al capdavall un rierol d'aigua. Hi havia gorgs que gairebé podien creuar d'un salt però fondíssims i plens de cascades. Hi havia afraus que hom no podia saltar ni podien ser escalades. Hi havia aiguamolls, alguns d'ells indrets verds i agradables d'aspecte, amb flors de coloraines que hi creixien ben altes, però un poni que s'hi hagués ficat amb un carregament al llom no n'hauria sortit mai més.

En realitat, des del gual a les muntanyes, s'estenia una contrada molt més vasta del que ningú no hauria pogut imaginar. En Bilbo estava astorat. L'únic caminoi era marcat amb pedres blanques, algunes de les quals eren petites, i d'altres estaven mig recobertes de

molsa o líquens. Tot plegat, costava molt de seguir el camí, fins i tot amb el guiatge d'en Gàndalf, que semblava saber prou bé per on anava.

El seu cap i la barba oscil·laven d'aquí allà mentre cercava les pedres, i tots seguien el seu pas, però quan el dia començà a eclipsar-se no semblava que s'haguessin acostat gaire al final de la recerca. Feia una llarga estona que els havia passat l'hora del te, i semblava que la del sopar passaria de la mateixa manera. Hi havia papallons que voleiaven, i la llum es féu molt dèbil perquè la lluna encara no havia sortit. El poni d'en Bilbo començà a ensopegar amb les pedres i les rels. Inesperadament, tan de sobte que el cavall d'en Gàndalf gairebé relliscà pel pendent, arribaren a frec d'un profund tall en el terreny.

—Aquí és, per fi! —cridà en Gàndalf, i els altres s'agruparen al seu voltant i contemplaren més enllà del voral del precipici. Sota, molt fonda, divisaren la vall. Podien sentir la veu de l'aigua que es precipitava al llit rocós del fons; l'aire els duia la flaire dels arbres; i en un vessant de la vall, de l'altre costat de l'aigua, es divisava una llum.

En Bilbo no oblidà mai com en la penombra relliscaren i s'esllavissaren per aquell corriol de caiguda zigzaguejant fins a la vall secreta de Rivendell. A mesura que baixaven l'aire esdevenia més càlid, i l'aroma dels pins l'embriagà, de manera que, de tant en tant, féu una capcinada i estigué a punt de caure, o topà de nas amb el coll del poni. A mesura que davallaven més i més llurs ànims s'aixecaren. Els arbres passaren a ser faigs i roures, i en el crepuscle surava una sensació conhortadora. Quan el darrer verd s'havia gairebé esvanit de l'herba, arribaren per fi a una clariana oberta, no molt més amunt de les ribes del riu.

—Hummm! Això fa olor d'elfs! —pensà en Bilbo, i mirà amunt cap als estels. El cel reintellava lluent i blau. En aquell mateix moment esclatà, enmig dels arbres, una cançó com una rialla:

Oh, però què feu,
on és que aneu?
Us cal ferrar
els animals!
Mireu com corre
l'aigua a la vora!

Oh, visca el ball
aquí a la vall!

Oh, què busqueu,
cap a on marxeu?
Els troncs flamegen,
les coques fumegen!
Oh, quina alegria
a la vall mia,
ha!, ha!, ha!

Oh, però on aneu
barbes de neu?
I el senyor Saquet
i els Balins, Dwalins?
Per què veniu
quan ja és estiu!
A la nostra vall,
ha!, ha!, ha

Oh, restareu
o fugireu?
Marxen els ponis,
és nit de somnis!
Fugir és follia,
romandre alegria.
Escolteu fins a la fi
de la nit així
la nostra cançó,
ha!, ha!, ha

Així reien i cantaven entre els arbres; i suposo que penseu que eren ximpleries ben innocents. Encara que poc els hauria importat; si els ho haguéssiu dit encara haurien rigut més. Eren elfs, naturalment. En Bilbo aviat n'entrellucà algun mentre la nit s'espessia. Els elfs l'encantaven, encara que rarament en trobava; però també l'espantaven un xic. Els nans i els elfs no s'avenen gaire. Fins i tot nans força assenyats com en Thorin i els seus amics els consideren una mica eixelebrats (actitud ben eixelebrada, per cert),

o s'hi empipen. I és que alguns elfs els fan burla i se'n riuen, d'ells, i sobretot de llurs barbes.

—Vaja, vaja! —digué una veu—. Guaiteu! En Bilbo, el hòbbit, muntant un poni, senyor! No és fantàstic!

—Sorprenentment garratibador!

I aleshores encetaren una altra cançó tan ridícula com la que us acabo de transcriure sencera. Per fi un d'ells, un elf jove i cepat, sortí d'entre els arbres i féu una reverencia a en Gàndalf i en Thorin.

—Benvinguts a la vall! —saludà.

—Gràcies! —va respondre en Thorin un xic emmurriat; però en Gàndalf ja havia desmuntat i es trobava entre els elfs, xerrant animadament amb ells.

—Us heu desviat una mica del camí —comentà l'elf—, vaja, si és que us dirigiu cap a l'únic caminal que travessa l'aigua i va a la casa que hi ha de l'altre costat. Us mostrarem el bon camí, però més valdria que desmuntéssiu fins que passeu el pont. ¿Us voleu quedar una estoneta i cantar amb nosaltres, o us estimeu més continuar tot seguit? Allà ja comencen a preparar el sopar —afegí—, ensumo els focs de llenya de la cuina.

Malgrat estar tan cansat, a en Bilbo li hauria agradat quedar-s'hi una estona. Les cançons dels elfs, al mes de juny i sota els estels, és quelcom que no us heu de perdre, sobretot si us agraden aquestes coses. A més li hauria agradat conversar una mica en privat amb aquella gent que semblava que coneguessin el seu cognom i tot el que feia, encara que era la primera volta que els veia. Pensà que fóra interessant conèixer llur opinió d'aquella aventura. Els elfs saben moltes coses i són una gent extraordinària per a tota mena de notícies, i saben del que passa entre els pobles del país tan de pressa com corre l'aigua, o encara més.

Però tots els nans estaven a favor de sopar tot d'un plegat, tan aviat com fos possible, i no volien quedar-se. Seguiren, doncs, camí, cabestrejant ara llurs ponis, fins que assoliren un bon caminal i així, finalment, la riba del riu, que baixava ràpid i sorollós, com fan els corrents muntanyencs en les vesprades d'estiu, quan el sol ha caigut durant tot el dia en les neus dels cims. Només hi havia un pont estret, de pedra, sense ampit, de l'amplària suficient perquè un poni hi passés sense dificultats; i sobre el pont hagueren de passar, a poc a poc i ben atents, d'un en un, cadascú menant el seu poni pel

cabestre. Els elfs havien dut llanternes resplendents a la riba i mentre els expedicionaris creuaven el pont, cantaren una festiva cançó.

—No us remulleu la barba en l'escuma, jaio! —cridaren a en Thorin que anava ajupit quasi com si anés de quatre gates—. Si la mulleu encara us creixerà més.

—Compte amb en Bilbo, no se us mengi totes les coques! —cridaren—. Està massa grassonet per passar pel forat de les portes!

—Prou, prou! Bona gent! I bona nit! —digué en Gàndalf, que anava l'últim—. Hi ha valls que tenen orelles, i alguns elfs tenen la llengua massa alegre. Bona nit!

I així, finalment, assoliren la Darrera Llar Acollidora i la trobaren amb les portes obertes de bat a bat.

Doncs bé, una cosa estranya és que les coses bones de tenir i els dies que passen feliçment aviat estan dits, i no hi ha gaire per contar; les coses que són incòmodes, inquietants, i fins i tot esfereïdores, però, poden esdevenir una bona narració i, sigui com sigui, sempre costa qui-sap-lo explicar-les. En aquella bona casa, hi van romandre força temps, almenys catorze dies, i se'ls féu costa amunt abandonar-la. En Bilbo s'hi hauria quedat de bon grat per sempre més... fins i tot suposant que un sol desig hagués pogut transportar-lo de cop i volta, sense preocupacions, al seu cau de hòbbit. Tanmateix, no hi ha gran cosa a explicar sobre llur estada.

L'amo de la casa era un amic dels elfs, una d'aquestes persones els pares dels quals apareixen en les estranyes històries anteriors al començament de la història, a les Guerres dels malvats gòblins amb els elfs i amb els primers homes del nord. En els dies del nostre conte encara existien algunes persones que tenien com avantpassats elfs i herois del nord, i Élrond, el senyor de la casa, n'era llur cap.

Élrond era tan noble i bell de cara com un senyor elf, tan fort com un guerrer, tan savi com un màgic, tan venerable com un rei dels nans, i tan agradable com l'estiu. Apareix a molts contes, però la seva part en la gran aventura d'en Bilbo, és una part minsa, encara que important, com veureu si aconseguim d'arribar-ne al final. La seva mansió era perfecta, tant si us plaïa menjar, com dormir, treballar, escoltar rondalles o cançons, o simplement seure i reflexionar millor, o una agradosa barreja de totes aquestes activitats. En aquella vall no hi arribava res malvat.

Tant de bo tingués temps per contar-vos algunes de les rondalles o una o dues de les cançons que escoltaren en aquella casa. Tots plegats, inclosos els ponis, reposaren i s'enfortiren en aquells dies de sojorn. Sargiren els vestits, i llurs cops, rauxes i esperances també en resultaren adobats. Ompliren els sarrons de menjar i de provisions de poc pes, però nutritives, perquè els ajudessin a creuar els colls de les muntanyes. Llurs plans milloraren amb el millor dels consells. I així arribà la vetlla de Sant Joan, i ja havien d'emprendre novament la marxa amb el primer sol matinal del solstici d'estiu.

Élrond coneixia molt bé els escrits rúnics de tot tipus, i aquell vespre examinà les espases que havien pres del catau dels ogres, i digué:

—Aquestes espases no han estat forjades pels ogres. Són espases antigues, antiquíssimes espases dels Alts Elfs de l'oest, els meus avantpassats. Foren forjades a Gondolin per a les guerres contra els gòblins. Deuen provenir de la rapinya d'algun drac o del saqueig dels gòblins, car aquesta ciutat fou destruïda pels dracs i els gòblins fa molts d'anys. Aquesta, Thorin, les runes diuen que és Òrcrist, la talla-gòblins, en l'antiga llengua de Gondolin; era una espasa famosa. I aquesta, Gàndalf, és Glàmdring, martell-de-malvats, que altre temps pertanyé al rei de Gondolin. Guardeu-les bé!

—Em pregunto quan les van aconseguir els ogres —digué en Thorin, contemplant la seva espasa amb nou interès.

—No ho sé —va respondre Élrond—, però cal suposar que els vostres ogres saquejaren d'altres saquejadors, o trobaren les restes de vells botins en alguna cova a les muntanyes més antigues. He sentit a dir que, des de la guerra entre els nans i els gòblins, encara existeixen tresors oblidats que es poden trobar a les cavernes desertes de les mines de Mòria.

En Thorin sospesà aquests mots.

—Faré honor a aquesta espasa —digué—. Que aviat torni a ferir d'altres gòblins!

—Un vot que, un cop a les muntanyes, és molt possible que no triguis a acomplir! —profetitzà Élrond—. I, ara, ensenyeu-me el mapa!

El prengué i l'examinà llargament, i aprovà amb el cap. perquè encara que no aprovava enterament l'actitud dels nans i llur amor per l'or, odiava els dracs i llur cruel perversitat, i el mortificava

recordar la destrucció de la ciutat de Dale i les seves alegres campanes, i els marges del clar Riu Corrent, devastats pel foc. La lluna resplendia en un ampli quart creixent de plata. Élrond aixecà el mapa i la llum blanquinosa brillà a través.

—Què és això? —comentà—. Aquí hi ha lletres lunars, al costat de les runes normals que diuen «cinc peus d'alçària la porta i tres poden passar-hi de bracet».

—Què són lletres lunars? —inquirí el hòbbit ple d'excitació. Com ja us he dit abans, els mapes l'enamoraven; i també li agradaven les lletres runes i les cal·ligrafies i els escrits ocults, encara que, quan ell escrivia, feia una lletra de palets com de pota de mosca.

—Les lletres lunars són lletres rúniques, però que no es poden veure —respongué Élrond—, almenys no quan hom les mira directament. Només es poden veure quan la lluna hi brilla al darrera, i encara més, les més elaborades requereixen una lluna que tingui la mateixa forma i estació del dia quan foren escrites. Foren inventades pels nans i eren escrites amb plomes d'argent, com els vostres amics bé podran explicar-vos. Aquestes devien ser escrites en la vetlla del solstici d'estiu i amb la lluna en quart creixent, fa molt, molt de temps.

—Què diuen? —preguntaren a l'ensems en Gàndalf i en Thorin, una mica ofesos potser que el mateix Élrond hagués descobert allò primer, encara que, a dir veritat, no havia existit cap altra ocasió abans, i no en tornaria a existir cap altra fins aneu a saber quan.

—«Col·loqueu-vos al costat de la pedra grisa quan el tord refili» —llegí Élrond— «i el sol de l'ocàs amb l'última llum del Dia de Durin centellejarà sobre el pany.»

—Durin! Durin! —repetí en Thorin—. Fou el pare dels pares de la raça més vella dels nans, el Barballarga, i el meu primer avantpassat: jo en sóc l'hereu.

—Quan és el dia de Durin? —pregunta Élrond.

—El primer dia de l'Any Nou dels nans —respongué en Thorin —, que és, com tots hauríeu de saber, el primer dia de l'última lluna de la tardor, al llindar de l'hivern. Encara que diem el Dia de Durin quan la darrera lluna de la tardor i el sol entren en conjunció en el firmament. Em temo, però, que això no ens ajudarà gaire, perquè, en l'actualitat, endevinar quan es tornarà a produir aqueixa coincidència sobrepassa la nostra capacitat.

—Això caldrà veure-ho —va dir en Gàndalf—. Hi ha escrita alguna cosa més?

—Res que es vegi amb aquesta lluna —respongué Élrond, tot tornant el mapa a en Thorin; i aleshores s'encaminaren cap a l'aigua per veure com els elfs ballaven i cantaven per celebrar la vetlla de Sant Joan.

L'endemà al matí feia un dia de solstici d'estiu tan bell i jovenívol com hauríeu pogut somiar: un cel blau sense cap núvol i el sol ballant en l'aigua. S'allunyaren, tot cavalcant entre cançons de comiat, a bon pas, amb els cors disposats a més aventures, i sabent el camí que havien de seguir a través de les Muntanyes Boiroses cap a les terres de més enllà.

IV
A la muntanya i sota la muntanya

Existien molts viaranys que duien amunt cap aquelles muntanyes, i molts colls per travessar-les. Però la majoria de camins eren enganyosos i decebedors i no duien enlloc o a finals nefasts; i la majoria dels colls estaven infestats d'éssers perversos i de paorosos perills. Els nans i el hòbbit, ajudats pel consell assenyat d'Élrond i pel coneixement i la memòria d'en Gàndalf, enfilaren el bon camí cap al coll bo.

Després de llargs dies d'haver remuntat la vall i deixat la Darrera Llar Acollidora milles enrere, encara continuaven pujant amunt i més amunt. Era un caminal difícil i perillós, una via tortuosa i solitària i llarga. Ara podien mirar enrere, cap a les terres que havien deixat, esteses al seu darrera i molt avall. Lluny, molt lluny, cap a l'oest, on les coses eren blavoses i febles, en Bilbo sabia que hi havia el seu país amb coses segures i confortables, i el seu petit cau de hòbbit. Experimentà un calfred. Començava a fer un fred punyent allà dalt, i el vent es filtrava, tallant, entre les roques. També, de vegades, els penyals queien rodolant muntanyes avall, despresos pel sol del migdia sobre la neu, i passaven entre ells, cosa que era sortosa, o per damunt llurs caps, cosa que era alarmant. Les nits eren mortificadores i glaçades, i no gosaven cantar o parlar massa fort, perquè els ecos eren torbadors, i semblava que el silenci no volia ser trencat excepte pel brogit de l'aigua, per l'udol del vent i pel cruixit de les roques.

«A la plana l'estiu avança», pensà Bilbo, «hom sega el fenc i hi ha pícnics. A aquest pas faran la collita i recolliran les móres abans que nosaltres hàgim començat a baixar cap a l'altre costat».

I els altres s'entretenien en pensaments igualment sinistres tot i que en acomiadar-se d'Élrond, amb les grans esperances d'un matí

del solstici d'estiu, s'havien referit despreocupadament al pas de les muntanyes i a la ràpida cavalcada a través de les terres que els esperaven més enllà. Havien imaginat que arribarien a la porta secreta de la Muntanya Solitària, potser aquella mateixa primera lluna de la tardor..., «i potser coincideixi amb el Dia de Durin», havien dit. Només en Gàndalf havia brandat el cap i no havia dit res. Feia una pila d'anys que cap nan no trepitjava aquells camins, però en Gàndalf sí que hi havia passat, i sabia com havia crescut i progressat el perill i la malastrugança a les Terres Salvatges des que els dracs havien allunyat els homes de les terres, i els gòblins s'havien escampat en secret després de la batalla de les Mines de Mòria. Fins i tot els plans de màgics assenyats com en Gàndalf i de bons amics com Élrond poden fracassar quan us trobeu camí de perilloses aventures al límit de les Terres Salvatges; i en Gàndalf era un màgic prou assenyat per comprendre-ho.

Sabia que podia esdevenir-se quelcom d'inesperat, i quasi no gosava confiar que poguessin travessar sense cap aventura horrible aquells enormes massissos muntanyencs amb pics solitaris i valls que no tenien cap rei. I no pogueren. Tot anà bé fins que un dia els sobrevingué una tempesta..., més que una tempesta, una veritable galerna. Ja sabeu com en pot ser, de terrible, a la plana i a les valls dels rius una tempesta realment imposant; especialment quan són dos fronts de borrasca que topen i es rebenten. Puix que els llamps i els trons, dalt de les muntanyes, de nit encara són més terribles quan les tempestes s'acosten des de l'est i l'oest i entrexoquen en guerra. Els llamps s'estavellen contra els pics, i els penyals tremolen, i enormes espetecs tallen l'aire i roden i retronen per totes les coves i afraus; i la foscor s'omple d'un brogit aclaparador i de llums fulgurants.

En Bilbo mai no havia vist ni imaginat res de similar. Eren en un indret molt elevat, en un lloc estret, amb un penya-segat esgarrifós sobre una vall obscura a un costat. Per passar la nit s'havien aixoplugat sota una roca protuberant, i en Bilbo jeia sota una manta, tremolant de cap a peus. Quan guaità enfora, a la llum del llampegueig, veié que, a l'altre cantó de la vall havien sortit els gegants de pedra, i que es llançaven roques els uns als altres tot jugant, les arreplegaven i les projectaven muntanya avall, enmig de la fosca, fins que s'estavellaven contra els arbres molt més avall o

s'esberlaven en trossets amb un espetec. Aleshores arribà el vent i la pluja, i la ventada empenyé la pluja i la pedregada en totes direccions, de manera que la roca protuberant deixà de servir-los de protecció. Aviat quedaren xops i els ponis s'estaven amb el cap cot i la cua entre cames, i alguns renillaven de por. Se sentien els gegants que esclafien a riure i cridaven per tots els vessants.

—No podem continuar així! —va dir en Thorin—. Si no sortim volant, o ens ofeguem, o ens colpeix el llamp, algun gegant ens enxamparà i ens engegarà pels aires d'una puntada, com una pilota.

—Perfectament, si saps de cap lloc millor, du-nos-hi! —rondinà en Gàndalf, que estava de molt mal humor, i a qui tampoc no feien gens de gràcia els gegants.

El final de la discussió fou que enviaren en Fili i en Kili a la recerca d'un aixopluc millor. Tenien una vista molt aguda, i sent, pel cap baix, cinquanta anys més joves que la resta dels nans, d'habitud els tocava encarregar-se d'aquesta mena de treballs, mentre que tothom s'adonava que no hauria servit de res confiar-los a en Bilbo. Si mai voleu trobar alguna cosa, no hi ha res millor que buscar-la, o això és el que en Thorin digué als nanets joves. És cert que buscant sempre es troba alguna cosa, encara que no sempre és el que hom busca. I això és el que s'esdevingué en aquesta ocasió.

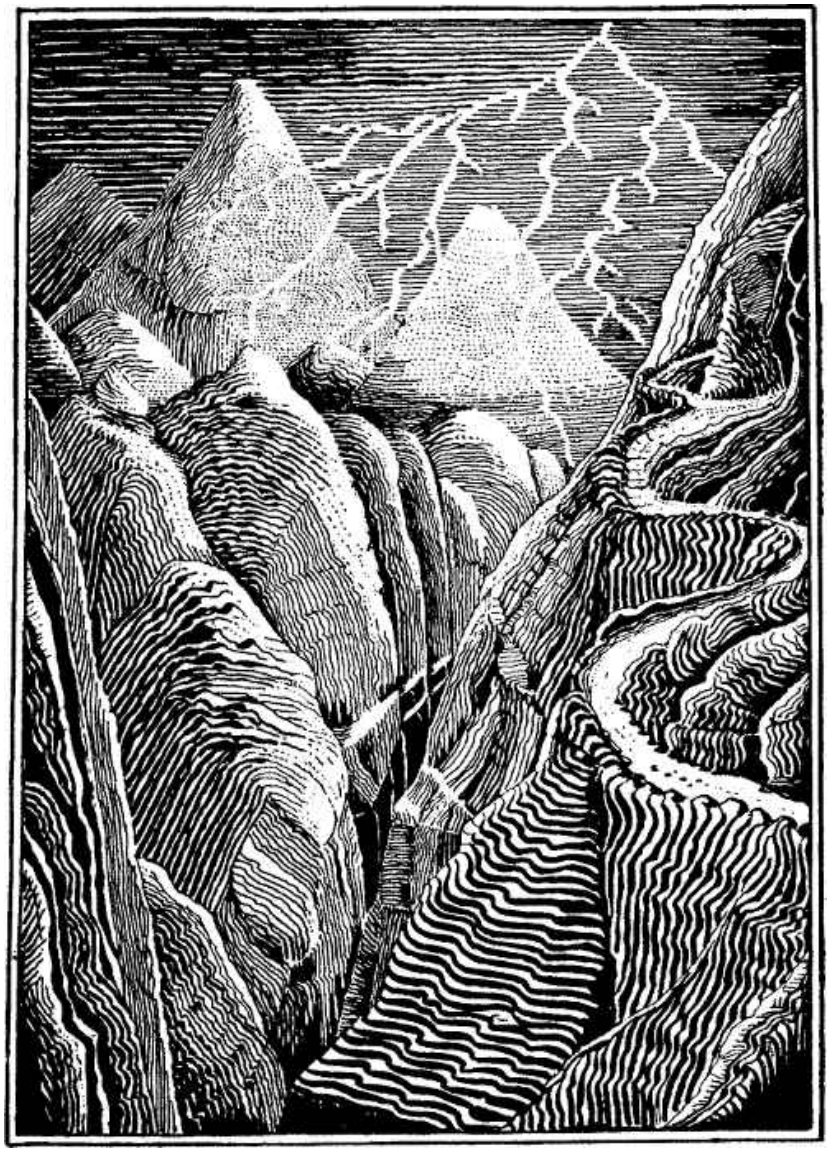

El camí de la Muntanya

En Fili i en Kili no trigaren gaire a tornar, arrossegant-se per terra i aferrant-se a les roques a causa del vent.

—Hem trobat una cova eixuta —van dir—. No és gaire lluny, després del revolt; i hi cabrem amb ponis i tot.

—L'heu explorada *a fons*? —demanà el màgic, que sabia que les coves, dalt les muntanyes, és rar que no estiguin ocupades.

—Sí, sí! —afirmaren, encara que tothom sabia que no hi podien haver dedicat gaire estona perquè havien tornat massa de pressa—. No és pas tan grossa, ni entra tan en dins.

Aquesta, naturalment, és la part perillosa de les coves de vegades no se sap mai fins a on s'endinsen, o a on pot conduir un passadís del fons, o què us hi espera. Però en les presents circumstàncies les noves d'en Fili i d'en Kili semblaven prou bones, de manera que tots s'aixecaren es disposaren a partir. El vent udolava i els trons encara retrunyien, i els costà Déu i ajuda avançar ells i llurs ponis. Amb tot la distància no era gaire gran, i poc després arribaren a un gran penyal que era enmig del camí. Si hom s'hi escolava pel darrera, a la paret de la muntanya trobava un arc baix. Tenia l'amplària justa per passar-hi els ponis pitjant-los un poc, i un cop descarregats i desensellats. En passar dessota l'arc feia de bon escoltar que el vent i la pluja quedessin fora i no a tot el voltant, i sentir-se a cobert dels gegants i de llurs roquissars. Però el màgic no volia córrer cap risc. Enllumenà la seva vareta, com havia fet al menjador d'en Bilbo aquell dia que ara semblava tan remot —ho recordeu?— i amb la seva llum exploraren la cova d'un cap a l'altre.

Semblava relativament grossa, però no massa àmplia ni misteriosa. El terra era sec i tenia raconets confortables. A un extrem hi havia lloc per als ponis; i aviat els reuniren allà, ben contents del canvi, fumejants, i brostejant en els morrals. L'Oin i en Gloin volien fer un foc a l'entrada per eixugar la roba, però en Gàndalf s'hi negà en rodó. De manera que van estendre les seves coses humides a terra, i en van treure d'eixutes dels farcells; després prepararen les mantes galdosament, van treure les pipes i feren anells de fum, que en Gàndalf feia que canviessin de color i que ballessin pel sostre per divertir-los. Xerraren i xerraren, i oblidaren la tempesta, i discutiren el que cadascú faria amb la seva part del tresor, quan l'obtinguessin, cosa que de moment no semblava pas tan impossible; i així varen anar caient dormits d'un en un. I aquella fou l'última vegada que usaren els ponis, els farcells i els equipatges, les eines i parafernàlia que havien dut amb ells.

Aquella nit el fet de tenir amb ells el petit Bilbo resultà, després de tot, una bona cosa. Per alguna raó en Bilbo no pogué agafar el son durant molta estona; i quan finalment s'adormí va tenir uns

somnis molt desagradables. Somnià que una esquerda de la paret del fons de la cova s'eixamplava més i més, i que ell tenia molta por, però no podia cridar ni fer res, només jeure immòbil i mirar. Aleshores somnià que el terra de la cova cedia i que ell lliscava..., que començava a caure avall, avall, avall fins aneu a saber on.

En aquell moment despertà amb un terrible ensurt, i descobrí que part dels seus somnis era veritat. Una escletxa s'havia obert al fons de la cova, i ja havia esdevingut un passadís força ample. Va tenir el temps just d'entreveure les cues dels darrers ponis que hi desapareixien. Naturalment xisclà amb totes les seves forces, amb tota l'estridència que un hòbbit pot assolir, la qual, bo i considerant la seva mida, és sorprenent.

I aleshores començaren a brollar: gòblins, gòblins grossos, gòblins enormes d'aspecte terrorífic, muntanyes de gòblins, sense que ningú tingués temps de dir *roc i bloc*. N'hi havia sis per a cada nan, almenys, i fins i tot dos per a en Bilbo; i tots foren atrapats i duts a través de l'escletxa, abans que ningú tingués temps de dir *esca i llum*. Excepte en Gàndalf. El xiscle d'en Bilbo havia tingut això de bo. L'havia desvetllat del tot en un fragment de segon i, quan els gòblins es dirigiren a capturar-lo, es produí un terrible espetec a la cova, com un llampec, amb una olor com de pólvora, i diversos gòblins van caure morts.

L'escletxa es tancà amb un cop sec, amb en Bilbo i els nans al costat errat! On era en Gàndalf? D'això ni ells ni els gòblins, no en sabien res, i els gòblins no esperaren a descobrir-ho. Agafaren en Bilbo i els nans i corregueren amb ells. Allò era fons, fons i fosc, tant que només els gòblins, acostumats a viure a les entranyes de les muntanyes, hi podien veure. Hi havia passadissos que es creuaven i giravoltaven en totes direccions, però els gòblins coneixien llur camí, tan bé com vosaltres coneixeu el de l'estanc de la cantonada; i el camí baixa que baixaràs, i hi feia una xafogor irrespirable. Els gòblins eren molt rudes, i pessigaven sense compassió, i els escarnien o esclafien a riure amb horroroses veus pètries; i en Bilbo se sentia encara més infeliç que quan l'ogre l'havia enxampat pels peus. Desitjà una i mil vegades ser al bon cauet de hòbbit, lluminós i agradable. I no seria pas l'última vegada.

Llavors, davant d'ells, aparegué la resplendoreta d'una llum vermella. Els gòblins començaren a cantar, o a raucar, mantenint el

ritme amb les plantofades de llurs peus plans sobre la pedra, i sacsejant també els presoners.

Nyap, plaf! al sac!
Al clot fosc d'un cop!
Té puny! Fony, gruny!
I avall te'n vas,
nanet!,
al món dels orcs!
Tinc fam, vull sang!
Mall i claus, tall i traus!
Prem, prem endins
cap als llimbs!
I avall ten vas,
nanet!
que me'n ric jo!
Pam, zas! Fuet has!
Et planys? Té més danys!
Ep, ep, penqueu; no fugireu!
El goblin riu, el goblin beu,
i avall aneu,
nanets!,
al món dels orcs!

Era una cançó veritablement terroritzant. Les parets ressonaven amb el *nyap!*, *plaf!* i el *vull sang!* i amb el riure paorós que seguia l'*avall te'n vas, nanet, al món dels orcs!* El sentit general de la cançó era més clar que l'aigua; perquè els gòblins havien tret fuets i els assotaven amb un *pam, zas!*, i els feien córrer tan de pressa com podien davant d'ells; i hi havia més d'un nan que gemia i s'esgargamellava qui-sap-lo, quan de sobte desembocaren en una caverna enorme.

Aquesta es trobava il·luminada al ben mig per una gran foguera roent, amb torxes al llarg de les parets, i era atapeïda de gòblins. Tots reien i donaven potades en terra i picaven de mans, mentre els nans, amb el pobrissó d'en Bilbo al darrera i més prop dels fuets que cap d'altre, hi entraven corrent, i els traginers gòblins feien xiular i petaren llurs fuets al darrera. Els ponis ja eren allà, tots agrupats en un racó; i allà eren també tots els paquets i farcells, oberts de bat a

bat, escorcollats pels gòblins, ensumats pels gòblins, palpats pels gòblins, i causant disputes entre ells.

Ho sento, però fou l'última vegada que van veure aquells petits i excel·lents cavallets, inclòs el magnífic i alegre exemplar de cavall blanc que Élrond havia prestat a en Gàndalf, ja que el cavall d'aquest no era apropiat per a les muntanyes. I és que els gòblins mengen cavalls, ponis i ases, i altres coses molt més desagradables, ja que sempre estan afamegats. En aquest precís instant, però, els presoners sols tenien temps de pensar en ells mateixos. Els gòblins els encadenaren les mans a l'esquena, els lligaren tots en una sola filera, i els arrossegaren a un extrem de la caverna amb el pobre d'en Bilbo tibant al final de la fila.

Allí, entre les ombres d'una grandíssima llosa plana, seia un goblin descomunal, de caparrot enorme, i al seu voltant, drets, hi havia gòblins armats amb destrals i les espases corbes que solen emprar. Els gòblins són un gènere cruel, pèrfid i diabòlic. No fan cap cosa bella, tot i que en fan algunes de gran enginy. Si es volen prendre la molèstia, poden excavar túnels i mines amb tanta destresa com els nans més experts, però generalment són desendreçats i bruts. Construeixen amb gran habilitat martells, destrals, espases, coltells, punxons, tenalles i també instruments de tortura, o fan que altra gent els construeixi seguint llurs instruccions, sobretot els esclaus i presoners que són obligats a treballar fins que moren per manca d'aire i de llum. No és improbable que els gòblins fossin els inventors d'algunes de les màquines que, des d'aquells dies, han pertorbat el món, en concret de les enginyoses màquines per exterminar d'un sol cop pobles sencers, ja que rodes, motors i explosions són coses que sempre els han enllaminit, com també la possibilitat d'estalviar-se, sempre que els fos possible, de treballar amb les mans. En aquells dies i en aquelles terres salvatges, però, encara no havien avançat, que és com alguns ho qualifiquen, tant. No és que odiessin especialment els nans, no els odiaven pas més que odiaven tot i tothom, i en particular l'ordre i la prosperitat; en alguns indrets els nans malvats fins i tot s'hi havien aliat. Tenien, però, un greuge especial contra la gent d'en Thorin, a causa de la guerra que ja heu sentit mencionar, encara que no és el motiu d'aquest relat; i de tota manera, als gòblins poc els importa qui enxampen, sempre que ho facin amb

llestesa i en secret, i que els presoners no tinguin cap oportunitat de defensar-se.

—Qui són aquesta gentussa miserable? —va dir el Gran Goblin.

—Nans són! —respongué un dels traginadors, tot donant una estrebada a la cadena d'en Bilbo de manera que el féu caure de genolls—. Els hem trobats aixoplugant-se a la nostra Eixida Principal.

—Què pretenïeu? —preguntà el Gran Goblin adreçant-se a en Thorin—. Res de bo, n'estic segur! Espiant en les coses de la meva gent, suposo! No em sorprendria gens descobrir que sou una colla de lladres! Assassins i amics dels elfs, ben probablement! Acosta't! Què tens a dir?

—Thorin, el nan, al vostre servei! —replicà aquest..., era purament una fórmula educada—. De les coses que sospiteu i imagineu no en sabem res de res. Ens hem aixoplugat de la tempesta en el que semblava una cova adient i abandonada; res més allunyat de les nostres intencions que importunar els gòblins. De cap de les maneres. —Això sí que era cert!

—Hummm! —proferí el Gran Goblin—. Això és el que tu dius! Puc preguntar-vos què dimonis fèieu dalt de les muntanyes, i d'on veniu i a on us dirigiu? A dir veritat, m'agradaria que m'ho expliquessis tot. No perquè t'hagi de servir de gran cosa, Thorin Oakenshield, perquè ja conec massa bé la teva genteta; però procura dir-me la veritat o et prepararé una coseta especial que no et farà gens de gràcia!

—Fèiem camí per visitar els nostres parents, els nostres nebots i nebodes, i cosins primers, segons i tercers, i els altres descendents dels nostres avis que viuen a la banda est d'aquestes muntanyes veritablement acollidores —contestà en Thorin, no sabent gaire bé, d'entrada, què podia respondre, car era obvi que la veritat exacta no els hauria ajudat per res.

—És un mentider, un mentider podrit! —digué un dels gòblins traginers—. Quan hem invitat aquestes criatures que ens seguissin aquí avall, alguns dels nostres han estat colpits a la cova per un llamp i han quedat morts i ben morts. I tampoc no ha explicat això! —i mostrà l'espasa que en Thorin havia dut cenyida, la que venia del cau dels ogres.

Quan el Gran Goblin la contemplà proferí un bramul de ràbia

veritablement horripilant, i tots els seus soldats començaren a petar de dents, donant cops als escuts i picant de peus. Havien reconegut l'espasa tot d'una. En la seva època havia mort centenars de gòblins, quan els elfs rossos de Gondolin els perseguien per les muntanyes o s'hi enfrontaven davant llurs muralles. L'havien anomenat Òrcrist, la Talla-Gòblins, però els gòblins l'anomenaven simplement Mossegadora. L'odiaven i odiaven encara més qui la cenyia.

—Assassins, amics dels elfs! —cridà el Gran Goblin—. Feriu-los! Esbatusseu-los! Mossegueu-los! Tritureu-los! Dueu-los a pous foscos i plens de serpotes, i que no tornin a veure la llum mai més! —estava tan enrevenxinat que saltà del seu setial i ell mateix es precipità cap a en Thorin amb la boca oberta.

En aquell precís moment totes les llums de la caverna s'apagaren, i la gran foguera es consumí, puf!, amb una columna de fum blavós i lluent, que arribà fins al sostre i escampà blanques espurnes roents entre els gòblins.

Els xiscles i ahucs, grunyits, imprecacions i insults; els udols, gemecs i malediccions; cruixits i grinyols que seguiren serien impossibles de descriure. Alguns centenars de gats mesquers i de llops, rostits lentament, de viu en viu, no haurien produït una eixordadissa comparable. Les espurnes cremaven forats en els gòblins, i el fum que ara baixava del sostre feia l'atmosfera tan densa que fins a ells mateixos els costava de veure-hi. Aviat començaren a caure els uns sobre els altres i a rodolar en grans munts pel terra, mossegant i llençant potades i esbatussant-se com si tots s'haguessin tornat folls.

Sobtadament una espasa relluí amb llum pròpia. En Bilbo la va veure com enforquillava de banda a banda el Gran Goblin, que havia romàs atònit enmig de la seva còlera. El Gran Goblin caigué mort, i els soldats gòblins fugiren davant l'espasa, amb grans esgarips, fosca endins.

L'espasa tornà a la seva beina.

—Seguiu-me, de pressa! —va dir una veu apagada i segura; i abans que en Bilbo comprengués què havia succeït tornava a córrer endavant, tan veloç com podia, sempre al final de la filera, sempre més avall per passadissos obscurs amb la cridadissa de la caverna dels gòblins que esdevenia cada cop més feble a la seva esquena. Una llum pàl·lida els guiava.

—Més de pressa, més de pressa! —deia—. Tornaran a encendre les torxes de seguida.

—Un segon! —digué en Dorin, que era el darrer abans d'en Bilbo i un tipus d'una peça. Va fer que el hòbbit muntés damunt les seves espatlles, tot i que encara duia les mans lligades, i després continuaren corrent cames ajudeu-me, amb un clinc-clinc de cadenes, i moltes ensopegades, ja que no podien servir-se de les mans per mantenir l'equilibri. Es deturaren, però no pas gaire temps, i aleshores ja es devien trobar al fons de tot, al bell mig de les entranyes de la muntanya.

Llavors, en Gàndalf il·luminà la seva vareta. Havia de ser ell, naturalment, però en aquell moment estaven massa atribolats per preguntar-li com havia arribat fins allà. El màgic tornà a brandar l'espasa, i aquesta tornà a il·luminar la foscor amb la seva llum. Cremava amb una fúria que la feia llampeguejar si hi havia gòblins pels encontorns; ara lluïa com una flama blavosa pel goig d'haver matat el gran senyor de la caverna. No va tenir cap problema per tallar les cadenes dels gòblins i deslliurar els presoners en un obrir i tancar d'ulls. El nom d'aquesta espasa era Glàmdring, o Martell-de-Malvats, si us en recordeu. Els gòblins l'anomenaven simplement Colpejadora, i encara l'odiaven més que la Mossegadora, si és que això és possible. Òrcrist també havia estat recuperada; en Gàndalf havia aprofitat per agafar-la, prenent-la d'un dels terroritzats guardians. En Gàndalf pensava en tot; i encara que no ho podia fer tot, era capaç de fer un grapat de coses pels amics que es trobaven en una situació envitricollada.

—Esteu tots bé? —preguntà, tornant l'espasa a en Thorin amb una reverència—. Deixeu-me comprovar-ho: un, aquest és en Thorin; dos, tres, quatre, cinc, sis, set, vuit, nou, deu, onze; on són en Kili i en Fili? Ah, aquí!, dotze, tretze..., i aquí hi ha el senyor Saquet: catorze! Molt bé!, podria haver anat pitjor; clar que també podria haver anat força millor. Sense ponis i sense menjar, i sense saber ben bé on som, i amb hordes de gòblins furiosos estalonant-nos! Endavant!

I continuaren avançant. En Gàndalf tenia tota la raó: començaren a sentir soroll de gòblins i crits horrísons al seu darrera, pel passadís per on havien fugit. Això els féu córrer més de pressa que mai, i com que el pobre Bilbo no podia fer ni la meitat

d'aquell pas —perquè els nans, quan cal, poden córrer més que una daina, us ho dic jo— decidiren carregar-se'l a l'esquena per torns.

Amb tot, els gòblins fan més via que els nans, i aquells gòblins coneixien el camí millor —havien construït les galeries ells mateixos—, i, a més, estaven enfollits d'irritació; de manera que, per més que s'esforcessin tot el que podien, els nans sentien els crits i la xiscladissa que cada cop se'ls acostava més. Aviat sentiren, àdhuc, les plantofades dels peus de llurs enemics, molts moltíssims peus que semblava que estiguessin a punt de tombar el darrer revolt. Al fons del túnel per on corrien es divisava el guspireig vermellós de les torxes; i començaven a estar extenuats.

—Per què, oh, per què hauré tingut mai l'acudit d'abandonar el meu cau de hòbbit! —es repetia el pobre senyor Saquet mentre saltironejava a l'esquena d'en Bombur.

—Per què, oh, per què vam tenir mai la pensada de dur un pobre hòbbit de no res a la recerca del tresor! —repetia el pobre Bombur, que era grassonet i corria entropessant mentre la suor li degotava per la punta del nas a causa de la calor i del terror.

En aquell instant en Gàndalf es quedà enrere i en Thorin amb ell. Doblaren un revolt molt pronunciat.

—Mitja volta! —cridà en Gàndalf—. Desembeina l'espasa, Thorin!

No podien fer altra cosa; i als gòblins no els agradà gens. Venien corrent a tota velocitat i tombaren el revolt amb un gran crit, però allà estaven la Talla-Gòblins i el Martell-de-Malvats, brillants, fredes i lluminoses, al davant mateix de llurs ulls astorats. Els de primera fila deixaren caure les torxes i proferiren un udol abans de caure morts. Els que venien darrera encara xisclaren més, i retrocediren, fent caure els que encara venien corrent.

—La Mossegadora i la Colpejadora! —s'esgargamellaven; i aviat es trobaren enmig d'una enorme confusió, la majoria obrint-se pas enrere, cap a on havien vingut.

Va transcórrer una estona considerable abans que cap d'ells gosés fer el tomb d'aquell revolt. I, quan ho feren, els nans ja feia temps que seguien endavant, corre que correràs, cap a les galeries obscures del reialme dels gòblins. Quan els gòblins ho descobriren, van apagar les torxes i avançaren amb pas silenciós, i elegiren els seus corredors més ràpids i els que tenien la vista i l'oïda més fines.

I aquests van córrer, estalonant-los, amb la celeritat d'una mostela en l'obscuritat, i quasi bé sense fer més soroll que el que hauria fet una rata-penada.

Aquesta és la raó per la qual ni en Bilbo, ni els nans, ni el mateix Gàndalf els sentiren atansar-se. Ni els veieren. Però els gòblins que corrien silenciosament, tot encalçant-los, sí que els van veure, perquè en Gàndalf deixava que la seva vareta produís una feble resplendor que ajudava els nans mentre avançaven.

Inesperadament, en Dori, que ara anava a la cua amb en Bilbo carregat a collibè, fou agafat per darrera, en l'obscuritat. Va fer un crit i va caure; i el hòbbit rodolà de les seves espatlles enmig de la foscor, es clavà un cop contra la roca dura, i ja no recordà res més.

V
Endevinalles en l'obscuritat

Quan en Bilbo obrí els ulls, es preguntà si de debò ho havia fet; perquè tot era tan fosc com si els tingués tancats. Pels seus volts no hi havia ningú. Imagineu el seu ensurt! No sentia res, no veia res, i no palpava res com no fos la pedra del terra.

S'aixecà molt a poc a poc i anà temptejant de quatre grapes fins que tocà la paret del túnel; però ni amunt ni avall no trobà res: res de res, ni senyal dels gòblins, ni senyal dels nans. El cap li rodava, i ni tan sols tenia la certesa de quina direcció seguien quan s'havia produït la caiguda. Procurà endevinar-ho de la millor de les maneres, i continuà de quatre grapes un bon tros, fins que, sobtadament, la seva mà topà amb el que semblava un petit anell de metall fred, perdut en el terra del túnel. Aquell havia de ser un moment decisiu en la seva carrera, encara que ell no ho sabia. Es posà l'anell a la butxaca, sense pensar-hi més; i és cert que, en aquell moment, no li podia semblar de cap utilitat especial. No seguí gaire més lluny, sinó que va seure en el terra fred i es deixà endur, durant una llarga estona, per la més absoluta misèria. S'imaginà preparant uns ous ferrats amb pernil a la cuina de casa seva..., perquè a dins sentia que ja començava a ser hora de menjar alguna coseta; però això només li serví per sentir-se més miserable.

Era incapaç de pensar què havia de fer; ni podia copsar què havia ocorregut; o per què l'havien deixat enrere; ni per què, si l'havien deixat enrere, els gòblins no l'havien enxampat; ni tan sols per quina raó el cap li feia aquella coïssor. La veritat és que havia quedat estès, ben quiet, fora de la vista i que havia perdut el coneixement, en un racó fosquíssim, durant una llarga estona.

Transcorregut algun temps, buscà la pipa. No era trencada, i allò ja era un punt. Després palpà la bosseta, i descobrí que encara hi

quedava una mica de tabac, i això era un altre punt. Després buscà els llumins, però no en trobà cap, i aquí les seves esperances s'esmicolaren del tot. Més li valia, acceptà quan es calmà un poc. Perquè aneu a saber quines coses podia haver atret vers ell, des dels forats tenebrosos d'aquell indret horrible, en encendre els llumins i amb l'olor de tabac. Tot i així, en aquell moment se sentia completament desesmat. Però mentre rebuscava per totes les butxaques i palpava als voltants per causa dels llumins, amb la mà tocà l'empunyadura de la petita espasa —aquella espaseta que havia pres del catau dels ogres, i que ja havia gairebé oblidat. Sortosament els gòblins tampoc no l'havien advertida, perquè la duia per dins els calçons.

La desembeinà. Als seus ulls lluí amb una brillantor pàl·lida i apagada. «De manera que també és una fulla forjada pels elfs», pensà, «i els gòblins no són gaire a prop, però tampoc prou lluny».

Però d'alguna manera se sentí reconfortat. Era prou esplèndid cenyir una fulla forjada a Gondolin per a les guerres contra els gòblins, sobre les quals tantes cançons havia cantat; i també havia advertit que aquelles armes causaven una fortíssima impressió en els gòblins, quan hi topaven de sobte.

«Tornar-me'n?», pensà. «No serviria de res! Anar cap a un costat? Impossible? Continuar endavant? És l'única cosa que puc fer! Doncs endavant!» De manera que s'incorporà, i avançà a bon pas, tot brandint la petita espasa endavant, mentre amb l'altra mà palpava la paret, i el cor li feia un tic-tac accelerat.

Ara en Bilbo, evidentment, estava en una situació com per ballar-la magra. Però heu de recordar que no era tan magra per a ell com ho hauria estat per a mi o per a vosaltres. Els hòbbits no són ben bé com la gent del carrer; i, tot comptat i debatut, encara que llurs caus siguin indrets agradables i alegres i amb la ventilació adient, molt diferents dels túnels dels gòblins, estan més acostumats a galeries que no pas nosaltres, i no és fàcil que perdin llur sentit de l'orientació sota terra —almenys un cop s'han refet d'un bon cop de cap contra la roca. A més, poden moure's molt silenciosament, i s'amaguen amb facilitat, i es recobren meravellosament de caigudes i cops, i tenen un repertori de seny i de proverbis encertats que la majoria d'homes desconeix o ha perdut des de fa molt de temps.

De tota manera, no hauria volgut trobar-me en la pell del senyor

Saquet per res del món. Aquella galeria semblava no tenir fi. L'únic que sabia era que continuava descendint amb força regularitat i que seguia la mateixa direcció, malgrat alguna volta i una o dues giragonses. De tant en tant hi havia corredors que duien cap als costats, com veia per la resplendor de l'espaseta, o palpant la paret amb la mà. D'aquests procurà desentendre's, i els creuà ben de pressa per temor que en sortissin gòblins o d'altres tenebroses criatures mig imaginades. I així continuà: avança que avançaràs i baixa que baixaràs. I continuava sense sentir cap so, excepte la tremolor passatgera d'un rat-penat a frec de les seves orelles, cosa que, al principi, el sorprengué, però que, després, esdevingué massa freqüent per preocupar-lo. No sé quant de temps prosseguí d'aquesta manera, odiant tirar endavant, però sense gosar aturar-se, endavant endavant, fins que, més que cansat, estava mort. Semblava que hauria de continuar així tot el dia, i l'endemà, i tots els dies venidors.

De sobte, sense cap mena d'avís, es ficà de peus a l'aigua amb un esquitx! Ecs!, era glaçada. Això el revifà del tot en un tres i no res. No sabia si només es tractava d'un bassal al camí, o si era la vora d'un corrent subterrani que creuava la galeria, o potser la riba d'un llac, negre i profund, sota terra. L'espaseta lluïa amb penes i treballs. Es deturà, i pogué sentir, tot escoltant amb mol atenció, el plaf, plaf, plaf, del degoteig des d'algun sostre invisible sobre la superfície de l'aigua, però no semblava existir cap altra mena de soroll.

«De manera que és una bassa o un llac, però no un riu subterrani», pensà. Malgrat tot, no gosava entrar-hi a les fosques. No sabia nedar; i, a més, imaginà coses llefiscoses i horribles, amb ullarros orbs i sortits, serpentejant dins l'aigua. Als bassiots i llacs a les entranyes de les muntanyes, hi viuen coses estranyes: peixos els pares dels quals hi entraren nedant, aneu a saber quants d'anys fa, i que mai no tornaren a sortir, mentre els ulls se'ls feien grossos, més grossos, grossíssims, intentant de veure-hi en les tenebres; i també hi ha d'altres coses més llefiscoses que els peixos. Fins i tot a les cavernes i galeries que els gòblins han construït per a llur ús hi ha d'altres coses, desconegudes per ells, que s'hi han esmunyit des de l'exterior per viure en les tenebres. Algunes d'aquestes cavernes, a més, es remunten a èpoques anteriors als gòblins, que no han fet

altra cosa que engrandir-les i ajuntar-les amb passadissos, i els moradors originaris encara són allí, entaforats en els racons més amagats, lliscant i ensumant-ho tot.

Allí al fons de tot, a la vora de les aigües obscures, vivia el vell Gòl·lum, una criatura petita i llefiscosa. No sé pas d'on provenia, ni qui o quina cosa era. Era un Gòl·lum..., fosc com la fosca, a excepció de dos ullassos rodons i pàl·lids en el seu rostre prim. Posseïa una barqueta, i anava remant força silenciosament pel llac; perquè d'un llac es tractava, gran i profund i mortalment glaçat. Remava amb els seus peus enormes que li penjaven per la borda, però mai no produïa ni una sola pertorbació. Ell no. Els seus ulls pàl·lids, en forma de fanal, cercaven peixos cecs, que Gòl·lum enxampava amb els seus dits llargs en un no res. També li agradava la carn. El goblin li semblava bo, quan en podia haver; però calia vigilar molt perquè mai no el descobrissin. Si mai baixaven fins allà, sols, i s'acostaven prou a la vora de l'aigua, mentre ell vagarejava pels encontorns, es limitava a escanyar-los per l'esquena. I els gòblins rarament ho feien, perquè tenien la sensació que alguna cosa desagradable els espiava des d'allà al fons, dins les arrels mateixes de la muntanya. Havien arribat al llac feia molt de temps, quan construïen els corredors per la muntanya, i veieren que no podien continuar endavant; de manera que llur camí quedava tallat en aquella direcció, i no hi havia cap raó per anar cap aquella banda..., a menys que el Gran Goblin els hi enviés. De vegades li venia un desig de peix de l'estany, i de vegades es quedava sense goblin i sense peix.

De fet Gòl·lum vivia en una illa de roca, tota enfangada, al centre del llac. Ara, des de la distància, amb els seus ulls pàl·lids, com telescopis, vigilava en Bilbo. En Bilbo no el podia veure, però Gòl·lum estava molt encuriosit per ell perquè s'apercebia que no tenia res a veure amb els gòblins.

Gòl·lum pujà a la barca i desatracà de l'illa, mentre en Bilbo s'asseia a la riba, ben empatollat, al final del seu camí i de la seva paciència. De sobte aparegué Gòl·lum i mormolà i xiuxiuejà:

—Beneïu-nos i aspergiu-nos, preciosssitat meva! Suposo que és un àpat de festa; almenys una mossada de llépol, per a nosaltres, gòl·lum —i quan digué *gòl·lum* va fer un horrible so d'engolir amb la gargamella. D'aquí li venia el nom, tot i que ell sempre es referia a

si mateix com «preciosssitat meva».

El hòbbit pegà un bot que per poc surt de la seva pell quan aquella sibilació arribà a les seves orelles, i de sobte advertí uns ulls pàl·lids clavats en ell.

—Qui ets? —va dir, brandint l'espaseta enfront d'ell.

—Què ésss aquest, preciosssitat meva? —mormolejà Gòl·lum, que sempre parlava amb si mateix perquè no havia tingut mai ningú d'altre amb qui parlar. Això és el que havia anat a esbrinar, perquè en aquell moment no tenia pas gaire gana, només sentia curiositat; altrament hauria enxampat el hòbbit primer i després hauria xiuxiuat.

—Sóc el senyor Bilbo Saquet. He perdut els nans i he perdut el màgic, i no sé on sóc; i no m'importa saber-ho mentre pugui sortir d'aquí.

—Què és el que té a les seves mamanssss? —preguntà Gòl·lum contemplant l'espaseta, l'aspecte de la qual no li agradava.

—Una espasa, amb una fulla forjada a Gondolin!

—Ssss —va fer Gòl·lum, i esdevingué força cortès—. Potser seuràs aquí i xerraràs amb això una mimica, preciosssitat meva. M'agraden les endevinalles, potser a això també, oi? —Desitjava semblar amigable, almenys de moment, i fins que esbrinés més coses de l'espasa i del hòbbit: si de debò anava sol, si era bo per menjar, i si Gòl·lum estava realment afamegat. L'única cosa que se li acudia eren endevinalles. Enunciar-les, i de vegades resoldre-les, havia estat l'únic passatemps que algun cop havia tingut amb les altres curioses criatures entaforades en llurs caus en els temps, molt, molt distants, abans que perdés tots els seus amics i fos expulsat, tot sol, i s'arrossegués endins, endins, fins a l'obscuritat del centre de les muntanyes.

—Molt bé —digué en Bilbo, que estava ansiós per seguir-li la veta fins que descobrís alguna cosa més sobre aquella criatura: si de debò estava sola, si era ferotge o es trobava afamegada, i si era amiga dels gòblins.

—Pregunta tu primer —va dir, perquè no havia tingut temps de pensar una endevinalla.

De manera que Gòl·lum xiuxiuà sibilant:

—Té arrels que no es veuen,
que l'arbre és més alt.

puja amunt, amunt,
però no creix mai.

—Molt fàcil! —digué Bilbo—. Una muntanya, suposo.

—Això endevina fàcilment? Això ha de fer una competició amb nosaltres, preciosssitat meva! Si preciosssitat pregunta, i això no contesta, nosaltres menja això, preciosssitat meva. Si això pregunta nosaltres, i nosaltres no contesta, llavors nosaltres fa el que això vol, eh? Nosaltres ensenya això la sortida, sí!

—D'acord! —acceptà en Bilbo, no gosant contrariar-lo, i trencant-se la closca de debò per pensar endevinalles que el poguessin deslliurar de ser menjat.

—Trenta cavalls blancs
en un pujol roig.
Primer renillen,
després cocegen,
després s'aturen tots.

Això va ser tot el que se li acudí de preguntar —la idea de menjar no li marxava del cap. Era una endevinalla bastant vella, a més, i Gòl·lum sabia la resposta tan bé com tots vosaltres.

—Fàcil, fàcil! —mormolejà—. Les dents! Les dents!, preciosssitat meva; però nosaltres té només sis!

Llavors preguntà per segona vegada:

—Plora sense veu,
vola sense ales,
mossega sense dents,
sense boca parla.

—Un moment! —exclamà en Bilbo, que continuava pensant amoïnat en el menjar. Sortosament en una ocasió havia sentit una endevinalla similar, i recuperant tot l'enteniment pensà la resposta —. El vent, el vent. Només caldria —va dir, i se sentí tan content que n'inventà una allà mateix. «Això confondrà aquesta horrible bestiola subterrània», pensà, i enuncià aquests versos:

—Un ull amb cara blava
veié un ull amb cara verda.

«Aquest ull és com aqueix»,
digué l'ull aquell,
«però en lloc de a dalt
es troba a baix»

—Ss, ss, ss —xiulejà Gòl·lum. Feia molt de temps que era sota terra i començava a oblidar aquesta mena de coses. Però en el moment precís en què Bilbo començava a confiar que el bergant no seria capaç de respondre, Gòl·lum desenterrà records d'edats i edats i edats passades, quan vivia amb la seva àvia en un forat a la vora d'un riu.

—Ss, sss, preciosssitat meva —va dir—. El sol sobre les margarides vol dir això, segur.

Però aquest tipus d'endevinalles vulgars, d'estar per casa, de la superfície, el cansaven. A més li recordaven èpoques en què no havia estat tan sol, ni tan dolent, ni tan insidiós, i això li féu perdre la paciència. Pitjor encara, aquelles endevinalles li havien fet venir gana; de manera que aquesta vegada provà una cosa una mica més difícil i més desagradable:

—No es veu, ni es toca,
no se sent, ni s'escolta.
Els estels acompanya,
dorm sota la muntanya.
Arriba la primera
i també va al final.
La vida acaba amb ella
i el riure es torna espant.

Dissortadament per a Gòl·lum, en Bilbo havia sentit anteriorment aquesta mena d'endevinalla; i la resposta la tenia, a més, per tot arreu.

—L'obscuritat! —va dir sense ni tan sols gratar-se el cap, ni prendre's un moment per reflexionar.

—Una capsa sense tapa,
sense pany i sense clau,
el tresor que en ella es guarda
és tot groc i no gens blau.

—preguntà Bilbo per guanyar temps, fins que pogués rumiar-ne una de realment difícil. Creia que aquesta era una endevinalla facilíssima, tot i que no l'havia enunciada de la manera habitual. Però per a Gòl·lum resultà un galimaties desagradable. Deixà escapar la seva sibilació, però no trobava la resposta; xiuxiuejà i balbotejà.

Després d'una estoneta en Bilbo es despacientà:

—Vinga, què és? —reclamà—. La resposta no és pas una tetera que bull, com sembla que pensis pels xius-xius que fas.

—Doneu-nos una oportunitat; que això ens doni una oportunitat, preciosssitat meva..., sss..., sss.

—Vinga —repetí en Bilbo, després d'atorgar-li una llarga estona —. Quina és la resposta?

Però inesperadament Gòl·lum recordà els furts dels nius molt de temps enrere, i es veié assegut, sota els vorals del riu, ensenyant la seva àvia, ensenyant-la a xuclar...

—Oous! —esbufegà—. Són oous!

I preguntà:

—Viu i no respira,
com un mort és fred.
Beu tota la vida
sense tenir set.
Duu una cuirassa
que no dringa massa.

—també ell, aquesta vegada, pensà que li donava peixet, perquè ell sempre estava pensant en la resposta. Però en aquell moment no pogué recordar res millor, tan embullat havia quedat per l'endevinalla dels ous. Tanmateix, per a en Bilbo, que sempre que havia pogut havia evitat tot contacte amb l'aigua, allò era un veritable atzucac. Imagino que vosaltres ja sabreu la solució, naturalment, o que la podeu endevinar en un obrir i tancar d'ulls, perquè esteu còmodament asseguts a casa i no pertorba el vostre enteniment cap perill imminent d'ésser menjats. En Bilbo s'assegué, s'aclarí la gola un o dos cops, però la resposta no li sortia.

Després d'una estona Gòl·lum es posà a xiuxiuar del propi plaer:

—És això bonic, preciosssitat meva? És sucoset? Cruix com un rosegó? —I començà a mirar fixament en Bilbo des de les tenebres.

—Un moment —va dir el hòbbit—.. Ara mateix t'acabo de donar molt de temps.

—Això ha d'afanyar-se! —respongué Gòl·lum, començant a baixar de la barca, cap a la riba, per atrapar en Bilbo. Però quan ficà el peu llarg i membranós a l'aigua, un peix saltà espantat i anà a raure als peus d'en Bilbo.

—Ecs! —exclamà aquest—. És glaçat i té escates! —i així fou com ho endevinà—: Peix! Peix! —cridà—. És el peix!

Gòl·lum quedà d'allò més moixí; però en Bilbo li posà una altra endevinalla a tota velocitat, de manera que Gòl·lum va haver de tornar-se'n a la barca a rumiar:

—Era sense potes sobre una pota, amb dues potes sobre tres potes era prop, i amb quatre potes se'n menjà un tros.

En veritat no era el moment més avinent per aquesta endevineta, però en Bilbo tenia pressa. Gòl·lum potser hauria tingut dificultats a contestar-la si l'hagués preguntada en un altre moment, però, en aquell instant, després de referir-se al peix, «sense potes» no era pas tan difícil, i un cop resolt això la resta era evident. «Un peix sobre una tauleta, amb un home que seu a la taula en un escambell, i el gat que menja les espines», aquesta era, com heu suposat, la resposta, i Gòl·lum no trigà gaire a encertar-la. De manera que decidí que era arribat el moment de preguntar-ne una de ben horrible i enrevessada. I aquí la teniu:

—Una cosa que tot menja:
bèstia, ocell i flor que penja.
Menja ferro, menja acer,
menja pedres del pedrer.
Mata reis, ciutats comtals,
de muntanyes fa sorrals.

El pobre Bilbo romangué assegut en l'obscuritat repassant tots els noms horribles de tots els gegants i ogres que havia sentit mencionar en els contes, però no n'hi havia cap ni un que hagués fet totes aquestes coses. Tenia la premonició que la resposta havia de ser força diferent i que l'hauria de saber, però no se li acudia. Començà a esverar-se, i l'esverament no ajuda a pensar. Gòl·lum, tot

xino-xano, baixà de la barca. Produí un esquitx en l'aigua i xipollejà cap a la riba; en Bilbo podia veure com s'acostaven els seus ulls. Li semblà que la llengua se li enganxava a la boca; hauria volgut cridar: «Dóna'm més temps! Dóna'm més temps!», però l'única cosa que li sortí, amb un gemec sobtat, fou:

—Temps! Temps!

S'havia salvat per pur atzar. Perquè aquesta, evidentment, era la resposta.

Gòl·lum tornà a sentir-se decebut; començava a perdre els estreps, i a cansar-se de la juguesca. Li havia entrat fam de llop. Aquest cop no tornà a la barca. S'assegué en les tenebres, al costat d'en Bilbo. Això féu que el hòbbit s'esverés terriblement i perdés l'oremus.

—Això ha de preguntar-nosss una endevinalla, preciosssitat meva, sí, sssí, sssí. Nomésss una pregunteta mésss, sí, sssí —va dir Gòl·lum.

Però en Bilbo, senzillament, era incapaç de rumiar cap altra qüestió amb aquella cosa horripilant, freda i molla asseguda al costat, sense parar de tocar-lo i de burxar-lo. Es gratà, es pessigà, però continuava sense acudir-se-li res.

—Pregunta a nosaltressss, pregunta! —deia Gòl·lum

En Bilbo es pessigà i es donà una bona plantofada; empunyà amb força l'espaseta; fins i tot regirà per la butxaca amb l'altra mà. Hi tenia l'anell que havia recollit al túnel i que ja havia oblidat.

—Quina cosa tinc a la butxaca? —preguntà en veu alta. Parlava amb si mateix, però Gòl·lum va creure que es tractava d'una endevinalla, i li agafà un enfurismament d'enfilar-se per les parets.

—No s'hi val! No s'hi val! —xiulejà—. No s'hi val, preciosssitat meva, oi que no, preguntar-nos què cosa té això en les seves lletges bubutxaques?

En Bilbo, en adonar-se del que havia succeït i no ensopegant res millor per preguntar, insistí:

—Quina cosa tinc a la butxaca? —repetí amb veu més forta.

—Sssss... —mormolejà Gòl·lum—. Això ha de donar-nos tres oportunitats.

—D'acord! Apa! —digué en Bilbo.

—Mamans! —provà Gòl·lum.

—Fred, fred! —respongué en Bilbo que, per sort, acabava de

treure la mà de la butxaca—. Torna a provar!

—Sssss... —va fer Gòl·lum més enrevenxinat que mai. Pensava en totes les coses que duia a les seves butxaques: espines de peix, dents de gòblins, petxines molles, un xic d'ala de rat-penat, una pedra foguera per esmolar-s'hi els ullals, i altres coses repulsives. Provà d'imaginar el que d'altra gent duia a les butxaques.

—Un trempaplomes! —va dir a la fi.

—Tampoc! —exclamà en Bilbo, que feia algun temps que havia perdut el seu—. Última oportunitat!

Gòl·lum es trobava ara en un estat molt pitjor que quan en Bilbo li havia fet la pregunta sobre els ous. Va emetre una sibilació, rondinejà, es balancejà endavant i endarrere, picà de peus en terra, i es sacsejà i fremí; però no gosava malbaratar la seva darrera oportunitat.

—Vinga! —exigí en Bilbo—. Encara espero! —Intentava semblar deseixit i bonastre, però no estava gaire segur de com acabaria tota aquella juguesca, independentment que Gòl·lum l'endevinés o no.

—S'ha acabat el temps! —va dir.

—Corda o res! —xisclà Gòl·lum, encara que això era trampa perquè deia dues coses a la vegada.

—Cap de les dues! —cridà en Bilbo molt alleujat; i de seguida es posà dret d'un bot, es recolzà a la paret més pròxima i brandí la seva espaseta. Sabia, naturalment, que el joc de les endevinalles és sagrat i d'increïble antiguitat, i que fins i tot les criatures malvades temien fer trampes quan hi jugaven. Però pressentia que no podia refiar-se que aquella cosa llefiscosa mantingués la seva paraula. Qualsevol excusa li hauria servit per trencar-la. I, al cap i a la fi, aquella última pregunta no havia estat una endevinalla de debò segons les lleis antigues.

Fos com fos, Gòl·lum no l'atacà de seguida. Veia l'espasa a la mà d'en Bilbo. Restà assegut, estremint-se i xiuxiuejant. A la fi, en Bilbo no pogué esperar més.

—I doncs? —va dir—. Què me'n dius, de la promesa? Vull anar-me'n. M'has de mostrar el camí.

—Això hem dit nosaltres, preciosssitat? Mostrar al petit i fastigós Saquet el camí de sortida, sí, sí. Però què duu a les bubutxaques, eh? No és corda, preciosssitat, però no és res. Oh no! Gòl·lum!

—No hi has de fer res —va dir en Bilbo—. Una prometença és

una prometença!

—Enfadat això està, impacient, preciosssitat —féu Gòl·lum sibilant—. Però això ha d'esperar, cal que esperi. Nosaltres no pot anar pels túnels amunt tan de pressa. Nosaltres ha d'anar i prendre primer algunes coses, sí, coses per ajudar-nos.

—Vinga, corre doncs! —va dir en Bilbo, tranquil·litzat de pensar que Gòl·lum s'allunyaria. Creia que simplement inventava una excusa i que no pensava tornar. A què es referia Gòl·lum? quina cosa útil hauria pogut tenir guardada en aquell llac tenebrós? Però s'errava. Gòl·lum pensava tornar. Ara se sentia enfurismat i afamegat. I era una criatura mesquina i miserable, i ja havia ordit un pla.

El seu illot, l'existència del qual en Bilbo desconeixia, no era gaire lluny, i allà, al seu amagatall, guardava algunes estrafoleries malastrugues, i una cosa molt bella, bellíssima, mirífica. Hi tenia un anell, un anell d'or, un anell inestimable.

—El meu regal d'aniversari! —es digué amb un xiu-xiu, com havia fet tantes vegades en aquells incomptables dies de foscor—. Això és el que nosaltres vol ara, sí; nosaltres el vol!

El volia perquè es tractava d'un anell poderós, i si us el posàveu al dit, esdeveníeu invisibles; només se us podia copsar a ple sol, i llavors encara sols per l'ombra, que naturalment era feble i bellugadissa.

—El meu regal d'aniversari! Vingué a mi pel meu aniversari, preciosssitat meva.— Això és el que sempre s'havia repetit. Però aneu a saber com Gòl·lum havia aconseguit aquell obsequi, en temps molt llunyans, en els dies antics quan aquells anells encara sovintejaven al món.

És possible que ni tan sols l'Amo que els governava no ho hagués sabut dir. Al començament Gòl·lum solia posar-se'l, fins que se'n cansà; i llavors el guardà en una bosseta, que sempre duia sobre la pell, fins que la pell se li encetà; i ara acostumava a tenir-lo amagat en un forat de la roca del seu illot, i sempre anava a contemplar-lo. De vegades encara se'l posava; quan no suportava estar separat d'ell per més temps, o quan tenia molta, molta gana, i estava cansat de peixos. Aleshores s'arrossegava pels corredors obscurs a la recerca de gòblins extraviats. Fins i tot podia aventurar-se en llocs on hi havia torxes enceses que el feien parpellejar i li irritaven els ulls,

perquè estava segur. Ah, sí, prou segur. Ningú no el podia veure, ningú no el podia detectar fins que amb els dits ja els recargolava el coll. Feia tan sols unes hores se l'havia posat i havia enxampat un goblinet. Quins esgarips! Encara li quedava un os o dos per rosegar, però volia una cosa més tendra.

—Prou segur, sí —es repetí amb un xiu-xiu—. Això no ens veurà, oi que no, preciosssitat meva? No, no ens veurà, i la seva espaseta fastigosa serà ben inútil, oi que sí?

Això és el que el seu caparronet rumiava mentre s'allunyava, de sobte, llisquívol, del costat d'en Bilbo, i xipollejava cap a la barca, i desapareixia en l'obscuritat. En Bilbo va creure que ja l'havia vist prou. Amb tot esperà un xic, ja que no tenia ni idea de com trobar, tot sol, la sortida.

De sobte se sentí un xiscle agudíssim. Un calfred el va recórrer de cap a peus. Gòl·lum maleïa i udolava en les tenebres, no gaire lluny a judicar pel so. Es trobava al seu illot, escarbotant aquí i allà, cercant i regirant inútilment.

—On és? On éssss? —en Bilbo sentí que ploriquejava—. Essstà perdut, preciosssitat meva, perdut!, perdut! Maledicció i esclafadissa, perdut, preciosssitat meva!

—Què passa? cridà en Bilbo—. Què has perdut?

—Això no ha de preguntar a nosaltres —bramà Gòl·lum—. No n'ha de fer resss, no, gòl·lum! Perdut, gòl·lum, gòl·lum, gòl·lum!

—Doncs jo també ho estic, de perdut —cridà en Bilbo—. I vull desperdre'm. He guanyat el joc i m'ho has promès. Apa, vine! Vine i ensenya'm el camí, i després continuaràs cercant el que sigui!

Encara que Gòl·lum semblava veritablement distret, en Bilbo no trobava gaire compassió en el seu cor, i tenia la impressió que fos el que fos el que Gòl·lum desitjava amb tanta vehemència no podia ser res de bo.

—Vinga, marxem! —cridà.

—No, encara no, preciosssitat! —va respondre Gòl·lum—. Nosaltres hem de cercar això, s'ha perdut, gòl·lum.

—Però tu no has endevinat la meva última pregunta, i has promès treure'm —insistí en Bilbo.

—No hem endevinat! —exclamà Gòl·lum. I aleshores, sobtadament, del bell mig de les tenebres arribà el seu xiulet agudíssim—. Quina cosa té això a les bubutxaques? Digues a

nosaltres això. Has de dir això, primer.

Que en Bilbo sabés, no hi havia cap raó particular que impedís de dir-li-ho. El pensament de Gòl·lum havia arribat a una conclusió més aviat que ell; i és natural, perquè Gòl·lum havia rumiat durant temps i temps sobre aquella única cosa, i sempre havia temut que la hi robessin. Però en Bilbo estava empipat a causa del retard. Al capdavall havia guanyat el joc, prou honradament, i amb gran risc.

—La resposta era perquè tu l'endevinessis no perquè jo te la digui —va respondre.

—Però no era una pregunta vàlida —digué Gòl·lum—. No una endevinalla, preciosssitat, no.

—Molt bé. Si és un problema de preguntes normals i corrents —replicà en Bilbo— aleshores primer te'n preguntaré una jo. Què has perdut? Digues!

—Quina cosa té això a les bubutxaques? —el xiulet arribà amb una sibilació més forta i més aguda, i quan en Bilbo mirà envers ell, divisà, amb gran alarma, dos puntets de llum que l'esguardaven fixament. Mentre la sospita augmentava en la ment de Gòl·lum, la claror dels seus ulls brillava amb una pàl·lida flama.

—Què has perdut? —insistí en Bilbo.

Però la claror dels ulls de Gòl·lum ja havia esdevingut un foc verdós, i s'acostava amb gran rapidesa. Aquella cosa tornava a ser a la seva barca, i palejava amb fúria cap a la riba obscura; i era tal la ràbia de la pèrdua i la sospita que li creixia al cor que no hi havia espasa prou terrorífica per detenir-lo.

En Bilbo no podia saber què era el que havia enfellonit fins a tal extrem aquella criatura, però comprengué que tot s'havia acabat, i que Gòl·lum l'assassinaria de totes passades. Tingué el temps just de girar-se i córrer amunt, cegament, per la galeria fosca per on havia arribat, tot mantenint-se al costat de la paret i resseguint-la amb la mà esquerra.

—Quina cosa té això a les bubutxaques? —sentí que Gòl·lum xiulejava amb força al seu darrera, juntament amb el xipolleig que produïa en saltar de la barca.

—Quina cosa tinc? Això és el que em pregunto! —es digué en Bilbo, tot esbufegant i sense deixar de córrer malgrat les ensopegades. Es ficà la mà esquerra a la butxaca. L'anell semblava molt fred i lliscà suaument al seu índex.

El xiulet de Gòl·lum ja era gairebé al seu darrera. En Bilbo es girà i veié aquells ulls com llumets verds que pujaven per la galeria. Terroritzat, intentà de córrer més de pressa, però tot d'una ensopegà amb un bony del terra i caigué estès, amb l'espaseta a sota.

En un moment Gòl·lum el va tenir a l'abast. Però abans que en Bilbo pogués fes res, recobrar l'alè, aixecar-se o brandir l'espaseta, Gòl·lum passà de llarg, sense fer-li cap mena de cas, tot maleint i balbotejant mentre corria.

Què era allò? Gòl·lum podia veure en l'obscuritat. En Bilbo divisava la claror dels seus ulls refulgint pàl·lidament fins i tot des del darrera. S'incorporà adolorat i embeinà l'espasa, que tornava a resplendir amb una llum feble. Després el seguí amb grans precaucions. No semblava existir cap altra alternativa. No li hauria servit de res arrossegar-se un altre cop fins a les aigües de Gòl·lum. Si el seguia, potser Gòl·lum el duria, sense voler, cap a algun camí per on podria escapar.

—Maleït! Maleït! Maleït! —mormolejava Gòl·lum—. Maleït Saquet! Ha desaparegut! Quina cosa té això a les seves bubutxaques? Ah, nosaltres ho sabem, ho sabem, preciosssitat meva. L'ha trobat, sí, això ha de ser. El meu regal d'aniversari.

En Bilbo escoltà amb atenció. Per fi començava a comprendre, també ell, alguna cosa. S'apressà un xic, acostant-se tant com gosà a l'esquena de Gòl·lum, que continuava avançant amb rapidesa, sense mirar enrere i girant només el cap d'una banda a l'altra, com en Bilbo podia comprovar per la resplendor apagada a les parets.

—El meu regal d'aniversari! Maleït! Com és que l'hem perdut, preciosssitat meva? Sí, això és. Quan vam venir per aquí, l'última vegada, quan li torçàrem el ganyotis a aquell goblinet fastigós. Això és. Maleït! Ens va caure, després de tant de temps i temps! Perdut, gòl·lum.

Inesperadament Gòl·lum s'assegué i trencà a plorar, amb un to sibilant i gargaritzant horrible de sentir. En Bilbo s'aturà i s'arrambà bé a la paret del túnel. Al cap d'una estona, Gòl·lum deixà de ploriquejar i començà a xerrar. Semblava tenir una discussió amb si mateix.

—No serveix de res tornar allà a cercar, no. Nosaltres no recorda tots els llocs que hem visitat. I no serveix de res. El Saquet el té a les seves bubutxaques; aquest fastigós tafanejador l'ha trobat, nosaltres

ho dic.

—Nosaltres suposem, preciosssitat, només suposem. No podem saber fins que no trobem la fastigosa criatura i l'escanyem. Però això no sap el que el regal pot fer, ho sap? Això simplement el guardarà a les seves bubutxaques. Això no sap, i això no pot anar lluny. Això està perdut, el tafanejador fastigós. Això no sap el camí de sortida. Això ho ha dit.

—Sí, ho ha dit; però se la sap llarga. Això no diu el que pensa. Això no vol dir quina cosa té a les bubutxaques. Això ho sap. Això coneix la manera d'entrar, i deu conèixer la manera de sortir, sí. Ha anat cap a la porta del darrera. A la porta del darrera, sí.

—Aleshores els gòblins l'enxamparan. No pot sortir per aquest camí, preciosssitat.

—Ssss, ssss, gòl·lum! Gòblins! Sí, però si això té el regal, el nostre preciós regal, llavors els gòblins se'l quedaran, gòl·lum! El trobaran, descobriran el que pot fer. Mai més no tornarem a sentir-nos segurs, mai més, gòl·lum! Un dels gòblins se'l posarà, i llavors ningú no el veurà. Serà allà però ningú no el veurà. Ni tan sols els nostres ulls aguts no el veuran; i ell vindrà xano-xano i d'amagatotis i ens atraparà, gòl·lum, gòl·lum!

—Llavors prou de xerrameca, preciosssitat, i fem via. Si el Saquet ha pres aquest camí, hem d'anar de pressa i comprovar-ho. Apa! No som lluny, ara. Som-hi!

Gòl·lum s'incorporà amb una empenta i començà a caminar a grans gambades i molt de pressa. En Bilbo va córrer al darrera, sempre amb molta precaució, encara que, ara, la seva més gran temença era tornar a ensopegar amb un bony del terra i caure fent soroll. El cap li voltava, d'esperança i de sorpresa. Segons semblava l'anell que tenia era un anell màgic: un anell que us feia invisibles! Naturalment havia sentit parlar d'aquestes coses, en els contes antics; però resultava difícil de creure que n'hagués trobat un, per atzar. I, tanmateix, en tenia la prova: Gòl·lum, amb la seva mirada escorcollant havia passat de llarg pel seu costat, a només una iarda de distància.

Així avançaren, Gòl·lum al davant amb les seves plantofades, xiuxiuejant i maleint; i en Bilbo al darrera seguint-lo tan silenciosament com sap fer un hòbbit. No trigaren a arribar a aquells llocs on, com en Bilbo havia remarcat en el descens, la

galeria principal tenia túnels que s'obrien a banda i banda. Gòl·lum de seguida es posà a comptar-los.

—Un a l'esquerra, sí. Un a la dreta, sí. Dos a la dreta, sí, sí. Dos a l'esquerra, sí, sí. —I sempre així.

A mesura que la xifra pujava alleujà el pas, i començà a tremolar i ploriquejar; perquè l'aigua cada cop quedava més enrere i començava a tenir por. Podia topar-se amb els gòblins, i havia perdut l'anell. A la fi es deturà vora una obertura baixa, al costat esquerre segons hom pujava.

—Set a la dreta, sí. Sis a l'esquerra, sí! —va fer amb un murmuri —. Aquí és. Aquest és el camí cap a la porta del darrera, sí. Aquest és el corredor!

Esguardà cap endins i es féu enrere.

—Però nosaltres no gosem entrar, preciosssitat, no, no gosem. Hi ha gòblins allà al fons. Munts de gòblins. Els ensumem. Sssss!

—Què hem de fer? Maleïts siguin, i ben escruixits! Hem d'esperar aquí, preciosssitat, esperar un xic i veure el què.

D'aquesta manera s'aturaren en sec. Després de tot, Gòl·lum havia mostrat a en Bilbo el camí de sortida, però en Bilbo no hi podia entrar! Gòl·lum estava assegut al bell mig del forat, ajupit, i els ulls li brillaven freds a la cara, que dirigia a banda i banda, recolzada sobre els genolls.

En Bilbo s'allunyà de la paret de puntetes, més silenciós que un ratolí; però Gòl·lum es deixondí de seguida, i ensumà, i els seus ulls esdevingueren verds. Deixà escapar un xiulet suau però amenaçador. No podia veure el hòbbit però ara estava alerta, i tenia d'altres sentits que l'obscuritat també havia esmolat: l'oïda i l'olfacte. Semblava del tot ajupit, amb les mans planes sobre el terra, i el cap allargat endavant, amb el nas tocant quasi la pedra. Encara que, a la llum dels seus ulls no era més que una ombra, en Bilbo podia veure o pressentir que estava tens com la corda d'un arc, a punt de saltar.

En Bilbo quasi deixà de respirar, i també es posà en tensió. Estava desesperat. Havia de fugir, havia d'escapar d'aquella obscuritat horrible mentre encara li quedessin forces. Havia de lluitar. Hauria de finir amb aquella cosa repugnant, apagar-li els ulls, matar-la. Allò estava disposat a matar-lo a ell. No, no era una lluita lleial. Ara era invisible. Gòl·lum no tenia espasa. Gòl·lum no

l'havia amenaçat directament de matar-lo, ni ho havia intentat, encara. I ell se sentia miserable, sol, perdut. Una sobtada comprensió, una pietat barrejada amb horror, brollà del seu cor: un centelleig de dies infinits, idèntics, sense llum ni esperança de millora, només amb la pedra dura, el peix cru, els xiulets sibilants i aquell arrossegament. Tots aquests pensaments li passaren pel cap en una dècima de segon. Sentí un calfred. I llavors, sense que ell mateix s'ho esperés, també com un centelleig, com si una nova força i una nova resolució l'enlairessin, féu un salt.

Un salt potser no gaire gran per a un home. Però un salt en l'obscuritat. Saltà directament per sobre el cap de Gòl·lum, set peus endavant i tres peus amunt; i, si ho hagués sabut, per poc es trenca el cap contra la volta del corredor. Hi passà ben bé a frec!

Gòl·lum es llançà enrere, engrapant mentre el hòbbit passava per damunt d'ell, però era massa tard: les seves mans només aferraren l'aire, i en Bilbo, que havia caigut equilibradament amb peus resistents, corregué enllà pel nou túnel. No va girar-se a veure què feia en Gòl·lum. Al començament les malediccions i els xiulets quasi l'encalçaven, però després es detingueren. Immediatament es produí un esgarip que li glaçà la sang, ple d'odi i de desesperació. Gòl·lum havia estat vençut. No gosà continuar més endavant. Havia perdut; perdut la seva presa, i perdut, també, l'única cosa que mai havia estimat, la seva preciositat. El crit deixà en Bilbo amb l'ai al cor, però no s'aturà. Ara arribà, des del darrera, com un eco, però amenaçant, la seva veu:

—Lladre, lladre, més que lladre! Saquet! Nosaltres odiem això, odiem això, l'odiarem sempre!

Després es féu un silenci. Però per a en Bilbo també allò semblava amenaçant. «Si els gòblins són tan a prop que els ha ensumats», pensà, «això vol dir que l'han sentit cridar i maleir-me. Vés amb compte, o aquest corredor et durà a coses encara pitjors».

Era un corredor de volta baixa i excavat matusserament. Per al hòbbit no resultà gaire ardu, excepte quan, malgrat totes les seves precaucions, tornà a ensopegar amb els dits dels peus, diverses vegades, amb les lloses punxegudes del terra. «Una mica baix per als gòblins, almenys per als grossos», pensà Bilbo, sense saber que fins i tot els grossos, els grans orcs de les muntanyes, poden córrer a gran velocitat, molt ajupits, amb les mans gairebé tocant a terra.

Aviat el passadís, que havia anat baixant, començà a pujar altre cop, i un xic més enllà la pujada esdevingué considerable. Això féu que en Bilbo afluixés el pas. Finalment, però, la pujada cessà, i el corredor girà amb un revolt i, altre cop, tornà a baixar; i allí, al capdavall del petit pendent, va divisar, filtrant-se des de darrera d'un altre revolt una petita brillantor de llum. No de llum vermellosa, de focs o de llanternes, sinó una mena de llum pàl·lida i exterior. Llavors en Bilbo es posà a córrer.

Corrent tan de pressa com li ho permetien les cames tombà el darrer revolt i de sobte sortí al bell mig d'un espai obert, on la llum, després de tot aquell temps en l'obscuritat, semblava enlluernadorament brillant. En realitat no era més que un raig de sol que entrava pel llindar d'una porta, una gran porta de pedra, que havia estat deliberadament oberta.

En Bilbo parpellejà i aleshores, en un segon, descobrí els gòblins: gòblins armats fins a les dents, amb les espases llestes, asseguts part de dins de la porta, i vigilant-la amb els ulls ben oberts, i vigilant el túnel que desembocava en ella. Es trobaven a punt, alertes, disposats a qualsevol cosa.

El van veure abans que ell els descobrís. Sí, el van veure. Tant si fou un accident, com l'últim estratagema de l'anell abans de prendre un amo nou, el cas és que l'anell no era al seu dit. Amb xiscles d'alegria els gòblins es llançaren vers ell.

Un estremiment de por i de desconhort, com un ressò de la misèria de Gòl·lum, el colpí, i oblidant fins i tot de desembeinar l'espasa, enfonsà les mans a les butxaques. I allí tenia encara l'anell, a la butxaca esquerra, i li tornà a lliscar al dit. Els gòblins es deturaren en sec. No el veien enlloc. S'havia esfumat. La cridòria esdevingué dues vegades més intensa, però no pas tan alegre.

—On és? —xisclaven.

—Seguiu-lo galeria amunt! —cridaven d'altres.

—Per aquí! —bramulaven uns.

—Per allà! —s'esgargamellaven uns altres.

—Vigileu bé la porta! —ordenà el capità.

Sonaren xiulets, dringaren les armadures, colpejaren les espases, els gòblins maleïen i renegaven i corrien amunt i avall, i queien els uns sobre els altres i perdien els estreps. L'aldarull, el guirigall i l'agitació eren terribles.

En Bilbo no s'hi veia de por, però tingué prou seny per comprendre el que havia succeït i anà a entaforar-se darrera una bóta que contenia beguda per als guardes gòblins, de manera que evità trobar-se enmig de la commoció i veure's aporrinat, trepitjat mortalment o engrapat a les palpentes.

«He d'arribar a la porta, he d'arribar a la porta!», es repetia, però va transcórrer una bona estona abans no es decidís a intentar-ho. I aleshores fou com un joc horrible a la gallina cega. Allò era ple de gòblins que corrien i el pobre hòbbit hagué d'ajupir-se aquí i allà, fou tombat pel cop d'un goblin que no arribà a comprendre amb què havia topat, s'escapà a corre-cuita, de quatre grapes, passà entre les cames del capità just a temps, s'incorporà, i sortí corrent cap a la porta.

Aquesta encara era oberta, però un goblin l'havia ajustat bastant més. En Bilbo empenyé inútilment per obrir-la. Intentà escapolir-se per l'obertura. S'hi esmunyí més i més, però quedà encaixonat a la porta. Era horrible. Els botons li havien quedat agafats a la vora de la porta i del bastiment. Podia veure enfora, cap a l'aire lliure: hi havia uns esglaons que baixaven fins a una vall estreta, entre altes muntanyes; el sol sortia de darrera un núvol i resplendia a la part exterior de la porta..., però no podia deslliurar-se'n.

De sobte un dels gòblins de dins cridà:

—Hi ha una ombra al costat de la porta! A fora hi ha alguna cosa!

El cor li pujà a la boca. Féu una estrebada terrible. Els botons sortiren disparats en totes direccions. Havia passat, amb la jaqueta i l'armilla esquinçades però havia passat, i saltava ja graons avall com un isard, mentre els astorats gòblins romanien recollint els seus bonics botons de llautó al llindar de la porta.

Naturalment no trigaren a seguir-lo, udolant i amb gran cridadissa, i escorcollant entre els arbres. Però no són pas gaire amics del sol, els gòblins: les cames els fan figa i el cap els volta. No pogueren trobar en Bilbo, perquè aquest duia l'anell posat, i entrava i sortia de l'ombra dels arbres corrent veloçment i silenciosament, i mantenint-se lluny del sol; de manera que se'n tornaren, remugant i blastomant, a vigilar la porta. En Bilbo s'havia escapat.

VI
Fugir del foc i caure a les brases

En Bilbo havia escapat dels gòblins, però no sabia pas on era. Havia perdut caputxa, capa, queviures, poni, botons i amics. Errà d'una banda a l'altra, fins que el sol començà a davallar vers l'oest..., *darrera les muntanyes*. L'ombra de les serralades s'allargassava creuant el seu camí, i mirà enrere. Llavors mirà endavant i només pogué veure turons i vessants que descendien cap a les terres baixes i les planures que, de tant en tant, entrellucava entre els arbres.

—Vatua! —exclamà—. Em penso que he anat a parar de dret a l'altre costat de les Muntanyes Boiroses, al límit mateix de la Terra de Més Enllà! Cap a on dimonis poden haver-se ficat en Gàndalf i els nans? L'única cosa que desitjo és que no hagin quedat allà darrera en poder dels gòblins!

Continuà caminant a la ventura, més enllà de la petita vall elevada, per damunt de la carena, i avall pels vessants que seguien; però, mentrestant, una idea desassossegadora creixia en el seu ànim. Es preguntava si, ara que posseïa l'anell màgic, no hauria de tornar a aquells túnels horribles, horribilíssims, a cercar els seus amics. Quan acabava de decidir que el seu deure era fer mitja volta, i se sentia prou afligit per la decisió, sentí unes veus.

S'aturà i va escoltar. No semblaven gòblins; de manera que s'hi acostà amb moltes precaucions. Es trobava en un viarany de pedruscall que feia una sèrie de giragonses camí avall, amb una paret de roca a mà esquerra; de l'altra banda el terreny queia en pendent i, per sota el nivell del viarany, hi havia fondalades ocultes per matolls i arbres petits. En una d'aquestes fondalades ocultes per matolls se sentia gent que xerrava.

S'arrossegà fins a situar-se més a prop, i de sobte, guaitant entre dos penyals, descobrí un caparró amb una caputxa vermella: era en

Balin que vigilava. Hauria saltat i ballat d'alegria, però no ho va fer. Encara duia posat l'anell, per por de topar-se amb alguna cosa inesperada i desagradable, i advertí que en Balin mirava directament en direcció a ell sense veure'l.

«Els donaré una sorpresa», pensà, mentre es ficava per entre els matolls al marge mateix de la fondalada. En Gàndalf discutia amb els nans. Discutien el que els havia esdevingut als túnels, i s'inquietaven i discutien pel que haurien de fer a partir d'aquell moment. Els nans rondinaven, i en Gàndalf els deia que no podien continuar el viatge de cap de les maneres abandonant el Senyor Saquet en mans dels gòblins, sense intentar esbrinar si era mort o viu, i sense fer res per rescatar-lo.

—A fi de comptes és amic meu —va dir el màgic—. I és una bellíssima persona. Em sento responsable per ell. No sabeu com desitjaria no haver-lo perdut.

Els nans volien saber per què l'havien dut amb ells des d'un començament, per què no els havia pogut seguir i sortir amb ells, i per què el màgic no havia triat algú amb una miqueta més de seny.

—Fins ara més que no pas ajudar el que ha fet ha estat causar problemes —va dir un—. Si cal que ara tornem a ficar-nos en aqueixos túnels abominables per cercar-lo, ¿sabeu què us dic?, que demà m'afaitareu!

En Gàndalf va respondre enutjat:

—Jo l'he dut, i jo no porto mai ningú que sigui inútil. O m'ajudeu a cercar-lo o jo me'n vaig i us deixo aquí plantats i ja us les apanyareu peti qui peti. Si aconseguim trobar-lo, m'ho agraireu abans que tot això s'hagi acabat. ¿Es pot saber per quins set sous el vau deixar caure, Dori?

—Vós també l'hauríeu deixat caure —va dir en Dori— si un goblin us hagués agafat de sobte les cames pel darrera, enmig de l'obscuritat, us hagués fet ensopegar i després us hagués patejat l'esquena.

—Aleshores per què no el vau tornar a agafar?

—Per l'amor de Déu! I encara ho pregunteu! Amb els gòblins atacant i mossegant en l'obscuritat, tothom caient els uns damunt els altres i vinga a estomacar-nos! Una mica més i em talleu el cap amb Glàmdring, i en Thorin que no parava de batre's aquí i allà amb Òrcrist. De sobte vau deixar anar un dels vostres llampecs

encegadors i vam veure que els gòblins xisclaven i fugien cames ajudeu-me. I vàreu cridar «seguiu-me tots!», i tots us hauríem d'haver seguit. Crèiem que hi érem tots. No hi havia pas temps per comptar, com sabeu prou bé, almenys fins que sortírem disparats per entre els guardians de la porta, de la porta de baix, i correguérem fins aquí sense ordre ni concert. I aquí ens teniu..., sense el nostre lladregot, que mal llamp l'encengui!

—Doncs aquí hi ha el lladregot! —cridà en Bilbo, presentant-se al bell mig de la colla i traient-se l'anell.

Rediantre!, quin bot van fer! I després tot eren festes de sorpresa i d'alegria. En Gàndalf estava tan sorprès com qualsevol d'ells però probablement més content que cap dels altres. Féu cridar en Balin i li va dir què li semblava allò de fer de guaita i deixar que algú s'esmunyís al bell mig de la companyia d'aquella manera, sense donar el més petit avís. A dir la veritat la reputació d'en Bilbo entre els nans augmentà moltíssim després d'allò. Si, malgrat els mots d'en Gàndalf, havien posat en qüestió que fos un lladregot de primera, ara tots els dubtes s'esvaniren. En Balin era el més sorprès de tots, però tothom acceptà que havia fet una feina com per treure's el barret.

I és cert que en Bilbo quedà tan pagat de si mateix que s'estarrufà per dins i no va dir ni piu sobre l'anell; i quan li preguntaren com s'ho havia manegat, respongué:

—Això rai, arrossegant-me a poc a poquet, anant amb compte i ben callat.

—D'acord, però mai ni un ratolí m'havia passat per davant del nas sense clissar-lo, és la primera vegada —va dir en Balin—. M'he de treure la caputxa davant vostre. Balin, per servir-vos —afegí tot descofant-se.

—Saquet, per servir-vos.

Aleshores tots volgueren conèixer les seves aventures des que l'havien perdut, i en Bilbo s'assegué i els explicà tot fil per randa... excepte la trobada de l'anell; «no cal que els ho digui ara», pensà. Tots es mostraren molt interessats per la competició de les endevinalles, i s'estremiren vivament amb la descripció de Gòl·lum.

—De manera que no se m'acudí cap altra pregunta, tenint-lo com el tenia assegut al costat mateix —va concloure en Bilbo—, i llavors que li dic: «Què tinc a la butxaca?» I provà tres vegades però

no ho encertà, de forma que vaig dir-li: «I el que has promès, què hi ha? Has de mostrar-me la sortida!» Però ell vingué a matar-me i jo, vinga a córrer, i aleshores vaig caure, però, vet aquí que, amb l'obscuritat, passa de llarg. Llavors l'he seguit perquè sentia que parlava amb ell mateix. Creia que jo sabia el camí de sortida, i es dirigia cap allà. Però aleshores s'ha assegut a l'entrada, i no hi havia forma que pogués passar-hi. De manera que li he saltat pel damunt i he escapat, i corre que correràs fins a la porta.

—I els vigilants? —li preguntaren—. Ja no hi eren?

—Ui, si n'hi havia! A muntanyes! Però els he esquivats. M'he quedat travat a la porta, perquè només era oberta una escletxeta, i m'han saltat pilots de botons —afegí contemplant amb tristesa els vestits esquinçats—. Però m'hi he pogut esmunyir malgrat tot..., i aquí em teniu.

Els nans el contemplaren amb un respecte ben nou quan es referí a esquivar els vigilants, saltar per damunt Gòl·lum i esmunyir-se a través de la porta, com si es tractés de coses no gens difícils ni perilloses.

—Què us havia dit? —comentà en Gàndalf tot rient—. El senyor Saquet val molt més del que sembla —i, en dir-ho, dirigí a en Bilbo una mirada estranya des de sota les seves espesses celles, de manera que el hòbbit es preguntà si no endevinava la part de la narració que els havia amagat.

Després arribà el torn a les seves preguntes, perquè, encara que en Gàndalf ja ho havia explicat tot als nans, en Bilbo no sabia res de res. Volia saber com se les havia enginyades el màgic per tornar a aparèixer, i en quin punt es trobaven en l'actualitat.

El màgic, a dir veritat, mai no tenia cap inconvenient a explicar més d'una vegada les seves habilitats, de manera que ara explicà a en Bilbo que tant Élrond com ell coneixien prou bé la presència, en aquella part de les muntanyes, de gòblins perversos. Però llur entrada principal solia obrir-se en un coll diferent, un coll que feia la travessia més avinent, de forma que tot sovint enxampaven gent ignorant prop de llurs portes. Evidentment la gent havia deixat de transitar per aquell camí i els gòblins devien haver obert llur nova entrada al cim del coll elegit pels nans recentment, perquè, fins aleshores, havia estat una ruta prou segura.

—Hauré de mirar de trobar un gegant més o menys bon jan

perquè torni a bloquejar-la —finalitzà en Gàndalf—, o aviat no hi haurà manera de travessar les muntanyes.

En el moment de sentir el xiscle d'en Bilbo, en Gàndalf havia capit el que s'esdevenia. Tot aprofitant el llampec que havia matat els gòblins que l'agafaven, s'havia escolat escletxa endins en el moment precís que aquesta es tancava. Havia seguit els gòblins i els presoners fins al llindar mateix de la gran caverna, i va romandre allí, assegut, conjurant, des de les tenebres, la millor màgia que sabia.

—Va ser cosa de filar molt prim —continuà—. Anà d'un pèl!

Naturalment, però, en Gàndalf tenia un coneixement especial dels focs i de les llums; recordeu que el hòbbit mai no oblidà els màgics focs d'artifici que havia organitzat a les revetlles de Sant Joan del Vell Tuc. La resta la coneixem tots, excepte que sabia perfectament on era la porta posterior dels gòblins, com aquests anomenaven l'entrada més baixa on en Bilbo havia perdut els botons. De fet era una entrada força coneguda per qualsevol que estigués familiaritzat amb aquella part de la muntanya; però calia un màgic per conservar la calma als túnels i guiar-los tots en la bona direcció.

—Fa anys i panys que construïren aquesta porta —va dir—, en part per tenir per on escapar, si necessitaven fer-ho; i en part, també, com a sortida cap a les terres de més enllà, que encara assolen de nits i en les quals causen danys enormes. Sempre la tenen vigilada, i ningú no ha aconseguit mai bloquejar-la. Després d'això, encara la vigilaran més —va riure.

Tots els altres també rigueren. Tot comptat i debatut, i malgrat la importància de llurs pèrdues, havien mort el Gran Goblin i molts d'altres, i tots havien escapat sans i estalvis, de manera que bé podien dir que, fins al moment, estaven de bona lluna.

El màgic, però, els cridà a l'ordre.

—Hem de prosseguir tot d'una, ara que hem reposat un xic —va dir—. Quan caigui la nit sortiran a perseguir-nos per centenars; i les ombres ja comencen a allargassar-se. Els gòblins poden ensumar les nostres petjades hores i hores després d'haver-hi passat nosaltres. Abans que es faci fosc hem de ser a milles d'aquí. Si continua fent bo, tindrem lluna, i podrem considerar-nos afortunats. No és que a ells els importi gens si n'hi ha o no, però a nosaltres ens servirà per

tenir un xic de claror per orientar-nos.

—Ah, sí! —va dir, com a resposta a més preguntes que li adreçava el hòbbit—. Dintre dels túnels dels gòblins hom perd el sentit del temps. Avui és dijous, i quan ens capturaren era dilluns a la nit o dimarts de matinada. Hem recorregut moltes milles, i hem davallat fins al cor mateix de les muntanyes, però ja som de l'altra banda: un avançament considerable. Però no som prop d'on ens hauria dut el camí de la collada; ara som massa cap al nord, i el país que tenim al davant és un xic inquietant. A més, encara som bastant alts. Apa, endavant!

—Jo estic mort de gana —rondinà en Bilbo, que de sobte s'adonà que no havia fet cap menjada des de la nit anterior a la d'abans-d'ahir. Penseu el que això representa per a un hòbbit! Tenia la panxa buida i rondineta, i, ara que l'excitació havia passat, les cames li feien figa.

—Ho sento —va excusar-se en Gàndalf—, fora que vulgueu tornar-vos-en i demanar ben cortesament als gòblins si us retornarien el vostre poni amb tot el vostre embalum.

—No, moltes gràcies! —respongué en Bilbo.

—Entesos, estrenyeu-vos fort el cinturó i a caminar toquen..., o serem nosaltres qui esdevindrem sopar dels gòblins, cosa molt pitjor que no pas que nosaltres ens en quedem sense.

Mentre avançaven en Bilbo mirà a banda i banda per si hi veia alguna cosa mengívola; però les móres només havien començat a florir, i naturalment no hi havia nous ni tan sols atzeroles. Mastegà un xic d'agrella, i va beure d'un rierol muntanyenc que creuava el camí, engolí tres maduixes silvestres que hi trobà a la vora, però això no l'ajudà a gran cosa.

Continuaven sempre endavant. El camí dificultós acabà; els matolls i les herbes altes entre els penyals, les clapes d'herbei rosegat pels conills, la farigola, la sàlvia i l'orenga, i les flors grogues de l'estepa, tot desaparegué, i es trobaren al capdamunt d'un enorme i pronunciat pendent de pedruscall, resta d'un esllavissament de terres. Quan començaren a baixar-hi, el reble i les pedres petites es posaren a rodolar sota llurs peus; aviat fragments més grossos de roques clivellades saltaren avall amb grans patacades, tot arrossegant altres trossos que també relliscaven i rodolaven; i alguns pics de penyals van esberlar-se i caigueren,

xocant amb gran traüt i polseguera. Poc temps després tot el pendent, per damunt i per sota d'ells, semblava en moviment, i tots s'esllavissaven muntanya avall, amuntegats els uns amb els altres, en un batibull espantós de pedres i lloses que saltaven, entrexocaven i cruixien.

El que els salvà foren els arbres del capdavall. Anaren a parar a l'extrem d'una pineda que, en aquell lloc, pujava per l'aiguavés de la muntanya, des dels boscos més obagosos i profunds de les valls inferiors. Alguns s'aferraven als troncs i s'enfilaren a les branques més baixes, d'altres, com el petit hòbbit, s'escudaren de l'allau de roques rere un arbre. Aviat passà el perill, l'allau s'aturà, i sentiren els darrers cruixits, més febles, mentre les roques més grosses que havien caigut saltaven i rodolaven, al fons de la vall, entre les falgueres i les arrels dels pins.

—Déu-n'hi-doret! Això ens ha fet avançar un bon tros de camí —va dir en Gàndalf—. I els gòblins que ens persegueixen se'n veuran de verdes i de madures si volen baixar per aquí sense fer soroll.

—I prou, i prou —remugà en Bombur—, però no els costarà gens de llançar-nos tots aquests rocs pel cap.

Els nans, i en Bilbo, no se sentien gaire feliços i no paraven de fer-se fregues a les cames i als peus contusionats i malmesos.

—Això rai! Aquí mateix girarem i sortirem del camí dels allaus. Apa, tornem-hi de pressa! Mireu la llum!

El sol ja feia estona que s'havia ocultat darrera les muntanyes. Les ombres s'allargassaven pels voltants, tot i que, molt lluny, entre els arbres i per damunt de les puntes negroses dels que creixien més avall, encara podien distingir la claror vespral sobre les planures que s'estenien més enllà. Tot ranquejant, tiraren endavant tan de pressa com van poder, tot baixant a través dels pendents suaus d'un bosc de pins per un caminet que davallava directament vers el sud. De tant en tant havien d'obrir-se pas a través d'una mar de falgueres amb fullam tan alt que s'enlairava pel damunt del cap del hòbbit; d'altres vegades progressaven sobre una catifa de pinassa més callats que un mort; però sempre l'obagor del bosc s'anà fent més densa i el silenci més pregon. Ni tan sols hi havia vent, aquell vespre, per dur a les branques dels arbres una remor marina.

—Hem de continuar més endavant? —preguntà en Bilbo, quan ja era tan fosc que tot el que veia era la barba d'en Thorin balandrim-balandram al seu costat, i tan silenciós que sentia la respiració dels nans com un fort soroll—. Tinc els peus completament encetats i malmesos, i em fan mal les cames, i la panxa és com un sac buit i deslloriga t.

—Una mica més —respongué en Gàndalf.

Després del que els semblà una eternitat per fi arribaren sobtadament a una clariana on no creixia cap arbre. La lluna ja havia sortit i il·luminava la clariana. Per alguna raó tots van tenir la sensació que aquell lloc no era gens agradable, tot i que no s'hi veia res de dolent.

I aleshores, de sobte, sentiren udolar, amb un udol llarg i esfereïdor, pendent avall, en la llunyania. I aquell udol fou contestat per un altre més cap a la dreta, i molt més prop d'ells; i després per un tercer cap a l'esquerra, no gaire lluny. Eren els llops que udolaven a la lluna, els llops que s'aplegaven!

Pels encontorns del cau i de la casa del senyor Saquet no hi havia llops, però en coneixia el so. L'havia trobat descrit prou sovint als contes. Un dels seus cosins més grans, de la banda dels Tuc, que havia estat un gran viatger, solia imitar-lo quan volia espantar en Bilbo. Però sentir-lo a fora al bosc, sota la lluna, era massa per a ell. I cal tenir present que ni els anells màgics no serveixen de gran cosa contra els llops, especialment contra aquelles hordes malvades que vivien sota les ombres de les muntanyes infestades de gòblins, al límit mateix de les Terres Salvatges, i a frec del desconegut. Els llops d'aquesta casta tenen un olfacte més fi que els gòblins, i no els cal pas veure-us per enxampar-vos!

—Què farem? Com ens en sortirem? —cridà—. Escapar dels gòblins per anar a caure entre els llops! —va dir, i aquesta frase esdevingué un proverbi, encara que, ara, el que nosaltres diem en el mateix tipus de situacions desagradables sigui «fugir del foc i caure a les brases».

—Enfileu-vos als arbres, de pressa! —ordenà en Gàndalf; i tots van córrer cap als arbres que tancaven la clariana, aprofitant aquells que tenien branques baixes, o eren prou prims per pujar-hi. S'hi van enfilar en un tres i no res, ja us ho podeu imaginar; i pujaren amunt, amunt, tan alt com els ho permetia la resistència de

les branques. Quin panxó de riure us hauríeu fet, des d'una distància segura, si haguéssiu vist els nans asseguts a la capçada dels arbres, amb les barbes pengim-penjam, com vellets una mica tocats de l'ala que juguessin a fer de criatures. En Fili i en Kili eren al cim d'un alerç que semblava un enorme arbre de Nadal. En Dori, en Nori, l'Ori, l'Oin i en Gloin, estaven més còmodament instal·lats en un gran pi amb branques que creixien regularment com els radis d'una roda. En Bifur, en Bofur, en Bombur i en Thorin s'havien enfilat en un altre arbre. En Dwalin i en Balin havien pujat a un avet alt i prim, amb molt poques branques, i intentaven de trobar un lloc on seure entre el fullam dels branquillons més alts. En Gàndalf, que era força més alt que els altres, havia trobat un arbre al qual els altres no podien grimpar, un gran pi que creixia a la vora mateixa de la clariana. Quedava prou ben ocult pel brancam, però podíeu veure-li els ulls, resplendents sota la lluna, mentre guaitava enllà.

I en Bilbo? No havia pogut pujar a cap arbre, i corria d'un tronc a l'altre, com un conill que no troba el cau i té un llebrer que l'encalça.

—Heu tornat a deixar-vos enrere el lladre! —digué en Nori a en Dori, tot mirant cap avall.

—No puc passar-me el dia duent lladregots a collibè —respongué aquest—, per baixar-lo als túnels i pujar-lo als arbres! Què us creieu que sóc? Un camàlic?

—Si no fem alguna cosa se'l menjaran —comentà en Thorin, perquè ja se sentien els udols tot a l'entorn, i cada cop s'acostaven més.

—Dori! —cridà, perquè en Dori era el que es trobava més avall en l'arbre més accessible—, allargueu-li la mà al senyor Saquet, afanyeu-vos!

En realitat en Dori era un bonastre, encara que remugués tot el sant dia. Però el pobre Bilbo no pogué agafar-se-li de la mà ni quan en Dori baixà fins a la darrera branca i estirà el braç tan avall com va poder. De manera que en Dori hagué de saltar en terra i deixar que en Bilbo li pugés a l'esquena i s'agafés.

En aquest precís instant els llops van assaltar la clariana tot udolant. De sobte centenars d'ulls es clavaren en ells. Tot i així, en Dori no deixà caure en Bilbo. Esperà fins que aquest hagué

saltironejat de les seves espatlles per enfilar-se a les branques i aleshores saltà també ell. Amb el temps just. Un llop féu un salt amb la boca oberta per mossegar-lo per la capa en el moment en què s'enfilava, i gairebé l'enxampà. En un moment tota una canilla de llops ganyolava tot al voltant de l'arbre i saltava cap al tronc, amb els ulls encesos i les llengües penjant.

Però els wargs salvatges, car aquest era el nom dels llops malvats un cop traspassat el límit de les Terres Salvatges, no poden grimpar als arbres, així que, durant una estona, van estar ben guardats. Per sort el temps era càlid i no feia vent. Els arbres no són gaire confortables per seure-hi molta estona; però amb fred i vent, i amb els llops per totes bandes esperant que caigueu, poden ser llocs absolutament calamitosos.

Aquella clariana al cercle dels arbres era, evidentment, un lloc d'aplec dels llops. Cada cop eren més els que hi arribaven. Deixaren guaites al peu de l'arbre on eren en Dori i en Bilbo, i després anaren flairant fins que hagueren ensumat tots els arbres on hi havia algú. Posaren guaites en tots, mentre la resta (centenars i centenars segons semblava) s'aplegaven asseguts formant un gran cercle en la clariana; i al bell mig del cercle se situava un enorme llop grisenc. Aquest els va parlar en la terrible llengua dels wargs. En Gàndalf l'entenia. En Bilbo no, però li semblava terrible, i com si tot el que deien fossin coses cruels i perverses..., i ho eren. De tant en tant tots els wargs del cercle contestaven a llur capitost grisenc amb un sol crit, i aquella udoladissa paorosa va fer que el hòbbit estigués gairebé a punt de caure del seu pi.

Us explicaré el que en Gàndalf sentí, encara que en Bilbo no ho podia comprendre. Els wargs i els gòblins sovint s'ajudaven els uns als altres en llurs àvoles missions. D'habitud els gòblins no s'aventuren gaire lluny de les muntanyes, com no en siguin expulsats i cerquin nous habitatges, o vagin a la guerra; cosa que, m'alegra de dir-vos, no ha succeït en molt de temps. Però en aquells temps de vegades solien sortir a fer ràtzies, en especial per aconseguir menjar o esclaus que treballessin per a ells. En aquestes ocasions sovint feien que els wargs els ajudessin i es repartien el botí. Algun cop cavalcaven sobre els wargs com els homes munten els cavalls. Ara semblava que els gòblins havien preparat una gran ràtzia per a aquella mateixa nit. Els wargs s'havien aplegat per

trobar-se amb els gòblins, però aquests es retardaven. La raó era, sens dubte, la mort del Gran Goblin, i tot l'aldarull provocat pels nans i en Bilbo i el màgic, el qual segurament encara estaven perseguint.

Malgrat els perills d'aquelles terres tan distants, alguns homes agosarats provinents del sud s'havien obert camí, en els darrers temps, terra endins, bo i tallant arbres, i construint-se llocs on viure entre els boscos més agradosos d'aquelles valls i tot al llarg dels rius. Eren molts, valents, i anaven ben armats, i ni tan sols els wargs gosaven atacar-los si n'hi havia molts de junts, o a plena llum del dia. Ara, però, i amb l'ajut dels gòblins, havien conjuminat de caure de nit sobre alguns dels llogarrets més pròxims a les muntanyes. Si llur pla s'hagués dut a terme, l'endemà no n'hauria quedat cap; els pensaven matar tots, excepte uns pocs que els gòblins salvarien dels wargs i s'endurien com a presoners a llurs cavernes.

Sentir allò posava la pell de gallina, no sols a causa dels valerosos boscataires, de llurs mullers i fills, sinó també pel perill que ara corrien en Gàndalf i els seus amics. Els wargs estaven enfurismats i sorpresos d'haver-se'ls topat allà, justament en llur punt de reunió. Pensaven que eren amics dels boscaters i que havien anat a espiar-los per escampar les notícies de llurs plans per les valls, de manera que els wargs i els gòblins haguessin d'enfrontar-se en una terrible batalla en lloc de limitar-se a capturar els presoners o devorar gent que era despertada sobtadament del seu son. Per això els wargs no tenien cap intenció d'allunyar-se i de deixar que la gent que era dalt dels arbres escapés, almenys fins que fos de dia. I molt abans, deien, començarien a arribar des de les muntanyes els soldats gòblins; i els gòblins sí que poden enfilar-se als arbres, o tallar-los.

Ara podeu comprendre per què en Gàndalf, tot sentint llurs clapits i grinyols, començà a experimentar, per molt màgic que fos, un esfereïment terrible, i a pensar que es trobaven en un lloc molt dolent, i que encara no havien escapat, ni de bon tros. Amb tot, no pensava permetre que se sortissin amb la seva, encara que ell, plantat al cim d'un arbre i encerclat de llops per totes bandes, no podia fer gran cosa. Va recollir les grans pinyes de les branques del seu arbre, n'encengué una amb un enlluernador foc color blau i la llançà amb un brunzit al cercle dels llops. Va tocar el llom d'una de

les bèsties i, immediatament, el seu pelatge aspre s'encengué, i el llop començà a donar bots a una banda i a una altra, tot udolant esgarrifosament. A la primera pinya en seguí una altra, i una altra, amb flames blaves, una altra amb vermelles, una altra amb verdes. Esclataven per terra, enmig de l'aplec i s'apagaven amb espurnes i fum de colors. Una especialment grossa encertà el cabdill al musell i aquest botà pels aires deu peus, i després corregué donant voltes i més voltes mossegant i fent queixalades fins i tot als altres llops, de tan gran com era el seu espant i la seva ràbia.

Els nans i en Bilbo cridaren i victorejaren. La còlera dels llops era un espectacle terrible de contemplar, i el brogit que feien omplia tot el bosc. Els llops sempre han tingut por del foc, però aquell foc era esgarrifador i neguitejant. Si una guspira els saltava al pèl, hi quedava enganxada i el foc agafava i, si no s'apressaven a rodolar ràpidament per terra, en un moment es veien embolcallats en flames. Ben aviat tota la clariana fou plena de llops que no paraven de rodar per apagar les guspires que els cremaven l'esquena, mentre que els que s'incendiaven corrien enfollits udolant i contagiant el foc a d'altres, fins que llurs amics els foragitaren i hagueren de córrer vessants avall xisclant i glapint a la recerca d'un lloc amb aigua.

—D'on ve tot l'enrenou que aquesta nit agita el bosc? —demanà el Senyor de les Àguiles. Seia, negre sota la lluna, al cim d'una solitària agulla de roca a la banda oriental de les muntanyes—. Sento veus de llops! És que els gòblins tornen a fer de les seves pels boscos?

Aixecà el vol en la nit i, immediatament, dos dels seus guardes a costat i costat s'enlairaren per seguir-lo. Voleiaren en cercles per dalt del cel i observaren la rotllana dels wargs, un puntet diminut a baix de tot. Però les àguiles tenen molt bona vista i poden veure coses petitíssimes a gran distància. El Senyor de les Àguiles de les Muntanyes Boiroses era capaç de mirar el sol sense parpellejar, i podia copsar un conill que es movia pel camp, una milla més avall, fins i tot a la llum de la lluna. De manera que, encara que no podia distingir la gent enfilada als arbres, observà l'enrenou que hi havia entre els llops i distingí petites espurnes de foc, i sentí els udols i els glapits que arribaven molt febles d'allà lluny, dessota d'ell. I també pogué veure el llambreig de la lluna en les llances i cascs dels

gòblins, mentre llargues corrues d'aquells éssers perversos brollaven des de llur porta, escampant-se muntanya avall i serpentejant cap al bosc.

Les àguiles no són aus simpàtiques. Algunes són covardes i cruels. Però l'antiga raça de les muntanyes del nord era la més grossa de totes les aus; àguiles orgulloses i fortes i de noble cor. No els agradaven els gòblins, ni els temien. Quan en divisaven alguns (cosa que no s'esdevenia sovint, perquè no s'alimentaven d'aquelles criatures), s'hi llençaven en picat i els obligaven a fugir, amb grans esgarips, cap a llurs coves, i així aturaven qualsevol malvestat que aquells fessin. Els gòblins les odiaven i les temien, però no podien escalar llurs habitacles altíssims, ni foragitar-les de les muntanyes.

Aquella nit el Senyor de les Àguiles sentia molta curiositat per saber quina una en maquinaven; de manera que cridà moltes altres àguiles perquè s'unissin a ell i, tot envolant-se des de les muntanyes, i sense parar de descriure cercles, van anar baixant, baixant, baixant cap a la rotllana dels llops i el lloc de reunió amb els gòblins.

Allò sí que va ser una bona pensada! Allà baix havien estat succeint coses espantoses. Els llops que s'havien cremat i corrien pel bosc l'havien encès en diversos indrets. Eren al pic de l'estiu i en aquella banda de l'est de les muntanyes feia algun temps que pràcticament no havia plogut. Les falgueres esgrogueïdes, les branques caigudes, les piles de pinassa, i aquí i allà algun arbre mort, tot s'encengué amb grans flames. Al voltant de la clariana dels wargs el foc ho encerclava tot. Però els llops que vigilaven no abandonaven els arbres. Embogits i colèrics saltaven i udolaven al costat dels troncs, i maleïen els nans en llur idioma horrible, amb les llengües penjant i els ulls tan vermells i ferotges com les flames.

Llavors, de cop i volta, aparegueren els gòblins corrent i cridant. Creien que la batalla amb els boscaters ja havia començat; però no trigaren a assabentar-se del que realment s'havia esdevingut. La veritat és que alguns fins i tot s'assegueren i esclafiren a riure. D'altres brandiren les llances i colpejaren els escuts amb els mànecs. Els gòblins no temen el foc i aviat disposaren un pla que els semblà d'allò més divertit.

Alguns reuniren tots els llops en una horda. D'altres apilaren matolls i fullaraca al voltant dels troncs. Uns tercers començaren a córrer amunt i avall donant plantofades i cops, i cops i plantofades,

fins que gairebé hagueren apagat totes les flames, excepte aquelles més pròximes als arbres on es trobaven els nans. Aquestes les atiaren amb branques mortes, fulles i falgueres, de forma que aviat tingueren un anell de fum i flames al voltant dels nans, un anell que no deixaven que s'estengués enfora, sinó que cada cop es tancava més i més, fins que el foc que avançava començà a llepar el combustible amuntegat sota els arbres. En Bilbo tenia els ulls plens de fum, i ja notava l'escalfor de les flames; i a través de la fumera podia veure els gòblins que dansaven en un cercle, sense parar de donar voltes, com fa la gent al voltant d'una foguera de Sant Joan. Darrera del cercle dels guerrers que ballaven amb llances i destrals, a una distància prudencial, els llops observaven i aguaitaven.

En Bilbo sentí que els gòblins iniciaven una cançó estremidora:

Dalt cinc avets hi ha quinze ocells,
llur plomissall s'ha endut el vent!
Ocellets rars, sense aletes,
oh, què en farem, d'eixes cosetes?
¿Fregir-los vius, o fer-ne un brou,
a l'ast rostir-los, o un bull i prou?

Aleshores callaren i els van cridar:

—Voleu, ocellets, voleu! Voleu si podeu! Piu, piu, piu, baixeu ocellets, que us fregireu dintre els niuets! Apa, ocellets, canteu, canteu! Per què no canteu?

—Fora d'aquí, marrecs! —cridà en Gàndalf com a resposta—. Encara no és època d'agafar nius. A més la canalla que juga amb foc acaba cremant-se. —Els ho va dir per irritar-los, i per demostrar-los que no l'espantaven..., tot i que, per més màgic que fos, ho estava força, d'espantat. Però els gòblins no li feren mica de cas i van continuar cantant:

Cremeu, cremeu arbres, matolls!
Torrats, ben cuits! Amb foc a dolls
la nit s'encén. Quin goig més gran
amb tant de foc veure'ls cremant!
Vinga foc!
Socarrimeu-los, guiseu-los molt:
foc a les barbes, als ulls carbó!

Els pèls en flames, la pell cartó,
negres els ossos, el greix que es fon!
Que siguin cendres aquesta nit,
cendres per sempre, els nans podrits!
Arri, arri, ep!
Arri, arri, op!
Vinga foc!

I amb aquest *Vinga foc!* les flames arribaren sota l'arbre d'en Gàndalf. En un moment el foc saltà als altres. L'escorça començà a encendre's, les branques baixes espeternegaren.

Llavors en Gàndalf s'enfilà fins al cim de l'arbre. Una sobtada resplendor sortí de la seva vara, com un llampegueig, i es disposà a saltar des de dalt de tot sobre les llances dels gòblins. Allò hauria estat la seva fi, encara que ben probablement n'hauria mort una colla mentre s'abatia sobre ells com un llamp. Però no arribà a saltar.

En aquell precís instant el Senyor de les Àguiles fendí l'aire des de les altures, l'engrapà amb les urpes, i desaparegué.

Els gòblins deixaren escapar un xiscle de ràbia i de sorpresa. El Senyor de les Àguiles cridà més fort, ara en Gàndalf ja li havia parlat. Les grans aus que l'acompanyaven voleiaren enrere i fendiren en picat com grans ombres negres. Els llops udolaren i mostraren els ullals; els gòblins proferien esgarips i donaven cops furients, i llançaren llurs pesades llances enlaire, inútilment. Les àguiles els queien al damunt; els cops obscurs de llur aleteig els tombaven per terra o els obligaven a fugir lluny; llurs urpes esgarrinxaven les cares dels gòblins. Altres aus volaren fins a les capçades dels arbres i s'emmenaren els nans, que ara s'enfilaven més amunt del que mai haurien gosat.

El pobret Bilbo va estar ben a punt de quedar oblidat un altre cop! En el darrer moment aconseguí aferrar-se a les cames d'en Dori, que era l'últim a ser emmenat; i amunt sortiren tots dos volant, per sobre del traüt i del foc. En Bilbo balancejant-se en l'aire, amb els braços a punt de partir-se-li.

Ara, dessota, gòblins i llops s'escampaven per tot arreu dels boscos. Encara quedaven algunes àguiles que voleiaven el camp de

batalla i fendien els aires. Les flames dels arbres pujaren de sobte fins a les branques més altes, amb l'espetec del foc. Les guspires i el fum ho embolcallaren tot de cop i volta. En Bilbo havia aconseguit escapar-se ben bé pels pèls!

Aviat la claror de l'incendi s'afeblí a sota de tot, com una lluïssor vermella sobre el fons negre; ja eren cel amunt, sense parar d'enlairar-se en cercles grans i segurs. En Bilbo no oblidà mai aquell vol agafat als turmells d'en Dori. Gemia: «Els braços, els meus braços!»; però en Dori es queixava: «Les cames, les meves pobrissones cames!»

En les circumstàncies més favorables les altures li provocaven vertigen, a en Bilbo. Si s'abocava per mirar avall des de qualsevol penya-segat de no res, ja se sentia malament; i mai no li havien agradat ni les escales, ni els arbres; fins aleshores mai no s'havia vist obligat a fugir dels llops. Imagineu-vos, doncs, els tombs que ara li feia el cap tot mirant avall, entre els peus que li penjaven, i descobrint les terres fosques que s'estenien, immenses, dessota, tocades aquí i allà per la llum de la lluna llambregant en un tallat de roca o en un rierol de la planura.

Els pics pàl·lids de les muntanyes s'acostaven com agulles de pedra il·luminades per la lluna, que destacava entre les ombres negres. Encara que fos estiu, semblava que feia molt de fred. Tancà els ulls i es preguntà si podria resistir gaire més. I aleshores imaginà el que succeiria si no ho feia. Se sentí malalt.

El vol acabà en el moment precís, just abans que els seus braços s'afluixessin. Deixà anar els turmells d'en Dori amb un sospir d'alleujament i caigué a la plataforma matussera d'un niu d'àguiles. Va romandre allà, sense dir ni piu, i els seus pensaments foren una barreja de sorpresa per haver-se salvat del foc, i de temença per si queia d'aquella mena de lleixa estreta cap a les ombres pregones d'ambdues bandes. Realment el cap li rodava d'una manera ben estranya després de les temibles aventures dels darrers tres dies, sense haver menjat un mos, i se sorprengué dient en veu alta:

—Ara sé la sensació que experimenta un tall de pernil quan, a l'últim moment, el treuen de la paella per tornar-lo al rebost!

—No, encara no ho sabeu! —sentí que responia en Dori—, perquè el tall de pernil sap que, tard o d'hora, acabarà a la paella; i cal esperar que nosaltres no. A més les àguiles no són forquilles!

—Oh no! No són guilles... dic, forquilles —va dir en Bilbo, tot seient i contemplant amb ànsia l'àguila que s'havia posat ben a prop. Es demanà quines altres bestieses podia haver dit, i si l'àguila podia considerar-les rudes. Cal ser polit amb una àguila, sobretot si sou de la mida d'un hòbbit i us trobeu al seu niu enmig de la nit!

L'àguila es limità a esmolar-se el bec en una pedra, es netejà les plomes i no els féu cap cas.

Aviat n'arribà una altra.

—El Senyor de les Àguiles et prega que duguis els teus presoners a la Gran Lleixa —cridà, i continuà el seu camí.

L'àguila engrapà en Dori amb les urpes i marxà volant tot deixant en Bilbo sol al bell mig de la nit. Aquest encara va tenir les forces suficients per preguntar-se què havia volgut dir el missatger amb la paraula «presoners», i començà a imaginar-se esqueixat a trossos com un conill, però ja li havia arribat el torn.

L'àguila tornà, amb les urpes l'enxampà de l'esquena de la jaqueta i s'envolà. Aquesta vegada el trajecte va ser curt. Ben aviat en Bilbo fou dipositat, tremolós de por, en una lleixa de roca molt ampla en un espadat de la muntanya. No hi havia cap camí per arribar-hi, com no fos volant, ni manera de sortir-ne sinó era saltant per sobre un precipici. Allà trobà tots els altres que seien d'esquena contra la paret de la muntanya. El Senyor de les Àguiles també hi era i parlava amb en Gàndalf.

Tot comptat i debatut no semblava pas que anessin a menjar-se en Bilbo. El màgic i el cabdill de les àguiles semblaven conèixer-se un xic, i fins i tot tenir una certa amistat. De fet en Gàndalf, que havia estat sovint a les muntanyes, en una ocasió havia fet un favor a les àguiles i havia guarit llur senyor d'una ferida de fletxa. De manera que, ja ho veieu, «els presoners» sols volia dir «els presoners salvats dels gòblins», no pas que fossin presoners de les àguiles. Mentre en Bilbo escoltava la conversa d'en Gàndalf, va comprendre que, a la fi, escaparien de debò i veritablement d'aquelles muntanyes paoroses. En Gàndalf discutia amb el Senyor de les Àguiles els plans perquè duguessin els nans, ell i en Bilbo ben lluny, i els dipotessin ben enllà en llur camí a través de les planures d'allà dessota.

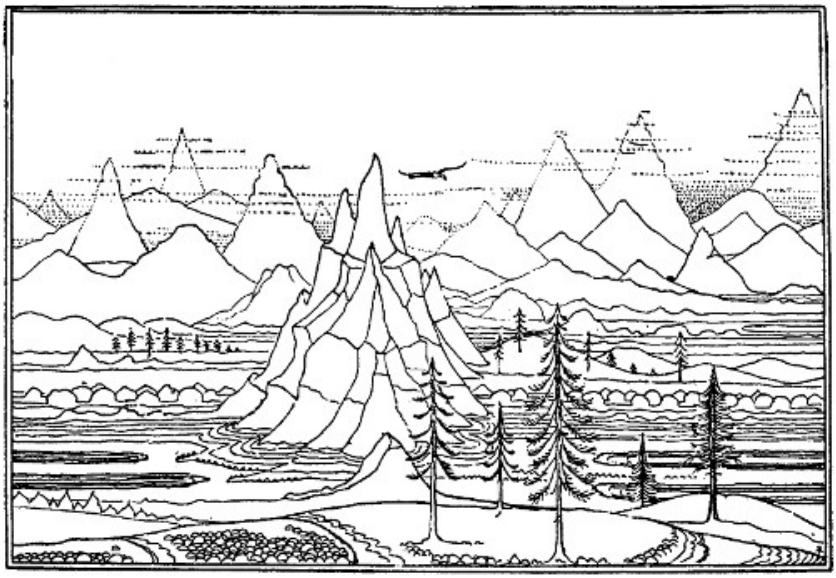

Les Muntanyes Boiroses mirant a l'oest des del Niu
de les Àguiles cap a la Porta dels Gòblins

El Senyor de les Àguiles no volia dur-los enlloc que fos prop dels homes.

—Ens dispararien amb llurs grans arcs de teix —va dir—, perquè creurien que els volem prendre les ovelles. I en d'altres ocasions potser no anirien errats. No! Ens alegra fastiguejar els gòblins en llur entreteniment, i estic content de poder-vos tornar el favor que ens féreu, però no ens arriscarem pas a baixar cap a les terres del sud per culpa dels nans.

—Entesos —digué en Gàndalf—. Dueu-nos on vulgueu i tan lluny com sigui possible! Ja és molt el que hem d'agrair-vos. Però, mentrestant, ens estem morint de gana.

—Jo gairebé ja estic mort —comentà en Bilbo amb una veueta feble que ningú no sentí.

—Això potser ho podrem solucionar —intervingué el Senyor de les Àguiles.

Un xic més tard hauríeu pogut veure un foc lluent a la lleixa de roca i les figures dels nans al seu voltant, tot cuinant i deixant escapar una agradable oloreta de rostit. Les àguiles havien dut branquillons secs i després conills, llebres i un xai petit. Els nans s'ocuparen de tots els preparatius. En Bilbo estava massa feble per

ajudar-los, i, a més a més, no tenia gaire traça per espelletar conills o trinxar la carn, ja que el carnisser solia donar-li-ho tot ja preparat per cuinar. També en Gàndalf jeia una estona després d'haver tingut el seu paper per encendre el foc, ja que l'Oin i en Gloin havien perdut les seves caixetes amb l'esca. Ni en aquells temps els nans encara no s'havien acostumat als llumins.

Així finiren les aventures a les Muntanyes Boiroses. La panxa d'en Bilbo no trigà a sentir-se altre cop plena i confortable, i comprengué que podria dormir a cor què vols, encara que, en realitat, en lloc d'aquells trossos de carn rostida, enforquillada amb branquillons, s'hauria estimat més una bona llesca de pa amb tomàquet. Va dormir arrupit sobre la gran llosa, més profundament del que mai ho havia fet al seu llitet de plomes. Però tota la nit somià amb casa seva i, en somnis, entrà a totes les diferents habitacions a la recerca d'una cosa que no podia trobar i que no recordava com era.

VII
Allotjament curiós

L'endemà al matí en Bilbo es despertà amb els primer raigs de sol als ulls. S'aixecà d'un bot per mirar l'hora i anar a posar la bullidora al foc..., i descobrí que era ben lluny de casa. De manera que s'assegué i desitjà debades poder rentar-se i pentinar-se. No pogué fer ni una cosa ni l'altra, ni tingué te, ni torrades, ni pernil per esmorzar, només conill i xai fred. I amb això hagué d'acontentar-se per posar-se un cop més en marxa.

Aquesta vegada li fou permès d'enfilar-se al dors d'una àguila i aferrar-s'hi entre les plomes. L'aire xiulava al seu voltant i va cloure els ulls. Els nans s'acomiadaven amb crits i prometien al Senyor de les Àguiles que li tornarien el favor, mentre quinze aus enormes s'enlairaven des del costat de la muntanya. El sol encara era a frec de l'horitzó oriental de les coses. Feia un matí frescal, i la boira s'enclotava en les valls i fondalades i envoltava aquí i allà els pics i punxes de les serralades. En Bilbo obrí un ull per entrellucar i va veure que les aus ja s'havien enlairat molt i que les muntanyes anaven quedant enrere, en la distància. Tancà els ulls i s'aferrà amb més força.

—Que em pessigues! —va dir l'àguila—. No cal que estiguis espantat com un conill, tot i que t'hi assembles força. Fa un matí bonic i poc vent. Què hi ha millor que volar?

A en Bilbo li hauria agradat poder respondre:

«Un bany d'aigua calenta i després esmorzar ben tard sobre la gespa», però li semblà millor no dir res i agafar-se amb una miqueta menys de força.

Després d'una bona estona les àguiles degueren divisar l'indret cap a on es dirigien i, malgrat l'altura enorme, començaren a davallar tot descrivint grans cercles en forma d'espiral. Van estar

baixant d'aquesta manera una estona considerable, i finalment el hòbbit tornà a obrir els ulls. La terra era molt més a prop, i a sota tenien arbres que semblaven roures i oms, i grans extensions de terres cobertes d'herba, i un riu que ho travessava tot. Brollant d'enmig de la terra, però, hi havia una gran penya, gairebé un turó de pedra, com una mena de darrer indici de les muntanyes llunyanes, o un roc enorme llançat per algun gegant dels gegants a milles de distància, planura enllà.

Amb gran rapidesa les àguiles voleiaren fins al cim d'aquell penyal i hi dipositaren, d'un en un, llurs passatgers.

—Adéu-siau! —els cridaren—, onsevulla que aneu, bon viatge, que els vostres nius us acullin a la fi del camí! —aquesta és la salutació educada entre les àguiles.

—Que el vent sota les vostres ales us sostingui on el sol navega i la lluna camina —va contestar en Gàndalf, que sabia la resposta correcta.

I s'envolaren. I encara que el Senyor de les Àguiles esdevingué en temps posteriors Rei de Totes les Aus i es cenyí una corona d'or, i els seus quinze cabdills collars d'or (forjats amb l'or que els nans els donaren), en Bilbo no tornà a veure les àguiles mai més; excepte, molt amunt i lluny, a la batalla dels Cinc Exèrcits. Però com que això ja surt al final d'aquest conte, de moment no en direm res més.

Al cim d'aquell turó de pedra hi havia un espai planer i un caminet, força gastat, amb molts esglaons, que baixava fins al riu, creuat en aquell indret per un pas construït amb grans pedres planes, que desembocava en l'herbei de l'altra banda del corrent. Hi havia una cova petita (força acollidora i amb el terra de pedretes) al peu mateix dels graons i prop de la fi del gual de pedres. Tota la colla es reuní allí i van discutir què havien de fer.

—La meva intenció —va dir, en Gàndalf— sempre ha estat que travesséssiu sans i estalvis, si això era possible, les muntanyes, i ara, mercès a la bona direcció *i* a la bona sort ja ho he aconseguit. Ens trobem, no cal dir-ho, molt més cap a l'est del que jo tenia intenció d'acompanyar-vos, perquè, al cap i a la fi, aquesta no és pas una aventura meva. Potser hi torni a treure el nas abans que acabi, però, mentrestant, tinc altres afers urgents dels quals he d'ocupar-me.

Els nans remugaren i semblaven molt decebuts, i en Bilbo trencà a plorar. Havien començat a pensar que en Gàndalf els

acompanyaria tot el camí i que sempre seria a mà per treure'ls les castanyes del foc.

—No desapareixeré ara mateix —continuà en Gàndalf—. Encara us puc dedicar un o dos dies més. Possiblement us puc ajudar a sortir de l'atzucac actual, i jo també necessito un petit ajut. No tenim menjar, ni equipatge, ni ponis amb què cavalcar; i no sabeu on us trobeu. Això sí que us ho puc dir. Encara sou algunes milles al nord del camí que hauríem hagut de seguir, si no haguéssim deixat tan de pressa la collada de les muntanyes. En aquestes terres, hi viu molt poca gent, si no és que s'hi han instal·lat des de l'última vegada que hi vaig passar, i d'això ja fa alguns anys. Però hi ha *algú*, qui sí conec, que no viu gaire lluny. Aquest Algú va construir els graons a la gran penya..., crec que ell l'anomena el Carrock. No ve aquí gaire sovint, i de segur que no ho fa durant el dia, de manera que no serviria de res esperar-lo aquí. En realitat seria molt perillós. Hem de continuar i trobar-lo; i, si tot va bé, quan el trobem, crec que aleshores us deixaré i que, com les àguiles, us desitjaré un «adéu-siau onsevulla que aneu!».

Li pregaren que no els deixés. Li oferiren l'or del drac i argent i joies, però en Gàndalf no era dels qui canvia d'opinió.

—Ja veurem, ja veurem! —va dir—, a més crec que ja m'he guanyat una miqueta del vostre or del drac..., quan el tingueu.

Després d'això deixaren d'insistir. Llavors varen despullar-se i es banyaren al riu, que no era fons, i tenia l'aigua clara i pedres al gual per creuar-lo. Després s'assecaren al sol, que ja era fort i picava i se sentiren més eixorivits, tot i que encara estaven baldats i tenien un xic de gana. No trigaren a creuar el gual, duent el hòbbit a collibè, i aleshores començaren a caminar a través de l'herbam verd i alt, tot seguint les fileres de roures d'amplíssima capçada i d'oms altíssims.

—I per què se'n diu el Carrock? —preguntà en Bilbo mentre marxava al costat del màgic.

—L'anomenà Carrock, perquè ell en diu carrock, d'això. Aquestes coses els anomena carrocks, i aquest és *el* Carrock perquè és l'únic prop de casa seva i el coneix bé.

—Qui les anomena? Qui la coneix bé?

—L'Algú de qui us he parlat..., una persona molt important.

Quan us el presenti heu de ser tots molt ben educats. Us el presentaré a poc a poc, de dos en dos, crec; i *heu* d'anar amb compte de no enutjar-lo, o aneu a saber el que pot passar. Quan s'enfada pot ser insuportable, tot i que, quan està d'humor, és força amable. Amb tot, ja us aviso que s'enfada per no res.

Tots els nans s'aplegaren en escoltar que el màgic parlava amb en Bilbo amb aquestes paraules.

—És aquesta la persona cap a on ara ens dirigiu? —preguntaren —. No podíeu trobar algú de temperament més calmat? No us semblaria millor si ens ho expliquéssiu tot amb una mica més de claredat? —etcètera, etcètera.

—I tant que és la persona! No, no podia! I ho estava explicant amb molta claredat! —va respondre empipat el màgic—. Si voleu saber més, es diu Beorn. És molt fort, i és un canviador de pell.

—Què? ¿Un espellussador, un home que dels conills en diu catxaps, quan no fa que les seves pells siguin d'esquirol? —preguntà en Bilbo.

—Àngela Maria! No, no, no, i NO! —replicà en Gàndalf—. Senyor Saquet, mentre pugueu evitar-ho no feu l'enze; i, pel que més vulgueu, no mencioneu el mot pellussador altra vegada mentre ens trobem a menys de cent milles de la seva casa! Ni catifa, ni capa, ni estola, ni maneguí, ni qualsevol altre desencertat mot del mateix gènere! En Beorn és un canviador de pell. Canvia de pell: de vegades és un enorme ós negre, d'altres és un home fortíssim de cabell negre amb braons herculis i una gran barbassa. No us en puc dir molt més encara que amb això n'hauríeu de tenir prou. Hi ha qui diu que és un ós descendent d'aquells óssos antics i colossals que vivien a les muntanyes abans que hi arribessin els gegants. D'altres afirmen que és un home descendent dels primers homes que van viure abans que Smaug o els altres dracs arribessin en aquesta part del món, i abans que els gòblins que baixaren del nord s'emparessin de les muntanyes. No ho sé, tot i que a mi em sembla que la segona explicació és la bona. No és la mena de persona a qui es poden fer preguntes.

»En qualsevol cas no es troba sota cap encanteri que no sigui el seu. Viu en una roureda i té una gran casa de fusta; i com a home té bestiar i cavalls que quasi són tan meravellosos com ell. Treballen per a ell i parlen amb ell. I en Beorn no se'ls menja; ni tampoc caça

ni menja animals salvatges. Té ruscs amb eixams d'abelles molt ferotges i pràcticament viu de la mel i la nata. Com a ós corre molt, i lluny. Una vegada el vaig veure assegut tot sol dalt del Carrock, de nit, contemplant com la lluna davallava cap a les Muntanyes Boiroses, i el vaig sentir esbramegar en la llengua dels óssos: «Arribarà el dia en què moriran i jo tornaré!» És per això que crec que en d'altres temps hagué de baixar de les muntanyes.

Ara en Bilbo i els nans tenien més que suficient per rumiar, i no van fer més preguntes. Al davant encara els quedava un llarg camí. Turons amunt, fondalades avall, continuaren avançant. De tant en tant descansaven sota els arbres, i aleshores en Bilbo sentia tanta gana que, si les glans haguessin estat prou madures com per caure a terra, n'hauria menjades.

Ja era mitja tarda abans que s'adonessin que havien començat a trobar grans clapes de flors, totes del mateix tipus, aplegades com si les haguessin plantat. Hi havia, sobretot, trèvol, camps onejants de trèvol estrellat, i trèvol de corol·les rosades, i extensions enormes de trèvol de prat, blanc i amb una dolça olor de mel. En l'aire hi havia un brunzeig i un zumzeig i una bonior. Hi havia abelles per tot arreu. I quines abelles! En Bilbo mai no n'havia vistes d'iguals.

—Si me'n piqués una —pensà— m'inflaria el doble del que sóc.

Eren més grosses que borinots. Els abellots eren més grossos que el vostre polze, força més grossos, i les franges grogues sobre el negre intens de llurs cossos lluïen com or brunyit.

—Ens hi acostem —va dir en Gàndalf—. Aquí comencen les pastures de les seves abelles.

Poc després arribaren a una rotllana de roures molt alts i vells, i, al darrera, a una cleda de bardissa molt alta que tapava tota la vista i era impossible de saltar.

—Més val que espereu aquí —va dir el màgic als nans— i quan cridi o xiuli comenceu a venir darrera meu, ja veureu el camí que agafo, però només de dos en dos, i, compte, deixeu passar uns cinc minuts entre cada parella. En Bombur, que està més gras, compta per dos, i més val que vingui sol i en últim lloc. Acompanyeu-me, senyor Saquet! Per aquí un xic més avall hi ha d'haver un portell. — I, amb aquests mots, continuà caminant per la vora de la cleda, i s'endugué amb ell al hòbbit que estava ben espantat.

No trigaren a arribar a un cancell de fusta, alt i ample darrera

del qual es veien jardins i un grapat d'edificis baixos de fusta, alguns amb el sostre de palla i construïts amb troncs sense desbastar: graners, estables, coberts, i una casa de fusta, llarga i baixa. Dintre, per la banda sud de la gran cleda, hi havia fileres i més fileres de ruscs amb sostres en forma de campana, fets de palla. La bonior de les abelles gegants, que volaven d'una banda a l'altra i s'esmunyien endins i enfora dels ruscs, omplia l'aire.

El màgic i el hòbbit empenyeren el pesant cancell amb un xerric i baixaren per un caminal ample cap a la casa. Alguns cavalls, molt esvelts i ben estrijolats, s'acostaren al trot per l'herba i els miraren intensament amb rostres molt intel·ligents; després s'allunyaren al galop cap als edificis.

—Han anat a comunicar-li l'arribada d'uns estranys —va dir en Gàndalf.

Aviat es trobaren en un pati, tres parets del qual eren formades per la casa de fusta i les seves dues llargues ales. Al centre hi havia tombat un tronc de roure enorme amb moltes branques tallades a un costat. Ben a prop els esperava un home cepat, de cabells i barba negres i espessos, amb els braços i les cames despullats i de muscles herculis. Anava vestit amb una túnica de llana que li arribava als genolls, i es recolzava en una destral grossa. Els cavalls s'estaven al seu costat amb llurs musells sobre la seva espatlla.

—Ep! Ja són aquí! —va dir dirigint-se als cavalls—.No semblen pas gaire perillosos. Us en podeu anar! —va riure amb una rialla forta i tronadora, i deixà la destral i se'ls atansà.

—Qui sou i què voleu? —preguntà malhumorat, plantat al seu davant i molt més alt que en Gàndalf. Pel que fa a en Bilbo, podria haver-se escapolit fàcilment entre les seves cames sense necessitat d'ajupir el cap per no tocar la vora de la seva túnica marró.

—Jo sóc Gàndalf —va dir el màgic.

—No us he sentit anomenar mai —remugà l'home—. I què és aquest petit personatge? —va dir, inclinant-se per dirigir una mirada sorruda al hòbbit.

—Aquest és el senyor Saquet, un hòbbit de bona família i de reputació impecable —digué en Gàndalf. I en Bilbo féu una reverència. No tenia barret per treure-se'l, i era penosament conscient dels molts botons que li mancaven— Jo sóc un màgic —prosseguí en Gàndalf—, i he sentit parlar de vós, encara que vós no

hàgiu sentit parlar de mi; però potser haureu sentit parlar del meu bon cosí Radagast que viu a prop dels límits meridionals del Bosc Llobregós?

—Sí; no està malament pel que solen ser els màgics, em penso. El solia veure de tant en tant —afirmà en Beorn—. Perfectament, ara que sé qui sou, o qui dieu ser. Què voleu?

—A dir veritat, hem perdut el nostre equipatge i gairebé el camí i tot, i no ens aniria gens malament una mica d'ajut, o almenys de consell. He de dir que els gòblins ens les han fetes passar negres dalt a les muntanyes.

—Gòblins? —repetí l'home menys sorrut—. Ai, cabàs! De manera que heu tingut problemes amb *ells*, oi? I es pot saber per què us hi acostàveu?

—No era pas la nostra intenció. Ens van sorprendre per la nit a la collada per on pensàvem travessar, veníem de les terres de l'oest cap a aquestes contrades... És una història llarga d'explicar.

—Aleshores més val que entreu i que me'n feu cinc cèntims, si no us hi heu de passar el dia —va dir l'home, tot obrint el camí i entrant per una porta fosca que donava sobre el pati i que comunicava amb la casa.

El seguiren i es trobaren en una àmplia sala amb un foc a terra del centre. Encara que era estiu hi cremava un foc de llenya i el fum pujava fins a les bigues ennegrides cercant la sortida a través d'una obertura al sostre. Travessaren aquesta sala en penombra, sols il·luminada pel foc i pel forat del sostre i, per una altra porteta encara més petita, eixiren a una mena de galeria aixecada sobre posts de fusta fetes de troncs sencers. Estava orientada al sud i encara s'hi estava calent i rebia tota la llum del sol ponent que hi entrava de biaix i banyava de llum daurada el jardí curull de flors, que arribava fins als mateixos esglaons.

Un cop allí s'assegueren en bancs de fusta mentre en Gàndalf iniciava el seu relat, i en Bilbo balancejava les cames que penjaven i contemplava les flors del jardí, preguntant-se quins noms podien tenir, ja que la meitat no les havia vistes mai.

—Travessava les muntanyes amb un o dos amics... —va dir el màgic.

—Un o dos? Jo només en veig un, i força petit a dir veritat —comentà en Beorn.

—Bé, a dir veritat, no volia importunar-vos amb molta gent fins a saber si estàveu ocupat. Si m'ho permeteu, avisaré.

—Endavant, aviseu-los.

De manera que en Gàndalf va fer un xiulet llarg i agut, i de seguida en Thorin i en Dori van aparèixer per la cantonada de la casa, tot seguint el caminet del jardí i s'inclinaren amb una reverència davant d'ells.

—Un o tres volíeu dir, ara ho veig! —comentà en Beorn—. Aquests no són hòbbits, però, són nans!

—Thorin Oakenshield, per servir-vos!

—Dori, per servir-vos! —van dir els dos nans, saludant de bell nou.

—No em calen els vostres serveis, gràcies! —intervingué en Beorn—, però suposo que necessiteu els meus. I no és que tingui excessiva simpatia pels nans; però si és cert que sou Thorin (fill de Thrain, fill de Thror, si no vaig errat de comptes), i que el vostre company és respectable, i que sou enemics dels gòblins, i que no trameu cap entremaliadura a les meves terres... Per cert, què és el que us dueu entre mans?

—Es dirigeixen a visitar la terra de llurs pares, lluny, cap a l'est, més enllà del Bosc Llobregós —contestà en Gàndalf— i si ens trobem a les vostres terres és ben bé per accident. Anàvem a travessar per la collada alta que ens hauria d'haver dut al camí que queda al sud de la vostra comarca, però aleshores vàrem ser atacats pels gòblins malvats..., com estava a punt d'explicar-vos.

—Doncs continueu explicant, apa! —va dir en Beorn, que mai no era gaire educat.

—Es produí una tempesta terrible; els gegants de pedra havien sortit i llançaven penyals, i al cim de la collada ens vam aixoplugar en una cova, el hòbbit i jo i diversos dels nostres companys...

—De dos en dieu diversos?

—Bé, no. De fet eren més de dos.

—I on són? Morts, cruspits, tornats a casa?

—No exactament. Pel que sembla, quan he xiulat, no han vingut tots. Timidesa, suposo. Oi que ho enteneu, tenim por de ser un grupet massa gran per abusar de la vostra hospitalitat.

—Va, xiuleu un altre cop! Pel que sembla m'espera una bona reunió i un o dos més no faran gaire diferència —rondinà en Beorn.

En Gàndalf tornà a xiular; però en Nori i l'Ori es plantaren allí quasi abans que hagués acabat, perquè, si us en recordeu, en Gàndalf els havia dit que entressin per parelles cada cinc minuts.

—Ep, mestres! —exclamà en Beorn—. Heu arribat molt de pressa..., on éreu amagats? Endavant, senyors saltamartins!

—Nori, per servir-vos.

—Ori, per... —començaren; però en Beorn els va interrompre:

—Moltes mercès! Quan necessiti els vostres serveis ja us els demanaré. Asseieu-vos, i prosseguim amb aquest relat, o ens tocarà l'hora de sopar i encara hi serem.

—Quan acabàvem d'adormir-nos —continuà en Gàndalf— s'obrí una escletxa al fons de la cova; van sortir-ne els gòblins i agafaren el hòbbit i els nans i la nostra corrua de ponis...

—Corrua de ponis? Però què éreu..., un circ ambulant? O és que dúieu muntanyes de coses? O és que sempre feu de sis una corrua?

—I ca! De fet hi havia més de sis ponis, perquè nosaltres érem més de sis..., i, en fi, aquí n'arriben dos més!

En aquell precís instant en Balin i en Dwalin aparegueren i feren una reverència tan pronunciada que les barbes els fregaren les lloses del terra. Aquell homenàs, d'entrada, es mostrà amoïnat, però feren cap i mànigues per mostrar-se exquisidament educats, i no pararen d'assentir i d'agemolir-se i de saludar i d'inclinar les caputxes fins davant llurs genolls, de la més avinent manera nanesca, fins que deixà aquell posat malcarat i trencà a riure amb una rialla sufocada: tan còmic era llur aspecte.

—Una corrua, teníeu raó —va dir—. I ben còmica, a fe. Passeu, passeu, alegres amics, i quins són els *vostres* noms? No cal que m'oferiu els vostres serveis, de moment, el nom farà; i asseieu-vos i pareu de bellugar!

—Balin i Dwalin —van respondre sense gosar ofendre's, i plaf!, s'assegueren en terra amb semblants força astorats.

—Bé; continueu, doncs! —va dir en Beorn al màgic.

—Per on anava? Ah, sí..., a mi *no* m'enxamparen. Vaig matar un o dos gòblins amb un llampec...

—Així m'agrada! —bramà en Beorn—. Veig que serveix d'alguna cosa bona això de ser un màgic.

—...i vaig esmunyir-me escletxa endins abans no es tanqués. Vaig seguir-los fins a la gran sala, al fons de tot, on hi havia una

gernació de gòblins. El Gran Goblin era allí amb trenta o quaranta gòblins armats. I jo vaig pensar «encara que els pobres no estiguessin encadenats els uns als altres, què poden fer catorze contra tants?».

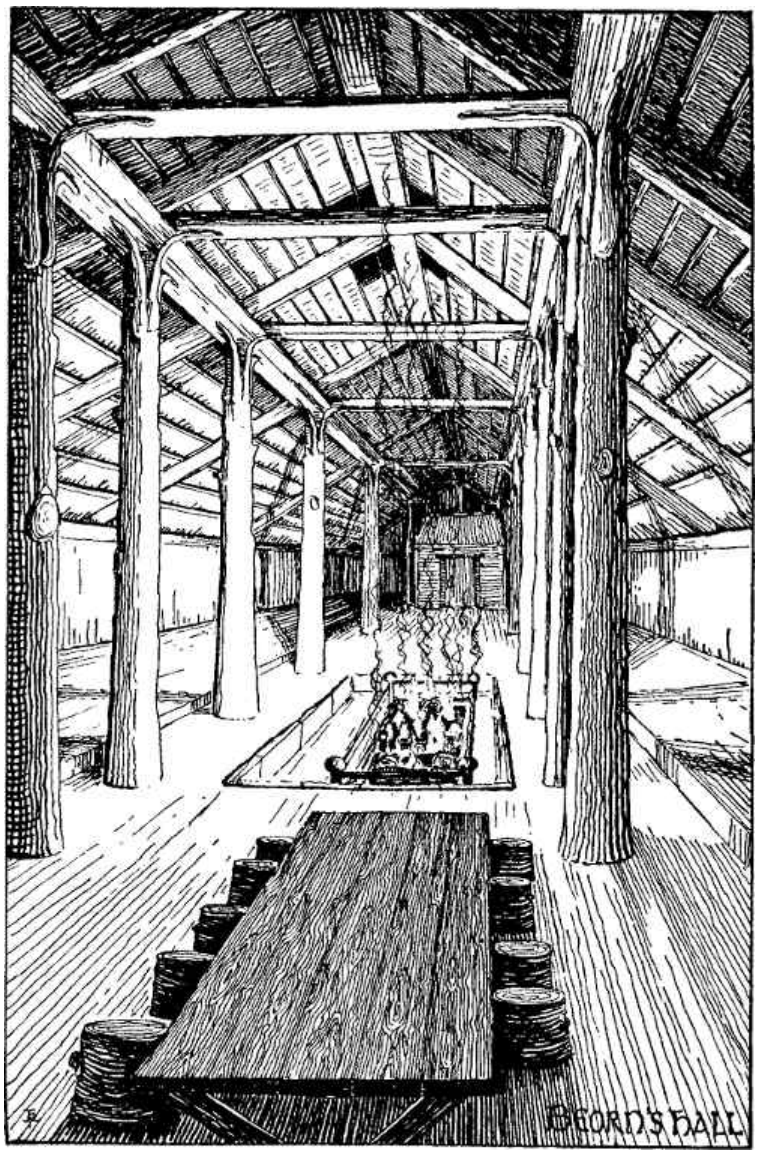

La sala d'estar d'en Beorn

—Catorze! És la primera vegada que sento dir que vuit fan

catorze. O és que encara teniu algun saltamartí que no ha tret el cap?

—Bé, doncs, sembla que n'hi ha un parell més que ja són aquí... en Fili i en Kili, em penso —va dir en Gàndalf, mentre aquests dos feien ara llur aparició i s'aturaven, somrients, tot inclinant-se.

—Pleguem! —va dir en Beorn—. Asseieu-vos i calleu! Continueu, Gàndalf, vinga!

De manera que en Gàndalf continuà amb el relat, fins que arribà a la lluita en l'obscuritat, el descobriment de la porta d'entrada del darrera, i llur horror quan descobriren que havien perdut el senyor Saquet.

—Ens vam comptar i veiérem que mancava el hòbbit, perquè només en quedàvem catorze!

—Catorze! És la primera vegada en ma vida que sento dir que deu menys un fan catorze. Voldreu dir nou, llevat que encara no m'hàgiu dit tots els noms de la vostra colla.

—Bé, la veritat és que encara no heu vist l'Oin i en Gloin. I, vés per on!, ja són aquí. Espero que els sabreu disculpar que us importunin.

—Som-hi, que vinguin tots! Afanyeu-vos! Acosteu-vos, vosaltres dos, i seieu aquí! Però, poca broma, Gàndalf, fins i tot ara no sou sinó vós, i deu nans i el hòbbit que havíeu perdut. Això només en fa onze, més un de perdut, i no pas catorze, com no sigui que els màgics comptin de manera diferent a l'altra gent. —En Beorn feia tots els possibles per no aparentar-ho, però en realitat començava a sentir un viu interès. Ho heu de comprendre, en els vells temps havia conegut precisament aquella part de les muntanyes que en Gàndalf li descrivia. Assentí i remugà quan sentí el relat de la reaparició del hòbbit i de com havien rodolat amb l'allau de pedres i del cercle dels llops al bosc.

Quan en Gàndalf arribà al moment en què s'enfilaven als arbres amb tots els llops a sota, en Beorn s'aixecà i, tot donant unes passes amunt i avall, mormolà:

—Com m'hauria agradat de ser-hi! Els hauria donat alguna cosa més que focs d'artifici!

—Me n'alegro —continuà en Gàndalf, molt content de veure que la seva narració causava bona impressió—. Ho vaig fer el millor que sabia. Idò, ens trobàvem allà amb els llops que enfollien als nostres

peus i el bosc que en alguns indrets començava a incendiar-se, quan els gòblins, que baixaven de les muntanyes, ens van descobrir. Xisclaven d'alegria i van cantar cançons per fer-nos befa: *Dalt cinc avets hi ha quinze ocells*...

—Mosca! —grunyí en Beorn—. No em digueu que els gòblins tampoc no saben comptar. En saben, ho sé. Dotze no són quinze, i ells ho saben molt bé.

—I jo també. Però és que també hi havia en Bifur i en Bofur. Fins ara no havia gosat presentar-vos-els, però aquí els teniu.

En Bifur i en Bofur aparegueren.

—I jo! —panteixà en Bombur que venia esbufegant-se al darrera. Estava gras i es trobava molest per haver estat designat l'últim. S'havia negat a esperar els cinc minuts i seguia immediatament els altres dos.

—D'acord, ara *sí* que sou quinze; i com els gòblins saben comptar, suposo que sou tots els que éreu dalt els arbres. Potser ara pugueu acabar el vostre relat sense cap altra interrupció.

El senyor Saquet comprengué que en Gàndalf havia estat molt llest. En realitat les interrupcions havien fet créixer l'interès d'en Beorn per la història, i el relat havia impedit que enviés els nans a pastar fang immediatament, i considerar-los captaires sospitosos. En Beorn mai no invitava ningú a la seva casa, si podia passar-se'n. Tenia molts pocs amics, i mai no en convidava a casa seva més d'un parell a la vegada. I ara tenia quinze estranys aplegats a la galeria!

Quan el màgic acabà la història i li hagué explicat el rescat de les àguiles i com aquestes els havien dut tots fins al Carrock, el sol ja s'havia ocultat darrera els cims de les Muntanyes Boiroses i les ombres s'allargassaven al jardí d'en Beorn.

—Un conte magnífic! —va dir—. El millor que sentit en molt de temps. Si tots els captaires n'expliquessin de tan bons, potser em trobarien més amable. Potser us ho heu inventat tot, naturalment, però, tanmateix per aquesta història us mereixeu un sopar. Anem a menjar alguna cosa!

—Amb molt de gust! —van dir tots a l'ensems—. Moltíssimes gràcies!

Dintre de la sala ja era bastant fosc. En Beorn picà de mans i quatre bellíssims ponis blancs i diversos gossos de cos fort i esvelt de color gris entraren a bon pas. En Beorn els va dir alguna cosa en

una llengua estranya, com sorolls animals convertits en conversa. Tornaren a sortir i aviat entraren duent torxes a la boca, que encengueren en el foc a terra i col·locaren al voltant de la llar central, en unes abraçadores que hi havia als pilars. Els gossos, quan volien, podien sostenir-se sobre les potes del darrera, i dur coses amb les del davant. Ràpidament van treure taulells i cavallets de les parets laterals i els instal·laren vora el foc.

Aleshores se sentiren uns bels, i entraren unes ovelles blanques com la neu, precedides d'un mascle negre com el carbó. Una duia unes estovalles blanques amb la vora brodada amb figures d'animals; d'altres duien sobre llurs amples dorsos safates amb bols i plàteres i ganivets i culleres de fusta, que els gossos s'apressaren a prendre i a col·locar sobre els taulells. Aquests havien estat disposats prou baixos, de manera que fins i tot en Bilbo podia seure confortablement. Un poni situà a banda i banda dos banquets baixos amb grans seients de ràfia i potes petites i gruixudes per a en Gàndalf i en Thorin, mentre que a l'extrem col·locava la gran butaca negra d'en Beorn, construïda de la mateixa manera, on ell s'asseia estirant les seves camarres dessota la taula. Aquestes eren totes les cadires que tenia a la sala, i segurament eren així de baixes per conveniència dels meravellosos animals que el servien. On va seure la resta? No és que els oblidessin. Els altres ponis entraren fent rodolar bons socons de troncs tallats, polits i enllustrats, i prou baixos fins i tot per a en Bilbo; de forma que ben aviat van estar tots asseguts al voltant de la taula d'en Beorn, i la casa no havia vist una reunió com aquella en moltíssims anys.

Allí berenaren, o soparen, com no havien fet des que deixaren la Darrera Llar Acollidora a l'oest i s'acomiadaren d'Élrond. La llum de les torxes i del foc refulgia al seu entorn, i sobre la taula hi havia dues altes espelmes vermelles de cera d'abella. Mentre menjaven, en Beorn no parà d'explicar, amb la seva veu de tro, històries de les terres salvatges d'aquesta banda de les muntanyes, i en especial del bosc fosc i perillós que s'estenia de nord a sud, a un dia de camí cavalcant, barrant-los el pas cap a l'est, la terrible forest del Bosc Llobregós.

Els nans l'escoltaven tot bellugant la barba, perquè sabien que no trigarien a aventurar-se en aquella selva i que, després de les muntanyes, constituïa el pitjor dels perills que havien de travessar

abans d'arribar a la fortalesa del drac. Havent sopat, començaren a explicar contes d'ells, però en Beorn semblava un xic ensopidot i no els va fer gaire cas. Parlaren principalment d'or i d'argent i de joies i de l'afaiçonament d'objectes amb llurs arts de forja, però en Beorn no semblava pas gaire interessat per aquelles coses: a la seva casa no hi havia res d'or ni d'argent, i a excepció dels ganivets eren comptades les coses de metall.

Van romandre asseguts a taula molta estona, amb els bols de fusta plens d'aiguamel. Fora, la nit queia, fosca. El foc al centre de l'estança fou renovellat amb més troncs i les torxes es consumiren, i encara continuaven asseguts a la llum de les flames que ballaven amb els pilars de la casa aixecant-se enlaire darrera d'ells, i obscurs al cim com els arbres del bosc. Fos màgia o no, a en Bilbo li semblà sentir un so semblant al vent entre el brancatge mormolejant entre les bigues i l'esgaldiny dels mussols. Aviat començà a fer capcinades de son i les veus semblaren allunyar-se moltíssim, fins que es despertà d'un bot.

La gran porta havia xerricat i després donà un cop fort. En Beorn havia marxat. Els nans seien a terra, al voltant del foc, amb les cames creuades, i ara es posaren a cantar. Alguns dels versos eren com aquests, però en cantaren molts més i llur cançó durà força estona:

El vent bufega al glever marcit,
al bosc no es mou ni un full petit:
allí tot són, en jorns i nits,
negrors que amaguen éssers maldits.
El vent serrà glaçat rodola,
com una onada clama grinyola;
i el brancam cruix, gemega el bosc,
s'apilen fulles a poc a poc.
El vent anà de l'est a oest,
cessà allà al bosc tot moviment,
però escampà per tot arreu
els seus xiulets aguts i greus.
Brunzeix l'herbei, n'ajup els caps,
repica el jonc. Segueix el vent
per grans bassals, sota cels freds
van nuvolats com folls parracs.

Passà damunt, Muntanya enllà,
vers el catau de l'àvol drac;
negrós i fosc era el rocam
i no hi ha sol, que el fum és gran.
Deixà aquest món i volà alt
per sobre els mars dels cels astrals.
La lluna enmig de tot salpà;
d'estels la llum reviscolà.

En Bilbo tornava a capcinejar. De sobte en Gàndalf s'aixecà.

—Ja és hora que anem a dormir —va dir—, si més no, nosaltres, perquè no crec que ho sigui per a en Beorn. En aquesta sala podem descansar tranquil·lament i segurs, però us recordo que no heu d'oblidar el que en Beorn ha dit abans d'anar-se'n: si no voleu córrer cap perill, no heu de sortir fins que s'hagi llevat el sol.

En Bilbo descobrí que els llits ja havien estat agençats a un costat de la sala, en una mena de plataforma elevada entre els pilars i la paret exterior. Per a ell hi havia un matalasset de palla i flassades de llana. S'hi arraulí amb molt de gust, malgrat trobar-se a l'estiu. El foc havia començat a apaivagar-se i en Bilbo s'adormí. Però a mitja nit es desvetllà: ara el foc no era sinó unes brases; en Gàndalf i els nans, si s'ha de jutjar per llur respiració, dormien; la lluna, que es filtrava a través del forat de sortida del fum, al sostre, projectava una taca blanca al terra.

Des de fora arribava un so d'esbramecs, i un soroll com si algun animal enorme esgratinyés la porta. En Bilbo es preguntà què podia ser, i si seria en Beorn en la seva forma encantada, i si entraria com un ós i els mataria tots. S'arraulí sota les flassades i hi amagà el cap, i, malgrat les seves temences, tornà a adormir-se.

Quan es despertà, el matí ja era avançat. Un dels nans havia rodolat per sobre d'ell en les ombres on es trobava, i havia caigut amb un cop sec des de la plataforma al terra. Era en Bofur i, quan en Bilbo obrí els ulls, se'l trobà remugant.

—Amunt, fora mandritis —li va dir—, o us quedareu sense esmorzar.

—Esmorzar —cridà en Bilbo, tot aixecant-se d'un bot—. On és l'esmorzar?

—La major part dins les nostres panxes —va respondre els altres nans que s'atrafegaven per la sala—; el que encara queda, però, el

trobareu fora, a la galeria. Des que el sol s'ha enlairat que cerquem en Beorn; però no hi ha senyal d'ell enlloc, tot i que quan hem sortit l'esmorzar ja era parat a taula.

—I on és en Gàndalf? —preguntà en Bilbo, mentre s'allunyava per trobar alguna cosa per menjar tot seguit.

—Ui! Ha sortit, deu ser pels volts —van respondre. Però en Bilbo no va veure el màgic en tot el dia, fins al vespre. Justament abans de la posta del sol, en Gàndalf entrà a la sala, on el hòbbit i els nans ja sopaven, servits pels meravellosos animals d'en Beorn, com ho havien estat tot el dia. A en Beorn mateix no l'havien vist ni sentit des de la nit passada, i començaven a tenir la mosca al nas.

—On para el nostre amfitrió, i on heu estat *vós* tot el dia? —preguntaren tots.

—No m'ho pregunteu tot a la vegada..., a més, primer vull sopar! No he menjat res des de l'hora d'esmorzar.

Finalment en Gàndalf enretirà el plat i la gerra, havia menjat dos panets sencers, amb muntanyes de mantega i mel i mató, i almenys havia begut un quart d'aiguamel, i va treure la pipa.

—Primer contestaré a la segona pregunta —va dir—: ...però, senyor!, aquest és un lloc esplèndid per fer anells de fum! —I, evidentment, durant molt de temps no li pogueren treure cap informació, estava massa aqueferat bufant els anells de fum al voltant dels pilars de la sala, canviant-los en tota mena de formes i de colors diferents, i fent que, a la fi, s'empaitessin els uns als altres pel forat que feia de xemeneia. Des de fora devien semblar una cosa ben estranya; anelles de fum escapant enfora, una rere l'altra, verdes, blaves, vermelles, d'un gris platejat, grogues, blanques; grosses, petites; petites travessant les grosses per formar vuits o perdent-se en la llunyania com un estol d'ocells.

—He estat seguint les petjades dels óssos —va dir finalment—. Anit hi devia haver una de les reunions que, de tant en tant, tenen els óssos, aquí fora. De seguida m'he adonat que en Beorn tot sol no podia haver deixat tantes petjades; n'hi havia moltíssimes, i, a més, eren de mides diverses. Diria que hi havia óssos petits, grossos, óssos normals i óssos enormes, gegantins, i tots van ballar aquí fora des que va ser fosc fins gairebé l'alba. Han vingut des de totes les direccions, excepte de l'oest, de l'altra banda del riu, de les muntanyes. En aquella direcció només he vist unes petjades, però

que s'allunyaven d'aquí, no que hi venien. Les he seguides fins al Carrock. Allí desapareixen en el riu, i l'aigua era massa fonda i el corrent darrera la roca massa fort per creuar. Com recordareu és prou fàcil passar des d'aquesta riba al Carrock, pel gual de pedres, però de l'altra banda hi ha un penya-segat que forma una canal amb tot de xucladors. M'ha calgut caminar moltes milles per trobar un lloc on el riu fos prou ample i poc fons per poder-lo creuar i nedar, i aleshores he hagut de desfer tot el camí per tornar a trobar les petjades. Però ja era massa tard i no les he pogut seguir gaire lluny. Es dirigien directament cap a les pinedes a l'est de les Muntanyes Boiroses, on vàrem tenir aquella amable topada amb els wargs l'altra nit. I ara crec que també he contestat la vostra primera pregunta —acabà en Gàndalf, que va romandre assegut i callat una llarga estona.

En Bilbo va creure endevinar el que el màgic volia dir.

—Com ens ho farem —va dir— si porta tots els wargs i tots els gòblins fins aquí? Ens agafaran i ens mataran! Pensava que havíeu dit que éreu amics.

—I això és el que vaig dir. No sigueu ruc! Més valdria que us fiquéssiu al llit, em penso que teniu el cap a tres quarts de quinze.

El hòbbit se sentia bastant escruixit, i com que no semblava tenir res a fer, se n'anà al llit; i mentre els nans continuaven cantant cançons s'adormí, sense parar de rumiar sobre en Beorn, i va tenir un somni de centenar d'óssos negres que, al pati, ballaven unes danses lentes i feixugues donant voltes i més voltes sota la claror de la lluna. Llavors es despertà quan els altres encara dormien, i tornà a sentir el mateix esgratiny, les mateixes esgarrapades, bufecs i esbramecs de la nit passada.

L'endemà al matí fou el mateix Beorn qui els despertà.

—De manera que encara continueu aquí! —cridà. Enlairà el hòbbit en els seus braços i va riure—: Veig que encara no us han menjat els wargs ni els gòblins ni els óssos dolents —i donà un copet a l'armilla del senyor Saquet amb un excés de confiança—. Veig que el conillet torna a eixorivir-se i a engreixar-se a base de pa amb mel —continuà amb un riure apagat—. Apa, veniu i preneu-ne més!

De manera que tots el seguiren i van esmorzar amb ell. Per una vegada, en Beorn estava molt alegre; realment semblava trobar-se

d'un excel·lent bon humor i tots van riure amb les seves divertides històries; tampoc no van haver de preguntar-se molt de temps on s'havia ficat i per què es mostrava tan amable amb ells, perquè el mateix Beorn els ho explicà. Havia creuat el riu i pujat dalt de tot de les muntanyes, de la qual cosa podeu deduir que, si més no en forma d'ós, caminava de pressa. Ben aviat, a la clariana cremada dels llops, havia descobert que part de llur història era certa; però encara havia descobert més: havia enxampat un warg i un goblin que erraven pels boscos. I aquests li havien proporcionat alguna informació: les patrulles de gòblins, acompanyades dels wargs, encara estaven cercant els nans, i estaven terriblement encoleritzats a causa de la mort del Gran Goblin, i també perquè el capitost dels llops s'havia cremat el musell i perquè el foc del màgic havia causat la mort de tants dels seus servidors. Això és el que confessaren quan en Beorn els obligà a parlar, però creia que tenien preparades d'altres malvestats, i que possiblement aviat es produiria una incursió de tot l'exèrcit dels gòblins amb llurs aliats llops cap a les terres que quedaven sota l'ombra de les muntanyes, a fi de trobar els nans, o per venjar-se en els homes i en les criatures que vivien allí, ja que consideraven que els devien tenir amagats.

—El vostre relat em va agradar molt —va dir en Beorn—, però ara que estic segur que és cert, encara m'agrada més. M'heu de perdonar si no us vaig creure del tot. Si visquéssiu al costat del Bosc Llobregós, no creurien una paraula del que la gent us digués, a menys que la coneguéssiu tan bé com un germà vostre, o millor. En adonar-me de l'estat de les coses, només us puc dir que m'he apressat a tornar a casa tan ràpidament com he pogut per comprovar que us trobàveu sans i estalvis, i per oferir-vos qualsevol ajut que pugueu considerar útil. Després d'això tindré més consideració pels nans. Matar el Gran Goblin, qui ho havia de dir! —va riure amb orgull per a si mateix.

—Què n'heu fet, del goblin i del warg? —preguntà en Bilbo de sobte.

—Veniu i ho veureu! —digué en Beorn, i tots el seguiren fent la volta a la casa. Hi havia un cap de goblin empalat davant del cancell i la pell del warg era clavada en un arbre, al darrera mateix. En Beorn era un enemic temible. Però ara que havia esdevingut el seu amic, en Gàndalf considerà assenyat explicar-li tota la seva

història i la raó del viatge, per tal que en poguessin obtenir tot l'ajut que ell podia oferir-los.

I això és el que va prometre fer per ells. Els donaria un poni a cadascú, i un cavall a en Gàndalf, per al viatge cap al bosc, i els carregaria de queviures que els haurien de durar setmanes senceres si els administraven bé, i els prepararia de manera que fos ben fàcil dur-los —nous, farina, gerres segellades de fruits secs, i pots de mel de ceràmica vermella, i pastissos cuits dues vegades que podrien guardar molt de temps, i amb un petit mos dels quals podrien arribar molt lluny. Un dels seus secrets era com preparar-los; però duien una mica de mel, com la majoria dels seus àpats, i feien de bon menjar, encara que feien set. D'aigua, va dir, no els en caldria d'aquest costat del bosc, perquè hi havia rierols i fonts al llarg de tot el camí.

—Però la travessa del Bosc Llobregós és fosca, perillosa i difícil —afegí—. Allà no és fàcil trobar-hi aigua, ni menjar. Encara no és època de nous, tot i que quan arribeu a l'altre costat potser l'època ja haurà arribat i passat i tot, i les nous són potser l'única cosa comestible que hi creix; al Bosc Llobregós els éssers salvatges són foscos, estranys i feréstecs. Us proporcionaré bots perquè hi guardeu l'aigua, i us donaré alguns arcs i fletxes. Però tinc molts dubtes que res del que trobeu al Bosc Llobregós sigui bo per menjar o per beure. Sé que hi ha un riu, negre i impetuós, que creua el camí. No en beguéssiu pas ni us hi banyéssiu per res del món; he sentit a dir que provoca encanteris i un gran mareig i l'oblit. I a les ombres febles d'aquell indret no crec que pugueu caçar res, mengívol o no, sense sortir-vos del camí. I això és el que NO HEU de fer, de cap de les maneres.

—Aquests són tots els consells que puc donar-vos. Més enllà dels límits del bosc no puc ajudar-vos gaire; dependreu de la sort, de la vostra valentia i del menjar que us dono. A l'entrada del bosc he de demanar-vos que torneu a enviar-me el cavall i els ponis. Però desitjo que aneu ràpids, i ja sabeu que, si mai torneu a passar per aquest camí, aquesta és la vostra casa.

Naturalment el regraciaren amb moltes inclinacions i reverències de caputxes i moltíssims «per servir-vos, oh gran senyor

de les grans estances de fusta!». Però llur ànim s'havia esfondrat davant els seus mots greus, i tots sentiren que l'aventura era molt més perillosa del que havien cregut, mentre que, si aconseguien de superar tots els entrebancs del camí, el drac sempre els estaria esperant a la fi.

Tot aquell matí s'entretingueren amb els preparatius. Poc després del migdia van menjar amb en Beorn per darrera vegada, i, havent dinat, muntaren les cavalcadures que els deixava i, tot desitjant-li molta ventura, travessaren el seu cancell i es posaren en camí a bon pas.

Tan aviat com quedaren enrere les bardisses d'en Beorn, a l'extrem oriental de les seves terres, giraren vers el nord i després posaren rumb al nord-est. Seguiren el seu consell, i ja no van prendre el camí principal cap al bosc, que quedava al sud de la seva terra. Si haguessin continuat per la collada de la muntanya, el camí els hauria dut seguint un corrent que baixava de les muntanyes i que afluïa al gran riu algunes milles més al sud del Carrock. En aquell punt existia un gual, força profund que haurien pogut travessar si encara haguessin tingut els ponis, i, de l'altra banda, un viarany que arribava fins a la perifèria del bosc i enllaçava amb l'entrada del vell camí de la forest. En Beorn, però, els havia advertit que, en l'actualitat, aquell camí era usat sovint pels gòblins, mentre que el mateix camí del bosc, segons havia sentit a dir, era en desús per la banda oriental, i ple de malesa, i conduïa a aiguamolls impenetrables on feia molt de temps que tots els camins havien desaparegut. La desembocadura oriental del camí, a més, sempre havia estat força al sud de la Muntanya Solitària, de manera que encara els hauria restat una marxa llarga i difícil cap al nord un cop haguessin sortit a l'altre cantó. Al nord del Carrock, però, els encontorns del Bosc Llobregós s'estenien més prop de les ribes del Gran Riu, i encara que allí també era cert que les muntanyes es trobaven més a prop, en Beorn els aconsellà que seguissin aquest camí; perquè en un indret que quedava poques jornades a cavall, al nord del Carrock, hi havia l'entrada d'un caminoi poc conegut que travessava el Bosc Llobregós i sortia gairebé davant mateix de la Muntanya Solitària.

—Els gòblins —afegí en Beorn—, no gosaran creuar el Gran Riu almenys en cent milles al nord del Carrock, ni gosaran acostar-se a

casa meva, és massa ben protegida de nits!, però, si fos vosaltres, procuraria afanyar-me; perquè si aviat duen a terme la incursió, no trigaran a creuar el riu pel sud i recorreran tots els encontorns de la boscúria per tallar-vos el camí, i els wargs corren més que no pas els ponis. De tota manera, si us dirigiu cap al nord, estareu més segurs, encara que us sembli que torneu enrere i que us acosteu més a llurs reductes; això és, justament, el que menys esperen i, per agafar-vos, hauran de fer molta més volta. Poseu-vos, doncs, en camí i afanyeu-vos tot el que pugueu!

Aquesta és la raó per la qual ara cavalcaven en silenci al galop quan el terreny era suau i cobert d'herba, sempre amb les muntanyes fosques a l'esquerra, i en la llunyania la línia del riu i els arbres que cada cop semblaven acostar-se més. El sol acabava de tombar vers l'oest quan iniciaren la marxa, i tota la tarda posà un toc daurat a les terres per on passaven. Costava pensar que els gòblins els podien estar encalçant, i quan ja havien deixat la casa d'en Beorn moltes milles enrere, començaren a xerrar i a cantar de bell nou, tot oblidant l'obscur camí del bosc que els esperava més endavant. Però al vespre, quan el crepuscle començà a emparar-se de tot i els pics de les muntanyes es retallaren sobre el sol ponent, plantaren el campament i posaren vigilància, i la majoria va tenir un son intranquil amb somnis plens d'udols de llops que atacaven i esgarips de gòblins.

Tanmateix, l'endemà, el matí tornà a presentar-se resplendent i bonancenc. Hi havia una boirina blanca, com de tardor, sobre els camps, i l'aire era fresc, però el sol no trigà a aixecar-se, vermell, per l'est i les boires s'esfilagarsaren, i tornaren a reprendre el camí mentre les ombres encara eren ben allargades. D'aquesta manera cavalcaren un parell de dies més, i en tot el trajecte només van veure herba i flors, i ocells i alguns arbres solitaris, i de tant en tant petits ramats de cérvols roigs que pasturaven o, a migdia, jeien a l'ombra. De vegades en Bilbo divisava les banyes dels cabirols que sobresortien de l'herbei alt, i al principi pensà que eren branques mortes dels arbres. El tercer dia tenien tantes ganes d'anar endavant, perquè en Beorn els havia dit que haurien d'assolir l'entrada del bosc al matí del quart dia, que continuaren cavalcant durant el crepuscle i, un cop es féu de nit, sota la llum de la lluna. Mentre la llum es dissolia, en Bilbo imaginà veure, lluny, cap a la

dreta, o cap a l'esquerra, la forma fosca d'un gran ós que avançava corrent en la mateixa direcció. Però quan gosava dir-ho a en Gàndalf, el màgic es limitava a contestar-li:

—Apa, apa! No en feu cas!

L'endemà es posaren en camí abans de l'alba, tot i que havien tingut una nit molt curta. Des que començà a haver-hi llum divisaren la boscúria que s'acostava com si anés a llur encontre, o com si els esperés com una barrera negra i malfiada. Els camps feien cada cop més pujada, i el hòbbit va tenir la impressió que un silenci els cobria a poc a poc. Els ocells ja piulaven menys. No es veien cérvols; ni tan sols conills no es veien. A la tarda eren als límits del Bosc Llobregós, i reposaven gairebé sota l'enorme brancam que en sobresortia dels arbres més exteriors. Els troncs eren gruixuts i recargolats, les branques tortes, les fulles fosques i llargues. L'heura s'arrapava a les soques i s'eixamplava per terra.

—Ja hi som, això és el Bosc Llobregós! —va dir en Gàndalf—. El bosc més gran en el món del nord. Espero que us complagui el seu aspecte. Ara heu d'enviar al seu amo aquests excel·lents ponis que us ha prestat.

Els nans sentiren la temptació de rondinar una mica davant d'això, però el màgic els digué si havien perdut el senderi.

—En Beorn no és tan lluny com imagineu, i, a més, més val que compliu les promeses, podria ser un enemic dolent. La vista del senyor Saquet és més afinada que la vostra, si no heu vist cada nit, a sol post, un gran ós fosc que ens seguia o que seia, no gaire lluny, sota la lluna, tot contemplant el nostre campament. No sols per guardar-vos i guiar-vos, sinó també per donar un cop d'ull als ponis. En Beorn pot ser amic vostre, però estima els seus animals com si fossin els seus fills. No sabeu prou bé l'amabilitat que ha mostrat permetent que uns nans hi cavalquessin tan de pressa i fins tan lluny, ni podeu imaginar el que us passaria si intentàveu endur-vos-els bosc endins.

—I el cavall què? —pregunta en Thorin—. No has dit res de tornar-lo.

—No, perquè no el tornaré.

—I de què serveix la *teva* promesa.

—D'això, me n'encarrego jo. No li he de tornar el cavall, perquè he de continuar cavalcant.

I aleshores saberen que en Gàndalf els deixaria, allí, a l'entrada mateixa del Bosc Llobregós, i la desesperació féu presa en ells. Res del que van dir, però, no el va fer canviar d'idea.

—Anem per pams —va dir—, tot això ja us ho vaig explicar quan les àguiles ens dipositaren sobre el Carrock. No serveix de res discutir. Tinc, com us vaig dir, algunes coses urgents a resoldre cap al sud; i per haver-me ocupat de vosaltres ja estic fent tard. Potser ens tornarem a trobar abans que acabi l'aventura, però també podria ser que no. Això depèn de la vostra sort i de la vostra valentia i seny; i, a més, he fet que el senyor Saquet us acompanyi. Ja us he dit d'altres vegades que val molt més del que aparenta, i no trigareu pas gaire a descobrir-ho. De manera que alegreu-vos, Bilbo, i no poseu aquesta cara de pomes agres. Alegreu-vos, Thorin i companyia! Després de tot es tracta de la vostra expedició. Penseu en el tresor que us espera a la fi, i oblideu-vos del bosc i del drac, almenys fins demà al matí!

Quan arribà l'endemà al matí, els repetí el mateix. Ara ja no hi havia res a fer, només omplir els bots d'aigua en una font d'aigua clara que descobriren prop de l'entrada a la forest i descarregar els ponis. Van distribuir l'equipatge de la manera més equitativa, tot i que en Bilbo considerà que el seu lot pesava com un mort, i no l'abellí ni poc ni molt ni gens la idea de trescar milles i més milles amb tot aquell embalum a l'esquena.

—No us preocupeu —va dir en Thorin—. Massa aviat que s'alleujarà. Em temo que d'aquí a no gaire, quan les provisions comencin a escassejar, tots ens estimarem més que els farcells haguessin estat més pesants.

Així finalment s'acomiadaren dels ponis i els tornaren a dirigir cap a casa. Se n'anaren amb un trot alegre, molt contents, pel que semblava, de girar cua a les ombres del Bosc Llobregós. Mentre s'allunyaven, en Bilbo hauria jurat que una cosa semblant a un ós abandonà les ombres dels arbres i es posà a córrer ràpidament al seu darrera.

I també arribà el moment d'acomiadar en Gàndalf. En Bilbo va seure en terra, i se sentí molt desgraciat, i desitjà trobar-se al costat del màgic, a dalt del seu esvelt cavall. Després d'esmorzar, un esmorzar de no res, havia anat a treure el nas al bosc, i li havia semblat que allí dins era tan fosc de dia com de nit, i molt silenciós:

«una sensació com si alguna cosa t'espiés i estigués a l'aguait», es va dir.

—Adéu-siau —va dir en Gàndalf a en Thorin—. I adéu-siau a tots, a reveure! Ara no heu de fer res més que travessar el bosc, sempre ben recte. No deixeu el camí per res!..., si ho feu teniu mil possibilitats contra una de no tornar-lo a trobar i de no sortir mai més del Bosc Llobregós; i en aquest cas no crec que jo, ni qualsevol altre, us torni a veure mai més.

—De debò hem de travessar això? —rondinà el hòbbit.

—I tant! —va dir el màgic—, si és que voleu arribar a l'altra banda. Heu de travessar-lo o abandonar l'empresa. I havent arribat on som, no penso deixar-vos tornar enrere, senyor Saquet. No sé ni com se us pot acudir, me n'avergonyeixo. Heu de vigilar-me tots aquests nans —va riure.

—No!, no! —digué en Bilbo—. No era pas això el que volia dir. El que volia dir era si no hi havia un altre camí que anés rodant.

—N'hi ha un, si esteu disposat a fer dues-centes milles o una cosa per l'estil desviant-vos cap al nord, i el doble d'això cap al sud. En aquesta part del món cap camí no és segur. Recordeu que sou als límits de les Terres Salvatges, i que, aneu on aneu, podeu topar-vos amb tota mena de diversions. Abans d'arribar a voltar el Bosc Llobregós pel nord us trobaríeu de ple als vessants de les Muntanyes Grises, que estan, senzillament, atapeïdes de gòblins, hobgòblins i orcs de la pitjor casta. I abans que poguéssiu voltar cap al sud seríeu a les terres del Nigromàntic; i crec que ningú, ni vós mateix, senyor Bilbo, no necessiteu que us expliqui cap feta d'aquest bruixot de màgia negra. No us aconsello que us acosteu enlloc que estigui prop dels indrets que domina la seva torre fosca! Manteniu-vos en el camí del bosc, no us desanimeu, confieu que us en sortireu bé, i amb una bona part de sort *és possible* que un dia en sortiu i descobriu als vostres peus els Llargs Aiguamolls, i darrera, enlairant-se a l'est, la Muntanya Solitària, on viu el nostre estimat Smaug, tot i que confio que no us estarà esperant.

—Ets d'allò més tranquil·litzador —botzinejà en Thorin—. Adéu! Si no has de venir amb nosaltres, més val que te'n vagis sense més xerrameca!

—Adéu-siau, doncs, de debò us desitjo que tot vagi bé! —va dir en Gàndalf, i girà gropa i es dirigí cap a l'oest. Però no va poder

resistir la temptació de dir uns darrers mots. Abans d'allunyar-se del tot, encara va girar-se i fent botzina amb les mans els cridà. Sentiren seva veu que els arribava, molt feble:

—Adéu-siau! Sigueu bons minyons, cuideu-vos força i NO DEIXEU EL CAMÍ!

Després es posà al galop i aviat el van perdre de vista.

—Apa, adéu i vés-te'n! —remugaren els nans, encara més empipats perquè realment se sentien desolats de perdre'l. Ara començava la part més perillosa de tot el viatge. Van carregar-se a l'esquena les motxilles feixugues i els bots d'aigua que els corresponien, i, tot girant-se d'esquena a la llum que omplia les terres de fora, penetraren en el bosc.

VIII
Mosques i aranyes

Avançaven en filera. L'entrada d'aquell viarany era com una mena d'arc que s'endinsava en un túnel tenebrós format per dos grans arbres que s'entrellaçaven, massa vells i ofegats per l'heura o colgats de líquens per mantenir altra cosa que unes poques fulles negroses. El mateix camí era estret i anava serpentejant entre els troncs. Ben aviat la llum de l'entrada esdevingué un foradet brillant que quedava enrere, i la quietud era tan imposant que llurs petjades semblaven ressonar mentre tots els arbres s'inclinaven vers ells i escoltaven.

A mesura que els ulls s'anaren habituant a la penombra van poder distingir una mica el que hi havia bosc endins, a banda i banda, submergit en aquella claror enfosquida i verdosa. De tant en tant un petit raig de sol que havia tingut la sort de filtrar-se per algun forat d'entre les fulles de dalt de tot, i més sort encara en no veure's deturat pel brancam retorçat i pel fullatge inextricable de sota, es clavava davant d'ells, finíssim i lluent. Però això era molt de tant en tant, i aviat cessà del tot.

Al bosc vivien esquirols negres. Quan la mirada aguda i escrutadora d'en Bilbo s'acostumà a veure les coses, arribà a entreveure'ls desapareixent del camí i amagant-se rere els troncs dels arbres. També hi havia sorolls estranys: grunyits, xiuxiueigs, i corredisses per sota la malesa, i entre les piles de fullaraca que s'amuntegava en alguns indrets del terra amb una espessor incalculable; mai, però, no podien arribar a veure què era el que produïa aquells sorolls. La cosa més repugnant que divisaren foren teranyines: teranyines fosques i denses amb fils extraordinàriament gruixuts, que sovint anaven d'un arbre a un altre, o s'entrellaçaven a les branques baixes a cada banda del camí. No n'hi havia cap, però,

que el tallés, però no sabien si era a causa d'algun encanteri que mantenia el camí transitable, o per alguna altra raó desconeguda.

No trigaren molt a odiar aquest boscatge tant com havien odiat les galeries dels gòblins, i aquest encara els semblava oferir menys esperances d'arribar a la sortida. Però havien de continuar, endavant, sempre endavant, encara que ja feia estona que desitjaven topar-se amb el sol i el cel, i sentir el vent acaronant-los el rostre. Sota el sostre del bosc hom no percebia cap moviment de l'aire, i era eternament quiet, i fosc i sufocant. Fins i tot els nans, acostumats com estaven a excavar túnels, i a viure durant llargs períodes sense la llum del sol, experimentaven aquell ofec; i el hòbbit, que gaudia d'un bon forat sota terra però no pas per passar-hi un dia d'estiu, sentia com si l'asfixiessin a poc a poc.

El pitjor eren les nits. Aleshores tot esdevenia negre com el carbó, i encara el que en diem negre-com-el-carbó és poc carbó tot sol: tan negre que realment no hi vèieu res. En Bilbo provà de passar-se la mà pel davant del nas, i no havia manera de veure-la. Bé, potser no sigui del tot cert que no veien res; podien veure els ulls. Dormien tots arrupits, ben juntets, i feien torns de vigilància; i quan tocava el torn a en Bilbo, en la negror que els embolcallava veia brillantors, i algunes vegades parells d'ulls grocs, vermells o verds l'observaven fixament des de no gaire distància, i després s'esvaïen lentament i desapareixien i a poc a poc tornaven a llambregar des d'un altre lloc. I, d'altres vegades, lluïen a les branques situades sobre el seu cap; i això era el que més terror li causava. Els ulls que menys agradaven, però, eren una mena d'ulls horribles, pàl·lids i bulbosos. «Ulls d'insectes», pensava, «no són ulls d'animals. Però són massa grossos per ser ulls d'insectes».

Tot i que encara no feia gaire fred, van intentar d'encendre foc de guaita durant la nit, però aviat en desistiren. Semblava que allò provocava l'aparició de centenars i centenars d'ulls al seu voltant, encara que les criatures, fossin el que fossin, tenien prou cura a no deixar que mai es veiessin llurs cossos a la petita llum de les flames. I el que era encara pitjor és que també atreia milers de falenes negres o d'un gris fosc, algunes tan grosses com el punt, que revolaven i zumzejaven al voltant de llurs caps. Allò era insuportable, com ho eren els enormes rats-penats, negres com un barret de copa; de manera que deixaren d'encendre focs i, de nits,

s'asseien i dormisquejaven enmig d'aquella obscuritat descomunal i pèrfida.

Tot això, per al hòbbit, fou més llarg que un dia sense pa; i sempre tenia gana, perquè eren extraordinàriament meticulosos amb llurs queviures. Tot i així, a mesura que passaven els dies i el bosc continuava semblant exactament el mateix, començaren a angoixar-se. El menjar no els podia durar indefinidament: de fet ja començava a ser força migrat. Van intentar de disparar contra els esquirols, i perderen moltes fletxes fins que aconseguiren que en caigués un al camí. Però quan el van rostir descobriren que tenia un gust horrible, i no tornaren a matar-ne cap més.

També passaven set perquè d'aigua, no els en sobrava pas, i en tot el temps que duien en aquella boscúria no havien vist cap font ni cap corrent. Aquest era l'estat en què es trobaven quan, un bon dia, trobaren que llur camí quedava tallat per un riuet. Baixava amb força i rapidesa però no era gaire ample; les seves aigües eren de color negre, o així ho semblava en aquella penombra. Sort que en Beorn els havia previngut, perquè, del contrari, n'haurien begut, sense fer gaire cas del seu color, i haurien omplert alguns dels bots d'aigua buits des de la riba. Ara, tanmateix, només pensaren com s'ho farien per creuar-lo sense mullar-se en les seves aigües. Havia existit un pont de fusta que el travessava, però ja s'havia podrit i era esfondrat i l'única resta que en quedava eren algunes posts trencades vora el ribatge.

En Bilbo, agenollat al costat mateix del corrent i mirant endavant, cridà:

—A l'altra riba hi ha una barca! Malviatge!, ja podia haver estat d'aquest costat.

—A quina distància us sembla que es troba? —preguntà en Thorin, que ara ja sabia que en Bilbo era qui tenia millor vista de tota la colla.

—No gaire lluny. No crec que estigui a més de dotze iardes.

—Dotze iardes! Jo hauria dit que almenys n'hi ha trenta, però em penso que ja no tinc la vista que tenia fa cent anys. Amb tot, dotze iardes és com si em diguéssiu una milla. No podem saltar-les, i no podem arriscar-nos a travessar-les a peu ni nedant.

—Hi ha algú que sàpiga llançar un llaç?

—I de què ens servirà? De segur que la barca està lligada. I

primer caldria encertar-la, i dubto que ho aconseguíssim.

—No ho crec pas, que sigui lligada —contestà en Bilbo—. Encara que amb aquesta llum, naturalment, no puc estar-ne segur; però em fa l'efecte com si hagués quedat aturada a l'altra riba, allà on és més baixa perquè el camí s'enfonsa en l'aigua.

—El més fort és en Dori, però el més jove i que conserva més bona vista és en Fili —va dir en Thorin—. Fili, acosta't i mira si veus la barca que diu el senyor Saquet.

A en Fili li semblà que alguna cosa veia; de manera que, després de fixar-s'hi molta estona per fer-se una idea de la direcció, els altres li van passar una corda. En duien moltes, i a un cap de la més llarga lligaren un dels grans ganxos de ferro que havien emprat per subjectar les motxilles a les corretges que els passaven per sobre les espatlles. En Fili agafà el ganxo amb una mà, el balancejà uns instants i després el llançà cap a l'altre marge del riu.

Amb un patatxap va caure a l'aigua!

—Heu fet curt! —va dir en Bilbo que no deixava de guaitar endavant—. Un parell de peus més i hauria caigut a la barca. Torneu a provar-ho. Suposo que l'encanteri no és tan fort com per afectar-vos només perquè toqueu un bocí de corda molla.

En Fili tornà a agafar el ganxo un cop recuperada la corda, tot i que no acabava d'estar-ne gaire convençut. Aquesta vegada el llançà amb més força.

—Calma! —va dir en Bilbo—. Ara ha passat per damunt i ha anat a caure de l'altre costat, al bosc. Comenceu a recollir a poc a poc. —En Fili tirà de la corda lentament, i poc després en Bilbo va dir—: Compte! Ja el teniu a la barca; ara confiem que el ganxo s'hi arrapi.

Ho féu. La corda quedà tensa i en Fili tirà debades. En Kili va acostar-se per ajudar-lo, i després l'Oin i en Gloin. Estiraven i estiraven, i de sobte tots van caure de cul. En Bilbo, que era a l'aguait, aconseguí enxampar la corda, i amb un tros de bastó subjectà la barqueta negra quan aquesta començava a baixar amb ímpetu pel corrent.

—Ajudeu-me! —cridà, i en Balin arribà just a temps d'agafar la barca abans que el corrent se l'endugués avall.

—Doncs la veritat és que era lligada —va dir tot contemplant l'amarra trencada que ara penjava—. Minyons, li heu donat una

bona estrebada; i sort hem tingut que la nostra corda fos més forta.

—Qui creuarà primer? —preguntà en Bilbo.

—Jo —va respondre en Thorin—. I vós vindreu amb mi, i també en Fili i en Balin. En aquesta barca no en podem anar més en un viatge. Després que hi passin en Kili i l'Oin i en Gloin i en Dori; després l'Ori i en Nori, en Bifur i en Bofur; i en Dwalin i en Bombur que travessin els últims.

—A mi sempre em toca ser l'últim, i no m'agrada gens —va fer en Bombur—. Avui que sigui un altre, l'últim.

—No hauríeu de ser tan gord. Amb el vostre pes heu de creuar amb l'última barca que és la que anirà menys carregada. No comenceu a remugar contra les ordres, o us tocarà el rebre.

—No té rems. Com ens ho farem per dirigir la barca fins a l'altra riba? —demanà el hòbbit.

—Doneu-me una altra corda i un altre ganxo —va dir en Fili, i quan ho va tenir tot disposat, el disparà cap al centre de les tenebres que s'obrien al davant, i tan alt com podia. Com que no tornà a caure a terra, van suposar que havia quedat enganxat a les branques—. Ja hi podeu pujar —va dir en Fili—, i un de vosaltres que estiri de la corda que ha quedat travada als arbres de l'altra banda. Un altre que sostingui el ganxo que hem tirat primer, i quan estigueu segurs a l'altra riba, el podeu tornar a enganxar, i nosaltres estirarem la barca.

Per aquest sistema no trigaren a trobar-se sans i estalvis de l'altra banda del riu encantat. En Dwalin acabava de saltar a terra amb la corda enrotllada al braç, i en Bombur, que no havia parat de remugar, es disposava a seguir-lo, quan es produí un fet desafortunat. Davant seu, al camí, se sentí el so d'un galop rapidíssim. D'enmig de l'obscuritat sortí de sobte la forma d'un cabirol que semblava volar. Carregà contra els nans i els tirà en terra i després es disposà a saltar. Botà amunt i creuà el corrent amb un salt magnífic. Però no assolí l'altra riba per salvar-se. En Thorin era l'únic que havia conservat l'equilibri i la sang freda. En el moment de desembarcar havia tret l'arc i preparat una fletxa per si apareixia algun guardià ocult de la barca. Ara disparà ràpidament i amb seguretat a la bèstia que saltava. I aquesta, en arribar a l'altra banda, entropessà. Les ombres l'engoliren, però van sentir el so dels cascs que potejaven desacompassadament i acabaven per aturar-se.

Abans que poguessin cridar d'alegria per la presa, tanmateix, un esgarip terrible d'en Bilbo allunyà de llurs pensaments tota idea de cacera.

—En Bombur ha caigut a l'aigua! En Bombur s'ofega! —xisclà.

Tenia tota la raó, dissortadament. Quan el cabirol l'empenyé i saltà pel damunt, en Bombur només tenia un peu a terra. Havia ensopegat, empenyent la barca corrent endins, i després havia caigut d'esquena a les aigües, mentre les mans li relliscaven a les arrels llefiscoses de vora, i la barca descrivia lentament una circumferència i desapareixia.

Quan van córrer ran de l'aigua encara van divisar el caputxó que surava. Ràpidament llançaren la corda amb el ganxo cap a ell. La mà d'en Bombur aconseguí aferrar-s'hi i l'estiraren cap a la riba. Estava xop de cap a peus, naturalment, però això no era el pitjor. Quan el dipositaren a la riba ja dormia profundament, amb una mà aferrada a la corda amb tanta força que no pogueren desfermar-li el puny; i continuà ben adormit malgrat tot el que intentaren fer-li.

Encara es trobaven damunt d'ell, maleint l'adversitat de llur fat i que en Bombur fos tan estaquirot, i lamentant la pèrdua de la barca que feia impossible que fessin marxa enrere i agafessin el cabirol, que començaren a adonar-se d'un feble trompeteig de corns dintre el bosc i del lladruc distant dels gossos. Llavors callaren tots; i mentre romanien asseguts els semblà sentir l'aldarull d'una gran cacera que s'esdevenia cap al nord del camí, encara que no en van veure cap indici.

Van romandre allà asseguts una llarga estona, sense gosar bellugar-se. En Bombur continuava dormint amb un somriure al seu rostre grassonet, com si ja no li importessin les dificultats que l'enutjaven. De sobre, al camí, van aparèixer alguns cérvols blancs, un cervatell i cérvoles tan enlluernadorament blanques com negre havia estat el cabirol. Relluïen entre les ombres. Abans que en Thorin pogués cridar-los res, tres dels nans s'havien incorporat i disparaven les fletxes amb els arcs. Cap d'ells no semblà encertar-los. Els cérvols giraren i desaparegueren entre els arbres tan silenciosament com havien arribat, i fou debades que els nans dispararen llurs sagetes per tocar-los.

—Pareu!, pareu! —cridà en Thorin; però ja era massa tard, els nans, excitats, havien malbaratat les darreres fletxes, i ara els arcs

que en Beorn els havia donat eren inservibles.

Aquella nit formaren una colla ben desesperançada, i el desconsol encara s'accentuà més els dies següents. Havien travessat el riu encantat; però de l'altra banda, aquell viarany semblava fer les mateixes giragonses que abans, i al bosc no podien constatar cap canvi. Tanmateix, si n'haguessin sabut alguna cosa i s'haguessin aturat a rumiar sobre el sentit de la cacera i dels cérvols blancs que s'havien topat al camí, n'haurien pogut deduir que, si més no, s'acostaven al límit oriental, i que, si haguessin sabut mantenir llur coratge i esperança, no haurien trigat pas gaire a descobrir un boscatge més esclarissat i indrets on el sol tornava a penetrar-hi.

Però desconeixien tot això, i es veien llastrats pel cos pesant d'en Bombur, que havien de dur amb ells de totes passades, fent torns de quatre per carregar-lo com un pes mort, mentre els altres duien llur equipatge. Si aquests no s'haguessin alleugerit de manera tan alarmant durant els darrers dies, no se n'haurien sortit mai; però aquell Bombur dormilega i somrient era ben poca cosa per substituir les motxilles plenes de menjar, per més feixugues que fossin. Pocs dies més tard arribà un moment en què pràcticament no els quedava res de menjar ni de beure. I, al bosc, no veien que s'hi fes res mengívol, només fongs i herbes de fulles pàl·lides i olor malagradosa.

Quan ja feia quatre dies que havien deixat enrere el riu encantat, arribaren a una part del bosc on la majoria dels arbres eren faigs. Al començament se sentiren inclinats a alegrar-se'n, d'aquell canvi, perquè allí ja no hi havia malesa i les ombres no eren tan pregones. Es trobaven embolcallats d'una llum verdosenca, i, en alguns indrets, podien veure fins a certa distància a banda i banda del camí. Amb tot la claror només els mostrava fileres interminables de troncs rectes i grisencs, com pilars d'algun palau enorme i obagós. L'aire hi passava amb un lleuger oreig i una remor de vent, però era un so trist. Algunes fulles queien amb una fregadissa seca, com per recordar-los que, a l'exterior s'atansava la tardor. Els peus provocaven un cruiximent entre les fulles mortes de moltes altres tardors, empeses fins a les vores del camí des de les flonges catifes vermelles del bosc.

En Bombur continuava dormint i tots començaven a experimentar una gran lassitud. De vegades sentien rialles

neguitejants. D'altres vegades, en la llunyania, també se sentia una cançó. Les rialles eren rialles de veus agradables, no de gòblins, i la cançó era bellíssima, però semblava irreal i estranya, i no els tranquil·litzava gens, sinó que més aviat, en aquells indrets, apressaven el pas tot reunint les poques forces que els quedaven.

Després de dos dies, el camí inicià una davallada i, en poc temps, es van trobar en una vall curulla quasi per tot arreu d'una densíssima i enorme roureda.

—És que no s'acabarà mai aquest bosc maleït? —s'exclamà en Thorin—. Algú ha d'enfilar-se a un arbre i veure si pot treure el nas pel damunt per atalaiar els voltants. L'única manera és triar l'arbre més alt que voregi el camí.

Com era de preveure, «algú» volia dir en Bilbo. L'elegiren perquè, si ho volien fer amb dos dits de front, calia que qui s'hi enfilés pogués treure el cap per damunt de les fulles més altes, de manera que havia de ser prou lleuger perquè les branques més elevades i més primes resistissin el seu pes. El pobre senyor Saquet mai no havia estat res de l'altre món en això d'enfilar-se als arbres, però el pujaren amunt, fins a les branques més baixes d'un roure enorme que creixia de dret sobre el camí, i va haver de grimpar de la millor manera que sabé. Va obrir-se camí entre el brancam embullat i va rebre molts cops als ulls; s'emmascarà i embrutà de verd a causa de l'escorça vella del brancatge més gruixut; més d'una vegada relliscà i al darrer moment aconseguí aferrar-se; a la fi, després d'una lluita penosa en un lloc difícil on no semblava créixer cap branca adient, arribà cap a la punta del cimal. Tota l'estona s'havia preguntat si a l'arbre no hi hauria aranyes, i com s'ho faria per tornar a baixar, si no queia.

Finalment aconseguí treure el cap per damunt del sostre de fullatge i prou que en trobà, d'aranyes. Però no eren més que aranyetes de mida normal, i el que perseguien eren papallones. Els seus ulls quedaren encegats per la llum. Sentia com els nans li cridaven coses des de baix de tot, però no els podia respondre, només podia subjectar-se i parpellejar. El sol brillava amb força, i va transcórrer una estona considerable abans que pogués suportar-lo. Quan finalment obrí els ulls, es trobà envoltat d'un mar verd fosc, bressat aquí i allà per la brisa; i per tot arreu hi havia centenars de papallones. Jo hauria esperat que fossin una mena

d'«emperadriu púrpura», una papallona enamorada de les copes de les rouredes, però aquelles no tenien res de púrpura, i eren d'un fosc, fosquíssim, negre vellutat sense cap marca que les distingís.

Contemplà aquelles «emperadrius negres» força estona i fruí de la brisa al cabell i a la cara; però finalment els crits dels nans, que, ara, senzillament botaven d'impaciència a baix de tot, li recordaren la seva veritable missió. Era inútil. Per més que s'esforcés no podia divisar, en cap direcció, la fi dels arbres i del fullam. El cor, que li havia fet un salt d'alegria en contemplar el sol i sentir la brisa, li caigué fins als peus: no hi havia cap nova amb què tornar-se'n a baix.

De fet, com us he dit, no eren gaire lluny del límit del bosc; i si en Bilbo hagués tingut prou seny per adonar-se'n, hauria vist que l'arbre al qual s'havia enfilat, tot i ser el més alt, es trobava quasi al fons d'una gran vall, de manera que des del cimal les capçades dels arbres semblava que s'estenien per tot el voltant com encontorns d'una gran cassola, i era inútil que volgués veure fins on arribava el bosc. Però en Bilbo no s'adonà d'aquest fet, i baixà completament desolat. Per fi arribà en terra, esgarrapat, sufocat i desesperat i, quan arribà a la penombra de sota, no pogué veure res. La seva informació aviat va fer que els altres se sentissin tan desesperats com ell.

—El bosc continua enllà i enllà i no s'acaba mai, en totes direccions! Què hem de fer? I de què ens serveix que hi pugi un hòbbit! —es lamentaven, com si fos culpa seva. Les papallones els importaven un rave, i encara s'enfurismaren més quan els explicà la meravellosa brisa que hi feia, perquè eren massa pesants per enfilar-s'hi i sentir-la.

Aquella nit varen menjar les darreres engrunes i restes de llurs provisions; i l'endemà al matí, en despertar, la primera cosa que advertiren fou que encara continuaven morts de gana, i la segona que plovia i que, aquí i allà, el degoteig repicava amb força sobre el terra del bosc. Allò només va servir per recordar-los que tenien la gargamella més seca que el bruc, sense que fes res per alleujar-los: no hi ha qui pugui assaciar una set terrible plantant-se sota uns roures gegantins a esperar que, per un atzar, li caigui una gota a la

boca. L'única mica de millora que es produí va sortir, inesperadament, d'en Bombur.

Es despertà tot de sobte i s'assegué, tot gratant-se el cap. No acabava de comprendre on es trobava, ni per què tenia aquella fam de mil dimonis; havia oblidat tots els esdeveniments des que iniciaren el viatge aquell matí de maig, tant de temps enrere. L'última cosa que recordava era la reunió a la casa del hòbbit, i van tenir moltes dificultats per fer-li creure la veritable història, amb totes les aventures que havien protagonitzat des d'aleshores.

Quan s'assabentà que no quedava res per menjar, va asseure's i trencà en plors, perquè se sentia molt feble i les cames li feien figa.

—Per què caratsus m'hauré despertat! —gemegà—. Tenia uns somnis tan bonics. He sominat que passejava per un bosc una mica com aquest, però il·luminat amb torxes als arbres i llanternes suspeses de les branques i fogueres per terra; i s'hi celebrava una gran festa, una festa que no acabava mai. Hi havia el rei de la boscúria amb una corona de fulles, i cançonetes alegres, i no podria comptar ni descriure les coses que hi havia per menjar i per beure.

—Ni cal que ho proveu —digué en Thorin—. La veritat és que si no podeu parlar d'una altra cosa, més val que calleu. Ja hem anat prou de bòlit amb vós. I si no arribeu a despertar-vos us hauríem hagut de deixar amb els vostres somnis poca-soltes enmig del bosc; no cregueu pas que sigui cosa de broma carregar amb vós, ni que sigui després de setmanes de poca teca.

Ja no els quedava res a fer, només estrènyer-se els cinturons sobre les panxes buides, i carregar les motxilles i farcells buits per continuar avançant sense gaires esperances de poder assolir la fi abans de caure i morir d'inanició. Així és que caminaren tot el dia, amb un pas molt lent i cansat; mentre en Bombur no parava de gemegar que les cames ja no el suportaven i que volia jeure i dormir.

—Ni parlar-ne! —li deien els altres—. Feu treballar un xic les cames que nosaltres ja us hem dut prou lluny.

Tanmateix, de cop i volta, es negà a fer una passa més i es deixà caure en terra.

—Si heu de continuar, continueu —va dir—. Jo només vull jeure aquí, i dormir i somiar menjar, si no hi ha altra manera d'aconseguir-ne. Tant de bo no em torni a despertar mai més.

En aquell mateix instant en Balin, que anava una mica més endavant, cridà:

—Què ha estat això? M'ha semblat veure una guspira de llum al bosc.

Tots van mirar i, perduda en la llunyania, els semblà distingir una resplendor rogenca entre l'obscuritat; després una segona i una tercera s'encengueren al seu costat. Fins i tot en Bombur s'aixecà, i tots acceleraren el pas, sense importar-los si eren ogres o gòblins. La llum era davant d'ells i cap a l'esquerra del camí, i quan finalment foren a la mateixa alçada, els semblà claríssim que sota els arbres hi havia torxes i fogueres enceses, però a una distància considerable del camí.

—És com si els meus somnis es fessin realitat —mormolà en Bombur, que tancava la marxa esbufegant. Volia precipitar-se directament cap a les llums, malesa endins. Però els altres recordaven massa bé les advertències del màgic i d'en Beorn.

—De poca cosa ens serviria una festa si no podíem sortir-nos-en amb vida —va dir en Thorin.

—Sense festa, però, no continuarem vius gaire temps —replicà en Bombur, i en Bilbo hi estava absolutament d'acord. En discutiren els pros i els contres durant una llarga estona, fins que finalment acordaren d'enviar un parell d'espies, que s'acostessin als llums arrossegant-se i esbrinessin què eren. Però llavors no podien posar-se d'acord sobre qui hi havia d'anar: ningú no semblara excessivament disposat a córrer el perill d'extraviar-se i de no tornar a trobar els seus amics mai més. A la fi, malgrat les advertències, la fam els decidí, perquè en Bombur no parava de descriure totes les coses bones que hom menjava, segons el seu somni, a la festa del bosc; de manera que tots abandonaren el camí i s'endinsaren plegats en la boscúria.

Després de molt arrossegar-se i avançar de quatre grapes van guaitar des del darrera dels troncs i divisaren una clariana amb alguns arbres tallats i el terra anivellat. S'hi veia molta gent, amb aspecte d'elfs, vestits de verd i marró i asseguts formant un gran cercle en troncs cilíndrics serrats dels arbres caiguts. Al bell mig hi havia una foguera i torxes lligades a alguns dels arbres del voltant; però la visió més magnificent de totes era que menjaven i bevien i reien alegrement.

La flaire de les viandes rostides era tan encantadora que, sense esperar a consultar amb els altres, tots s'aixecaren i corregueren cap al cercle amb l'única idea de pidolar una mica de menjar. Però quan el primer penetrà en la clariana totes les llums s'apagaren com per art de màgia. Algú donà una puntada de peu al foc i aquest s'esfumà amb un castell d'espurnes centellejants. Quedaren perduts en l'obscuritat més absoluta i ni tan sols podien trobar-se els uns als altres, almenys durant una llarga estona. Després d'ensopegar frenèticament en la foscor, de caure sobre els troncs, de topar de nassos contra els arbres, i de cridar i xisclar fins que probablement despertaren tot el que vivia al bosc a diverses milles a la rodona, finalment aconseguiren aplegar-se en un grup i comptar-se a les palpentes. Però aleshores, com és de suposar, ja havien oblidat completament en quina direcció quedava el camí, i es trobaven tots irremeiablement extraviats, si més no fins al matí.

No podien fer absolutament res, només asseure's allà on eren i esperar que passés la nit; ni tan sols gosaren palpar per terra cercant les restes del menjar per por de perdre's una altra vegada. No feia gaire que seien, però, i en Bilbo tot just donava les primeres capcinades, quan en Dori, que feia el primer torn de guaita, mormolà amb força:

—Ep, les llums tornen a sortir allà baix, i n'hi ha més que abans.

S'incorporaren d'un salt, i allí, certament, no gaire lluny, aparegueren grapats de llumenetes titil·lants, i van sentir amb claredat les veus i rialles. S'arrossegaren lentament vers elles, en una única filera, cadascun agafat a l'esquena de l'altre. Quan foren ben a prop, en Thorin va dir:

—Aquest cop res de córrer campi qui pugui! Ningú s'ha de bellugar de l'amagatall fins que jo ho digui. Primer els enviaré el senyor Saquet perquè els parli. D'ell no s'espantaran pas —«I jo d'ells?», pensà en Bilbo— i, de tota manera, confio que no li faran cap mal.

Així, quan arribaren a la vora del cercle de llums, des del darrera van donar una forta empenta a en Bilbo. Abans que el hòbbit tingués temps de ficar-se l'anell, sortí disparat endavant cap a la resplendor encegadora de la foguera i de les torxes. No serví de res. Les llums tornaren a apagar-se i es féu l'obscuritat més impenetrable.

Si anteriorment els havia estat difícil agrupar-se, aquesta vegada encara fou pitjor. Senzillament, no podien trobar el hòbbit. Cada vegada que es comptaven només eren tretze. L'anomenaren i el cridaren:

—Bilbo Saquet! Hòbbit! Hòbbit entremaliat! Ep, hòbbit, dimonis, on us heu ficat? —i altres coses per l'estil, però sense obtenir resposta.

Ja començaven a desesperar quan en Dori hi ensopegà per pura sort. En les tenebres va caure sobre una cosa que li semblà un tronc, però descobrí que es tractava del hòbbit, ben arrupit i totalment adormit. El van haver de sacsejar d'allò més per despertar-lo, i quan ho aconseguiren no li agradà gens.

—Tenia un somni tan meravellós —rondinà—, tot era sobre un sopar absolutament deliciós.

—Déu meu! Ha quedat com en Bombur —van repetir els nans—. No en volem saber res, de somnis. Aquests sopars en somnis no serveixen de res, i no els podem compartir.

—Em penso que són el millor que puc tenir en aquest lloc salvatge —mormolejà en Bilbo, mentre tornava a arrupir-se al costat dels nans i procurava adormir-se per tornar a recuperar el seu somni.

Però encara n'havien de veure més, de lluminàries, en aquella boscúria. Més tard, quan la nit segurament començava a envellir, en Kili, que feia el seu torn de guaita, s'atansà i els despertà tots, dient:

—No molt lluny es veuen brillar força llums..., de sobre deuen haver encès centenars de torxes i moltes fogueres per obra de màgia. No sentiu les cançons i les arpes?

Després de romandre escoltant una estona, s'adonaren que no podien resistir el desig d'apropar-se més i d'intentar rebre algun ajut un cop més. De bell nou s'aixecaren; i en aquesta ocasió el resultat fou desastrós. La festa que van contemplar aquesta vegada era encara més esplendorosa i magnificent que les altres; i al cap d'una llarga corrua de convidats es trobava el rei de les boscúries amb una corona de fulles sobre el cabell daurat, molt similar a com en Bombur havia descrit la figura dels seus somnis. Els elfs passaven bols de mà en mà i per damunt els focs, i n'hi havia alguns que tocaven l'arpa mentre molts d'altres cantaven. Llurs cabells resplendents eren curulls de flors; gemmes verdes i blanques

llambregaven en llurs collars i cinturons; i llurs rostres i cançons eren plens de gaubança. Aquells cants eren clars, alegres i forts, i enmig de tot això avançà en Thorin.

A meitat d'una paraula caigué un silenci mortal. Totes les llums desaparegueren. Les fogueres es van dissoldre en fumarades negres. Els ulls dels nans s'ompliren de pols i cendres, i el bosc tornà a omplir-se amb l'aldarull de llurs crits.

En Bilbo es trobà donant voltes i més voltes, o això pensava, i crida que cridaràs:

—Dori, Nori, Ori, Oin, Gloin, Fili, Kili, Bombur, Bifur, Bofur, Dwalin, Balin, Thorin Oakenshield —mentre altra gent a qui no podia veure ni palpar feien el mateix al seu voltant, amb un crit de «Bilbo!» de tant en tant. Però els crits dels altres cada vegada eren més distants i arribaven més febles, i tot i que després d'una estona li semblà que esdevenien xiscles i crits implorant ajut perduts en el llunyedar, finalment tota mena de soroll acabà apagant-se en sec, i es trobà tot sol en l'obscuritat i el silenci més absoluts.

Aquell va ser un dels seus moments més desgraciats. Però aviat va prendre la resolució que no pagava la pena d'intentar res fins que es fes de dia i hi hagués un xic de claror, i que de res servia que donés voltes a cegues, fatigant-se inútilment, sense cap esperança d'aconseguir un esmorzar que el reviscolés. De manera que va asseure's amb l'esquena recolzada al tronc d'un arbre, i acabà recordant, i no per darrera vegada, el seu allunyadíssim cau de hòbbit amb tots aquells rebosts admirables. Es trobava profundament submergit en aquests pensaments d'ous ferrats amb pernil i torrades amb mantega quan sentí que alguna cosa el tocava. Tenia quelcom semblant a una corda enganxifosa sobre la mà esquerra i quan intentà moure's descobrí que també tenia les cames lligades amb la mateixa substància, de manera que quan s'incorporà va caure a terra.

Aleshores la gran aranya, que havia estat molt atrafegada lligant-lo mentre ell descansava endormiscat, sortí de darrera seu i s'hi acostà. En Bilbo només veia els ulls d'aquella cosa, però notava les seves potes peludes mentre la bèstia s'esforçava per aferrar-lo amb més i més voltes del seu fil abominable. Va estar de sort

d'haver retornat en si a temps. Una mica més i s'hauria trobat lligat de mans i peus. Tot i així hagué de lluitar desesperadament abans d'alliberar-se. Colpejà la bestiota amb les mans, i ella intentava enverinar-lo per tenir-lo quiet, com fan les aranyes petites amb les mosques, fins que recordà que tenia l'espaseta i la desembeinà. Llavors l'aranya va fer un salt enrere i en Bilbo tingué temps de desfermar-se les cames. Després d'això li arribà el torn d'atacar. L'aranya, evidentment, no estava gens acostumada a coses que duien aquell fibló al costat, o se n'hauria allunyat més de pressa. En Bilbo la va escometre sense donar-li temps a desaparèixer, i amb l'espaseta la ferí directament als ulls. L'aranya enfollí i botà i ballà i arronsà les potes amb horribles contraccions, fins que en Bilbo la matà d'una altra escomesa; després va caure a terra i ja no va recordar res més durant una llarguíssima estona.

Quan recobrà els sentits al seu voltant hi havia l'habitual claror grisenca del bosc durant el dia. L'aranya era morta al seu costat, i la fulla d'espaseta era tacada de negre. Per alguna raó, la mort de l'aranya gegant, tot sol, a les fosques i sense l'ajut del màgic, ni dels nans, ni de ningú d'altre, significà una gran diferència per al senyor Saquet. Quan eixugà l'espaseta amb l'herba i tornà a embeinar-la, se sentí una persona diferent, i molt més valent i ardit, malgrat la seva panxa buida.

—Vaig a batejar-te —digué a l'espaseta—, a partir d'ara t'anomenaré *Fibló*.

Després es dedicà a explorar. El bosc era tenebrós i silent, però, naturalment, la primera cosa que havia de fer era cercar els seus amics, que no podien trobar-se pas gaire lluny, llevat que haguessin estat fets presoners pels elfs, o per coses pitjors. En Bilbo considerà que no era prudent cridar, i romangué molt de temps rumiant en quina direcció quedava el camí, i quina direcció havia de seguir en primer lloc per localitzar els nans.

—Ah! Per què no haurem fet cas de les advertències d'en Beorn i d'en Gàndalf! —es lamentava—. Ara sí que de l'hem feta bona! Tots! I això és el que més m'estimaria, de moment, estar amb *tots*: no hi ha res tan terrible com trobar-se sol.

A la fi procurà deduir la direcció d'on provenien els crits d'ajuda que havia sentit a la nit, i per sort, havia nascut amb la sort prou favorable, la deducció fou més o menys encertada, com veureu. Un

cop decidit, va començar a arrossegar-se tan hàbilment com sabia. Els hòbbits tenen un talent especial per avançar en silenci, com us he dit, sobretot als boscos; i, a més, en Bilbo s'havia ficat l'anell abans de posar-se en marxa. Aquesta és la raó per la qual les aranyes ni el van veure ni el van sentir acostar-se.

S'havia obert camí amb tota mena de precaucions durant un bon tros, quan advertí un indret d'ombres espesses i negres al seu davant, fosc fins i tot per a aquella boscúria, com una clapa de nit que mai hagués arribat a esvanir-se. Apropant-s'hi una mica més, advertí que estava formada per teranyines que se succeïen i s'entrellaçaven les unes amb les altres. De sobte també descobrí que hi havia aranyes enormes i horribles assegudes a les branques que tenia al damunt i, per més que duia l'anell, li agafà una tremolor d'espant, per por que el descobrissin. Amagat dempeus darrera un arbre espià el grup d'aquelles bèsties durant algun temps, i aleshores, enmig del silenci i de la quietud del bosc, va comprendre que aquelles criatures repugnants estaven xerrant les unes amb les altres. Llurs veus eren una mena de cruiximent i de xiulet molt prim, però podia endevinar moltes de les paraules que pronunciaven. Parlaven dels nans!

—Ha estat una lluita aferrissada, però s'ho valia —va dir una—. Quina pell tan gruixuda i horrorosa que tenen, és un fàstic, però m'hi jugaria alguna cosa que dins tenen un suquet per llepar-se les potes.

—Ui, quan hagin estat penjats una miqueta, seran un menjar boníssim —va dir una altra.

—No els tingueu penjats gaire temps —intervingué una tercera —. No estan tan gords com haurien d'estar. Suposo que darrerament no s'han alimentat gaire bé.

—Mateu-los —xiulejà una quarta—. Més val que els mateu ara i que els pengeu una mica un cop morts.

—M'hi jugo que ja ho són, de morts —va dir la primera.

—Ca! N'acabo de veure un que bellugava. Suposo que ara torna a deixondir-se després d'un son de meravella. Ara veureu.

Amb aquests mots una de les aranyes més grosses va córrer per un dels fils fins a arribar a una dotzena de farcellets que penjaven en fila d'una branca ben alta. En Bilbo quedà horroritzat en contemplar-los, ara, per primera vegada, suspesos en les ombres,

amb el peu d'un nan que sortia del fons d'un dels farcells, o aquí i allà la punta d'un nas o una mica d'una barba o d'una caputxa.

L'aranya es dirigí al farcell més voluminós de tots. «M'hi jugaria qualsevol cosa que és el pobre Bombur», pensà en Bilbo, i pessigà amb força el nas que en sortia. Dintre sonà un udol apagat, i un peu sortí disparat i donà una puntada forta directament a l'aranya. Encara li quedava vida a en Bombur. Se sentí un soroll com de xuts contra una pilota de futbol desinflada, i la irritada aranya va caure de l'arbre, sostenint-se només gràcies al fil que produí en el darrer moment.

Les altres trencaren a riure.

—Raó no te'n faltava pas —deien—, la carnassa encara és viva i xuta de valent!

—Això jo ho acabo aviat —bufà l'aranya enutjada tot enfilant-se de bell nou a la branca.

En Bilbo comprengué que havia arribat el moment en què havia d'actuar. No podia grimpar fins on eren aquelles bestiotes i no tenia res amb què disparar; però fent un cop d'ull per aquells volts descobrí que hi havia molts còdols en el que semblava una petita riera seca. En Bilbo, amb una pedra a la mà, tenia una punteria força bona, i no trigà gaire a trobar un bon còdol, suau i amb forma d'ou, que se li amotllés agradablement a la mà. D'infant solia practicar tirant pedres a les coses, fins que els conills i els esquirols, i fins i tot els ocells, quan el veien que s'ajupia li fugien del camí més de pressa que un llamp; i de gran també havia passat força temps jugant al flèndit, als dards, i a les bitlles, les botxes i al bòlit i a d'altres pacífics jocs de punteria i d'encertar, la veritat és que sabia fer moltes coses a més de bufar anells de fum, preguntar endevinalles i cuinar, però encara no he tingut temps d'explicar-vos-les. I ara no és el moment. Mentre triava els còdols, l'aranya havia arribat fins a en Bombur, que no trigaria a morir. En Bilbo dispararà immediatament. La pedra encertà amb un cop sec en el cap de l'aranya, i l'animal caigué atuït de l'arbre, pataplaf, al terra, amb totes les potes encongides. La següent pedrada va travessar rabent una gran teranyina, en trencà les cordes, i s'endugué l'aranya que hi seia al bell mig, patapum!, morta. Després d'això es produí un gran

aldarull a la colònia d'aranyes, i aquestes s'oblidaren un xic dels nans, us ho dic jo. No veien en Bilbo, però podien endevinar prou bé de quina direcció venien les pedres. Ràpides com un llamp baixaren a corre-cuita i gronxant-se cap al hòbbit, estenent llurs llargs fils en totes direccions, fins que l'aire semblà ple de paranys bellugadissos.

En Bilbo, però, va escapolir-se de seguida cap a un lloc diferent. Havia tingut la pensada d'atreure les aranyes enfurismades tot allunyant-les més i més dels nans; perquè tot li sortís bé les havia d'excitar i d'irritar, però també havia d'encuriosir-les, tot a la vegada. Quan una cinquantena s'hagueren dirigit cap a l'indret on havia estat anteriorment, els llançà algunes altres pedres, i també apedregà les que quedaven endarrere; a continuació, bo i ballant per entre els arbres, es posà a cantar una cançó per enrevenxinar-les i obligar-les a seguir-lo i també perquè els nans sentissin la seva veu.

Això és el que els cantà:

Aranya, aranyota,
només saps filar;
aranya aranyota,
que no em veus pas!
Aranyarro, aranyó,
vols deixar de filar
i mirar on sóc!
Botiflera fati,
Botiflera bomba,
mira si sóc savi:
em sents i no em trobes!
Aranyarro, aranyó:
compte si cauràs!
si no pujo jo!

Potser no sigui una cançó molt bona, però heu de recordar que va haver d'empescar-se-la ell mateix, sobre la marxa, en un moment ben difícil. Tanmateix assolí els efectes que volia. Mentre cantava les apedregà un altre cop i picà de peus. Pràcticament totes les aranyes dels encontorns van cuitar a perseguir-lo: algunes es deixaren caure en terra, d'altres van córrer per sobre les branques,

balancejant-se d'un arbre a l'altre, o teixint noves teranyines en els indrets més foscos. Totes es van dirigir cap a l'indret d'on provenia el soroll més ràpidament del que en Bilbo hauria cregut. Estaven qui-sap-lo enrevenxinades. A més a més de les pedres, a cap aranya no li ha agradat mai que li diguessin aranyarro, i, evidentment, botiflera és un insult per a qualsevol.

En Bilbo s'esmunyí cap a un lloc nou, però ara diverses aranyes havien corregut cap a indrets diferents de la clariana on vivien, i s'atrafegaven teixint teranyines a tots els espais que quedaven entre els troncs dels arbres. Si trigava gaire el hòbbit quedaria presoner dins una espessa tanca de teranyines que l'envoltarien, aquesta era, si més no, la idea de les aranyes. Ara, aturat al bell mig dels insectes que el caçaven i que teixien, en Bilbo s'armà de valor, i inicià una nova cançó:

Cob és boja,
Lop mandrosa,
filen, filen,
per pescar-me,
però ambdues
són tan enzes
que no poden
enxampar-me.
Sóc més tendre
que el filet
i us espero,
petitet.
Gordes, falses,
no us mateu;
de tan ases
no m'haureu.

Després d'això es girà i descobrí que el darrer espai entre dos altres arbres havia estat tancat amb una teranyina, que, per sort, no era una teranyina acabada, sinó tan sols unes grans tirades de fil d'aranya de doble gruix, passats apressadament endavant i enrere d'un tronc a l'altre. Desembeinà l'espaseta. Tallà els fils a trossos i continuà cantant.

Les aranyes van veure l'espasa, encara que no crec que sabessin

què era, i immediatament tota una colla va cuitar darrera del hòbbit per terra i per les branques, amb les potes peludes amenaçant-lo, les pinces i les tenalles cruixint, els ulls sortits, vessant escuma i ràbia. El van seguir bosc endins fins que en Bilbo s'hagué endinsat tant que ja no gosava anar més enllà. I llavors, més callat que una mosqueta morta, tornà a la clariana.

Sabia que tenia poc temps i que aquest era impagable, perquè les aranyes acabarien avorrides i tornarien als arbres on tenien penjats els nans. Mentrestant s'havia d'afanyar a rescatar-los. La part pitjor de totes era enfilar-se fins a la llarga branca on tenien penjats els farcells. Suposo que no ho hauria aconseguit si, per sort, una aranya no hagués deixat un fil penjant; ajudat per aquesta corda, tot i que se li enganxava a les mans i feia mal, grimpà amunt... per trobar-se cara a cara amb una aranya perversa, vella i lenta, de cos enorme, que havia restat enrere per vigilar aquells presoners grassonets, i havia estat ocupada a pessigar-los per veure quin seria el més sucoset a l'hora de menjar-se'ls. Se li havia acudit començar l'àpat mentre les altres eren fora, però el senyor Saquet tenia pressa i, abans que l'aranya s'adonés del que passava, sentí una fiblada i va caure morta de la branca.

El pas següent d'en Bilbo era deslliurar un dels nans. Com s'ho podia fer? Si tallava la corda que els mantenia suspesos, els desventurats nans caurien en sec a terra, des d'una bona alçada. Arrapant-se a la branca, cosa que féu que els pobres nans ballessin i es gronxessin com la fruita madura, assolí el primer farcell.

«En Fili o en Kili», pensà en veure la punta del caputxó blau que sortia al capdamunt de tot. «Segurament en Fili», pensà en adonar-se del nas llargarut que empenyia sota aquells fils laberíntics. Tot ajupint-se un xic aconseguí tallar la majoria dels fils llargs i enganxifosos que el lligaven i, aleshores, efectivament, amb una puntada de peu i una mica de contorsió aparegué la major part d'en Fili. Ho sento però la veritat és que en Bilbo, davant la visió d'en Fili desembullant-se els braços i les cames fermades i mig ballant a la teranyina que el subjectava per sota les aixelles, com una d'aquestes joguines tan divertides que s'agiten en un filferro, no pogué estar-se de riure.

Sia com sia en Fili acabà enfilat a la branca i llavors féu tots els possibles per ajudar al hòbbit, encara que se sentia molt malalt i

marejat a causa del verí de les aranyes, i per haver estat penjat la major part de la nit i del dia següent embolicat com un paquet podent respirar només pel nas. Trigà una eternitat a treure's aquella substància innoble dels ulls i de les celles, i, pel que fa a la barba, la va haver de tallar gairebé tota. Doncs bé, entre tots dos començaren a hissar primer un nan i després un altre, i a desfermar-los. Cap d'ells es trobava molt millor que en Fili, i alguns estaven pitjor. Alguns pràcticament no havien pogut respirar gens ni mica (ja veieu que, de tant en tant, tenir un nas ben llarg serveix d'alguna cosa) i d'altres havien rebut més verí.

D'aquesta manera van rescatar en Kili, en Bifur, en Bofur, en Dori i en Nori. El pobrissó d'en Bombur estava tan cansat, perquè com que era el més grassonet les aranyes no havien parat de pessigar-lo i de punxar-lo, i es deixà caure sobre la branca i rodolà, pataplaf!, al terra, per sort sobre un munt de fullaraca, i no se'n va moure. Però encara quedaven cinc nans penjats a l'extrem de la branca quan les aranyes retornaren a la clariana més enfurismades que mai.

En Bilbo es dirigí immediatament a la punta de la branca més pròxima al tronc i va mantenir a ratlla les que s'hi enfilaven. En el moment de rescatar en Fili s'havia tret l'anell i no havia pensat a posar-se'l un altre cop, de manera que les bèsties ara van començar a embarbollar-se i maleir-lo:

—Ara et veiem, criatura repulsiva! Et devorarem i deixarem els ossos i la pell penjant d'un arbre. Ecs! Té un fibló, oi? Tant se'ns en dóna, l'enxamparem de totes totes i el tindrem penjat cap per avall un o dos dies.

Mentre s'esdevenia tot això, els altres nans s'afanyaven amb la resta dels captius, i tallaven les teranyines amb els ganivets. Aviat es trobarien tots deslliurats, encara que no era gens clar què podia passar a continuació. La nit passada les aranyes els havien capturat força fàcilment, però els nans estaven desprevinguts i era tot fosc. Aquesta vegada semblava que es preparava una batalla terrible.

De sobte en Bilbo advertí que algunes aranyes havien envoltat el pobre Bombur que era al terra, l'havien tornat a lligar i se l'enduien. Va fer un crit i atacà les bèsties que tenia al davant. Aquestes retrocediren aviat, i en Bilbo avançà de quatre grapes i es deixà caure enmig de les que s'havien concentrat en terra. La seva

espaseta, per a aquelles bèsties constituïa una mena de fibló tot nou. Quina manera d'atacar aquí i allà! I lluïa de goig cada cop que les encertava. Mitja dotzena van caure mortes abans que la resta s'enretirés i deixés en Bombur per a en Bilbo.

—Baixeu! Correu! —cridà als nans que eren a la branca—. No us quedeu dalt que caureu a les teranyines! —perquè acabava de veure les aranyes que omplien els arbres dels voltants, que ja s'enfilaven per les branques que quedaven damunt els caps dels nans.

Els nans es despenjaren o saltaren o es van deixar caure de l'arbre, tots onze en una pila, la major part encara ben tremolosos i amb les cames que els feien figa. Pel cap baix n'hi havia dotze, comptant el pobrissó d'en Bombur, a qui el seu cosí en Bifur i el seu germà en Bofur sostenien, un de cada braç; i en Bilbo que saltava amunt i avall tot brandint la seva Fibló; i centenars d'aranyes irritadíssimes que els vigilaven amb ulls desorbitats des de dalt, des de baix i des de tots els cantons. No semblava que tinguessin cap sortida.

I aleshores començà la batalla. Alguns dels nans tenien ganivets, i d'altres pals, i tots podien llançar pedres; i en Bilbo tenia la seva espaseta forjada pels elfs. Un cop i un altre les aranyes foren vençudes, i moltes moriren. Però no podien continuar d'aquella manera molt més temps. En Bilbo estava a punt de caure, de tan cansat; només quatre dels nans eren capaços de resistir amb fermesa, i no podien trigar gaire a veure's dominats, com mosquetes abatudes. Les aranyes ja tornaven a teixir llurs teranyines al voltant, anant d'un arbre a l'altre.

A la fi en Bilbo decidí que l'única sortida era deixar que els nans s'assabentessin del secret de l'anell. Ho sentia força, però no hi havia altre remei.

—Ara desapareixeré —els va dir—. Procuraré allunyar les aranyes, si puc. Vosaltres heu de mantenir-vos junts i córrer en la direcció contrària. Allà, cap a l'esquerra, aquell és més o menys el camí cap al lloc on vam veure les darreres llums dels elfs.

Resultà difícil que l'arribessin a comprendre, perquè el cap els rodava, i tot eren crits, i no paraven de donar cops de bastó i de llançar pedres; però finalment en Bilbo comprengué que no podia entretenir-se més, les aranyes estrenyien cada cop més llur cercle. De sobte es posà l'anell i, amb gran sorpresa per part dels nans,

s'esfumà.

Ben aviat se sentiren els crits de «Lop mandrosa» i «Botiflera» que sortien d'entre els arbres, cap a la dreta. Allò enfollí enormement les aranyes. Deixaren d'avançar, i algunes es van dirigir cap al lloc d'on provenia la veu. Allò de «botifleres» les enrevenxinava tant que aviat van perdre el senderi. Llavors en Balin, que havia comprès el pla d'en Bilbo millor que els altres, desencadenà un atac. Els nans s'aplegaren fent pinya, i tot llançant una pluja de pedres obligaren les aranyes a enretirar-se cap a l'esquerra, i van escapolir-se de llur cercle. Darrera d'ells, en la distància, les cançons i els crits cessaren de cop i volta.

Tot desitjant desesperadament que en Bilbo no hagués estat agafat, els nans cuitaren endavant. No anaven prou de pressa, però. Estaven malalts i cansats, i pràcticament caminaven a empentes i rodolons, tot i que moltes de les aranyes corrien a encalçar-los. De tant en tant havien de girar-se i lluitar contra aquelles criatures que corrien més de pressa; algunes de les aranyes ja eren als arbres, per damunt d'ells, i els llançaven llargs fils apegalosos.

La situació tornava a anar-se'n a can Pistraus, però, de cop i volta, en Bilbo tornà a reaparèixer, i atacà inesperadament per un flanc les sorpreses aranyes.

—Correu! Cuiteu! —cridà—. Jo m'ocupo de les fiblades!

Dit i fet. Saltà endavant i enrere, tallant els fils de les bèsties, ferint-les a les potes, o, si s'acostaven massa, punxant-les a llurs cossos gords. Les aranyes estaven enfollides de ràbia, i s'embarbussaven i treien escumalls, i blastomaven amb malediccions terribles; però Fibló les tenia mortalment espantades, i no gosaven acostar-s'hi gaire, ara que havia tornat a aparèixer. De manera que, per més que renegaren, llur presa s'anà allunyant a poc a poc, però inexorablement. Fou una lluita espaordidora, i semblà allargassar-se hores i hores. Tot d'una, però, quan en Bilbo ja sentia que era incapaç d'aixecar el braç una sola vegada més, les aranyes desistiren i van abandonar la persecució, i tornaren desil·lusionades a llur colònia fosca.

Aleshores els nans advertiren que havien arribat a la vora d'una clariana on havien estat els elfs. Si era una de les que havien vist la nit abans, això ja no ho podien dir. Pel que semblava, però, en aquells llocs planava una mena de màgia favorable, que no era

grata a les aranyes. Fos com fos, la llum hi era més verdosa, i el brancam menys laberíntic i amenaçador, i van tenir ocasió de descansar i recobrar l'alè.

Van jeure una estona, bufant i panteixant. De seguida, però, començaren a fer preguntes. Volien que tot aquell afer de la desaparició els fos explicat fil per randa, i la trobada de l'anell els interessà tant que per uns instants oblidaren llurs preocupacions. En Balin, sobretot, insistí a sentir tota la història de Gòl·lum, amb endevinalles incloses, de cap i de nou, amb l'anell en el lloc que li pertocava. Després d'una estona, però, la llum començà a minvar i aleshores les preguntes que es plantejaren foren unes altres. On eren, on quedava el camí que havien perdut, hi havia alguna cosa de menjar per aquells encontorns, quina era la pròxima passa a fer? Aquestes preguntes les formularen una i mil vegades, i pel que semblava, esperaven que fos el petit Bilbo qui els en proporcionés les respostes. Amb la qual cosa advertireu que llur opinió sobre el senyor Saquet havia canviat molt, i que havien començat a sentir envers ell un gran respecte, tal i com en Gàndalf els ho havia anunciat. Efectivament, la veritat és que esperaven que en Bilbo rumiés algun pla meravellós que els ajudés, enlloc de remugar en veu baixa. Tots sabien prou bé que, si no hagués estat pel hòbbit, no haurien trigat gens ni mica a morir; i ho regraciaren moltíssimes vegades. Alguns fins i tot s'aixecaren i van fer una reverència fins a terra davant d'en Bilbo, encara que aquest esforç els va fer caure i trigaren una bona estona a tornar a agafar forces per incorporar-se. Llur opinió d'en Bilbo no es va veure gens minvada pel fet de saber la veritat de les seves desaparicions; tots comprenien que era prou llest, i que, a més, tenia sort i un anell màgic, i totes tres coses són propietats ben útils. La veritat és que l'elogiaren tant que el mateix Bilbo començà a creure que realment tenia alguna cosa d'aventurer ardit, tot i que encara hauria sentit més ardidesa si haguessin tingut alguna cosa de menjar.

Però no tenien res, res de res; i cap d'ells no estava en condicions d'aixecar-se i buscar alguna cosa, o d'investigar cap a on queia el camí que havien perdut. El camí perdut! En el cap exhaust d'en Bilbo aquesta semblava ser l'única idea permanent. Continuava assegut, amb la mirada perduda endavant, entre el boscam infinit; i després d'uns moments tots tornarem a romandre callats. Tots

menys en Balin. Molt després que els altres haguessin deixat de parlar i haguessin clos els ulls, en Balin continuava remugant i parlotejant en veu baixa.

—Gòl·lum! Aquesta sí que és fresca! Així és com s'esmunyí sense que jo el veiés, oi? Ara ho tinc! De manera que només us vau arrossegar silenciosament, oi senyor Saquet? Tots els botons li van caure a la porta! Ja està fet una bona peça aquest Bilbo, Bilbo, Bilbo..., bo..., bo... bo... —I finalment també s'adormí i tot quedà submergit en el silenci més total durant una llarga estona.

De sobte en Dwalin obrí un ull, i dirigí una mirada al voltant.

—On és en Thorin? —preguntà.

Fou un cop terrible. Naturalment només eren tretze, dotze nans i el hòbbit. On s'havia ficat, en Thorin? Tots es preguntaven quina desgràcia podia haver-li esdevingut, quin cop de màgia o monstres obscurs; van sentir una esgarrifança, perduts com estaven enmig del bosc. D'un en un van anar enfonsant-se en un son inquiet ple de somnis horrorosos, i el vespre donà pas a la nit més obscura; i de moment els hem de deixar aquí, massa cansats i malalts per posar vigilància o per establir torns de guaita.

En Thorin havia estat agafat molt més de pressa que ells. Recordeu que en Bilbo s'havia quedat adormit com un tronc quan travessà el cercle de llum dels elfs? La següent vegada havia estat en Thorin qui havia fet el pas endavant, i mentre els llums s'apagaven va caure encantat com una pedra. Tot l'aldarull dels nans extraviats en la nit, els xiscles quan les aranyes els van agafar i els lligaren, i tot l'enrenou de la batalla a l'endemà, totes aquestes coses s'havien esdevingut sense que ell les sentís. I aleshores els elfs del bosc s'hi havien atansat, l'havien lligat i se l'havien endut.

Perquè, ni cal dir-ho, els éssers d'aquelles festes eren elfs del bosc. I els elfs no són gent dolenta. Tot i que, si tenen algun defecte, és llur desconfiança envers els estrangers. Encara que llur màgia era poderosa, sempre eren previnguts, fins i tot en aquells temps. Eren diferents dels Alts Elfs de l'oest, i eren més perillosos i menys savis. La majoria, juntament amb llur parentela dispersa a les serralades i muntanyes, descendien de les antigues tribus que mai no havien anat a la Terra de les Fades, a l'oest. Els elfs de la llum i els elfs de les fondàries i els elfs de la mar havien anat allí i hi havien viscut molt de temps, i allí es feren més bells i assenyats i savis, i hi

inventaren llur màgia i llur astuta habilitat en la construcció de coses belles i meravelloses, abans que alguns retornessin a l'Ample Món. I a l'Ample Món els elfs del bosc van romandre en el crepuscle del nostre Sol i de la nostra Lluna, però el que més els agradava eren els estels; de manera que vivien errabunds a les grans boscúries que creixien esponeroses en terres que ara ja han desaparegut. Molt sovint vivien als confins dels boscos, d'on de vegades podien escapar amb motiu d'alguna cacera, o per cavalcar i córrer per les planúries sota la llum de la lluna o dels estels; però amb l'arribada dels homes cada vegada s'afeccionaren més a la penombra i a la fosca. Amb tot eren elfs i ho continuaven essent, i això equival a Bona Gent.

En una gran cova, a algunes milles dels confins del Bosc Llobregós, de la banda oriental, hi vivia en aquesta època llur monarca més gran. Davant les seves grans portes de pedra, hi corria un riu que baixava de dalt de les muntanyes, travessava el bosc, i sortia més enllà, entrant en els aiguamolls que quedaven al peu de les terres altes i boscoses. Aquella cova enorme, que comptava amb moltíssimes d'altres que s'hi obrien a banda i banda, s'estenia molt lluny sota terra i tenia múltiples corredors i sales ben altes; però era molt més lleugera i agradable que cap foradot dels gòblins, sense arribar mai a ser tan pregona ni tan perillosa. En realitat la majoria dels súbdits del rei vivia i caçava als boscos oberts, i tenia cases o cabanes en terra o dalt les branques. Llurs arbres favorits eren els faigs. La cova reial era el palau del monarca, i la cambra forta on guardava el seu tresor, i la fortalesa del seu poble contra els seus enemics.

També era la masmorra dels seus presoners. Així que en Thorin fou dut cap a la cova, sense excessives consideracions ja que no eren pas gaire amics dels nans i el creien un enemic. En èpoques pretèrites havien tingut guerres amb alguns nans, a qui acusaren d'haver robat llur tresor. En honor de la veritat cal dir que l'explicació dels nans era ben diversa: afirmaven que només havien agafat el que els pertocava, perquè el monarca dels elfs havia tractat amb ells l'afaiçonament del seu or i el seu argent en brut, i després s'havia negat a pagar-los el que els corresponia. Si el rei dels elfs havia tingut mai alguna feblesa, aquesta era el seu tresor, en especial l'argent i les gemmes blanques; i tot i que les seves riqueses

eren quantioses, sempre en desitjava més perquè encara no havia reunit un tresor tan important com el dels antics monarques elfs. El seu poble no construïa mines ni treballava els metalls ni les joies, ni s'escarrassava gaire en el comerç o el conreu de la terra. Tots els nans coneixien això perfectament, encara que la família d'en Thorin no havia tingut res a veure amb aquella vella disputa de què us acabo de parlar. En conseqüència en Thorin, un cop desferen l'encanteri i recobrà tots els sentits, es mostrà enutjat per la manera com l'havien tractat; i, a més, ja havia pres la determinació que no diria ni un mot sobre l'or o les joies.

El monarca se'l va mirar, amb posat sorrut, quan en Thorin fou dut a la seva presència, i li va fer moltes preguntes. Però en Thorin només repetia que es moria de gana.

—Per què heu intentat, tu i els teus, atacar per tres vegades consecutives la meva gent, quan eren en plena festa? —preguntà el monarca.

—No els hem pas atacats —va respondre en Thorin—. Volíem demanar-los ajut, perquè ens moríem de gana.

—On són els teus amics, ara, i què maquinen?

—No en tinc ni idea, però suposo que s'estan morint de gana al bosc.

—Què hi fèieu, al bosc?

—Cercàvem menjar i beure, perquè ens moríem de fam.

—I per què hi vau entrar, de bon començament, al bosc? —preguntà, irritat, el rei.

Davant d'això en Thorin tancà la boca i es negà a dir una sola paraula més.

—Molt rebé! —va dir el monarca—. Emporteu-vos-el i tanqueu-lo ben tancat, fins que tingui ganes de dir la veritat, encara que calgui esperar cent anys.

Aleshores els elfs el lligaren i el van empresonar en una de les coves més allunyades, amb fortíssimes portes fusta, i allí l'abandonaren. Li van donar, això sí, de menjar i de beure a balquena, encara que no era gaire bo; perquè els elfs del bosc no eren gòblins, i fins i tot amb llurs pitjors enemics, quan els capturaven, tenien un capteniment relativament tolerable. L'única cosa vivent que no compadien per res del món eren les aranyes gegants.

En aquella masmorra del rei, doncs, es trobava el pobre Thorin; i després d'haver acabat de regraciar el pa, la carn i l'aigua, començà a preguntar-se què se'n devia haver fet dels seus dissortats companys. No trigà pas gaire a descobrir-ho; però això ja pertany al capítol següent i a l'inici d'una altra aventura en la qual el hòbbit tornà a demostrar la seva utilitat.

IX
Bótes desfermades

L'endemà de la batalla amb les aranyes, en Bilbo i els seus companys van fer un darrer esforç desesperat per trobar un camí de sortida abans de morir de set i de fam. S'aixecaren i, tot trontollant, van avançar en la direcció que vuit dels tretze que restaven havien decidit que era la del camí; però mai no arribaren a saber si l'havien encertat. Quan aquella mena de dia, si és que així podem anomenar-lo dintre aquella boscúria, tornava a esvanir-se vers la negror de la nit, inesperadament s'encengué una llum i moltíssimes torxes al seu voltant, com centenars d'estels vermellosos. Aparegueren els elfs del bosc amb llurs arcs i fletxes i els comminaren a aturar-se.

Ni se'ls acudí lluitar. Encara que els nans no s'haguessin trobat en aquell estat que, de fet, els feia sentir-se contents de caure presoners, llurs petits ganivets, les úniques armes que tenien, no haurien servit de res contra les fletxes dels elfs, que eren capaços d'encertar l'ull d'un ocell en l'obscuritat. De forma que es van aturar en sec, van seure a terra i esperaren, tots menys en Bilbo, que es ficà l'anell i s'enretirà ràpidament cap a un costat. Aquesta és la raó per la qual, quan els elfs van fermar els nans en una llarga corrua, l'un darrera l'altre, i els comptaren, no van descobrir ni comptar per res el hòbbit.

Ni tampoc el van sentir marxant al seu darrera, a bona distància de llurs torxes, mentre duien els presoners bosc endins. Tots els nans duien els ulls embenats, però això no canviava gaire les coses perquè fins i tot en Bilbo, amb els ulls ben oberts, no podia veure cap a on anaven i, al capdavall, ni ell ni els altres no sabien en quin lloc els havien agafat. En Bilbo hagué de fer el cor fort per seguir el pas de les torxes, perquè els elfs feien que els nans malalts i cansats

com estaven, anessin tan de pressa com podien. El rei els havia ordenat actuar sense cap dilació. De cop i volta les torxes van aturar-se, i el hòbbit va tenir el temps just d'encalçar-los abans que comencessin a creuar el pont. Es tractava del pont que travessava el riu i conduïa a les portes del rei. A sota, l'aigua baixava amb força, fosca i veloç; i al final de tot es divisaven les portalades frontals de la boca d'una enorme cova que s'endinsava en l'aiguavés d'un pendent pronunciat cobert d'arbres. Allí els grans faigs arribaven fins a la riba mateixa, enfonsant llurs peus en el corrent.

Els elfs van empènyer llurs presoners pont enllà, però en Bilbo, a la rereguarda, va dubtar. L'aspecte de l'entrada a la caverna no li agradava gens ni mica, i quan finalment decidí no abandonar els seus amics va tenir el temps just per escolar-se estalonant els darrers elfs, i les grans portes del palau del monarca es tancaren darrera seu amb un clac sec.

A l'interior els corredors es trobaven il·luminats amb llum rogenca de torxes, i els guàrdies elfs cantaven mentre marxaven pels passadissos enrevessats, que es creuaven i ressonaven. Aquests túnels no eren com els de les ciutats dels gòblins: eren més petits, no eren tan profunds sota terra, i l'aire que s'hi respirava era molt més pur. En una gran sala amb pilars tallats en la pedra viva es trobava el monarca dels elfs, assegut en una butaca de fusta esculpida. Al cap duia una corona de fulles vermelles amb mores, perquè ja tornava a ser la tardor. A la primavera duia una corona de flors boscanes. A la mà sostenia un ceptre de roure treballat.

Els presoners foren conduïts a la seva presència; i encara que els contemplà amb severitat, ordenà als seus homes que els desfermessin, perquè anaven esparracats i estaven cansats.

—A més —afegí—, aquí dins no els calen lligams. Els qui travessen les meves portes màgiques ja no en poden escapar.

Interrogà els nans llargament i minuciosament sobre llurs fetes, i cap a on es dirigien, i d'on venien; però no aconseguí fer-los confessar gaire cosa més que a en Thorin. Els nans se sentien molests i empipats i ni tan sols fingien un xic d'educació.

—Oh rei, què hem fet? —deia en Balin, que ara era el de més edat—. ¿Que potser és un crim perdre's al bosc, tenir fam i tenir set, o caure presoners de les aranyes? O és que les aranyes són bèsties que heu ensinistrat o domesticat, que us enfadeu si les matem?

Aquesta pregunta, naturalment, va fer que el monarca encara s'irrités més que abans, i va respondre:

—És un crim vagabundejar sense permís pel meu reialme. ¿Heu oblidat que éreu al meu país, usant el camí construït pels meus vassalls? ¿No heu perseguit i pertorbat per tres vegades consecutives la meva gent pel bosc, i heu posat les aranyes en peu de guerra amb el vostre aldarull i els vostres crits? Després de tot l'enrenou que heu causat tinc dret a saber què us ha dut fins aquí, i si no m'ho voleu dir ara, us retindré com a presoners fins que poseu una mica més de seny i de bons costums!

Llavors ordenà que cadascun dels nans fos tancat en una cel·la separada i que els donessin de menjar i de beure, però que no se'ls permetés traspassar les portes de llurs petites presons, fins que almenys un d'ells estigués disposat a explicar-li el que volia saber. No els digué, emperò, que en Thorin també era presoner d'ell. Això fou en Bilbo qui ho descobrí.

Pobre senyor Saquet..., fou una temporada llarga i cansada la que va viure tot sol en aquell lloc, i sempre amagat, sense gosar mai treure's l'anell, sense gairebé gosar descabdellar un son, sempre entaforat als racons més foscos i allunyats que descobria. Per tal d'entretenir-se amb alguna cosa es dedicà a recórrer el palau del rei dels elfs. Les portes es tancaven per art de màgia, però, de vegades, si era prou ràpid, aconseguia sortir. De tant en tant, companyies d'elfs dels boscos, amb el rei al davant, sortien a cavall de cacera, o per d'altres quefers cap a les boscúries o les terres de l'est. En aquestes ocasions, si en Bilbo era prou llest, podia esmunyir-se darrera d'ells; tot i que era perillós. Més d'una vegada va estar a punt de ser enxampat per les portes, que es tancaven amb un espetec quan l'últim elf havia passat; amb tot no gosava marxar amb ells a causa de l'ombra, que era feble i vacil·lant a la llum de les torxes, o per por que algú ensopegués amb ell i el descobrissin. I quan sortia, que no era gaire sovint, no li servia de res. No volia abandonar els nans, i, a dir veritat, sense ells no hauria sabut cap a quina part del món anar. No podia seguir el pas dels elfs caçadors cada vegada que sortien, de manera que mai no arribà a descobrir les sortides del bosc, i no feia altra cosa que errar desconhortat pel

bosc, terroritzat de perdre's altre cop, fins que tenia una nova oportunitat de tornar. A més, a l'exterior, també passava gana, perquè no era caçador de mena, i dins la muntanya almenys podia mantenir-se poc o molt viu, robant el menjar d'algun magatzem o d'alguna taula quan no el veia ningú.

«Sóc com un lladregot que no pot escapar, condemnat miserablement a robar la mateixa casa dia rere dia», pensà. «Aquesta és la part més avorrida i grisa de tota aquesta aventura maleïda, cansada i incòmoda! Tant de bo tornés a ser al meu cau, calentet al costat de la llar de foc, sota la claror de la llum!» Sovint també desitjava poder enviar un missatge d'ajut al màgic, però això era, naturalment, poc menys que impossible; i aviat va comprendre que, si calia prendre alguna decisió, aquesta hauria d'ésser presa pel senyor Saquet tot sol, sense cap ajut.

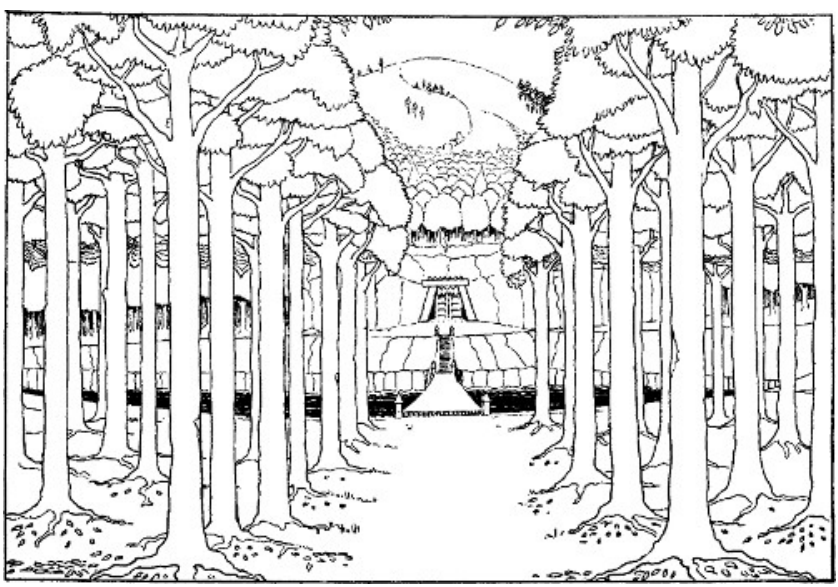

La porta del Rei dels Elfs

Finalment, després d'una o dues setmanes d'aquesta mena de vida d'amagatotis, observant i seguint els guàrdies i aprofitant totes les avinenteses, aconseguí descobrir on tenien tancats tots els nans. Va trobar les dotze cel·les en diferents indrets del palau, i amb un xic de temps arribà a conèixer el camí molt bé. Imagineu-vos quina sorpresa va rebre quan un dia sentí, per casualitat, que els guàrdies

parlaven d'un altre nan que també tenien empresonat, i en un lloc especialment fosc. En Bilbo endevinà de seguida, naturalment, que es tractava d'en Thorin; i poc després comprovà que la seva suposició era correcta. A la fi, després de moltes dificultats, aconseguí descobrir el lloc quan no hi havia ningú, i creuar unes paraules amb el cap dels nans.

En Thorin se sentia massa malaurat per continuar mostrant irritació per les seves desgràcies, i fins i tot li voltava pel cap la idea d'explicar al rei el secret del seu tresor i de la seva expedició, la qual cosa demostra que n'estava, de deprimit, però aleshores sentí la veueta d'en Bilbo pel forat del pany. Gairebé no donava crèdit a les seves orelles. Tanmateix no trigà gens a decidir que no podia equivocar-se, i s'acostà a la porta i va mantenir una llarga conversa, en un xiuxiueig, amb el hòbbit que era de l'altra banda.

D'aquesta manera fou com en Bilbo pogué dur en secret el missatge d'en Thorin a cadascun dels altres nans empresonats, dient-los que en Thorin, llur cabdill, també es trobava empresonat molt a prop, i que ningú no havia de confessar al rei quina era la seva comesa, almenys de moment, fins que en Thorin no en donés l'ordre. Perquè en Thorin havia cobrat nou valor en escoltar com el hòbbit havia rescatat els seus companys de les aranyes, i estava decidit a no pagar al rei cap rescat amb promeses de lliurar-li una part del tresor, fins que hagués desaparegut completament tota altra esperança d'escapatòria; fins que de fet el notable senyor Invisible Saquet, de qui començava a tenir una opinió realment elevada, hagués fracassat definitivament en trobar un deslloriga dor genial.

Els altres nans, en rebre el missatge, van mostrar llur acord. Tots creien que llurs parts del tresor, que ja consideraven en poder seu, malgrat l'atzucac en què es trobaven i que encara havien de vèncer el drac, es veurien substancialment minvades si els elfs del bosc en reclamaven una part, i tots van confiar en Bilbo. Exactament tal i com en Gàndalf havia pronosticat que s'esdevindria, ja ho veieu. Potser això havia estat, en part, una de les seves raons per marxar i abandonar-los.

En Bilbo, tanmateix, no se sentia, ni de lluny, tan esperançat com els nans. No li agradava que tothom depengués d'ell, i s'hauria estimat més tenir el màgic al costat. Però això servia de poc; segurament els en separava tota la fosca distància del Bosc

Llobregós. Va seure, pensa que pensaràs, fins que el cap semblà a punt d'esclatar-li, però no se li acudia cap idea genial. Un anell invisible era una cosa fantàstica, però no servia de gaire si calia repartir-lo entre catorze. Tot i que naturalment, com ja haureu endevinat, a la fi acabà deslliurant els seus amics. I va anar d'aquesta manera.

Un dia, tot fent voltes amunt i avall bo i tafanejant, en Bilbo descobrí quelcom molt interessant: les grans portes no eren pas *l'única* entrada a les coves. Sota una part de les zones més baixes del palau corria un riu que s'unia al Riu del Bosc una mica més cap a l'est, més enllà del fort pendent on s'obria l'entrada principal. En el lloc on aquest corrent subterrani penetrava endins, des de l'exterior del turó, hi havia una reixa. En aquell indret el sostre de roca baixava fins ben a prop de la superfície de l'aigua i d'allí hom podia tirar un rastell fins al llit mateix del riu per tal d'impedir que algú pogués entrar o sortir per aquella via. Però el rastell quedava obert força sovint, perquè en aquell port subterrani hi havia un considerable tràfec d'entrada i de sortida. Si algú hagués penetrat per aquell camí s'hauria trobat en un túnel tosc i bast que menava vers l'interior de la muntanya; però en un lloc donat, quan passava per sota les coves, la volta havia estat tallada i coberta amb unes grans trapes de roure. Aquestes s'obrien cap amunt i donaven als cellers reials. Allà hi havia bótes, i bótes i més bótes. Els elfs del bosc, i en especial llur monarca, eren grans entusiastes del vi, tot i que en aquelles terres no se'n feia; i així el vi, i d'altres queviures, venien de molt lluny, de llurs parents del sud, o de les vinyes dels homes en terres molt distants.

Amagat darrera una de les bótes més grosses, en Bilbo descobrí les portes de la trapa i per a què eren usades, i espiant més, sentí la conversa dels criats del rei, i va saber que el vi i d'altres provisions eren duts pels rius o per terra fins al Llac Llarg. Pel que semblava allí encara existia una ciutat d'homes amb certa activitat, aixecada sobre ponts, aigua endins, com a protecció contra els enemics de tota mena, i especialment contra el drac de la Muntanya. De la Ciutat del Llac les bótes eren conduïdes pel Riu del Bosc amunt. Sovint es limitaven a lligar-les totes juntes, com grans rais, i pujaven contra corrent amb l'ajut de rems o de perxes: d'altres vegades les carregaven en llaguts plans.

Quan les bótes eren buides, els elfs les deixaven caure per les trapes, obrien el rastell, i les bótes sortien flotant riu avall, tot balancejant-se, fins que el corrent les duia a un lloc, riu enllà, on la riba sobresortia, gairebé al limit oriental del Bosc Llobregós. Allí eren recollides, les lligaven i les feien baixar fins a la Ciutat del Llac, que es trobava prop del lloc on el Riu del Bosc desembocava en el Llac Llarg.

En Bilbo va seure i rumià llargament sobre aquell rastell, tot preguntant-se si podia servir per a la salvació dels seus amics, i per fi ensopegà amb els inicis desesperats d'un pla.

Els presoners acabaven de rebre la col·lació del vespre. Els vigilants marxaven passadissos enllà enduent-se amb ells la llum de les torxes i deixant-ho tot en l'obscuritat. Llavors en Bilbo sentí com el majordom del rei saludava amb una bona nit el cap de la guàrdia.

—Acompanyeu-me —va dir— i tasteu el nou vi que acaba d'arribar. Aquesta nit em toca treballar de valent netejant els cellers del fustam buit, de manera que més val que abans fem una copeta, que sempre ajuda a treballar.

—Excel·lent —va riure el cap de la guàrdia—. El tastaré amb vós, per veure si és digne de figurar a la taula del rei. Aquesta nit hi ha una festa i si hi enviàvem vi de mala llei en faríem una de ben grossa.

Quan en Bilbo escoltà això va sentir-se excitadíssim, perquè va comprendre que la sort l'acompanyava i que tenia una oportunitat immediata de posar a prova el seu pla desesperat. Seguí els dos elfs fins que entraren en un petit celler i van seure a una taula on hi havia dues gerres considerables. No van trigar gaire a beure i riure alegrement. En Bilbo tenia del seu costat una sort insòlita. Perquè un elf del bosc es posi un xic alegret cal que el vi sigui fort; però aquell vi, pel que semblava, era la collita embriagadora de les grans vinyes de Dorwinion, i no estava destinat als soldats ni als criats, sinó exclusivament a les festes del monarca, i per a copetes menudes, no per a les grans gerres del majordom.

Ben aviat el cap de la guàrdia començà a fer capcinades, i aleshores va ajaçar-se damunt la taula i s'adormí com un soc. El majordom continuava xerrant i rient tot sol, i continuà així una estoneta, com si no se n'adonés; aviat, però, el seu cap s'inclinà sobre la taula, i quedà adormit i roncant al costat del seu amic.

Aquest fou el moment elegit pel hòbbit per entrar cautelosament. En un tres i no res el guàrdia es quedà sense claus, i en Bilbo ja corria a tota pressa pels passadissos cap a les cel·les. Aquell gran clauer, en els seus braços, semblava molt feixuc, i molt sovint li vingué l'ai al cor perquè, malgrat l'anell, no podia impedir que les claus, de tant en tant, fessin un fort ning-nang que el feia esgarrifar de cap a peus.

En primer lloc obrí la porta d'en Balin, i després, un cop el nan hagué sortit, la tornà a tancar amb tota cura. En Balin, ja us ho podeu imaginar, estava astoradíssim; però, encara que estava encantat de poder abandonar aquella avorrida cel·la de pedra, volia aturar-se i fer moltes preguntes i saber què era el que en Bilbo pretenia fer, i que li ho expliqués amb tots els ets i uts.

—No tenim pas temps, ara! —va dir el hòbbit—. Seguiu-me i prou! Hem de romandre junts, sense córrer el risc de separar-nos. O escapem tots junts o no n'escaparà cap, i aquesta és la nostra darrera oportunitat. Si ens descobreixen aneu a saber on us engarjolarà el rei la propera vegada, i suposo que carregats de cadenes a mans i peus. No discutiu! Així m'agrada!

I es van posar en camí de porta a porta, fins que la seva corrua va tenir dotze seguidors, cap d'ells gaire àgil, en part a causa de la foscor i en part a causa de llur llarg empresonament. El cor d'en Bilbo feia un bot cada vegada que algun d'ells topava amb un altre, o remugava o xiuxiuejava en l'obscuritat.

—Dimoni de trepa nanesca! —es digué en veu baixa. Però tot anà bé, i no trobaren cap vigilant. De fet, aquella nit, al bosc, s'hi celebrava una gran festa de tardor, i el mateix feien a les sales altes dels elfs. Gairebé tota la gent del monarca era a la festa.

Al capdavall, després d'anar un xic de bòlit, arribaren a la masmorra d'en Thorin, molt avall, en un lloc molt fons i, sortosament, no gaire allunyat dels cellers.

—Com hi ha món! —exclamà en Thorin quan en Bilbo li xiuxiuejà que sortís i se sumés als seus amics—. En Gàndalf tenia tota la raó, com de costum! Pel que es veu, quan cal, sou un lladregot de primera. Estic segur que tots us quedarem sempre molt reconeguts, passi el que passi a partir d'aquest moment. Què hem de fer, ara?

En Bilbo va comprendre que havia arribat el moment d'exposar

la seva idea, si més no fins a on la tenia rumiada. Tanmateix no estava gaire segur que els nans l'acceptessin. La seva temença era força justificada, i, efectivament, no els agradà gens, i es posaren a rondinar en veu alta malgrat el perill que corrien.

—Ens matarem a cops o ens desfarem a trossos, i, a més, de segur que acabarem negant-nos! —mormolaren—. Pensàvem que si éreu capaç de fer-vos amb les claus era perquè teníeu un pla viable. Aquesta idea és una follia!

—Perfectament! —va respondre en Bilbo molt decebut, i també força empipat—. Ja us en podeu tornar cap a les vostres boniques cel·les, i us tornaré a tancar a tots. Així hi podreu seure còmodament mentre rumieu un pla millor..., tot i que no suposo que tingui una altra ocasió de fer-me amb les claus, suposant que torni a tenir ganes d'intentar-ho.

Allò fou el toc definitiu, i tots van calmar-se. Al capdavall, naturalment, van haver de fer el que en Bilbo els suggeria, perquè resultava evident que era impossible provar d'obrir-se camí cap a les sales superiors, o obrir-se camí lluitant cap a les portalades que es tancaven per obra de màgia; i no els servia de res rondinar als passadissos tot esperant que els enxampessin. Així és que van seguir el hòbbit, i s'arrossegaren fins als cellers més profunds. Van passar pel davant d'una porta des d'on encara podien distingir el cap de la guàrdia i el majordom que roncaven feliçment amb un gran somriure als llavis. El vi de Dorwinion provoca uns somnis profunds i agradosos. L'endemà el cap de la guàrdia tindria una expressió ben diferent al rostre, tot i que en Bilbo, abans de prosseguir endavant, s'esmunyí a la sala i molt amablement li tornà a penjar les claus al cinturó.

—Això li estalviarà part dels problemes que l'esperen —es va dir el senyor Saquet—. No era mal xicot, i es comportà prou bé amb els presoners. Així també quedaran més perplexos. Pensaran que la nostra màgia és molt poderosa si hem travessat totes aquestes portes i desaparegut. Desaparegut! Si realment hem de desaparèixer, ja podem posar-nos-hi de seguida!

En Balin va rebre l'encàrrec de sortir i vigilar el guàrdia i el majordom i de donar l'alarma si es bellugaven. La resta passaren al celler contigu on hi havia les trapes. No podien perdre temps. En Bilbo sabia que, ben aviat, baixarien els elfs que tenien ordres

d'ajudar el majordom a empènyer les bótes buides per les trapes, cap al riu. De fet les bótes ja eren alineades formant fileres, al centre del celler, esperant que les empenyessin. Algunes eren bótes de vi, i aquestes no els eren gaire útils perquè no era fàcil obrir-les d'un cap sense fer molt de soroll, ni hauria estat fàcil tornar-les a tancar. Però, entre aquestes, n'hi havia d'altres que havien estat emprades per dur al palau del monarca altres mercaderies com pomes, mantega, i tota mena de coses.

No trigaren gens a trobar-ne tretze prou grosses per encabir-hi un nan a cadascuna. La veritat és que algunes fins i tot eren massa grosses, i a mesura que s'hi ficaven els nans pensaven amb molta ànsia en els cops i la bellugadissa que patirien allà dins, encara que en Bilbo féu tots els possibles per trobar palla i d'altres coses per embalar-los al més confortablement que podia en tan poc de temps. Finalment els dotze nans quedaren embalats. En Thorin havia causat molts de problemes, i es movia i entregirava en el seu bocoi com un gossarro en una gossera petita; mentre que en Balin, que havia estat l'últim, havia estat molt tiquis-miquis a propòsit dels forats per respirar i deia que s'hi asfixiava, fins i tot abans de tenir posada la tapadora. En Bilbo havia fet el que havia pogut per tal de tapar els forats al costat de les bótes, i per subjectar totes les tapadores amb el màxim de seguretat que li permetien les circumstàncies, i ara es va quedar sol, corrent amunt i avall, donant els tocs finals a l'expedició, i confiant que el seu pla tingués, malgrat tot, bon èxit.

Va acabar amb el temps ben just. Un o dos minuts després d'haver subjectat la tapadora de la bóta d'en Balin, arribà un enrenou de veus i la resplendor de les torxes. Un grup d'elfs va aparèixer, tot rient i xerrant, als cellers, sense deixar de cantar fragments de cançons. Acabaven d'abandonar una festa ben alegre en una de les sales i no tenien altre pensament que tornar-hi un cop enllestida la feina.

—On dimonis para en Galion, el majordom? —va dir un—. Aquesta nit no l'he vist pas a taula. Hauria de ser per aquí per dir-nos què és el que hem de fer.

—Si aquest tòtil arriba tard, m'empipo —comentà un altre—. No tinc gens ni mica de ganes de perdre el temps aquí baix mentre dalt sona la música!

—Ha, ha! —va riure un—. Aquí el teniu, aquest sòmines! Adormit amb la gerra. Ha muntat una festeta ell sol amb el seu amic el capità.

—Sacseja'l! Apa, desperta'l! —van cridar els altres, impacients.

En Galion no s'ho va prendre per les bones allò de ser sacsejat i despertat, i menys encara veient que se'n reien.

—Arribeu tard —remugà—. I jo aquí, vinga a esperar mentre vosaltres us dediqueu a beure i a córrer-la i us oblideu del deure. No m'estranya gens que m'hagi endormiscat d'avorriment!

—Gens ni mica —van respondre els altres—, sobretot quan l'explicació la teniu ben a mà, dins la gerra! Apa, deixeu-nos tastar aquest xarop de dormir abans de posar-nos a la feina! No cal que desperteu el bon jan de les claus. Em penso que ja n'ha tastat més del compte!

Llavors tornaren a beure tota una ronda i, de cop i volta, esdevingueren considerablement alegrois. Però no havien perdut el cap.

—Quina jugada, Galion —van dir alguns—. Heu començat la festa tan d'hora que ho heu capgirat tot! Si hem de jutjar pel pes, en lloc de preparar-nos les bótes buides, ens n'heu deixat les plenes!

—Apa, no romancegeu, ara! —grunyí el majordom—. Per notar el pes no hi ha res com els braços parats dels camandulers. Les que heu de llançar són aquestes. Feu el que us dic!

—Molt bé, molt bé! —van respondre tot fent rodolar les bótes cap a l'obertura—. Si tornem a tirar al riu les bótes de mantega i els bocois del millor vi del rei perquè els homes del Llac tinguin un àpat de franc, nosaltres ens en rentem les mans!

Roda bóta, roda fort,
roda bóta, som-hi tots!
Ep, amunt! Vinga avall
pel forat! Patatxap!
Adéu-siau; ja se'n van
riu enllà, trontollant.

Això és el que van cantar mentre, primer una bóta i després l'altra, rodolaven cap a la fosca obertura i rebien l'empenta final cap a les aigües fredes que corrien alguns peus per dessota. Algunes bótes eren buides de debò, d'altres, contenien cadascuna un nan

amorosament embalat; però totes anaren avall, l'una rere l'altra, amb molts esquitxos i cops, petant les unes sobre les altres, colpint contra l'aigua, topant amb les parets del túnel, entrexocant entre elles, i allunyant-se corrent avall amb un fort balanceig.

Fou precisament en aquest instant que en Bilbo va descobrir el punt feble del seu pla. És molt probable que vosaltres l'hàgiu vist fa bastant de temps i que us hagi fet riure; però, si us trobàveu en el seu lloc, no crec que fóssiu capaços de sortir-vos-en tan bé. Naturalment ell no es trobava dins de cap bóta, ni hi havia ningú per ajudar-lo a ficar-s'hi, suposant que n'hagués tingut l'avinentesa! Realment aquest cop semblava que anava a perdre els seus amics, gairebé ja havien desaparegut tots avall per aquella fosca trapa, de manera que es quedaria enrere, i hauria de romandre per sempre més esmunyint-se per les coves dels elfs com un lladregot permanent. Perquè, encara que hagués pogut escapar-se per les portalades superiors immediatament, les seves possibilitats de tornar a trobar els nans eren ben migrades. No coneixia el camí que calia seguir per terra per arribar al lloc on les bótes eren novament recollides. I es preguntava què diables els succeiria, als nans, sense ell; perquè no havia tingut temps d'explicar-los tot el que havia sentit, o el que pretenia fer, un cop haguessin sortit del bosc.

Mentre tots aquests pensaments creuaven pel seu cap, els elfs, que estaven d'allò més alegres, iniciaren una cançó al costat del rastell que barrava la circulació pel riu.

Pel corrent fosc navegueu amb rapidesa,
torneu amb goig a terres que vau conèixer.
Deixeu cellers, les coves fondes i immenses,
deixeu, del nord, alts vessants muntanyencs
on el boscam, obagós i sense fronteres,
sovint s'inclina, tenebrós, gris i feréstec!
Flotareu lluny, més enllà del món d'arbredes,
cap a l'oreig que bufa amb música lenta,
molt més enllà dels matolls i les jonqueres,
de l'aiguamoll que fa agemolir les herbes,
per les boirines que despleguen mantells blancs
des dels bassals i els llacs on la nit gemega.
Seguiu!, seguiu estels que saltironegen
per firmaments pregons com fondes geleres;

gireu quan l'alba arribi sobre les terres,
i sobre els ràpids, damunt les ribes d'arena,
lluny cap al sud!, lluny, ben lluny, cap al sud sempre!
Cerqueu la llum, i amb la llum el dia alegre,
torneu als prats, a les planures i cledes
on el bestiar troba pastura opulenta!
Cap als jardins, dalt turons, pujols i serres,
on es fan móres, més dolces que mel les negres,
més lluminoses encara si són vermelles!
Lluny cap al sud!, lluny, ben lluny, cap al sud sempre!
Pel corrent fosc navegueu amb rapidesa,
torneu amb goig a terres que vau conèixer!

Ara l'última bóta rodolava ja cap a la trapa! Desesperat, sense saber què fer, el pobre Bilbo s'hi aferrà i el van empènyer, amb ella, pel forat avall. I va caure dessota, a l'aigua, pataplaf!, a l'aigua freda i negra, amb la bóta a sobre.

Tornà a surar a la superfície blastomant i arrapant-se al fustam com una rata, però per més esforços que va fer no aconseguí enfilar-se al damunt. Cada vegada que ho intentava, la bóta rodolava i el tornava a capbussar sota l'aigua. Era una de les bótes buides de debò, i surava com un tap. Encara que tenia les orelles plenes d'aigua, sentia que els elfs continuaven cantant, dalt, al celler. De cop i volta, però, les portes de la trapa es tancaren amb estrèpit i llurs veus s'esvaniren. Es trobava en un túnel fosc, flotant a l'aigua glaçada, absolutament sol, perquè no podeu pas comptar amb els amics quan els teniu tots ben embalats dins bótes.

Aviat l'obscuritat que s'obria al davant esdevingué una taca grisenca. En Bilbo sentí el catric-catrac del rastell de la sortida que era hissat i es trobà al bell mig d'una massa de bótes i bocois que es colpejaven i entrexocaven, pitjant tots alhora per passar sota l'arc i sortir cap al corrent obert. Hagué de concentrar-se tot el que pogué per impedir de ser tocat o quedar aixafat; però a la fi aquella massa apressada començà a desintegrar-se i a passar amb un balanceig, una a una, per dessota l'arc de pedra, allunyant-se corrent enllà. I aleshores descobrí que no li hauria servit de res enfilar-se dalt la bóta, perquè no quedava prou lloc, ni tan sols per a un hòbbit, entre el sostre, que queia pronunciadament en el lloc on es trobava el rastell, i el cap superior de la bóta.

Així sortiren enfora, passant sota les branques esponeroses dels arbres d'ambdues ribes. En Bilbo es preguntava què devien experimentar els nans i si els entrava molta aigua a les bótes, algunes de les que navegaven prop d'ell, amb un fort balanceig, semblaven força enfonsades, i decidí que aquelles devien ser les que duien els nans dins.

«Confio que les tapadores que he col·locat aguantaran prou fort!», va pensar, però tenia massa motius per preocupar-se d'ell mateix com per continuar pensant en els nans. Aconseguí mantenir el cap sobre l'aigua, però s'estremia de fred, i ja rumiava si no moriria glaçat abans que la sort no el rescatés, i si seria capaç de resistir gaire més, aferrat d'aquella manera, o si no fóra més assenyat córrer el risc d'abandonar la bóta i provar de nedar fins a la riba.

Però la sort va venir al seu ajut poc després: el curs serpentejant del riu va empènyer diverses bótes molt a prop de la riba en un mateix indret, i allí quedaren aturades una estona perquè topaven amb alguna rel amagada. En Bilbo aprofità l'oportunitat per enfilar-se pel costat de la seva bóta mentre aquesta era subjectada per una altra. S'hi enfilà com una rata xopa, i s'ajaçà dalt de tot, ben estès, a fi de mantenir l'equilibri de la millor manera. La brisa era freda, però molt millor que l'aigua, i confiava no rodolar altre cop quan les bótes tornessin a reprendre la navegació.

Efectivament, poc després, aquestes s'alliberaren de l'impediment i voltaren i giraren riu avall, fins a assolir altra vegada el corrent principal. Aleshores en Bilbo va descobrir que, tal com es temia, era força difícil mantenir-se allà dalt; tanmateix, no tornà a caure, encara que s'hi trobava terriblement incòmode. Per sort el hòbbit era molt lleuger i la bóta era una bóta ben grossa i com que tenia alguna escletxa li havia entrat certa quantitat d'aigua. Amb tot, allò era com intentar cavalcar sense regnes ni sella un poni panxa-rodó que no pensés altra cosa que bolcar-se en l'herba.

D'aquesta faisó el senyor Saquet va arribar en un lloc on els arbres, a banda i banda, clarejaven. A través d'ells podia divisar el cel, més pàl·lid. El riu obscur inesperadament s'eixamplà molt, i allí desembocà al curs principal del Riu del Bosc que baixava amb força per davant les grans portalades del palau del rei. Hi havia una prima pel·lícula d'aigua que ja no quedava en ombra, i a la seva

superfície suau ballaven els reflexos esmicolats dels núvols i dels estels. El fort impuls del Riu del Bosc empenyé tot l'estol de bótes i bocois de l'altra banda, cap a la riba nord, on les aigües havien excavat una ampla badia. La costa eren codolars que quedaven sota els alts penya-segats, i a l'extrem oriental eren tancats per un petit dic de roca dura. Gairebé totes les bótes quedaren varades en aquelles aigües somes, encara que algunes continuaren fins a topar contra el dic de pedra.

A les ribes hi havia gent a l'aguait. Ràpidament van guiar i ajuntar amb perxes totes les bótes i les van reunir en l'indret som, i, un cop comptades, les lligaren totes juntes i les deixaren allí fins al matí. Pobres nans! La situació d'en Bilbo, ara, ja no era tan dolenta. Lliscà de la seva bóta, xipollejà fins a ser en terra, i llavors s'atansà, ben amagat, fins a algunes cabanes que divisava vora la platja. Ara ja no li calia pensar-s'ho dues vegades per pispar un sopar, encara que no hi fos convidat. Només calia que se li presentés l'avinentesa. S'havia vist obligat a fer-ho tant de temps! I, a més, ara coneixia massa bé el que era passar fam de debò i no sols l'interès educat per les llaminadures d'un rebost ben provist. D'altra part havia copsat a través dels arbres la brillantor d'un foc, i allò, amb els seus vestits xops i esparracats que se li aferraven freds i humits al cos, encara era més atractiu.

No cal explicar-vos gaire les seves aventures d'aquella nit, perquè ara ja ens acostem al final del viatge vers l'est i arribem a la darrera i més gran aventura, de manera que hem d'afanyar-nos. Amb l'ajut del seu anell màgic, al començament, com és natural, se les enginyà d'allò més bé, però a la fi les seves petjades molles i el seguit de gotes que deixava per allà on passava o seia el denunciaren; i, a més, començà a sentir calfreds i, cada cop que intentava amagar-se el descobrien les tremebundes explosions dels esternuts que ofegava. Així és que ben aviat el poblet del riu es trobà en ple aldarull; però en Bilbo fugí cap el bosc amb una barra de pa, un bot de cuiro ple de vi i un pastís que no li pertanyien. La resta de la nit hagué de passar-la xop com estava, i lluny de tot foc, però el vi l'ajudà a suportar aquesta adversitat, i fins i tot va fer una becaina sobre un munt de fulles seques encara que l'any ja tocava a la seva fi i l'aire era fred.

Tornà de despertar-se amb un esternut especialment fort. El dia

ja grisejava i, a la vora del riu, se sentia un enrenou alegroi. Estaven construint un rai amb les bótes, i els elfs raiers es disposaven a guiar-lo corrent avall fins a la Ciutat del Llac. En Bilbo esternudà altre cop. Ja no estava xop, però el fred li havia entrat fins al moll dels ossos. Va baixar corrent, tan veloç com li ho permetien les seves cametes, i aconseguí saltar en el darrer instant sobre la massa de barrils sense que, enmig de l'aldarull general, el descobrissin. Per sort en aquell moment no hi havia sol i l'ombra no podia denunciar-lo, i per pura xamba no va tornar a esternudar durant molta estona.

La força de les perxes era impressionant. Els elfs que s'estaven a les aigües somes empenyien i pitjaven. Les bótes que ara eren totes fermades les unes a les altres, cruixien i garranyiguejaven.

—Sí que pesa aquesta tongada! —rondinejaven alguns—. Van massa enfonsades..., n'hi ha algunes que mai no les buiden del tot. Si haguessin avarat de dia podíem haver mirat dins —comentaven.

—Ja no hi ha temps! —va cridar el raier—. Amolleu!

I altre cop navegaren, primer lentament, fins que van passar aquell dic de roca des d'on els elfs els empenyien amb les perxes, i després més i més ràpids a mesura que entraven al corrent principal i navegaven riu avall, avall fins al Llac.

Havien escapat de les masmorres del rei i havien travessat el bosc, però encara hem de saber si n'havien sortit vius o morts.

X
Una rebuda entusiasta

Mentre navegaven riu avall el dia s'enlairà i augmentà la calor. Un xic més endavant el riu feia un revolt evitant un alt promontori de terra que sobresortia a l'esquerra. Sota els seus peus rocosos, com un penya-segat illenc, el corrent més profund es precipitava amb ràpids i escumes. De cop i volta l'espadat cedia. Les ribes s'enfonsaven. Els arbres acabaven. I llavors en Bilbo contemplà l'espectacle:

Les terres s'obrien en grans planures al seu voltant, cobertes per les aigües del riu que s'esmicolava i es dividia, errívol, en cent cursos zigzaguejants, o desguassava en aiguamolls i llacunes clapejats d'illes a banda i banda; al bell mig, tanmateix, el braç més poderós d'aigua seguia el seu curs segur. I al fons de tot, amb el cimal fosc en un núvol esfilagarsat, s'enlairava la Muntanya! Les seves veïnes més pròximes, cap al nord-est, i les terres feréstegues que la unien a aquelles no es divisaven. S'enlairava tota sola i guaitava per sobre dels aiguamolls cap al bosc. La Muntanya Solitària! En Bilbo havia arribat molt lluny i viscut moltes aventures per veure-la, i ara el seu aspecte no li agradà gens ni mica.

Mentre escoltava la conversa dels raiers i anava estructurant les miques d'informació que mencionaven en llur conversa, no trigà a comprendre que era molt afortunat per haver-la arribat a veure, encara que fos des d'aquella distància. El seu empresonament havia estat paorós i la seva posició actual era força desagradable, i no cal dir la dels pobres nans que es trobaven sota els seus peus, però, tot comptat i debatut, havia tingut més sort que esperava. Tota la conversa dels raiers girava a l'entorn del comerç que pujava i baixava per les vies fluvials i sobre la creixença del tràfec al riu, per tal com els camins que sortien de l'est cap al Bosc Llobregós

desapareixien o quedaven fora d'ús; i de les picabaralles entre els homes del Llac i els elfs del bosc sobre el manteniment del Riu del Bosc i qui havia de tenir cura de les ribes. Aquelles terres havien canviat molt des dels dies en què els nans habitaven a la Muntanya, uns temps que, ara, la majoria de la gent recordava com una tradició perduda en la penombra. Havien canviat, fins i tot, en els anys darrers, després que en Gàndalf en tingués alguna notícia. Grans inundacions i pluges havien fet créixer les aigües que baixaven cap a l'est; i s'havien produït un o dos terratrèmols, que alguns se sentien inclinats a endossar al drac, tot al·ludint-lo, principalment, amb una maledicció i un senyal de cap sinistre vers la Muntanya. Marjals i glevers s'havien estès més i més a banda i banda. Els viaranys desapareixien, i també molts genets i caminants que havien intentat trobar les desaparegudes travesseres. El caminet dels elfs a través del bosc, el que els nans havien pres per consell d'en Beorn, ara acabava al límit oriental del bosc en un lloc poc usat i dubtós; només el riu continuava oferint una via segura des de les faldes del Bosc Llobregós, al nord a les planures distants que quedaven sota l'ombra de la Muntanya, i el riu era vigilat pel rei dels elfs del bosc.

De forma que, com veieu, en Bilbo havia acabat per seguir l'única via que era transitable. El senyor Saquet s'hauria sentit aconhortat en la seva tremolor dalt les bótes si hagués sabut que, molt lluny, en Gàndalf havia rebut notícies de tot això, notícies que li havien causat una gran ansietat, i que, de fet, estava donant els tocs finals a l'altre afer que duia entre mans, i que no forma part d'aquest conte, tot disposant-se a sortir a la recerca d'en Thorin i dels seus companys. Però en Bilbo, tot això, no ho sabia.

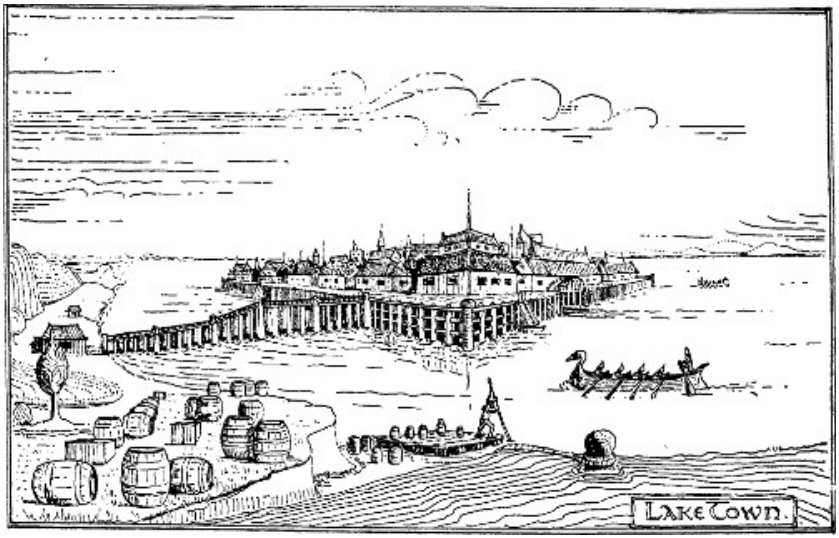

Ciutat del llac

L'única cosa que sabia era que el riu semblava córrer endavant, sempre endavant, sense fi, i que tenia gana, i que tenia el nas ben refredat, i que no li agradava la manera com la Muntanya semblava contemplar-lo, sorruda i amenaçant, com més s'hi acostava. Passat cert temps, tanmateix, el riu va prendre un curs més meridional i la Muntanya tornà a allunyar-se i, finalment, ben avançat el dia, els ribatges esdevingueren rocosos, el corrent aplegà totes les aigües errívoles en un cabal ràpid i pregon i començaren a navegar a gran velocitat.

El sol ja s'havia post quan, en tombar un altre revolt cap a l'est, el Riu del Bosc desembocà en el Llac Llarg. La boca era allí molt àmplia i a un costat i a l'altre quedaven els espadats rocosos que feien d'entrada, amb els peus coberts de còdols. El Llac Llarg! En Bilbo mai no havia imaginat que una massa d'aigua que no fos la mar pogués semblar tan enorme. Era tan ample que les ribes oposades apareixien empetitides i distants, però era tan llarg que l'extrem nord, que apuntava vers la Muntanya, es perdia en l'horitzó. Gràcies al mapa en Bilbo sabia que allà dalt, on els estels de l'Óssa Major ja reintellaven, el Riu Corrent desembocava al llac baixant des de Dale i, amb el Riu del Bosc, omplia amb aigües cabaloses el que en d'altres temps devia haver estat una vall rocosa, tan gran com profunda. A l'extrem sud, aquestes aigües bessones

sobreeixien de nou saltant per altes cascades i corrien enllà, rapidíssimes, cap a terres ignotes. En la placidesa de l'aire del crepuscle el brogit de les cascades arribava com una remor distant.

No gaire lluny de la boca del Riu del Bosc es trobava aquesta estranya ciutat de què havia sentit parlar als elfs en els cellers reials. No l'havien construïda pas a la riba, tot i que s'hi veien alguns edificis i cabanes, sinó damunt mateix de la superfície del llac, protegida del terbolí format pel riu que hi tributava per un promontori de roca que formava una badia encalmada. Un gran pont de fusta duia fins a on, aixecada sobre troncs enormes procedents dels arbres del bosc, hom havia construït una industriosa ciutat de fusta, no pas una ciutat d'elfs, sinó d'Homes, que encara gosaven viure allí, sota l'ombra del distant drac de la muntanya. Encara aprofitaven el comerç que pujava pel gran riu des del sud i que era transportat en carro per passar les grans cascades i arribar a la ciutat; però en els grans dies de l'antigor, quan Dale, al nord, era rica i pròspera, havien estat benestants i poderosos, i les aigües s'omplien d'estols de vaixells, i n'hi havia de carregats d'or, i d'altres de guerrers amb armadura, i s'havien produït guerres i empreses que ara ja no eren més que una llegenda. Els troncs podrits d'una ciutat més gran encara s'oferien a la vista al llarg dels ribatges, quan la sequera feia baixar les aigües.

Els homes, però, en recordaven molt poc, de tot allò, tot i que n'hi havia que encara cantaven velles cançons sobre els monarques nanencs de la Muntanya, sobre Thror i Thrain del llinatge de Durin, i sobre l'aparició del drac i la derrota dels senyors de Dale. Alguns també cantaven que Thror i Thrain retornarien algun dia i que l'or brollaria com rius a través de les portalades de la muntanya, i que tota aquella terra s'ompliria de noves cançons i de rialles noves. Aquesta agradable llegenda, tanmateix, no afectava gaire llur vida diària.

Tan prest com el rai de bótes arribà a les envistes de la ciutat, diverses embarcacions salparen des dels pilars on eren atracades, i les veus saludaren els raiers. Aleshores els llançaren amarres i aparegueren els rems i ben aviat el rai fou tret del corrent del Riu del Bosc i remolcat fins a l'altre costat de l'alt promontori rocós, cap a la petita badia de la Ciutat del Llac. Allí fou atracat no lluny del cap de terra del gran pont. Aviat arribarien homes del sud que

recollirien alguns dels barrils buits, i d'altres els omplirien amb mercaderies que havien adquirit per dur-les riu amunt fins a la residència dels elfs del bosc. Mentrestant les bótes quedaren amarrades, surant, i els elfs del rai i els homes de les embarcacions anaren a celebrar-ho a la Ciutat del Llac.

Si haguessin pogut veure el que succeí allà baix, a l'embarcador, un cop van haver marxat i caigueren les ombres de la nit, haurien quedat ben astorats. Per començar una bóta fou amollada i en Bilbo la va empènyer fins a la platja i l'obrí. De dins van sortir tota mena de queixes i el nan que s'arrossegà enfora era la criatura més infeliç del món. Tenia la barba embullada i plena de palla; havia rebut tants de cops i estava tan encarcarat, tan embeneitit i masegat que gairebé no podia sostenir-se de peu ni xipollejar per l'aigua soma fins a la riba per deixar-s'hi caure i continuar amb les seves lamentacions. Tenia un aspecte afamegat i salvatge, com un gos que ha quedat fermat i ha estat oblidat durant una setmana a la gossera. Era en Thorin, però només l'hauríeu reconegut per la cadena d'or, i pel color, ara brut i malmès, del seu caputxó blau cel amb la borla d'argent desenllustrada. Fins i tot va transcórrer una estona abans que es mostrés educat amb el hòbbit.

—I doncs, sou mort o viu? —preguntà en Bilbo força enfadat. Potser havia oblidat que, almenys, havia fet una menjada més que no pas els nans, això sense comptar que havia pogut moure els braços i les cames, i no diguem ja respirar amb tota llibertat—. Continueu empresonat o us trobeu lliure? Si voleu menjar alguna cosa, i si voleu continuar amb aquesta ximpleria d'aventura, al cap i a la fi l'aventura és vostra i no pas meva, més valdrà que us colpegeu els braços, que us feu fregues a les cames i que proveu d'ajudar-me a treure els altres ara que en tenim l'avinentesa!

En Thorin, naturalment, va comprendre que tenia raó, de manera que després de remugar un xic més, s'aixecà i ajudà el hòbbit en tot el que va poder. En l'obscuritat, i xipollejant a l'aigua freda, toparen amb certes dificultats i amb una feina qui-sap-lo fastiguejant per descobrir quines eren les bótes amb els nans. Picant des de fora i cridant-los només aconseguiren descobrir-ne sis que podien contestar. Aquests foren desembalats i ajudats fins a la platja on s'assegueren o van gitar-se sense parar de queixar-se i de plànyer-se; estaven tan xops, tan macats i tan encarcarats que

encara no acabaven de comprendre llur alliberament ni podien regraciar el hòbbit com calia.

En Dwalin i en Balin eren els dos més infeliços, i no serví de res demanar-los ajut. En Bifur i en Bofur no havien rebut tant i estaven més eixuts, però van ajeure's i no volgueren ajudar de cap passada. En Fili i en Kili, que eren més joves, segons els còmputs dels nans, i que també havien estat embalats amb més cura i amb molta palla en bótes més petites, van sortir-ne més o menys somrients, amb només un o dos copets i un encarcarament que aviat els passà.

—Espero no haver d'ensumar mai més de la vida l'olor de pomes! —va dir en Fili—. La meva bóta n'estava plena. Ensumar-ne sempre l'olor quan quasi bé no et pots moure i estàs mort de fred i de gana és per tornar-se boig. Ara em menjaria qualsevol cosa, i sense parar... però no vull veure una poma ni en pintura!

Amb l'ajut voluntariós d'en Fili i d'en Kili, en Thorin i en Bilbo descobriren finalment la resta de la colla i els van treure de les bótes. El pobre i gord Bombur estava adormit o inconscient; en Dori, en Nori, l'Ori, l'Oin i en Gloin s'havien empassat molta aigua i només semblaven mig vius; els van haver de dur fins a la platja d'un a un i tombar-los en terra.

—Bé! Ho hem aconseguit! —va dir en Thorin—. I suposo que hauríem de donar les gràcies a la nostra planeta al senyor Saquet. Estic convençut que té tota la raó d'esperar-les, tot i que m'hauria estimat més que ens hagués agençat un viatge més agradable. Malgrat tot..., tots nosaltres som aquí per servir-vos, un cop més, senyor Saquet. No dubteu que, quan ens haguem alimentat i recobrat com Déu mana, us estarem encara més agraïts. Mentrestant, cap a on hem d'anar, ara?

—Jo diria que cap a la Ciutat del Llac —va dir en Bilbo—. No hi ha cap altre lloc on anar.

Ningú no hauria pogut suggerir cap altra idea, naturalment; de manera que, tot abandonant la resta, en Thorin, en Fili i en Kili i el hòbbit s'encaminaren seguint la platja vers el pont. Al cap del pont hi havia guàrdies de vigilància, però feia tant de temps que no havien estat necessaris de debò que no vigilaven amb excessiva atenció. Amb els elfs del bosc mantenien una amistat segura, trencada només per disputes ocasionals sobre els drets de navegació pel riu. I l'altra gent quedava molt lluny; entre els joves de la ciutat

n'hi havia que dubtaven de l'existència d'un drac a la muntanya, i es reien dels barbacanosos i vellards que repetien que l'havien vist volar pel cel quan eren joves. Si tenim tot això en compte, no ens ha de sorprendre gaire que els guàrdies es trobessin en llur cabana tot bevent i rient a la vora d'un foc, i que no sentissin el soroll dels nans en ésser desembalats ni les petjades dels quatre exploradors. Quan en Thorin Oakenshield creuà el llindar de la porta, llur astorament fou descomunal.

—Qui sou i què voleu? —li cridaren, incorporant-se d'un bot i corrent a fer-se amb les armes.

—Sóc Thorin, fill de Thrain, fill de Thror, el Rei sota la Muntanya! —va dir el nan amb veu ressonant, i ho semblava, malgrat els vestits esparracats i la caputxa bruta. L'or de la cadena i el cinturó refulgia; la seva mirada era fosca i profunda—. He tornat. Desitjo veure el governador de la vostra ciutat!

Llavors es produí una excitació indescriptible. Alguns dels més esbojarrats van sortir a corre-cuita de la cabana com si esperessin que la Muntanya esdevingués d'or en plena nit i totes les aigües del riu baixessin daurades. El capità de la guàrdia féu un pas endavant.

—I aquests, qui són? —preguntà, tot assenyalant en Fili, en Kili i en Bilbo.

—Els fills de la filla del meu pare —respongué en Thorin—. Fili i Kili, de l'estirp de Durin, i el senyor Saquet que ha viatjat amb nosaltres des d'Occident.

—Si veniu en so de pau, deixeu les armes! —els comminà el capità.

—No en tenim —va dir en Thorin, i era ben cert; llurs ganivets els havien deixat en mans dels elfs del bosc, i també la gran espasa Òrcrist. En Bilbo duia la seva espaseta, però, com de costum, la duia amagada i no va dir res—. No ens calen armes a aquells que tornem finalment a la nostra terra com està escrit des dels vells temps. No podríem lluitar contra tants. Porteu-nos al vostre governador!

—És en una festa —replicà el capità.

—Raó de més perquè ens hi porteu —saltà en Fili que començava a despacientar-se amb tantes formalitats—. Estem cansats i afamegats després d'un llarg camí i tenim companys que estan malalts. Afanyeu-vos i no ens entretingueu amb paraules, o el vostre governador pot mostrar-se queixós de la vostra dilació.

—Sigui, doncs. Seguiu-me —acceptà el capità, i escortats per sis homes els conduí pel pont, les portes de la ciutat i cap a la plaça del mercat. Aquesta era un gran cercle d'aigua serena envoltat d'alts pilars sobre els quals estaven edificades les construccions més notables, hi havia també llargs molls de fusta amb molts esglaons i escales que baixaven fins a la superfície del llac. D'una gran sala sortien raigs de llum brillant i n'arribava el so de moltes veus. Travessaren la porta i van quedar enlluernats per la lluminària, amb els ulls fixos en les llarguíssimes taules atapeïdes de gent.

—Sóc Thorin, fill de Thrain, fill de Thror, el Rei sota la Muntanya! He tornat! —va cridar en Thorin des del llindar, amb veu poderosa, abans que el capità tingués temps de dir res.

Tothom s'incorporà d'un salt. El governador de la ciutat va botar de la seva gran butaca. Però ningú no va rebre una sorpresa tan grossa com els raiers dels elfs que es trobaven asseguts al capdavall de tot de la sala. Tot obrint-se camí cap a la taula del governador van cridar:

—Són presoners del nostre rei i han escapat, nans vagabunds i captaires que no van poder justificar-se, s'infiltraven pels boscos i molestaven la nostra gent!

—És això, cert? —preguntà el governador. De fet considerava que allò era més probable que no pas que el Rei sota la Muntanya hagués tornat, si és que mai havia existit.

—És cert que vam ser erròniament aturats pel rei dels elfs i empresonats sense motiu mentre fèiem el viatge de retorn cap a la nostra terra —va respondre en Thorin—. Però no hi ha forrellats ni barrots que puguin destorbar el retorn anunciat des de l'antigor. Ni aquesta ciutat es troba en el reialme dels elfs boscans. M'adreço al governador de la ciutat dels Homes del Llac, no pas als raiers del rei.

Davant aquestes paraules el governador dubtà i mirà els uns i els altres. El poder del monarca dels elfs era molt gran en aquelles comarques i el governador no desitjava enemistar-s'hi per res del món, a més, tampoc sentia excessiu respecte per aquelles cançons antigues, i el seu pensament s'abellia més amb el comerç i els drets de navegació, les mercaderies i l'or, i gràcies a aquest costum tenia la posició que tenia. N'hi havia d'altres, però, que pensaven de manera diferent, i l'afer quedà enllestit molt aviat sense la seva

participació. La notícia s'havia estès des del llindar de la sala per tota la ciutat, com el foc. Dins i fora ja hi havia gent que cridava. El trepig dels qui corrien repicava sobre els molls de fusta. Alguns començaren a cantar fragments d'antigues cançons referents al retorn del Rei sota la Muntanya, el fet que qui hagués tornat fos el nét de Thror i no Thror en persona no els importava gens. D'altres continuaren la cançó i aquesta s'enlairà poderosa, amunt, per sobre les aigües del llac.

El Rei sota la Muntanya,
el Rei en pedra escolpit,
senyor de deus argentades,
tornarà a ésser vist!

Sa corona ja s'enlaira,
la seva arpa sona ja,
ses coves dauren els aires
dels antics sons rescatats.

Les serres tindran nous arbres
i el sol lluirà en nous prats,
ses riqueses seran tantes
que faran els rius daurats.

Cantarà alegre l'aigua,
brillaran els llacs com forn,
tot dolor i pena amarga
cessarà amb el seu retorn.

Això és el que cantaren, o quelcom de molt semblant, només que era molt més llarg, i que també hi havia molta cridòria mentre la música de les arpes i els violins es confonia amb la gatzara. I, a dir veritat, la ciutat no havia conegut aquella excitació ni en la memòria dels avis més vells. Els mateixos elfs del bosc s'interrogaren molt preocupats i fins i tot van tenir por. Evidentment no sabien de quina manera havia escapat en Thorin, i començaren a pensar que llur rei havia comès un error molt seriós. Pel que toca al governador va comprendre que no podia fer res més que obeir el clamor popular, si més no de moment, i fingir que

realment creia que en Thorin era qui pretenia ser. De manera que li lliurà la seva pròpia butaca i va fer que en Fili i en Kili ocupessin els llocs d'honor al seu costat. Fins i tot en Bilbo va rebre un lloc al cap de taula, i enmig d'aquella xerinola general a ningú no se li acudí preguntar-li què hi feia, ell, en aquella història, ja que no hi havia cap cançó que l'al·ludís ni tan sols de la manera més críptica.

Poc després la resta dels nans foren acomboiats fins a la ciutat enmig d'escenes d'entusiasme sorprenent. Tots van ser guarits, i alimentats, i allotjats i afalagats de la manera més delitosa i satisfactòria. En Thorin i la seva colla foren instal·lats en un gran casal; barques i remers foren posats a llur disposició; i la gentada seia davant de la casa i cantava cançons durant tot el dia o, si algun nan gosava treure el nas, el victorejaven.

Algunes de les cançons eren cançons antigues; però d'altres eren força recents i parlaven sense embuts de la mort sobtada del drac i de les caravanes de rics presents que baixaven pel riu fins a la Ciutat del Llac. Aquestes darreres havien estat inspirades en gran part pel governador i no eren gens del grat dels nans, però, mentrestant, no tenien cap queixa i aviat tornaren a engreixar-se i a enfortir-se. En una setmana ja estaven pràcticament recobrats, vestien robes fines de llurs colors corresponents, lluïen barbes pentinades i ben retallades i passejaven amb posat altiu. En Thorin ja caminava com si hagués reconquerit el seu reialme i, d'Smaug, n'hagués fet xixines.

Durant aquell temps, tal i com en Thorin havia previst, els bons sentiments dels nans envers en Bilbo s'incrementaren dia a dia. Ja no els sentia rondinar ni queixar-se. Brindaven per ell, i li donaven copets a l'espatlla i sempre el portaven en palmes; i més valia perquè el hòbbit no se sentia precisament gaire alegre. No havia oblidat l'aspecte de la Muntanya, ni la idea del drac, i, a més a més, estava refredat de valent. Durant tres dies no parà d'esternudar i de tossir i no podia sortir, i fins i tot més endavant els seus parlaments als banquets quedaren limitats a un: —Ugs n'estig molg agraïg.

Mentrestant els elfs del bosc havien tornat a remuntar el riu amb llur càrrega, i al palau del rei es produí una gran commoció. No he sentit mai què se'n va fer, del cap de la guàrdia i del majordom.

Evidentment mai no es pronuncià un mot sobre les claus o les bótes mentre els nans sojornaren a la Ciutat del Llac, i en Bilbo anà amb molt de compte a no fer-se mai invisible. Amb tot, gosaria dir que sense saber-ne res endevinaren força, per més que el paper del senyor Saquet, sens dubte, va romandre una mica un misteri. Sigui com sigui el cas és que, ara, el monarca coneixia l'empresa dels nans, o creia conèixer-la, i es va dir:

—Perfectament! Ja ho veurem! El que és pel Bosc Llobregós no passarà cap tresor sense que jo hi tingui alguna cosa a dir. Encara que em temo que tots acabin malament, i els servirà de lliçó!

En qualsevol cas ell no creia que els nans poguessin lluitar i matar dracs com Smaug, i tenia fortes sospites que el que intentarien seria robar-li el tresors o quelcom semblant..., la qual cosa demostra que era un elf savi i més savi que els homes de la ciutat, tot i que el seu pronòstic no era del tot encertat, com veurem a la fi. Va enviar els seus espies cap a les ribes del llac i lluny, cap al nord, camí de la Muntanya, fins a on eren capaços d'arribar, i esperà.

Després d'un parell de setmanes en Thorin començà a pensar en la partida. Calia aprofitar per aconseguir ajut mentre l'entusiasme de la ciutat encara era viu. Deixar que les coses es refredessin a causa de la tardança no hauria servit de res. De manera que parlà amb el governador i amb els seus consellers i els comunicà que ell i la seva colla haurien de marxar cap a la Muntanya.

Llavors, per primer cop, el governador va sorprendre's i experimentà una mica de por; i es preguntà si, tot comptat i debatut, en Thorin no seria realment un descendent dels antics reis. Mai no se li havia acudit que els nans gosarien acostar-se de debò a Smaug, i creia que eren impostors que, més aviat o més tard, serien descoberts i expulsats. Anava errat. En Thorin, naturalment, era nét de debò del Rei sota la Muntanya, i no es coneixien límits a la gosadia o accions dels nans quan es tracta de venjar-se o de recuperar el que els pertany.

El governador, emperò, no lamentava llur marxa. Mantenir-los costava car, i llur arribada havia fet que les coses esdevinguessin una mena de llargues vacances que havien deixat els negocis aturats. «Que vagin a cercar les pessigolles a Smaug, i veurem com els rep, ell!», pensava.

—Absolutament d'acord, oh Thorin, fill de Thrain, fill de Thror! —és el que va dir—. Heu de reclamar el que us pertany. Ha arribat l'hora de què hom sempre ha parlat! L'ajut que us puguem oferir, vostre és, i confiem en la vostra gratitud quan hàgiu recuperat el vostre reialme.

I així fou com un dia, tot i que la tardor ja havia avançat molt i els vents eren freds i les fulles queien amb lleugeresa, tres grans embarcacions salparen de la Ciutat del Llac, carregades amb remers, nans, el senyor Saquet i moltes provisions. Havien enviat cavalls i ponis per viaranys que feien més volta i s'hi havien de reunir a l'indret elegit per desembarcar. El governador i els seus consellers els acomiadaren des dels grans esglaons de l'Ajuntament, que baixaven fins al llac. La gent cantava pels molls i als ampits de les finestres. Els rems blau s'enfonsaren amb un esquitx i així salparen llac amunt, cap al nord, en la darrera etapa de llur viatge. L'única persona absolutament infeliç era en Bilbo.

XI
Al llindar

En dos dies de navegació remaren fins al capdamunt del Llac Llarg i entraren en el Riu Corrent, i ara ja tots podien divisar la Muntanya Solitària enlairant-se imponent i nefanda davant d'ells. El corrent era fort i llur progrés lent. A la fi del tercer dia, algunes milles curs amunt del riu, s'atansaren a la riba esquerra o occidental i van desembarcar-hi. Allí trobaren els cavalls amb d'altres provisions i aparellaments i els ponis en què havien de cavalcar, que havien arribat per terra. Van carregar el que van poder en els ponis i la resta fou guardada com avituallament sota una tenda, però cap dels homes de la ciutat va voler romandre amb ells, ni tan sols per fer nit, tan a prop de l'ombra de la Muntanya.

—Fins que les cançons no siguin una realitat, de cap de les maneres! —van dir.

En aquelles terres salvatges era molt fàcil de creure en el drac i molt més difícil de creure en en Thorin. Realment no calia cap vigilància per a llur proveïment: tota aquella terra era desolada i buida. Aquí, doncs, els abandonà l'escorta que s'apressà a fer mitja volta pels viaranys del ribatge i riu avall, tot i que ja començava el capvespre.

Van passar una nit freda i solitària i llurs ànims van decaure. L'endemà tornaren a posar-se en marxa. En Balin i en Bilbo tancaven la caravana, i cadascú duia al costat un altre poni amb una pesada càrrega; els altres eren un xic més endavant, cercant lentament la ruta, ja que no hi havia cap camí. Van seguir rumb cap al nord-oest, allunyant-se obliquament del Riu Corrent i atansant-se cada cop més i més a la gran prominència de la muntanya que es projectava vers el sud, cap a ells.

Va ser una jornada fatigosa, i també callada i furtiva. No se

sentien rialles, ni cançons, ni melodies d'arpes, i l'orgull i les esperances que havien agombolat en llurs cors, amb la música de les antigues cançons a la vora del llac, van esvanir-se, substituïdes per una tristor atuïdora. Sabien que s'acostaven a la fi de llur viatge, i que aquesta podia ser esgarrifosa. Al voltant, la terra esdevenia deserta i estèril, encara que en d'altres temps, com els va dir en Thorin, havia estat verda i bella. Hi havia poca herba, i matolls i arbres no trigaren gaire a desaparèixer, deixant només soques esqueixades i ennegrides que parlaven de boscos, que feia temps havien desaparegut. Havien arribat a la Desolació del Drac, i hi havien arribat amb el tomb de l'any.

Tanmateix van pujar fins a les faldes de la Muntanya sense topar-se amb cap perill ni amb cap signe del drac, excepte aquella devastació que havia provocat a l'entorn del seu cau. La Muntanya s'enlairava fosca i silent davant d'ells i cada cop més alta. Van establir llur primer campament en l'aiguavés occidental de la gran prominència que sortia cap al sud, acabada en un pujol anomenat el Puig del Corb. Allà dalt hi havia existit una vella talaia; però encara no gosaren pujar-hi, perquè quedava massa exposat.

Abans de dirigir-se cap a l'oest, a la recerca de la porta oculta en aquells contraforts de la Muntanya, possibilitat en la qual xifraven totes llurs esperances, en Thorin va enviar una expedició exploratòria per conèixer la terra cap al sud, on hi havia la Porta Principal. A aquest efecte elegí en Balin i en Fili i en Kili, i amb ells anà en Bilbo. Avançaren sota els morrots grisos i silenciosos cap als peus del Puig del Corb. Allí el riu, després de descriure un ample arc sobre la vall de Dale, s'apartava de la Muntanya en el seu curs cap al Llac, baixant ràpid i brogidor. Els ribatges eren rocosos i despullats, alts i esquerps sobre el corrent; i guaitant des d'allí, per sobre del gorg estret, amb l'aigua escumejant i xarbotejant entre múltiples penyes, divisaren, en l'àmplia vall a l'obaga dels braços de la Muntanya, les runes grisenques d'antigues cases, torres i parets.

La Porta Principal

—Aquí teniu tot el que queda de Dale —va a dir en Balin—. Els vessants de la Muntanya eren verds de boscos, i la vall que abrigava, fèrtil i agradable en l'època en què les campanes tritllejaven en aquesta ciutat. —I, en pronunciar aquests mots, semblava trist i dolgut: ell havia estat un dels companys d'en Thorin el dia que el Drac havia fet la seva aparició.

No van gosar seguir el curs del riu gaire més amunt, en direcció a la Porta; però van doblar la punta de la prominència sud, fins que, amagats per terra darrera un penyal, pogueren mirar i contemplar l'obertura de la fosca caverna a la gran paret d'un espadat que

quedava entre els braços de la Muntanya. D'allí brollaven les aigües del Riu Corrent; i d'allí brollava, igualment, un vapor i un fum fosc. Res no es movia en aquella desolació, excepte el vapor i l'aigua, i de tant en tant una cornella negra i esfereïdora. L'únic so era el so de l'aigua sobre el rocam, i, ara i adés, el grallar aspre d'un ocell. En Balin s'estremí.

—Tornem-nos-en! —va dir—. No podem fer res de bo aquí! I no m'agraden aquests ocellots negres, semblen espies del mal.

—El drac encara continua viu a les sales inferiors de la Muntanya..., o això és el que dedueixo pel fum —va dir el hòbbit.

—El fum no prova res —va respondre en Balin—, tot i que no dubto que tingueu raó. Però podia ser que abandonés la cova durant algun temps, o podria sortir i jeure a l'aguait en un vessant, i crec que encara continuarien sortint aquests fums i vapors per les portes: totes les sales de dins deuen estar saturades de la fetor del seu bleix.

Amb aquests pensaments tan pessimistes, i seguits sempre pels corbs que no paraven de grallar, retornaren, lassos, al campament. El juny proppassat havien estat hostes a la Darrera Llar Acollidora d'Élrond, i, tot i que la tardor ara apuntava ja a l'hivern, aquells dies agradosos semblaven a anys de distància. Es trobaven sols en aquell ermot perillós, sense esperança de rebre cap ajut. Havien arribat a la fi de llur viatge, però, segons semblava, continuaven estant tan lluny de llur objectiu com el primer dia. Els ànims de tots ells eren molt baixos.

Ara bé, encara que sembli sorprenent, el senyor Saquet en tenia més que cap altre. Sovint demanava el mapa a en Thorin i l'estudiava, rumiant el sentit de les lletres runes i el missatge de les lletres lunars que Élrond els havia llegit. Fou ell qui va fer que els nans iniciessin llur perillosa exploració de les declivitats occidentals a la recerca de la porta secreta. Aleshores van traslladar el campament a una llarga vall, més estreta que la gran fondalada del sud on es trobaven les portes del riu, i que, a més, quedava protegida pels contraforts més baixos de la Muntanya. Dos d'aquests contraforts es projectaven en aquest indret des de la massa principal cap a l'oest, tot formant llargues serralades de parets escarpades que s'anaven desplomant sobre la planura. En aquest vessant occidental els senyals de les potes assoladores del drac eren menors, i hi creixia una mica d'herbei per als ponis. Des d'aquest campament

que a l'oest, ombrejat tot el dia per parets i penya-segats fins que el sol començava a davallar cap al bosc, sortiren dia rere dia, formant grups d'exploració, a la recerca de dreceres que s'enfilessin muntanya amunt. Si el mapa era correcte, en algun lloc, per aquell rost amunt, al capdamunt de la vall, havia de trobar-se la porta secreta. Però, dia rere dia, tornaven al campament sense haver assolit cap èxit.

Tot d'una, emperò, quan menys ho esperaven, descobriren el que buscaven. En Fili, en Kili i el hòbbit tornaren un dia cap a la part inferior de la vall i grimparen entre els roquissers d'aquella punta meridional. Cap a migdia, gatejant per darrera d'un gran penyal que s'aixecava sol com un pilar, en Bilbo ensopegà amb el que semblaven uns graons anfractuosos que continuaven cap amunt. Els seguiren molt excitats, i els nans i ell descobriren les restes d'un estret viarany, que tan sovint es perdia com reapareixia, i que anava voltant cap al cim de la carena sud fins a dur-los, finalment, a una cornisa encara més estreta, que girava vers el nord travessant el front de la Muntanya. Mirant avall van adonar-se que es trobaven dalt de tot del penya-segat, al capdamunt de la vall, i que contemplaven, allà dessota, llur campament. En silenci, arrapant-se a la paret rocosa que quedava a la dreta, van passar per la cornisa en filera, fins que la paret acabà i van tombar cap a un petit entrant de parets espadades, cobert d'herbei, tranquil i silenciós. L'entrada que havien descobert no podia ésser vista des de baix a causa del relleix del penya-segat, ni tampoc des de més lluny perquè era tan petita que no semblava més que una esquerda fosca. No era una cova, sinó que quedava a cel obert; a l'extrem interior, però, s'enlairava una paret plana que en la seva part inferior, a frec de terra, era tan polida i vertical com si fos obra de paleta, però sense que s'hi veiés cap juntura ni esquerda.

Tampoc hi havia signe de cap mena de pilar, de travesser ni de llindar. Ni senyal de cap barra, maneta o pany. Amb tot van tenir la certesa que a la fi havien trobat la porta.

Van donar-hi cops, l'empenyeren i la pitjaren, la imploraren que es mogués, pronunciaren fragments d'encanteris coneguts per obrir portes, però no hi va haver res que bellugués. Per últim, cansats, van descansar en l'herba que creixia als seus peus i després, en començar a vesprejar, iniciaren el llarg descens vers el campament.

Aquella nit l'excitació va ser considerable. Al matí es disposaren a traslladar-se un cop més. Només en Bofur i en Bombur quedaren a la rereguarda per vigilar els ponis i els avituallaments que havien dut amb ells des del riu. Els altres baixaren vall enllà i després amunt pel caminet que acabaven de trobar i per l'estreta cornisa. Per aquell relleix no podien dur farcells ni motxilles, perquè era massa estret i quedava tallat a plom, amb una caiguda de cent cinquanta peus sobre les penyes punxegudes del fons; però cadascú va dur un bon tros de corda enrotllat a la cintura i, d'aquesta manera, arribaren per fi, sense cap contrarietat, al petit entrant amb l'herba.

Allí van establir llur tercer campament, hissant el que necessitaven amb les cordes. I pel mateix procediment podien, de tant en tant, fer baixar un dels nans més actius, en Kili, per intercanviar les notícies que es produïen i participar en la vigilància allà baix, mentre en Bofur era hissat fins al campament superior. En Bombur no volia pujar, ni pel camí, ni lligat amb la corda.

—Estic massa gras per fer aquests passeigs de mosca —va dir—. Em rodaria el cap i em trepitjaria la barba, i aleshores tornaríeu a ser tretze. I aquestes cordes amb nusos són massa febles per al meu pes.

Per sort per a ell, com veureu, això no era cert.

Mentrestant alguns d'ells van explorar la cornisa que quedava més enllà de l'entrant i descobriren un caminet que continuava pujant amunt, amunt cap a la Muntanya; però no van gosar aventurar-s'hi gaire per aquella via, ni tampoc els servia de gran cosa. Dalt de tot regnava un silenci que no era trencat per res, ni per les aus, ni per cap so, com no fos el del vent a les esquerdes de les roques. Parlaven amb un xiuxiueig, i mai no es cridaven ni cantaven perquè el perill era a l'aguait a cada roca. Els altres que s'ocupaven de la porta secreta no van tenir molt més èxit. Estaven massa disposats a preocupar-se per les runes o per les lletres lunars, però, tanmateix, provaren ininterrompudament de descobrir en quin lloc exacte de la llisa superfície de la roca s'amagava la porta. Havien dut amb ells, des de la Ciutat del Llac, pics i eines molt diverses, i, al començament, van intentar emprar-les. Però, quan

topaven amb la pedra, els mànecs s'estellaven i els braços rebien una estrebada cruel, mentre que les puntes d'acer es trencaven o es doblaven com si fossin de plom. Van comprendre clarament que el treball de minaires no servia de res contra la màgia que havia tancat aquella porta; i, a més, el soroll ressonant que provocaven llurs cops els terroritzava.

En Bilbo trobava que seure al llindar era cansat i el feia sentir-se sol, naturalment no n'hi havia, de llindar, però aquest és el nom que donaven de broma, a aquell petit espai amb herba entre la paret i l'obertura: el «llindar»; així recordaven els mots que en Bilbo havia pronunciat feia molt de temps, en aquella inesperada reunió al seu cau de hòbbit, quan havia dit que ell podia seure al llindar fins que haguessin rumiat alguna cosa. I el que és de seure i de rumiar no se'n van estar pas, ni de fer tombs amunt i avall sense cap objectiu. I, contra més temps passava, més esquerps esdevenien.

Llurs ànims s'havien enlairat una mica amb el descobriment del camí, però els tenien per terra; tanmateix no volien desistir i tornar-se'n. El hòbbit tampoc no es mostrava gaire més llest que els nans. No feia res de res, restava assegut, amb l'esquena recolzada a la roca i la mirada perduda cap a l'oest, a través de l'obertura, per damunt del penya-segat, sobre les grans planures, cap a la paret fosca del Bosc Llobregós, i cap a les distàncies de més enllà, on de vegades li semblava que podia entrellucar, diminuta i distant, la silueta de les Muntanyes Boiroses. Si els nans li preguntaven què feia, responia:

—Vau dir que seure al llindar i pensar seria el meu ofici, a part d'entrar dins, de manera que sec i penso —Però em temo que no pensava gaire en la seva feina, sinó en el que quedava més enllà d'aquella distància blavenca, en les Terres Occidentals i en el Turó, amb el seu cau de hòbbit al final de tot.

Al bell mig de l'herbei hi havia una gran pedra grisa, i la contemplava malhumorat o observava els grans cargols. Semblaven encantats amb aquell petit entrant arrecerat, amb les parets de pedra freda, i n'hi havia molts de mida considerable que s'arrossegaven lentament, llefiscosos, per les vores.

—Demà comença la darrera setmana de la tardor —va comentar

en Thorin un dia.

—I després de la tardor ve l'hivern —va dir en Bifur.

—I després d'aquest any un altre... —afegí en Dwalin—, i abans que s'esdevingui alguna cosa ens haurà crescut la barba que ens arribarà per l'espadat fins a la vall de baix. Què fa el lladregot per nosaltres? Ara que té un anell que el fa invisible hauria de demostrar les seves excel·lents qualitats. Començo a pensar que podria entrar per la Porta Principal i fer un cop d'ull a la situació!

En Bilbo sentí la conversa, els nans es trobaven a les roques, damunt mateix del recer on seia, i pensà: «Déu meu! De manera que això és el que comencen a pensar, oi? Sempre sóc jo qui ha de carregar-se-la i treure'ls dels mals tràngols, almenys des que el màgic ens va deixar. Què puc fer? Hauria d'haver capit que a la fi m'esperava alguna cosa horrible. No crec tenir coratge per contemplar aquella vall infeliç de Dale una altra vegada, i no parlem ja d'aquella portalada fumejant!»

Aquella nit se sentia tan desgraciat que gairebé no va dormir. L'endemà tots els nans van sortir en diverses direccions; alguns havien baixat a exercitar els ponis, d'altres recorrien el vessant de la muntanya. En Bilbo va romandre tot el dia assegut en aquell entrant cobert d'herba, contemplant la pedra, o mirant cap a l'oest a través de la petita obertura. Tenia l'estranya sensació d'estar esperant alguna cosa. «Potser el màgic tornarà avui», va pensar.

Aixecant el cap podia distingir l'ombra del bosc distant. Mentre el sol davallava cap a l'oest una brillantor groguenca n'il·luminà les llunyanes copes, com si la llum s'entortolligués en les darreres i pàl·lides fulles. Ben aviat va contemplar com el disc ataronjat del sol s'enfonsava fins al nivell dels seus ulls. S'atansà a l'obertura i, allí, pàl·lida i feble, va veure la lluna nova, prima sobre l'horitzó de la Terra.

I en aquell precís instant sentí un cruixit agut al seu darrera. Sobre la pedra grisa en l'herba, hi havia un enorme tord, negre quasi com el carbó, i el pit d'un groc esvanit, pigat de taques negres. Crac! Havia agafat un cargol i el colpejava contra la pedra. Crac! Crac!

De sobte en Bilbo ho comprengué tot. Oblidant tota mena de perill, s'abocà a la cornisa i avisà excitadament els nans, cridant-los i fent senyals. Els que es trobaven més a prop arribaren ensopegant

amb les roques i anant tan de pressa com podien per la cornisa fins a ell, tot preguntant-se què diables passava; els altres van cridar perquè els hissessin amb les cordes, excepte en Bombur, naturalment, que estava dormint.

En Bilbo s'explicà ràpidament. Tots van callar: el hòbbit s'estava al costat de la roca grisa i els nans, amb llurs barbes oscil·lants se'l miraven impacients. El sol davallava cada cop més, i llurs esperances es migraven. Finalment s'enfonsà formant una cinta de núvols encesos i va desaparèixer. Els nans rondinaren, però en Bilbo continuava gairebé sense moure's. La lluna petita era a frec de l'horitzó. Començava a vesprejar. I aleshores, de cop i volta, quan llurs esperances quasi havien desaparegut, un raig de sol vermell s'escapà com un dit per entre els núvols esfilagarsats. Un centelleig de llum penetrà directament per l'obertura de l'entrant i anà a caure sobre la llisa superfície de la roca. El vell tord, que havia estat mirant des d'una punta elevada, amb ulls aquosos i el caparró tombat a un costat, deixà anà un sobtat refilet. Se sentí un fort espetec. Una llosa de la roca va saltar de la paret i caigué. De sobte, a uns tres peus del terra, va aparèixer un foradet.

Ràpidament, tremolosos de por que l'ocasió s'esvanís, els nans van córrer cap a la roca i l'empenyeren. Inútilment.

—La clau! La clau! —cridà en Bilbo—. On és en Thorin?

I en Thorin s'avançà.

—La clau! —cridà en Bilbo—. La clau que anava amb el mapa! Proveu ara, mentre encara hi som a temps!

Aleshores en Thorin s'atansà i va treure's la clau que penjava de la cadena que duia al coll. La ficà al forat. Hi entrà i girà! Paf! El centelleig va desaparèixer, el sol s'ocultà, la lluna s'esvaní i el crepuscle va estendre's pel cel.

Ara van empènyer tots alhora, i lentament una part de la paret de roca començà a cedir. Escletxes llargues i rectes van anar formant-se i s'eixamplaren. Una porta de cinc peus d'alçària per tres d'amplada quedà delineada, i a poc a poc, sense cap soroll, s'obrí endins. Va semblar com si l'obscuritat sortís d'aquell forat al costat de la muntanya com un vapor, i una foscor profunda en la qual res no es distingia es féu davant els seus ulls, una boca badada que conduïa endins i avall.

XII
Informació secreta

Molta estona van romandre els nans en la foscor, davant de la porta, discutint, fins que, a la fi, en Thorin va dir:

—És arribada l'hora que el nostre estimat senyor Saquet, que ha demostrat ser un bon company en el nostre llarg camí, i un hòbbit ple de valor i amb molts més recursos del que la seva mida faria suposar, i, si se'm permet dir-ho, amb molta més sort del que sol ser habitual..., és arribada l'hora, dic, que dugui a bon fi el servei per al qual fou inclòs en la nostra companyia; ara és arribat el moment que es guanyi la seva recompensa.

Ja esteu familiaritzats amb l'estil d'en Thorin en les ocasions solemnes, de manera que no us repetiré res més, encara que prosseguí amb força més prolixitat del que us he dit. Realment es tractava d'una ocasió important, però en Bilbo se sentia impacient. Ell també estava familiaritzat amb en Thorin, ara, i sabia on aniria a parar.

—Si el que voleu dir és que em toca a mi ser el primer a entrar pel passadís secret, oh Thorin, fill de Thrain, dels Oakenshield, que la barba mai no us deixi de créixer —va dir el hòbbit, empipat—, digueu-ho d'una vegada i pleguem! Podria negar-m'hi. Ja us he tret d'un parell d'embolics, que no eren inclosos per res en el tracte original, de manera que ja mereixo, pel que em penso, part de la recompensa. Però «a la tercera va la vençuda», com solia dir mon pare, i no sé per què però no crec que m'hi negui. Potser he començat a refiar-me de la meva sort més del que solia en d'altres temps —volia dir la primavera proppassada, quan havia abandonat la seva casa, però li semblava que d'això feia segles—, de manera que crec que hi entraré tot seguit per fer-hi un cop d'ull, a veure si acabem d'una vegada. Vejam, qui m'acompanya?

No s'esperava cap cor de voluntaris, de manera que no quedà defraudat. En Fili i en Kili semblaven incòmodes i es balancejaven en una sola cama, però els altres no van fer cap gest per oferir-se, excepte el vell Balin, el guaita, que havia agafat força afecte al hòbbit. En Balin va dir que entraria amb ell i que potser fins i tot l'acompanyaria un tros, disposat a córrer per cercar ajut, si calia.

Tot el que podem dir en favor dels nans és això: pensaven pagar en Bilbo d'una manera realment esplèndida pels seus serveis; l'havien contractat perquè els fes una feina desagradable, i no els importava que el pobrissó la fes si hi estava disposat; però tots haurien fet qualsevol cosa per treure'l de qualsevol perill, si queia en algun parany, com havien fet en el cas dels ogres, al començament de llurs aventures, i abans de tenir cap raó especial per estar-li agraïts. Així és la vida: els nans no són herois, sinó gent calculadora amb una idea molt ajustada del valor dels diners; alguns són falsos i estafadors i gentussa de mala jeia; però d'altres no, són gent honrada com en Thorin i els seus companys, sempre que no n'espereu impossibles.

Quan el hòbbit s'esmunyí a través de la porta encantada i Muntanya endins, els estels ja sortien a la seva esquena en el cel pàl·lid amb franges fosques. El camí era molt més fàcil del que havia suposat. Allò no era una galeria de gòblins, ni la cova sinuosa dels elfs del bosc. Era un passadís construït per nans en el moment culminant de llur riquesa i de llur tècnica: recte com un regle, llis de terra i de parets suaus, i descendia amb un pendent agradable, uniforme i directe cap a..., cap a algun lloc distant en l'obscuritat del fons.

Després d'una estoneta, en Balin, desitjà a en Bilbo «Bona sort!», i va aturar-se on encara es divisava el feble perfil de la porta, i, gràcies al joc dels ecos del túnel, continuava oint aquella remoreta que les veus xiuxiuejants dels de fora produïen. Aleshores el hòbbit va ficar-se l'anell, i previngut pels ressons d'anar amb molt de compte, per hòbbit que fos, de no fer cap soroll, s'endinsà silenciosament, avall, sempre avall, més avall, cap a l'obscuritat. Sentia esgarrifances de por, però tenia el rostre decidit i sorrut. Ja era un hòbbit molt diferent d'aquell que havia marxat sense

mocador, feia tant de temps, de Sota-el-Turó. Ara feia una eternitat que no en duia, de mocador. Va comprovar que l'espaseta podia ser desembeinada amb facilitat, es cordà fort el cinturó, i continuà endavant.

—Ara sí que finalment hi ets ficat fins al coll, Bilbo Saquet —es va dir—. La nit d'aquella reunió vas ficar la pota ben endins, i ara veurem si te'n surts i a quin preu! Malviatge, estic fet un bon cap de trons! —va dir la part d'ell que tenia menys dels Tuc—. Si no sabré què fer-ne, de tots aquests tresors del drac. El que és per mi poden quedar-se aquí per sempre. Tant de bo aconseguís despertar i descobrir que aquest túnel brutal era la saleta d'estar de casa!

Naturalment no va despertar, sinó que continuà endavant, fins que tot signe de la porta, a la seva esquena, hagué desaparegut. Es trobava terriblement sol. Aviat notà una escalforeta. «¿No és una mena de claror això que sembla sortir d'allà al davant de tot, ben al fons?», pensa.

Ho era. Mentre avançava s'anà intensificant més i més, fins que ja no en podia tenir cap dubte. Era una llum roja, que ho esdevenia cada cop més. I ara també, dins el túnel, feia una calor innegable. Bufades de vapor s'enlairaven i passaven pel seu costat, i va començar a suar. A més, un so començà a bategar-li a les orelles, una de bulliment, com la remor d'una gran cassola que s'agita a tot foc, barrejat amb un rum-rum com si un gatarro gegantí ronsegés. Això va augmentar fins a esdevenir, de manera inconfusible, el soroll gutural d'alguna bèstia enorme que roncava adormida enmig d'aquella resplendor rogenca que tenia al davant.

Fou en aquell moment que en Bilbo s'aturà. La més gran ardidesa de la seva vida va ser continuar endavant. Les coses esfereïdores que s'esdevingueren posteriorment no van ser res comparades amb aquell instant. La batalla de debò l'entaulà tot sol, al túnel, abans que hagués tingut ocasió de contemplar l'enorme perill que estava a l'aguait. Sigui com sigui el cas és que, després d'una petita pausa, va continuar endavant; i ja us el podeu imaginar arribant a la fi del passadís, que era una obertura de mida i forma molt similar a la porta de l'exterior. El caparró del hòbbit hi treu el nas, al davant té el més profund i gran celler o sala subterrània dels antics nans, a les arrels mateixes de la Muntanya. És gairebé fosc, de manera que la seva monumentalitat només pot ser parcialment

endevinada, però hi ha una gran resplendor que prové del costat més pròxim del terra de roca. La resplendor d'Smaug!

Allí estava, adormit com una soca: un drac enorme d'un color roig-daurat; les seves mandíbules i els seus narius produïen una remor dura, i nuvolets de fum, però els seus focs eren apaivagats per l'endormiscament. Dessota, sota les seves potes i la gran cua enrotllada, i al seu voltant, per tot arreu, estenent-se en piles que quedaven fora de la vista, s'amuntegaven incomptables pilots d'objectes preciosos, or cisellat i en brut, gemmes i joiells, i argent que fulgurava, vermell, sota aquella claror rogenca.

Smaug estava parcialment tombat cap a un costat, amb les ales plegades com un rat-penat incommensurable, de manera que el hòbbit li podia veure la panxa llarga i blanquinosa, incrustada amb gemmes i fragments d'or per haver passat tant de temps ajagut en aquell llit riquíssim. Darrera seu, on les parets quedaven més a prop, s'advertien en la penombra cotes de malla, cascs i destrals, espases i llances penjades; i allí, en fileres, s'arrengleraven grans alfàbies i gerres curulles de riqueses que hom no pot ni imaginar.

Dir que a en Bilbo se li tallà l'alè no serveix per descriure-ho. No queden paraules per expressar el seu esbalaïment des que els Homes modificaren el llenguatge après dels elfs en els dies en què tot el món era meravellós. En Bilbo havia sentit rondalles i cançons sobre els tresors dels dracs moltes vegades, però l'esplendor, la fastuositat, la glòria d'aquell tresor encara no l'havia copsada mai. El seu cor va sentir-se ple i ferit amb l'encanteri i amb el desig dels nans; i contemplà estupefacte, oblidant gairebé el seu guardià paorós, aquell or que no tenia preu ni mesura.

Quedà bocabadat durant un temps que li semblà llarguíssim, fins que, atret quasi contra la seva voluntat, s'apartà de l'ombra del passadís i travessà la sala fins a la vora de la pila més propera del tresor. Dalt de tot dormia el drac, una amenaça extraordinària fins i tot adormit. En Bilbo agafà una gran copa de dues nanses, tan pesant que gairebé no podia portar-la i dirigí una mirada atemorida a la bèstia. Smaug bellugà una ala, estirà unes urpes i el brogit dels

seus roncs canvià de nota.

Aleshores en Bilbo fugí a corre-cuita. Però el drac no es despertà —no encara— sinó que es deixà endur per altres somnis de cobdícia i violència, tombat allà en aquelles sales robades mentre el petit hòbbit trescava amunt pel llarg passadís. El cor li bategava amb força i a les cames notava un tremolor encara més fort que quan havia baixat, però s'aferrà a la copa, i el seu únic pensament era: «Ho he aconseguit! Ara veuran. Sembla més un botiguer que no pas un lladregot, sí senyor! Molt rebé, s'han acabat aquestes plasenteries.»

I realment no les va tornar a sentir. En Balin s'alegrà moltíssim de tornar-lo a veure, i estava tan encantat com sorprès. Se'l carregà a l'esquena i el va dur fins a l'exterior. Era mitjanit i els núvols havien cobert els estels, però en Bilbo va jeure amb els ulls tancats, respirant amb força i delitant-se en la sensació de tornar a trobar l'aire fresc, i gairebé sense advertir l'excitació dels nans, o com l'elogiaven i li donaven copets a l'esquena i es posaven ells mateixos i tota llur família, per generacions i més generacions, al seu servei.

Els nans continuaven passant la copa de mà en mà i xerrant animadament sobre la recuperació de llur tresor, quan, de sobte, un traït impressionant es despertà a la Muntanya, com si a sota tingués un vell volcà que hagués decidit reiniciar les seves erupcions. La porta al seu darrera va estar a punt de quedar tancada i només li ho impedí una pedra que la deixà bloquejada, però pel llarg túnel pujaren els ecos esgarrifosos, des del fons de tot de les profunditats, d'uns bufecs i d'uns cops que feien que el terra sota els seus peus tremolés.

En aquell moment els nans oblidaren llur alegria i llurs confiades bravates de feia uns instants i van arraulir-se atemorits. Encara havien d'eliminar Smaug. Si viviu prop d'un drac, no serveix de res no tenir-lo en compte. Potser els dracs no sàpiguen com usar de debò totes llurs riqueses, però, en general, les coneixen pam a pam, sobretot si fa molt de temps que les posseeixen; i Smaug no era cap excepció. Havia passat d'un somni intranquil, en què un guerrer de mida prou insignificant però armat amb una espasa roent i gran valor hi jugava un paper ben desagradable, a un

endormiscament, i de l'endormiscament a estar despert despert i ben despert. A la cova hi havia un alè d'aire estrany. ¿Podia ser un corrent que sortís d'aquell foradet de no res? Mai li havia acabat de fer el pes, aquell forat, tot i que era ben petit, i ara se'l mirà, recelós, i es preguntà per què no s'havia preocupat mai per taponar-lo. Darrerament li havia semblat mig imaginar que havia sentit el feble ressò d'uns cops que arribaven fins al seu catau. Es desensonyà i estirà el coll per ensumar. I aleshores advertí la falta de la copa!

Lladres! Foc! Assassins! Des que havia arribat per primer cop a la Muntanya mai no havia succeït res de semblant! La seva còlera era absolutament indescriptible, la mena de còlera que hom només contempla quan la gent rica que tenen més del que poden fruir de sobte perden quelcom que han posseït molt de temps però que fins aquell moment no han usat ni cobejat mai. El seu foc sortí expel·lit, la sala s'omplí de fum, sacsejà les arrels de la Muntanya. Intentà ficar inútilment el cap per aquell foradet, i després enrotllant tota la seva llargària, rugint com un tro subterrani, va córrer des d'aquell catau pregon per la gran porta, amunt pels grans corredors del palau muntanyenc i enfora per la Porta Principal.

El seu únic pensament era recórrer tota la muntanya fins que enxampés el lladre i el degollés i l'aixafés de viu en viu. Sortí per la Porta, les aigües en un núvol de vapor bullent, i s'envolà amunt, traient foc pels aires, fins a posar-se al cim de la Muntanya entre una fornal de flames verdes i escarlates. Els nans sentiren el brogit esfereïdor del seu vol, i s'arrupiren contra les parets d'aquell entrant amb herba, entaforant-se sota les roques, esperant escapar d'alguna manera als ulls paorosos del drac que els cercava.

Si, un cop més, en Bilbo no hagués estat amb ells, haurien mort tots allà.

—Cuiteu, cuiteu! —els cridà amb veu apagada—. La porta! El túnel! Aquí, no ens hi podem quedar.

Esperonats per aquests mots van tenir el temps just d'escapolir-se túnel endins quan en Bifur va fer un xiscle:

—Els meus cosins! Em Bombur i en Bofur..., els hem oblidats, i són a baix de tot a la vall!

—Els matarà, i matarà tots els ponis, i acabarà amb totes les nostres provisions —es lamentaren els altres—. No hi podem fer res.

—I ara! —va fer en Thorin, recobrant la seva dignitat—. No els

podem abandonar. Senyor Saquet, i Balin, entreu. I vosaltres, Fili i Kili, el drac no ens haurà pas a tots. Vinga, els altres, on són les cordes? Afanyeu-vos!

Aquells potser foren els pitjors moments de tot el que havien passat fins aleshores. Els sons horribles de la ràbia d'Smaug retronaven en els gorgs de pedra, més amunt; en qualsevol moment podia baixar embolcallat en flames o volar al voltant de la Muntanya fins a descobrir-los allí, al costat d'aquella perillosa cornisa del penya-segat, hissant desesperadament les cordes. En Bofur arribà a dalt, i tot continuava segur. I en Bombur també fou hissat, amb grans bufecs i alenades, mentre les cordes cruixien, però també arribà a dalt sa i estalvi. I hissaren igualment alguns farcells i eines de llurs proveïments, i en aquell moment el perill planà damunt d'ells.

Sentiren un so carrisquejant. Una llum roja encengué les puntes dels penyals més elevats. I aparegué el drac.

Van tenir el temps just de fugir cap al túnel, estirant i arrossegant els farcells; Smaug arribà rabent des del nord, llepant els vessants de la Muntanya amb les seves flames, batent les ales amb l'eixordadissa d'un vent furient. El seu alè ardent agostà l'herbei davant la porta, i penetrà per l'escletxa que havien deixat i els socarrimà en llur amagatall. Les flames guspirejants s'enlairaren mentre ballaven les ombres negres dels penyals. Després tornà la foscor, en allunyar-se el drac. Els ponis renillaren terroritzats, trencaren els fermalls i emprengueren un galop enfollit. El drac voltà i es posà a perseguir-los, i va desaparèixer.

—Això és la fi dels nostres pobres animals! —va dir en Thorin—. Quan Smaug veu alguna cosa no hi ha qui se n'escapi. Hem arribat aquí, i aquí ens haurem de quedar, si no és que algú vulgui refer a peu totes les milles que ens separen del riu amb Smaug a l'aguait!

No era una idea gaire reconfortant! S'endinsaren més pel túnel, i van romandre-hi, tremolosos, tot i que s'hi estava calentó i l'atmosfera era carregada, fins que l'alba arribà pàl·lida a través de l'escletxa de la porta. Al llarg de la nit, de tant en tant, havien sentit el brogit creixent del drac quan s'atansava tot volant, i com passava i es perdia mentre donava voltes i més voltes a la Muntanya, cercant-los pels vessants.

A causa dels ponis, i dels indicis dels campaments que havia

descobert, Smaug deduí que alguns homes havien pujat des del riu i el llac, i que havien escalat la paret de la Muntanya des de l'indret on havien deixat els ponis fermats; però la seva mirada inquisitiva no havia descobert la porta, i aquell petit entrant de parets elevades havia fet de recer a les seves flames més furients. Va cercar-los llargament i inútilment, fins que l'alba refredà la seva còlera i tornà al seu matalàs d'or a dormir..., i a recobrar noves forces. No pensava oblidar ni perdonar el lladre, encara que mil anys el convertissin en una pedra fumejant. Podria permetre's d'esperar, però. Lentament, callat, s'entaforà altra vegada al seu catau i mig tancà els ulls.

Amb l'arribada del matí el terror dels nans es calmà. Van comprendre que aquella mena de perills eren inevitables si se les havien de veure amb un guardià d'aquella mena, i que no els hauria servit de res cancel·lar llur empresa en aquell punt. Tampoc no haurien pogut fugir, en aquell moment precís, tal i com en Thorin els havia advertit. Els ponis s'havien extraviat o eren morts, i calia esperar algun temps fins que Smaug relaxés prou la vigilància com per aventurar-se a emprendre el llarg camí de retorn a peu. Sortosament de les provisions que havien salvat, encara en podrien viure algun temps.

Discutiren llargament què havien de fer, però no se'ls acudia cap mètode per desempallegar-se d'Smaug, cosa que havia estat, de sempre, un punt feble de llurs plans, tal i com en Bilbo es va veure inclinat a indicar-los. Llavors, com sol succeir amb la gent que es troba absolutament perplexa, es van posar a rondinejar contra el hòbbit, tot culpant-lo d'allò que tant de goig els havia causat al començament: de prendre la copa i provocar la còlera d'Smaug tan aviat.

—I quina és la idea que teniu d'un lladregot, si es pot saber? —preguntà en Bilbo, enutjat—. No em vau contractar per matar dracs, que és feina de guerrers, sinó per robar el tresor. Per començar ho he fet tan bé com sabia. O esperàveu que tornés amb tot el tresor de Thror carregat a l'esquena? Si algú ha de remugar, aquí, em penso que tinc alguna cosa a dir. Hauríeu d'haver dut cinc-cents lladres, no un. Estic segur que aquest és un punt positiu de part del vostre avi, però no podeu dir que m'havíeu explicat clarament les riqueses enormes que hi ha acumulades. Encara que jo fos cinquanta cops més gros, i Smaug mansoi com un conillet, em caldrien centenars

d'anys per pispar tot allò.

Després d'aquests mots, els nans, naturalment, li van demanar disculpes.

—Què creieu que hem de fer, senyor Saquet? —preguntà educadament en Thorin.

—De moment no en tinc ni idea..., si us referiu a com treure el tresor. Està clar que això depèn totalment que la sort ens afavoreixi i si ens deslliurem o no d'Smaug. I acabar amb els dracs no forma pas part de la meva especialitat, però faré tot el que pugui per trobar-ne el desllorigador. Personalment no tinc cap esperança, i m'estimaria més trobar-me sa i estalvi a casa meva.

—De moment no cal que hi penseu! ¿Què hem de fer ara, avui?

—Bé, si de debò voleu el meu consell, jo diria que no podem fer res, excepte restar on som. De dia sens dubte podem sortir a prendre l'aire sense gaire perill. Potser caldria que n'elegíssim un o dos que anessin aviat fins al campament del riu per renovar les vitualles. Mentrestant, però, durant la nit, tots ens hauríem de mantenir protegits dintre el túnel.

—Vaig a fer-vos una oferta. Tinc el meu anell i aquest mateix migdia baixaré..., si Smaug fa una becaina segur que al migdia estarà dormint, i veuré quina una en prepara. Potser pugui descobrir alguna cosa. «Tota bèstia té punt flac», com solia dir mon pare, encara que estic segur que no ho deia per experiència personal.

Com és de suposar els nans acceptaren l'oferta de bon grat. Ja havien començat a respectar el petit Bilbo. Ara havia esdevingut el cap veritable de llur aventura. Tenia idees i plans propis. Quan arribà el punt del migdia es disposà a un altre viatge fins al fons de la Muntanya. No li feia cap gràcia, naturalment, però ara que coneixia, poc o molt, el que l'esperava al davant, ja no li semblava tan terrible. Si hagués sabut alguna cosa més sobre els dracs i sobre llurs estratagemes insidiosos potser s'hauria sentit més espantat i sense tantes esperances de trobar Smaug fent la migdiada.

Quan es posà en camí el sol lluïa, però dins el túnel era negre com la nit. La llum de la porta, gairebé tancada, s'esvaní aviat en el camí de baixada. El seu avenç era tan silenciós que ni el fum ni un oreig suau ho podien haver estat més, i en Bilbo, a mesura que s'acostava a la porta del fons se sentí inclinat a enorgullir-se un xic

de la seva actuació. L'única cosa que es divisava era una claror petitíssima.

«El vell Smaug està cansat i dorm», pensà. «No em pot veure ni em pot sentir. Endavant les atxes, Bilbo!» O no n'havia sentit parlar mai, o havia oblidat l'olfacte dels dracs. I un altre fet sorprenent d'aquestes bèsties és que, si estan receloses, són capaces de dormir amb mig ull obert i a l'aguait.

Quan en Bilbo va treure el cap per segona vegada des de la porta, Smaug semblava, en aparença, profundament adormit, quasi mort i fosc, amb poc menys que un ronc que no passava d'un nuvolet de vapor invisible. Estava a punt d'entrar a la sala quan, de cop i volta, descobrí un raig vermell, prim i penetrant, que sortia de sota la parpella mig closa de l'ull esquerre del drac. Només ho feia veure, que dormia! Estava vigilant l'entrada del túnel! Ràpidament en Bilbo es va fer enrere i agraí la sort de tenir l'anell. Aleshores Smaug parlà.

—Molt bé, lladre! Us ensumo i noto el vostre aire. Us sento respirar. Endavant! Serviu-vos-en un altre cop, n'hi ha per donar i per vendre!

Però en Bilbo no era tampoc tan inexpert com tot això en el comportament dels dracs, i si Smaug creia que aconseguiria que s'acostés tan fàcilment no sabia el que es deia.

—No, mercès, oh Smaug el Tremebund! —contestà—. No venia per obsequis. Només desitjava contemplar-vos i veure si realment éreu tan imponent com diuen les històries. Mai no me les havia cregudes.

—Les creieu ara? —va dir el drac, una mica afalagat tot i que no se'n creia ni una paraula.

—A dir veritat les cançons i els relats es queden molt curts respecte a la realitat, oh Smaug, el Generalíssim i la Més Grandíssima de les Calamitats —replicà en Bilbo.

—Per ser lladre i mentider veig que teniu bones maneres —va dir el drac—. Sembla que coneixeu prou bé el meu nom, però no crec recordar haver-vos ensumat abans. Qui sou i d'on veniu, si és que us ho puc preguntar?

—No faltaria sinó! Vinc de sota el turó, i els meus camins van

per sota els turons i per sobre els turons. I pels aires. Jo sóc aquell que camina sense ser vist.

—Com hi ha món, prou que ho crec —va dir Smaug—. Però aquest no deu ser pas el vostre nom habitual.

—Soc l'encertador d'endevinalles, el tallador de teranyines, el fibló que mata. Vaig ser elegit pel número de la sort.

—Títols encantadors! —va fer el drac, burleta—. Però els números de la sort no sempre donen bon resultat.

—Sóc aquell que enterra vius els seus amics i els ofega i els torna a treure vius de les aigües. Vinc de Bag-End, és a dir, del fons de la bossa, però no m'han tirat a sobre cap bossa.

—Aquests darrers títols ja no sé si creure'ls —va mofar-se el drac.

—Sóc l'amic dels óssos i l'hoste de les àguiles. Sóc el guanyador de l'anell i el portador de la sort; i sóc genet de bótes —continuà en Bilbo que començava a divertir-se amb les seves endevinalles.

—Ara anem bé! —va dir Smaug—. Però tingueu l'ull viu i no deixeu que la vostra imaginació us perdi!

Naturalment aquesta és la manera com cal parlar als dracs, si no els voleu revelar el vostre nom de debò, cosa molt prudent, ni els voleu enfurismar amb una negativa rodona, cosa igualment assenyada. No hi ha cap drac capaç de resistir la fascinació d'aquesta conversa amb endevinalles i que no vulgui dedicar el seu temps a provar d'entendre-les. En tota aquella xerrameca hi havia moltes coses sobre les quals Smaug no en sabia ni un borrall, encara que espero que vosaltres sí, ja que coneixeu totes les aventures a què en Bilbo feia referència, però creia que ja en comprenia prou, i en el seu malvat fur intern esclafí una rialla.

«Tal i com vaig pensar anit», va somriure en el seu pensament. «Homes del Llac, alguna miserable maquinació d'aquests fastigosos homes del llac que es dediquen a mercadejar amb bótes, o jo sóc una sargantana.. Ja he perdut el compte dels anys que fa que no he baixat cap allà; però aviat la ballaran!»

—Entesos, oh genet de bótes! —va dir en veu alta—. Potser Bótes fou el nom del vostre poni; potser vaig errat, però us he de dir que estava prou grassonet. És possible que camineu sense ser vist,

però no hi vau caminar tot el camí. Anem per pams, mestre: anit vaig cruspir-me sis ponis i penso agafar els altres i menjar-me'ls d'aquí a no gaire. I en agraïment d'un àpat tan excepcional permeteu-me que us doni un petit consell per al vostre capteniment: si podeu no torneu a embolicar-vos mai més amb nans!

—Nans! —va fer en Bilbo, tot fingint una gran sorpresa.

—Qui ho havia de dir, oi? —va dir Smaug—. Conec la flaire, i el gust, dels nans millor que cap d'altre. No em digueu que em pot passar per alt que m'he cruspit el poni d'un nan! Si continueu amb aquesta mena d'amics, acabareu malament, lladregot genet de bótes. No em fa res que us en torneu i els ho digueu de part meva.

El que no li va confessar, però, és que hi havia una olor que era incapaç de distingir: l'olor de hòbbit; era una olor que s'allunyava de tot el que havia ensumat fins aquell moment, i que el confonia enormement.

—Suposo que us pagarien bé la copa d'anit —prosseguí—. Apa, de debò? Ni cinc? Fantàstic, és típic dels nans. I m'imagino que us esperen ben amagats a fora, i que la vostra feina és encarregar-vos de tota la part perillosa i pispar-me el que pugueu quan jo no vigilo, oi? Tot per a ells. I creieu que us en donaran una bona part? I ca! Si us en sortiu viu ja podreu donar-vos per content.

En Bilbo ara començava a sentir-se realment incòmode. Cada cop que l'ull escorcollador d'Smaug, que el buscava entre les ombres, passava per sobre d'ell, experimentava un calfred, i un desig incontrolable s'apoderà d'ell de sortir corrent i mostrar-se i explicar a Smaug tota la veritat. De fet es trobava en greu perill de caure sota l'encantament del drac. Però reuní tot el seu coratge i tornà a parlar:

—No ho sabeu pas tot, oh Smaug el Poderós —explicà—. No és sols l'or el que ens ha dut aquí.

—Ha! Ha! Ja accepteu el «ens» —va riure Smaug—. Per què no dieu «nosaltres catorze» i ho matem d'un cop, senyor Número de la Sort? M'alegra sentir que teníeu altres afers en aquestes terres a part del meu or. Si això és cert, ves per on potser no perdreu totalment el temps.

—No sé si se us haurà acudit que, encara que poguéssiu robar

l'or de mica en mica, empresa en la qual esmerçaríeu, pel cap baix, cent anys, no us el podríeu endur gaire lluny. Als vessants de la Muntanya no us serviria de gran cosa, oi? Ni tampoc al bosc. Quin greu! Heu pensat mai en el botí? Una catorzena part, suposo, o cosa semblant, aquest era el tracte, oi? I el lliurament, però? Què me'n dieu, del transport en carros? I de la guàrdia armada i dels drets de peatge? —I Smaug esclafí en una gran rialla.

El seu cor era malvat i àvol, i sabia que allò que endevinava no podia ser molt equivocat, encara que sospitava que els homes del llac eren els instigadors del pla, i que la major part del botí aniria a parar a la Ciutat del Llac que, en temps de la seva jovenesa, havia estat anomenada Esgaroth.

Encara que us costi de creure, el pobre Bilbo es trobava força atabalat. Fins aquell moment tots els seus pensaments i les seves energies havien estat concentrats a arribar a la Muntanya i a trobar-ne l'entrada. Mai no s'havia preocupat per la manera de treure'n el tresor, i encara menys per com s'ho faria per dur fins a Bag-End, a Sota-el-Turó, la part que li pogués correspondre.

Al seu cap començà a conjuminar-se ara una lletgíssima sospita: ¿per ventura havien oblidat també els nans aquell punt tan important, o s'havien estat rifant d'ell tot aquell temps? Aquest és l'efecte que la conversa dels dracs té sobre la gent amb poca experiència. En Bilbo, naturalment, hauria d'haver estat més previngut, però la personalitat d'Smaug era força imposant.

—Ja us he dit —va fer amb un esforç per romandre lleial als seus amics i mantenir-se ferm— que l'or, per a nosaltres, només és de segona importància. Hem vingut per sota els turons i per sobre els turons, amb les onades i amb el vent, per *venjança*. Suposo, oh Smaug, l'imponderablement ric, que sou conscient que el vostre èxit us ha creat alguns enemics perillosos.

Aleshores sí que Smaug va riure de grat, un so devastador que tirà en Bilbo a terra, mentre a la part alta del túnel els nans s'arraulien formant pinya i imaginaven que el hòbbit havia trobat una fi sobtada i horrible.

—Venjança! —féu Smaug, burleta, i la resplendor dels seus ulls il·luminà la sala de punta a punta com un llampec escarlata—. Venjança! El Rei sota la Muntanya és mort i on són els seus que gosen cercar venjança? Girion, el senyor de Dale és mort, i jo vaig

menjar-me el seu poble com un llop entre el ramat, i on són els fills dels seus fills que gosin acostar-se a mi? Puc matar allà on vulgui i ningú no gosa resistir-se'm. Jo vaig exterminar els guerrers de l'antigor i en el món d'avui ja no en queden amb aquell tremp. I aleshores jo era jovenet i tendre. Però ara sóc vell i fort, fort, fortíssim. Lladre en les Ombres! —grunyí—. La meva armadura és com deu escuts, els meus ullals són espases, les meves urpes llances, el cop de la meva cua és un llamp, les meves ales un huracà i el meu alè és la mort!

—Jo sempre havia tingut entès —va dir en Bilbo amb veueta atemorida— que els dracs, per sota, eren més tous, especialment en la regió del dallò..., del pit; però sens dubte un de tan enrobustit ja hi deu haver pensat.

EI drac aturà en sec la seva jactància.

—La vostra informació és antiquada —el va interrompre—. La meva armadura per sobre i per sota té escates de ferro i gemmes duríssimes. No hi ha cap fulla que em pugui ferir.

—Ho havia d'haver suposat —va dir en Bilbo—. Realment no crec que hom pugui trobar enlloc un altre que iguali Smaug l'Impenetrable. Quina magnificència posseir aquesta armilla de diamants preuats!

—I tant, és cosa rara i meravellosa, sí senyor —acceptà Smaug absurdament complagut. No sabia que el hòbbit ja havia entrellucat la peculiar armadura de la seva panxa a l'anterior visita, i que ara, per raons ben especials, frisava per examinar-la més de prop. El drac va tombar-se cap per amunt—. Fixeu-vos! —va dir—. Què me'n dieu?

—Una absoluta meravella! Perfecta! Impecable! Espaterrant! —exclamà en Bilbo en veu ben alta, però per dintre estava pensant: «Vell babau! Tens una gran clapa a la cavitat esquerra del pit, tan despullada com un cargol sense closca!»

Un cop vist allò, l'única idea del senyor Saquet va ser fugir.

—Molt rebé, realment no he d'entretenir la Vostra Magnificència per més temps —va dir—, ni vull destorbar-vos del vostre tan merescut descans. Els ponis són una mica difícils d'enxampar, segons tinc entès, quan han sortit amb molt avantatge. Igual com els lladres —afegí com a descàrrega final, tot fent-se enrere i corrent a tota velocitat túnel amunt.

Va ser una remarca desafortunada, perquè el drac llançà flamarades terribles darrera d'ell, i tot i que va córrer cames ajudeu-me pel pendent amunt, encara no s'havia allunyat prou per sentir-se sa i estalvi abans que el cap fastigós d'Smaug s'introduís en la petita obertura. Sortosament tot el cap i les mandíbules no hi cabien, però pels narius expel·lí foc i vapor al seu encalç, i en Bilbo gairebé fou tocat, i ensopegà a cegues amb un gran dolor i espant. S'havia sentit força orgullós de l'astúcia de la seva conversa amb Smaug, però l'error final el féu tornar bruscament a la raó.

«No et riguis mai d'un drac viu, Bilbo, capsigrany!», es va dir, i això, més endavant, esdevingué una de les seves frases favorites, i passà a ser un refrany. «Abans que acabi aquesta aventura encara n'hauràs de veure de verdes i de madures», afegí. I en això també encertava de ple.

Quan sortí a l'exterior un altre cop, tot fent tentines, i caigué sense coneixement al «llindar», la tarda donava pas al capvespre. Els nans van fer que tornés als sentits, i li guariren les cremades tan bé com van saber; però va transcórrer molt de temps fins que el pèl li tornà a créixer com Déu mana a la part posterior del cap i als talons. Tot li havia quedat socarrimat i rostit fins a la mateixa pell. Mentrestant els seus amics van fer tots els possibles per alegrar-lo; i s'impacientaven per sentir la seva història, desitjosos de saber, sobretot, per què el drac havia organitzat aquell terrabastall, i com n'havia escapat.

Però el hòbbit estava preocupat i a desgrat, i els fou difícil esprémer-li alguna cosa. Tornant-hi a pensar, lamentava algunes de les coses que havia dit al drac, i no estava disposat a repetir-les. El vell tord s'havia posat sobre una roca propera, amb el caparró tombat cap a una banda, escoltant tot el que deien. Fixeu-vos en el mal humor d'en Bilbo: agafà una pedra i la llançà al tord, que es limità a fer una revolada cap a un costat i a tornar al mateix indret.

—Ocell de pega! —va dir en Bilbo, amoïnat—. Em penso que ens escolta, i no m'agrada gens el seu aspecte.

—Deixeu-lo estar! —va dir en Thorin—. Els tords són bons i amistosos... i aquest realment és un ocell molt vell, i potser sigui l'últim d'una antiga espècie que solia viure per aquí, manyacs en mans del meu pare i del meu avi. Eren una raça màgica i de gran longevitat, i aquest potser sigui un dels que vivien aleshores, fa dos-

cents anys o més. Els homes de Dale solien conèixer la manera de desentrellar-ne el llenguatge, i els empraven com a missatgers perquè volessin fins als homes del Llac i cap a d'altres indrets.

—Si el que cerca és dur notícies a la Ciutat del Llac, això rai —va fer en Bilbo—. Encara que no crec que hi quedi ningú que es preocupi pel llenguatge dels tords.

—Per què? Què ha succeït? —preguntaren, els nans—. Expliqueu-nos-ho!

De manera que en Bilbo els contà tot el que recordava i els confessà que tenia la mala espina que el drac deduïa massa coses de les seves endevinalles i dels campaments i dels ponis.

—Estic convençut que sap que venim de la Ciutat del Llac i que allí ens han ajudat; i tinc l'horrible sensació que la seva primera escomesa serà en aquella direcció. Que Déu em perdoni per haver dit això del genet de bótes; en aquestes terres fins un conill cec pensaria immediatament en els homes del Llac.

—Apa, apa! Ara ja no hi podeu fer res, i és difícil no tenir una patinada quan parleu amb un drac, almenys això és el que sempre he sentit dir —va dir en Balin, desitjós de conhortar-lo—. Si m'ho preguntéssiu a mi jo diria que us n'heu sortit molt bé..., en qualsevol cas heu descobert una cosa molt útil, i heu tornat viu, que és més del que pot dir la majoria que ha tingut quatre mots amb dracs de la jeia d'aquest Smaug. Podria ser una sort i una benedicció saber que el vell Cuc té una clapa nua a la seva armilla de diamants.

Allò donà un tomb a la conversa, i tots començaren a discutir morts de dracs històriques, dubtoses i mítiques, i les diverses menes de talls, ganivetades i punyides, i les diferents arts, paranys i estratagemes que havien servit per dur aquelles a terme. L'opinió general era que sorprendre un drac quan dormia no era una cosa tan fàcil com semblava, i que l'intent de ferir-ne o de punxar-ne un d'adormit tenia moltes més probabilitats d'acabar en un desastre que no pas un atac frontal i audaç. Tota l'estona que xerraren el tord restà allà, escoltant-los, fins que finalment, quan els estels començaren a treure el cap, obrí silenciosament les ales i s'envolà. I tota l'estona, mentre xerraven i les ombres s'allargassaven, en Bilbo es notà més dissortat i inquiet.

Finalment els va interrompre.

—Estic convençut que aquest lloc no és gens segur —va dir—, i

no veig de què serveix restar aquí asseguts. El drac ha marcit tot el que era verd i agradable, i a més es fa de nit i fa fred. Però, m'ho sento als ossos, aquest lloc tornarà a ser atacat. Ara Smaug sap com he baixat fins a la seva sala, i segur que endevinarà on es troba l'altra boca del túnel. Si cal, esmicolarà tota aquesta part de la Muntanya a fi d'impedir-nos-en l'entrada, i, si de retruc, ens hi aixafa, encara millor!

—Teniu uns pensaments molt sinistres, senyor Saquet —va dir en Thorin—. Si el que dieu és cert, per què no ha bloquejat Smaug l'entrada de baix, si tan desitjós està de mantenir-nos-en allunyats? No ho ha fet, perquè l'hauríem sentit.

No ho sé, no ho sé... perquè al començament volia provar d'atreure'm una altra vegada, suposo, i ara potser perquè espera que acabi la ràtzia d'aquesta nit, o perquè no vol espatllar-se el dormitori si pot evitar-ho... però m'estimaria més que no discutíssim. Smaug pot sortir en qualsevol moment, i la nostra única esperança és ficar-nos ben endins del túnel i tancar la porta.

Semblava tan convençut que, a la fi, els nans van fer el que deia, tot i que retardaren el tancament de la porta —aquell semblava un pla desesperat, perquè cap d'ells sabia si la podrien tornar a obrir des de dintre, i la idea de trobar-se tancats en un lloc que tenia com a única sortida el catau del drac no era gens atractiva. A més, tot semblava molt silenciós, tant fora com dintre el túnel. De forma que durant una estoneta llarga van romandre asseguts a dins, no gaire lluny de la porta entreoberta i van continuar xerrant.

La conversa es desvià cap als mots malintencionats del drac a propòsit dels nans. En Bilbo s'hauria estimat més no haver-los sentit mai, o, almenys, poder tenir la certesa que els nans ara eren absolutament honestos quan li declaraven que mai per mai se'ls havia acudit de pensar què farien un cop haguessin recobrat el tresor.

—Sabíem que era una empresa desesperada —va dir en Thorin —, i no ho hem oblidat pas; i continuo pensant que quan l'hàgim guanyat tindrem temps de sobra per pensar què n'hem de fer. Pel que toca a la vostra part, senyor Saquet, us asseguro que us estem més que agraïts i podreu triar vós mateix la vostra catorzena part, tan prest com tinguem alguna cosa a repartir. Em desplau moltíssim que us preocupi el transport, i he d'admetre que les dificultats no

són poques, les terres no han esdevingut menys salvatges amb el transcurs del temps, més aviat tot al contrari, però farem tot el que estigui a les nostres mans, i quan arribi el moment ho podeu carregar al nostre compte. Podeu creure'm o no, com vulgueu!

D'aquí la conversa passà al tresor mateix, i a les coses que en Thorin i en Balin en recordaven. Es preguntaven si encara havien de continuar en aquella sala interior, intactes: les espases forjades per als exèrcits del gran rei Bladorthin, mort feia molt de temps, tenien cadascuna una punta forjada tres cops i els mànecs eren incrustats amb or filigranat, però mai no havien estat lliurades ni pagades; els escuts cisellats per a guerrers morts feia molts anys; la gran copa aurífera de Thror, amb dues nanses, afaiçonada i treballada amb ocells i flors amb ulls i pètals fets de pedres precioses; cotes de malla daurades i argentades i impenetrables; el collar de Girion, el senyor de Dale, fet amb cinc-centes maragdes verdes com l'herba, que les donà per a la investidura del seu fill gran amb una cota d'anells entrellaçats pels nans com no s'havia fet mai fins aleshores perquè era forjada d'argent pur amb el poder i la força d'un triple acer. Però la cosa més esplèndida de totes era la gran gemma blanca, que els nans havien trobat a les entranyes de la Muntanya, el Cor de la Muntanya, l'Arkenstone de Thrain.

—L'Arkenstone! L'Arkenstone! —mormolà en Thorin en la fosca, mig ensonyat amb la barbeta sobre els genolls.

—Era com un globus amb mil cares; a la claror del foc resplendia com plata, a la del sol com aigua, sota els estels com neu, com la pluja sobre la lluna!

Però en Bilbo ja no sentia el desig captivador del tresor. Durant tota la conversa només els havia escoltat a mitges. Era el que estava assegut més prop de la porta, amb una orella parada per si començava algun soroll fora, i amb l'altra alerta als ecos més enllà del xiuxiueig dels nans, a qualsevol frec o moviment que arribés del fons.

L'obscuritat s'anà espesseint i la seva intranquil·litat augmentava.

—Tanqueu la porta! —els pregà—. Tinc la por a aquest drac ficada al moll dels ossos. M'agrada molt menys aquest silenci que l'enrenou d'anit. Tanqueu la porta abans que sigui massa tard!

Hi havia alguna cosa en la seva veu que esfereí els nans. Lentament en Thorin abandonà els seus somnis, es llevà, i, d'una

puntada de peu, va treure la pedra que subjectava la porta. Després l'empenyeren i va tancar-se amb un cop sec i un clac. Part de dins no hi havia cap indici del forat del pany. Havien quedat tancats dins la Muntanya!

I en el moment precís. Quasi no havien tingut temps de baixar pel túnel quan un cop estremí aquell costat de la Muntanya com l'impacte d'ariets de roures boscans brandits per gegants. La roca retronà, les parets s'esquerdaren i una pluja de pedres va caure sobre els seus caps. M'estimo més no imaginar el que els hauria succeït si la porta hagués estat oberta. Van fugir ben avall pel túnel, contents d'haver-ne escapat amb vida, mentre a l'esquena sentien els cruiximents i el tumult de la fúria d'Smaug. El drac esberlava les roques, destrossant la paret i l'espadat amb els espetecs de la seva llarguíssima cua, fins que l'entrant del petit i acollidor campament, l'herbei marcit, la pedra del tord, les parets cobertes de cargols, la cornisa estreta, i tot va desaparèixer en una confusió de bocins, i un allau de pedres esberlades va caure pel penya-segat fins a la vall de sota.

Smaug havia abandonat el seu catau en absolut silenci, s'havia envolat calladament, i després havia anat voleiant, pesant i lent en plena nit, com un corb monstruós, endut pel vent cap a l'oest de la Muntanya, amb l'esperança d'agafar-hi desprevingut algú o alguna cosa, i d'espiar la sortida del passatge emprat pel lladre. Allò era l'explosió de la seva còlera en no trobar ningú ni veure res, àdhuc endevinant que la sortida havia de trobar-se allí.

Després d'haver descarregat la seva ràbia d'aquesta manera se sentí millor i es convencé de tot cor que ja no tornaria a ser importunat per aquell costat. Mentrestant tenia rumiada una altra venjança.

—Genet de bótes! —va dir amb un bufec—. Els teus peus venien de la vora de l'aigua i sens dubte vas pujar per l'aigua. No em plau la teva olor, però si no ets un d'aquests homes del Llac, n'has rebut l'ajut. Ara em veuran i sabran qui és el veritable Rei sota la Muntanya!

S'envolà enmig d'una flamarada i es dirigí cap al sud, cap al Riu Corrent.

XIII
No hi és

Mentrestant els nans van romandre asseguts en l'obscuritat, i sobre ells va caure un silenci absolut. Menjaren poc i parlaren menys. No podien comptar el temps que transcorria; i pràcticament no gosaven moure's, perquè l'eco de llurs veus ressonava i es propagava pel túnel. Si s'endormiscaven era per tornar a despertar-se en les mateixes tenebres i en el mateix silenci immutables. A la fi, després del que els semblà dies i dies d'espera, quan ja sentien ofec i mareig per manca d'aire, no van poder resistir-ho més. Gairebé haurien rebut amb alegria algun soroll des de baix que els anunciés el retorn del drac. Amb aquell silenci temien que els preparés alguna insidiosa malvestat, però no podien continuar allà asseguts eternament.

—Provem la porta! —va dir en Thorin—. Si no noto aviat el vent a la cara, moriré. Crec que més m'estimaria que Smaug em destrossés a l'aire lliure que no pas morir aquí dins sufocat!

De manera que alguns nans s'aixecaren i tornaren a pujar fins al lloc on havia estat la porta. Però descobriren que la boca superior del túnel havia quedat trencada i bloquejada per tot el rocam caigut. Ni la clau ni la màgia a què anteriorment s'havia sotmès la tomarien a obrir mai més.

—Estem atrapats! —van dir, desesperats—. Això és la fi. Morirem en aquest túnel.

Però, per alguna raó, precisament quan els nans es trobaven més desesperançats, en Bilbo sentí un estrany espurneig al cor, com si s'hagués tret un gran pes de sota l'armilla.

—Apa, apa! —va dir—. «Mentre hi ha vida hi ha esperança», que solia dir mon pare, i «A la tercera va la vençuda». Baixaré dins al *fons* del túnel una altra vegada. Ja hi he baixat dos cops més, i

aleshores sabia que a l'altra banda m'hi esperava el drac, de manera que m'arriscaré per tercera vegada ara que ja no n'estic tan segur. Ultra això, l'única sortida que tenim és per baix. I crec que aquest cop més valdrà que vingueu tots amb mi.

Estaven desesperats i acceptaren, i en Thorin fou el primer de posar-se al costat d'en Bilbo.

—Ep, mestres! Molt de compte, ara! —xiuxiuejà el hòbbit—, i que no se senti ni una mosca! Potser Smaug no sigui a la sala, però potser sí. No hem de córrer cap risc innecessari!

I baixaren, avall, cap al fons. Naturalment els nans no es podien comparar amb el hòbbit pel que fa a veritable mutisme, i no paraven d'esbufegar i de fer fregadissa amb els peus, i aquells ecos es multiplicaven de manera alarmant; tanmateix, encara que en Bilbo s'aturava de tant en tant, temerós, i escoltava atentament, allà al fons no se sentia cap moviment. Quan, pel que era capaç de jutjar, faltava poc per arribar al capdavall, en Bilbo es posà l'anell i passà endavant. Però no calia: l'obscuritat era total i, amb l'anell o sense, eren tots invisibles. De fet era tan fosc que el hòbbit arribà a la boca inferior sense adonar-se'n, va posar la mà en l'aire, caigué de cara i rodolà amb una tombarella pel terra de la sala!

Va restar allà, bocaterrós, i no gosà incorporar-se, i gairebé ni tan sols respirar. Però no es movia res. No hi havia ni un centelleig de llum, excepte, segons li semblà quan, finalment, aixecà lentament el cap, una mena de pàl·lida claror blanquinosa, molt distant en la penombra, i per damunt d'ell. El que era segur és que no es tractava d'una guspira del foc del drac, tot i que la fetor d'aquell cuc omplia tota la sala, i que en Bilbo tenia el gust del vapor a la llengua.

Després d'una estona el senyor Saquet fou incapaç de suportar-ho més:

—Reïra de Déu, Smaug maleït! Cuca fera! —va cridar ben fort—. Deixeu de jugar a fet a amagar! Feu una mica de llum, i després mengeu-se'm, si sou capaç d'enxampar-me!

Els febles ecos es propagaren per tota la sala a les fosques, però no va obtenir cap resposta.

En Bilbo s'aixecà i descobrí que no sabia en quina direcció dirigir-se.

—Em pregunto a què dimonis juga Smaug —va dir—. Resulta

que avui, o aquesta nit o quan sigui, pel que sembla no hi és, a casa. Si l'Oin i en Gloin no han perdut les capsetes amb l'esca potser podrem encendre un xic de llum i fer una ullada a tot això abans que la sort canviï.

—Llum! —cridà—. Hi ha algú que pugui fer una mica de llum?

Els nans, evidentment, s'alarmaren d'allò més quan en Bilbo va caure de nassos en el marxapeu i anà a parar a la sala, i s'estaven asseguts i arraulits en el mateix indret on els havia deixat, a la boca del túnel.

—Sssss, moixoni! —balbotejaren en sentir la seva veu; i tot i que allò ajudà el hòbbit a endevinar on eren, passà una estona abans que aconseguís que fessin alguna cosa. Però a la fi, quan en Bilbo començà a picar de peus a terra de debò, i xisclà «llum!» amb tota la força de la seva veu estrident, en Thorin cedí, i l'Oin i en Gloin foren enviats a cercar llurs farcells al capdamunt del túnel.

Un xic més tard una claror titil·lant els indicà que tornaven. L'Oin amb una petita teia de pi encesa a la mà, i en Gloin amb tot un manat sota el braç. El Bilbo va córrer ràpidament cap a la porta i va prendre-li la teia; però no podia convèncer els nans perquè encenguessin les altres i entressin i l'acompanyessin. Com en Thorin explicà de manera molt amatent, el senyor Saquet continuava essent oficialment llur expert investigador i lladregot. Si volia arriscar-se i fer llum, n'era ben lliure. Ells esperarien al túnel el resultat de l'exploració. De manera que van seure prop de la porta i esperaren.

Contemplaren la figureta fosca del hòbbit que avançava per la sala mantenint enlaire una petita teia. De tant en tant, mentre encara es trobava prou a prop, divisaven un llambreig i sentien un dring quan ensopegava amb algun objecte d'or. Però la llum s'anà empetitint a mesura que s'allunyava en aquelles grans sales; i després començà a elevar-se i dansar per l'aire. En Bilbo escalava la gran pila del tresor. Aviat arribà al capdamunt, però encara continuà. Llavors el van veure aturar-se i ajupir-se un instant; però no en van saber la raó.

Era l'Arkenstone, el Cor de la Muntanya. Això és el que en Bilbo deduí per la descripció d'en Thorin; era evident que no podien existir dues gemmes com aquella, ni en aquell tresor meravellós, ni

en tot el món. Mentre anava enfilant-se no havia deixat de veure aquella resplendor blanca davant d'ell, i aquella brillantor l'havia atret. A poc a poc anà esdevenint un petit globus de pàl·lida llum. Ara, a mesura que s'hi acostava, tenia el tint d'espurnes que guspirejaven amb múltiples colors per tota la superfície i que es reflectien i multiplicaven a causa de la llum vacil·lant de la seva teia. Finalment s'ajupí a contemplar-la, i va haver de contenir l'alè. La gran joia brillava davant els seus peus amb la pròpia llum interior i, ultra això, tallada i afaiçonada pels nans que l'havien extret feia moltíssim temps del Cor de la Muntanya, recollia tota llum que queia sobre ella i la convertia en deu mil espurnes de blanca brillantor entreviades amb els focs de l'arc de Sant Martí.

De cop i volta el braç d'en Bilbo s'atansà a l'Arkenstone atret per la seva màgia. La seva mà petita no podia abastar-la tota, perquè era una gemma grossa i pesant; però l'enlairà, va cloure els ulls, i se la ficà a la butxaca més amagada.

«Ara sí que sóc un lladre de debò», va pensar. «Tot i que suposo que, tard o d'hora, ho hauré de dir als nans. Bé van dir que podia triar i elegir la meva part; i crec que, encara que ells en prenguessin tota la resta, jo em quedaria amb això!» Malgrat tot tenia una sensació incòmoda, i sospitava que la tria i l'elecció no incloïen aquella gemma meravellosa, i que allò causaria algun conflicte.

Continuà progressant. Va baixar per l'altre costat de la gran pila que havia escalat, i el centelleig de la seva teia desaparegué de la vista dels nans que l'observaven. Però no trigaren a veure'l un altre cop, encara més lluny. En Bilbo creuava tota la sala.

Va continuar fins que arribà als grans portals de l'altre costat, i allí un corrent d'aire el refrescà, però va estar a punt d'apagar-li la teia. Va treure el nas tímidament, i entrellucà els grans corredors i la penombra dels inicis de les grans escales que pujaven cap a la fosca. I continuava sense veure ni sentir Smaug enlloc. Estava a punt de fer mitja volta i tornar-se'n quan una forma negra es precipità contra ell i passà fregant-li la cara. Va fer un xiscle i pegà un bot, ensopegà d'esquena i caigué. La teia li va caure de punta i s'apagà!

—Suposo, i confio, que no era més que un rat-penat! —va dir, queixós—. Què he de fer, ara? Cap a on queda el nord, i el sud, i l'est i l'oest?

—Thorin! Balin! Oin! Gloin! Fili! Kili! —va cridar tan fort com podia, però allò semblava un sorollet de no res enmig de l'enorme negror—. Se m'ha apagat el llum! Que vingui algú a buscar-me i a ajudar-me! —El seu valor s'havia esfondrat totalment.

Els nans sentiren els seus petits crits, feblíssims, encara que l'únic mot que van copsar fou «ajudar!».

—Ara sí que l'hem feta bona! Què li deu haver passat? —va dir en Thorin—. El drac segur que no és, o no faria aquests xiscles.

Esperaren uns momentets, i continuaven sense sentir sorolls del drac, de fet no se sentia res de res, excepte la veu llunyana d'en Bilbo:

—Va, un de vosaltres, agafeu una o dues teies més!

I en Thorin ordenà:

—Pel que sembla hem d'anar en ajut del nostre lladregot.

—Ja comença a ser hora d'ajudar-lo —va fer en Balin—, jo m'ofereixo per anar-hi. En qualsevol cas confio que, de moment, tot és prou segur.

En Gloin va encendre altres torxes, i tots anaren sortint de puntetes, d'un a un, i avançaren ben arrapats a la paret, tan de pressa com van poder. No trigaren gaire a reunir-se amb en Bilbo que es dirigia cap a ells. Tan prest com havia vist les pampallugues dels llums havia recobrat ràpidament el seu valor.

—Ha estat un rat-penat que m'ha fet caure la teia, no us esvereu! —va dir com a resposta a llurs preguntes. Tot i que se sentiren força alleujats, llur inclinació era mostrar-se recelosos i esfereïts per no res; ara bé, ¿què haurien dit si en aquell moment els hagués explicat que havia trobat l'Arkenstone? No m'ho pregunteu pas. Només aquells llambreigs fugissers dels tresors, entrevistos mentre avançaven, ja havien reanimat el foc d'aquells cors nanívols; i quan el cor d'un nan, encara que es tracti del nan més respectable, s'encén per l'or i les joies, pren una ardidesa inesperada i, fins i tot, pot arribar a ser ferotge.

Ara, naturalment, els nans ja no necessitaven l'empenteta. Es morien de ganes d'explorar les sales mentre en tenien l'oportunitat, i s'estimaven més creure que, de moment, Smaug havia marxat de casa. Cadascun va proveir-se d'una torxa encesa; i mentre

admiraven primer un costat i després l'altre, oblidaren la por i, àdhuc, la precaució. Parlaven en veu alta, i es cridaven els uns als altres, tot aixecant vells tresors de la pila, o dels que eren a les parets bo i examinant-los a la llum de les teies, palpant-los i acariciant-los.

En Fili i en Kili gairebé feien tabola i, com que van trobar penjades moltes arpes d'or amb cordam d'argent, les despenjaren i es posaren a tocar; i, màgiques que eren i, a més, no havent estat mai tocades pel drac, que tenia ben poc interès per la música, encara les van trobar afinades. Les fosques sales s'ompliren de melodies que havien estat callades per temps incomptables. Però la major part dels nans van ser més pràctics; recolliren pedres precioses i se'n farciren les butxaques, i allò que no podien arreplegar deixaven que s'esllavissés entre llurs dits amb un sospir. En Thorin era dels que s'hi havia posat de valent; però sempre regirava aquí i allà cercant alguna cosa que no aconseguia trobar. Era l'Arkenstone; però de moment encara no n'havia parlat amb ningú.

Després els nans despenjaren les cotes i les armes de les parets i s'armaren. En Thorin tenia veritablement un aspecte reial, vestit amb una cota d'anelles d'or i d'argent, i amb una destral d'empunyadura de plata penjada d'un cinyell incrustat amb pedres escarlates.

—Senyor Saquet! —li cridà—. Aquí teniu el primer pagament de la vostra recompensa! Traieu-vos el jec vell i poseu-vos això!

Amb aquestes paraules vestí en Bilbo amb una petita cota de malla, forjada feia molt de temps per a algun jove príncep elf. Era d'acer i d'argent, que els elfs anomenen *mithril*, i anava acompanyada d'un cinturó de perles i pedreria. I al cap del hòbbit hom disposà un casc lleuger de cuiro treballat, reforçat per sota amb arcs d'acer, i amb voraviu incrustat de gemmes blanques.

«Em sento esplèndid», va pensar, «però sospito que tinc un aspecte força absurd. Allà a casa, al Turó, se'n farien un tip de riure! Amb tot m'agradaria veure'm en un mirall!»

Fos com fos l'encanteri del tresor no havia omplert el cap del senyor Saquet de pardals. Però el dels nans sí. Molt abans que els nans es cansessin d'examinar el tresor, ell ho deixà córrer i va seure en terra; i començà a preguntar-se, amb inquietud, com acabaria tot

allò. «Donaria una pila d'aquestes copes precioses», pensà, «per poder beure quelcom reconfortant en un dels bols de fusta d'en Beorn!».

—Thorin —cridà en veu alta—. I ara què? Estem armats, però de què han servit fins ara les armadures contra Smaug el Terrible? Aquest tresor encara no l'hem guanyat. De moment no és pas or el que cerquem, sinó una manera d'escapar; i ja fa massa que ens estem jugant el tot pel tot!

—Tens tota la raó! —va respondre en Thorin, recobrant l'enteniment—. Anem! Jo us guiaré! En mil anys no podria oblidar els camins d'aquest palau. —Llavors cridà els altres, s'aplegaren tots i, sostenint les teies amunt, van creuar els portals oberts, no sense abans dirigir moltes llambregades anhelants enrere.

Havien tornat a cobrir les enlluernadores cotes de malla amb llurs velles capes i els cascs lluents amb els caputxons fets malbé, i caminaven en filera darrera d'en Thorin, com una línia de llumenetes que s'aturava sovint, enmig de l'obscuritat, per escoltar atemorits, un cop més, si se sentia alguna remor de l'arribada del drac.

Encara que tots els antics ornaments feia molt de temps que havien caigut o havien estat destruïts, i encara que tot era brut i llardós per les anades i vingudes del monstre, en Thorin recordava cada corredor i cada revolt. Van pujar llarguíssimes escales, i giraren i baixaren passadissos amplis que ressonaven, i tornaren a girar i pujaren més escales, i encara unes altres més. Aquestes darreres eren suaus, amples i de gran bellesa, tallades en la roca viva; i, amunt, amunt, continuaren els nans, i no van trobar cap signe de cosa vivent, només ombres furtives que fugien en acostar-se les torxes, oscil·lants amb els corrents.

Aquells esglaons, a dir veritat, no estaven fets per a les cames d'un hòbbit, i en Bilbo començava a notar que no podia pujar-ne ni un més, quan, inesperadament, el sostre s'enlairà moltíssim, molt més enllà del que podia il·luminar la claror de les teies. De la mateixa obertura, molt amunt, arribava una claror blanca, i l'aire tenia una flaire més dolça. Davant d'ells la llum entrava, apagada, pels grans portons que penjaven recargolats i mig cremats de llurs frontisses.

—Aquesta és la gran cambra de Thror —explicà en Thorin—; la

sala de les festes i del consell. No molt lluny d'aquí es troba la Porta Principal.

Travessaren la cambra destruïda. Hi havia taules corcades; cadires i bancs capgirats, socarrimats i malmesos. Per terra, entre flascons i bols i corns de begudes i pols, hi havia cranis i ossos. Mentre travessaven encara més portes, cap a l'altre extrem, un so d'aigua els omplí l'oïda, i la llum grisenca esdevingué de cop i volta més plena.

—Aquesta és la deu del Riu Corrent —va dir en Thorin—. Des d'aquí corre cap a la Porta. Seguim-lo!

D'un forat negre en una paret de roca brollava la deu d'aigua bullent, i corria escumejant per un estret canal, excavat ben recte i fons per les mans destres dels antics. A la vora venia un camí pavimentat amb llambordes, prou ample perquè hi passessin molts homes. Van acuitar-se per aquella via, i tombaren un revolt de gran amplària i, renoi!, al davant s'obria la plena llum del dia. Una arcada enorme s'enlairava més endavant, mostrant encara alguns fragments dels antics relleus que l'havien decorada, malgrat estar malmesa, esquerdada i ennegrida. Un sol boirós enviava la seva llum pàl·lida per entre els braços de la Muntanya, i raigs daurats queien sobre el terra del llindar.

Un terbolí de rats-penats endormiscats, espantats pel fum de llurs teies, voletejà esverat per sobre d'ells; en continuar endavant llurs peus lliscaren sobre les lloses allisades i llimades pel pas del drac. Ara l'aigua queia davant d'ells, cap enfora, amb gran rebombori i davallava escumejant cap a la vall. Tiraren les pàl·lides torxes al terra i van restar contemplant la vista amb ulls esbatanats. Havien sortit per la Porta Principal i als seus peus tenien Dale.

—Qui ho havia de dir! —exclamà en Bilbo—. Mai no m'hauria pensat que *sortiria* a mirar per aquesta porta. Ni que m'acontentaria tant tornar a veure el sol, i sentir altre cop el ventet a la cara. Però, bufa!, és molt fred aquest vent!

Ho era. Aquella brisa de llevant tallava, i bufava amb l'amenaça de l'hivern que s'atansava. Passava per damunt de la Muntanya i es ficava entre els seus braços, vall endins, i xiulava entre les roques. Després de tot el temps que havien passat a les fondàries sufocants de les cavernes assolades pel drac, ara, a ple sol, tremolaven.

De sobte en Bilbo, s'adonà que no sols estava cansadíssim, sinó

que, a més, estava mort de gana.

—Deu ser cap a mig matí —va dir— i suposo que, si fa no fa, deu ser hora d'esmorzar..., si és que hi ha alguna cosa per menjar. Tot i que no crec que l'entrada d'Smaug sigui el lloc més segur per a un àpat. Anem a algun lloc on puguem seure tranquils una estoneta!

—Molt ben dit! —acceptà en Balin—. I crec que sé cap a on hem d'anar: hauríem de dirigir-nos a la vella talaia que es troba a la punta del sud-oest de la Muntanya.

—Quant hi ha, fins allà? —preguntà el hòbbit.

—Unes cinc hores de camí, calculo jo. I de marxa dura. El camí des de la Porta per la riba esquerra del riu sembla completament destrossat. Però, mireu cap allà! El riu tomba violentament cap a l'est a través de Dale, per davant de la ciutat en runes. En aquell punt solia existir un pont que duia a uns graons escarpats que escalaven la riba dreta, i d'allí a un camí que es dirigia al Puig del Corb. Hi ha, o hi havia, un viarany que sortia del camí i s'enfilava fins a la talaia. És una pujada dura, com hi ha món!, encara que els antics graons continuïn existint.

—És l'única cosa que em faltava! —va rondinar el hòbbit—. Més caminades i més pujades sense esmorzar! M'agradaria saber quants esmorzars i menjades ens hem perdut dins d'aquest forat fastigós sense temps i sense rellotge.

En realitat dues nits i un dia havien transcorregut, i no absolutament carents de menjar, des que el drac havia esbocinat la porta màgica; en Bilbo, però, ja n'havia perdut el compte, i, pel que a ell pertocava, tant era que hagués estat una nit com una setmana de nits.

—Apa, apa! —va dir en Thorin, tot rient; començava a sentir-se animat i feia sonar les pedres precioses que li omplien les butxaques —. No digueu que el meu palau és un forat fastigós! Ja veureu quan estigui net i redecorat!

—Ui, això no serà fins que Smaug hagi mort —afegí en Bilbo amoïnat—. Mentrestant m'agradaria saber on para. Seria capaç de donar un esmorzar a canvi de saber-ho. Espero que no sigui al cim de la Muntanya observant-nos!

Aquell acudit torbà enormement els nans, i ràpidament decidiren que en Bilbo i en Balin tenien raó.

—Hem d'allunyar-nos d'aquí —va fer en Bombur—. D'aigua, no

en falta, però no veig senyals de menjar enlloc. En aquests indrets un drac sempre deu anar afamegat.

—Som-hi, som-hi! —van cridar els altres—. Seguim el camí d'en Balin.

Sota la paret rocosa, a la dreta, no hi havia cap camí, de manera que van haver de saltar per les penyes del marge esquerre del riu, i la desolació i la solitud no trigaren gaire a temperar fins i tot en Thorin. El pont que en Balin recordava feia temps que era derruït, i la majoria de carreus havien esdevingut roques polides pel corrent som i sorollós; però travessaren l'aigua sense gaires dificultats, i trobaren els antics graons, i pujaren l'espadat de la riba. Després de caminar un xic van desembocar a l'antic senderol, i poc després arribaren a un gorg profund protegit per les roques; allí descansaren una estona i van esmorzar el que pogueren, principalment *cram* i aigua. Si voleu saber què és el *cram*, l'única cosa que us en puc dir és que no en sé la recepta; però sembla una mica una galeta, es conserva indefinidament, se suposa que és alimentós, i realment no és gens distret perquè, de fet, no té cap interès, a no ser com a exercici de mastegar. El preparaven els homes del llac per als viatges llargs.

Després d'aquesta pausa van prosseguir el camí; i ara el senderol tombava vers l'oest i s'allunyava del riu, i gran promontori d'aquella mena d'estrep de la Muntanya que sortia cap al sud anà acostant-se cada cop més. A la fi arribaren al viarany del Puig. Trescava rost amunt, i van enfilar-s'hi lentament, l'un darrera l'altre, fins que, al capdavall, a última hora de la tarda, assoliren el cim de la carena i divisaren el sol hivernenc que davallava cap a l'oest.

Allí descobriren un pla, sense parets en tres dels costats, però arrecerat al nord per un front de roca en el qual hi havia un forat com una porta. Des d'aquella porta hi havia una gran panoràmica de l'est, del sud i de l'oest.

—En els vells temps —va dir en Balin—, aquí és on sempre solíem apostar els guaites, i aquesta porta del darrera duu a una cambra, excavada en la roca, que servia de cos de guàrdia. Al voltant de la Muntanya hi havia d'altres llocs similars. Però, en aquells dies de prosperitat, no semblava que hi hagués gaires raons

per vigilar, i els guaites potser estaven massa còmodes...; altrament potser haurien pogut avisar-nos de l'arribada del drac i les coses haurien anat d'una altra manera. En fi, de moment aquí podrem amagar-nos i arrecerar-nos una estona, i podem veure molt sense ser vistos.

—Si ens han vist dirigir-nos cap aquí no ens servirà gaire —va dir en Dori, que no parava de mirar cap al cim de la Muntanya, com si esperés descobrir-hi Smaug posat com un ocell sobre una perxa.

—Hem de córrer aquest risc —va respondre en Thorin—. Avui no podem anar més lluny.

—Així m'agrada! —cridà en Bilbo, i es deixà caure en terra.

A la cambra excavada a la roca hi hauria hagut lloc per a un centenar, i encara tenia un altre recambró, més endins, més arrecerat del fred exterior. Era completament abandonada. Ni tan sols les selvatgines semblaven haver usat aquell lloc en els temps del domini d'Smaug. Allí, doncs, van descarregar llurs farcells; i alguns van arraulir-se immediatament i s'adormiren tot d'una, però els altres van anar a seure al costat de la porta exterior i discutiren llurs plans. En llur conversa hi havia una cosa que es repetia contínuament: on era el drac? Miraven cap a l'oest i no es veia res, i a l'est i era desert, i al sud no hi havia cap indici d'Smaug, però s'hi veia una munió grandíssima d'ocells. Els contemplaren amb perplexitat; però quan els primers estels freds començaren a lluir, continuaven sense haver pogut treure'n l'entrellat.

XIV
Foc i aigua

I ara, si voleu saber, com els nans, on parava Smaug, heu de tornar enrere: al vespre quan va esbocinar la porta i aixecà el vol, furient. Dos dies abans.

Els homes de la Ciutat del Llac, Esgaroth, es trobaven majorment en llurs cases, perquè la brisa bufava del negre est i era glaçada, però n'hi havia alguns que passejaven pels molls i que contemplaven, cosa que els solia plaure d'allò més, els estels que lluïen sobre les suaus superfícies del llac a mesura que s'instal·laven en el cel. La Muntanya Solitària quedava gairebé oculta des de la ciutat a causa de les serralades de turons que cobrien un extrem del llac. Només n'arribaven a divisar, amb temps clar, i a través de l'afrau que formava el Riu Corrent en el seu curs des del nord, el cim més alt, i rarament se'l miraven, perquè, fins i tot a la llum del matí, era esgarrifós i terrible. Ara ja s'havia ocultat i desaparegut, tapat per l'obscuritat.

De sobte tornà a encendre's i a ser visible; una breu resplendor el tocà i s'esvaní.

—Mireu! —va dir un dels homes—. Altre cop les llums; Anit els guaites les van veure encendre's i apagar-se des de la mitjanit fins a l'alba. Alguna cosa passa per allà dalt.

—Potser el Rei sota la Muntanya està forjant or —comentà un altre—. Ja fa molt de temps que marxà cap al nord. Ja comença a ser hora que les cançons tornin a demostrar que són veritat.

—Quin rei ni quins romanços? —afegí un tercer amb veu inflexible—. M'hi jugaria alguna cosa que és el foc devastador del drac, que és l'únic Rei de sota la Muntanya que hem conegut.

—Sempre has de sortir amb mals averanys! —van respondre els altres—. T'és igual que siguin inundacions o peixos verinosos. Pensa

alguna cosa un xic més alegre!

De cop i volta, però, una gran lluminària va aparèixer daurat en el lloc més baix dels turons, i l'extrem nord del llac esdevingué daurat.

—El Rei sota la Muntanya! —van cridar—. La seva riquesa és com el sol, el seu argent com una font, els seus rius són tots d'or! El riu baixa amb l'or de la Muntanya! —van cridar, i per tot arreu començaren a obrir-se finestres i a sentir-se peus que corrien.

Un cop més l'excitació i l'entusiasme eren inenarrables. Però l'individu de la veu inflexible va córrer com un llamp cap al governador.

—Si no és el drac que s'acosta, jo sóc un imbecil —cridà—. Talleu els ponts! A les armes! A les armes!

Les trompetes d'alarma sonaren tot d'una i ressonaren per les ribes rocoses. L'alegria fou tallada en sec i la joia esdevingué temor. Mercès a això el drac no els trobà totalment desprevinguts.

La seva velocitat era tan gran que, poc després, ja el podien divisar com una guspira de foc tallant veloçment l'aire en llur direcció, i esdevingué per instants més gros i brillant, i no els calgué ser dels més babaus per comprendre que les profecies havien resultat força errades. Totes les galledes de la ciutat foren omplertes d'aigua, tots els guerrers foren armats, cada fletxa i dard estaven a punt, i el pont que els unia a terra fou tallat i enderrocat, abans que el brogit de la terrible proximitat d'Smaug esdevingués més fort, i el llac aixequés una maror vermella com el foc sota el batec espantós de les seves ales.

Entre els xiscles, els ahucs i els crits dels homes arribà sobre ells, tombà cap als ponts i es trobà ensarronat! El pont havia desaparegut, i els seus enemics eren en una illa enmig de l'aigua — massa fonda i fosca i freda per al seu gust. Si s'hi ficava, el vapor i el baf que se'n derivarien podien cobrir tota aquella terra amb una boira que duraria dies; però el llac era massa poderós i el deixaria massa xop abans que pogués travessar-lo.

Amb un gran rugit tornà a volar per damunt la ciutat. Un esplet de fletxes negres sortiren disparades i xocaren i dringaren contra les seves escates i les seves joies, i les tiges enceses pel seu alè roent, tornaren a caure amb un llarg zum-zum en l'aigua. Ja cal que us imagineu focs d'artifici; no n'hi ha cap que pugui igualar el que hom

va contemplar aquella nit. L'espetec dels arcs i l'estridència de les trompetes van fer que la còlera del drac arribés al punt àlgid, se'n sentia encegat i enfollit. Ningú no havia gosat presentar-li batalla des de temps immemorials; i ara tampoc no haurien gosat fer-ho, si no hagués estat per aquell home de veu inflexible, el seu nom era Bard, que corria d'una banda a l'altra animant els arquers i insistint al governador perquè els ordenés lluitar fins a la darrera fletxa.

El foc brollava dels ullals del drac. Durant una estona volejà alt, tot descrivint cercles i il·luminant tot el llac; els arbres vora els ribatges lluïen com si fossin de coure o de sang, amb ombres d'una negror espessa llepant-los els peus. Després el drac es precipità directament per entre la tempesta de fletxes, temerari a causa de la ràbia, sense preocupar-se de presentar als seus enemics les parts cobertes d'escates, cercant només la manera d'incendiar-los la ciutat.

El foc malgrat que ho havien deixat tot ben amarat d'aigua abans que arribés, s'estengué per les teulades de palla i els caps de les bigues de fusta mentre Smaug baixava en picat i feia una passada, i tornava a giravoltar. Un cop més, cent mans s'aplegaren per ruixar allà on apareixia una guspira. Però el drac tornava a envestir. Amb un cop de cua la teulada de la casa de l'Ajuntament va caure i quedà derruïda. Les flames, incontenibles, s'enlairaren en la nit. Una altra passada, i una altra, i una casa i després una altra s'incendiaren i s'esfondraren; i continuava sense que cap fletxa destorbés Smaug o el ferís més que una mosca dels aiguamolls.

Els homes ja havien començat a llançar-se a l'aigua per tots cantons. Les dones i els infants s'arrupien a les embarcacions de càrrega al moll del mercat. La gent abandonava les armes. Tot eren lamentacions i plors on poc abans hom cantava cançons de benestar futur gràcies als nans. Ara els homes en maleïen el nom. El governador mateix ja es dirigia cap a la seva embarcació daurada, tot confiant que, enmig del rebull, podria fugir i salvar-se. Faltava poc perquè tota la ciutat fos abandonada i cremés fins al nivell de les aigües.

Allò era el que el drac esperava. Per ell, podien tots encabir-se a les barques, si volien. S'ho podia passar molt rebé encalçant-los un a

un, o podien romandre enmig de l'aigua fins que morissin de fam. Que provessin de desembarcar en terra! Els estaria esperant! Pensava incendiar tots els boscos dels ribatges i socarrimar tots els camps i pastures. Feia anys que res no el divertia tant com aquest esport d'atacar la ciutat.

Romania encara una companyia d'arquers, però, que mantenia la seva posició entre les cases incendiades. Llur capità era en Bard, l'home de la veu inflexible i cara de pocs amics; els seus amics l'havien acusat de profetitzar inundacions i peixos verinosos, però coneixien la seva ardidesa i el seu coratge. Era descendent llunyà de Girion, el Senyor de Dale, l'esposa i els fills del qual havien escapat a la destrucció, molt de temps enrere, fugint aigües avall pel Riu Corrent. Ara disparava amb un gran arc de teix, i ho continuà fent fins que hagué consumit totes les fletxes menys una. Les flames s'acostaven. Els companys començaven a abandonar-lo. Va tensar l'arc per darrera vegada.

Tot d'una, enmig de la foscor, una cosa aletejà fins a la seva espatlla. Girà el cap..., però només era un tord vell. Sense espantar-se, l'ocell s'atansà a la seva orella i l'informà. En Bard descobrí, meravellat, que podia entendre el seu llenguatge perquè era de la raça de Dale.

—Espera! Espera! —li deia el tord—. La lluna s'enlaira. Busca la clapa despullada en el pit esquerre quan voli i tombi damunt teu! —I mentre en Bard aguaitava, astorat, el tord li explicà els esdeveniments de la Muntanya i tot el que hi havia sentit.

Aleshores en Bard tensà l'arc fins a l'orella. El drac giravoltava, volant baix, i mentre s'acostava la lluna s'enlairà per damunt del ribatge oriental del llac i argentà les seves enormes ales.

—Fletxa! —va dir l'arquer—. Fletxa negra! T'he guardat per al final. Mai no m'has fallat i sempre he pogut recobrar-te. Vas pertànyer al meu pare i a d'altres avantpassats. Si és cert que vas ser forjada a les fargues del veritable Rei sota la Muntanya, afanya't ara, i corre!

El drac tornà a fer una altra passada, més baix que mai, i en el moment de girar i caure en picat, la seva panxa lluí amb la blancor dels focs centellejants de les pedres precioses sota la lluna..., excepte en un lloc. El gran arc brunzí. La fletxa negra sortí disparada, ben recta, directament cap a la clapa al costat del pit

esquerre on la pota davantera es trobava estesa. Encertà el blanc i penetrà tota, punta, tija i ploma, tan rabent era el seu vol. Amb un udol que eixordà els homes, tombà els arbres i esberlà les pedres, Smaug sortí projectat enlaire, féu una mitja tombarella, i es precipità en terra des d'aquella alçària, mortalment tocat.

Va caure al bell mig de la ciutat. La seva darrera ranera la deixà convertida en espurnes i cendres. El llac es precipità a cobrir-la. Un núvol de baf s'enlairà, blanquinós contra la sobtada foscor sota la lluna. Se sentí una decrepitació, un terbolí engolidor, i després el silenci. I aquella fou la fi d'Smaug i d'Esgaroth, però no d'en Bard.

La lluna creixent s'enlairà més i més i el vent es va fer més fort i fred. Convertí la boira lletosa en columnes torçades i núvols fugissers i els empenyé cap a l'oest per escampar-los en filagarses esparracades sobre els aiguamolls pròxims al Bosc Llobregós. I aleshores es divisaren moltíssimes barques, com puntets foscos sobre la superfície del llac, i el vent dugué les veus de la gent d'Esgaroth planyent-se per la ciutat perduda, i per les mercaderes perdudes, i per l'esfondrament de les cases. En realitat, però, si hi haguessin pensat, tenien moltes raons per alegrar-se, encara que, naturalment, hom no podia esperar que ho fessin en aquell moment; almenys tres quartes parts de la població havien escapat amb vida; llurs boscos, pastures i ramats, i la major part de les embarcacions, eren intactes; i el drac havia mort. Encara era massa aviat per copsar el que allò representava.

S'aplegaren en colles planyents en els ribatges occidentals, tremolosos a causa de la fredor del vent, i llurs primeres queixes i ires s'adreçaren al governador, que havia fugit de la ciutat tan aviat, mentre encara hi havia qui estava disposat a defensar-la.

—Potser tingui bon cap per als negocis..., sobretot si es tracta dels seus negocis —mormolaren alguns—, però, quan la cosa va de bo, és un inútil! I elogiaren el coratge d'en Bard i l'últim i poderós tret disparat.

—Quina llàstima que hagi mort —van exclamar-se—, si no l'hauríem proclamat rei. Bard, matador del Drac, de l'estirp de Girion! L'hem perdut per sempre, ai las!

Enmig d'aquesta conversa una figura alta aparegué entre les ombres. Anava xopa d'aigua, amb els cabells negres i molls enganxats a la cara i a les espatlles, i una brillantor orgullosa als

ulls.

—En Bard no ha mort! —cridà—. Quan l'enemic va caure ferit, ell es llançà a l'aigua des d'Esgaroth. Sóc jo, Bard, de l'estirp de Girion; jo sóc el vencedor del drac!

—El rei Bard! El rei Bard! —clamaren tots; però el governador va escarritxar les dents.

—Girion era senyor de Dale, no rei d'Esgaroth —va dir en Bard —. A la Ciutat del Llac sempre hem elegit els governadors entre els homes vells i prudents, i no hem suportat gaire el domini d'homes que només eren guerrers. Permeteu que el «rei Bard» torni al seu reialme: ara Dale ha quedat deslliurada gràcies al seu valor, i no hi ha res que n'impedeixi el seu retorn. I qui ho desitgi pot anar amb ell, si s'estima més les pedres fredes sota l'ombra de la Muntanya que les verdes ribes del llac. Els més assenyats haurien de romandre i reconstruir la nostra ciutat, per tornar a fruir, algun dia, de la seva pau i de les seves riqueses.

—Volem que en Bard sigui rei! —va cridar com a resposta de la colla que era més a prop—. Ja en tenim prou de vellots i recaptadors de diners! —I la gent que era més enllà, va repetir la consigna—: Visca l'Arquer, fora els Garrepes! —fins que el clamor ressonà per tot el ribatge.

—Em guardaria prou d'infravalorar en Bard, l'Arquer —va dir el governador amb veu fluixa, ja que, ara, en Bard era pràcticament al seu costat—. Aquesta nit s'ha guanyat un lloc eminent a la llista de benefactors de la nostra ciutat; i mereix que moltes cançons el perpetuïn. Però, oh poble d'Esgaroth! —i aquí el governador s'enlairà tant com podia i parlà ben fort i amb claredat—, per què em doneu totes les culpes? Per quina falta voleu destituir-me? Puc preguntar qui fou qui va despertar el drac del seu somieig? Qui obtingué de nosaltres presents costosos i ajut extraordinari, tot fent-nos creure que les cançons antigues esdevindrien realitat? Qui va jugar amb els nostres cors entendrits i les nostres il·lusions més agradables? Quina mena d'or han enviat riu avall per compensar-nos-en? El foc del drac i la desolació! Això és el que hem rebut! A qui hem de reclamar la recompensa per la nostra runa, i l'ajut per a les nostres vídues i per als nostres orfes?

Com veieu, el governador no havia assolit pas el seu càrrec per casualitat. El resultat de les seves paraules va ser que, de moment,

la gent quasi oblidà la idea d'un nou rei, i dirigí el seu pensament irat contra en Thorin i els seus companys. Des de molts indrets s'alçaren crits enfurismats i bel·licosos; i alguns dels qui abans havien entonat amb més força les antigues cançons, ara escampaven, amb la mateixa força, que havien estat els nans qui havien esperonat contra ells, deliberadament, el drac!

—Folls, més que folls! —va dir en Bard—. Per què malgasteu paraules i còlera contra aqueixes criatures dissortades? Sens dubte, abans que Smaug ens ataqués, foren les primeres a morir sota el seu foc. —Però, aleshores, mentre pronunciava aquests mots, pensà per primer cop en el fabulós tresor de la Muntanya, abandonat sense guarda ni propietaris, i callà tot d'una. Va reflexionar sobre les paraules del governador, i imaginà Dale reconstruïda, i plena de campanes d'or, si aconseguia trobar homes per reconstruir-la.

Finalment, parlà un altre cop.

—No és aquest moment per a mots d'ira, governador, ni per considerar costosos plans de canvis. Hi ha molta feina a fer. Continuo al vostre servei..., encara que, passat algun temps, potser torni a reflexionar sobre els vostres mots i em dirigeixi al nord amb aquells que vulguin seguir-me.

Amb això s'allunyà per ajudar a distribuir els campaments de la gent, i ajudar els malalts i els ferits. Però el governador remugà en veure'l allunyar-se, i restà assegut en terra. Rumià molt però no va dir gran cosa, excepte per cridar autoritàriament que els homes li encenguessin un foc i li duguessin de menjar.

Però ara, per cada indret on passava, en Bard sentia converses que corrien com la pólvora referents al tresor enorme que havia quedat sense vigilància. Els homes parlaven de les recompenses a tots els danys rebuts que aviat en traurien, i de la riquesa sobrera que encara els permetria comprar coses del sud; i, enmig de llur aflicció, allò els animava moltíssim. Valia més valia, perquè la nit era dura i cruel. Només uns pocs pogueren arrecerar-se sota un aixopluc, un d'ells fou el governador; i el menjar escassejava, fins i tot el governador no en tingué gaire. Aquella nit molts emmalaltiren a causa del fred, de la mullena, i de la desgràcia, i després d'haver escapat sans i estalvis de la destrucció de la ciutat, moriren; i en els jorns que seguiren les malalties i la fam causaren veritables estralls.

Mentrestant en Bard havia pres el comandament, i ordenava les coses segons la seva voluntat, encara que sempre ho feia en nom del governador, i va tenir moltes dificultats per manar la gent i per dirigir els preparatius per a llur protecció i allotjament. Possiblement la majoria hauria mort amb l'hivern que ja encalçava la tardor, si no haguessin disposat d'ajut. L'ajut, però, arribà aviat; perquè en Bard havia enviat missatgers riu amunt, cap al bosc, sol·licitant l'ajut del Rei dels elfs del bosc, i aquests missatgers s'havien topat amb una host que ja es trobava en camí, encara que només feia tres dies que Smaug havia mort.

El Rei dels Elfs havia rebut noves mercès als seus missatgers i als ocells que estimaven la seva gent, i ja sabia bona part del que s'havia esdevingut. I molt considerable havia estat, com és de suposar, la commoció causada entre totes les coses amb ales que vivien als encontorns de la Desolació del Drac. L'aire era curull d'estols que hi descrivien cercles i llurs missatgers de veloç volada anaven d'una banda a l'altra per tot el cel. Per sobre dels límits del bosc se sentien xiulets, cants i piuladissa. I la nova va estendre's més enllà del Bosc Llobregós: «Smaug ha mort!» El fullam s'agitava i orelles sorpreses escoltaven atentament. Fins i tot abans que el Rei dels Elfs es posés en marxa, les notícies ja havien arribat a l'oest, cap a les pinedes de les Muntanyes Boiroses; en Beorn les havia sentides de la seva casa de fusta estant, i els gòblins eren reunits en consell en llurs coves.

—Em temo que aquesta és l'última notícia que tindrem d'en Thorin Oakenshield —va dir el rei—. D'altra manera li hauria anat si hagués restat com a invitat meu. De tota manera —afegí—, és un mal vent que no beneficiarà ningú. —Perquè tampoc ell no havia oblidat la llegenda de les riqueses de Thror. I, per això, els missatgers d'en Bard se l'havien topat avançant amb molts llancers i arquers; i els corbs començaven a formar un estol espès al cel, perquè creien que la guerra tornava a reviscolar; una guerra com no n'havia existit en aquelles terres des de feia moltíssims anys.

El Rei, però, en rebre les súpliques d'en Bard, se'n compadí, perquè era el monarca d'un poble bo i generós; de manera que, desviant el seu camí, que, de bon principi, es dirigia directament vers la Muntanya, apressà el pas riu avall cap al Llac Llarg. No tenia prou embarcacions ni rais per als seus soldats, i es van veure

obligats a seguir el camí més lent, a peu; però pel riu envià, per endavant, grans proveïments de vitualles. Els elfs són, amb tot, bons corredors, i encara que en aquelles èpoques no estaven gaire acostumats als aiguamolls i a les terres plenes de paranys que s'estenien entre el Bosc i el Llac, llur marxa va ser ràpida. Sols cinc dies després de la mort del drac arribaren als ribatges del Llac i contemplaren les runes de la ciutat. Com calia esperar foren ben rebuts i els homes i llur governador estaven disposats a acceptar qualsevol tracte com a pagament futur de l'ajut del Rei dels Elfs.

Aviat van tenir preparat un pla. El governador, amb les dones i els infants, els vells i els malalts, restaren allà; i amb ells alguns artesans i molts elfs de gran destresa; aquests es dedicaren a tallar arbres i a recollir la fusta que els enviaven des del bosc. Després es dedicaren a bastir moltes cabanes, construïdes a la riba del llac, a fi de protegir-se contra l'hivern que s'acostava; i també, sota la direcció del governador, començaren a planificar una nova ciutat, encara més bonica i gran que l'anterior. Però no pas al mateix indret. La disposaren un xic més cap al nord, més amunt en el ribatge; perquè per sempre més es mostraren temerosos de les aigües on el drac havia mort. La bèstia no tornaria mai més al seu llit d'or, i jeia freda com una pedra, cargolada sobre el fons d'aquelles aigües somes. Allí, durant anys i anys, quan el temps era bonancenc hom podia distingir, entre els pilars esfondrats de l'antiga ciutat, els seus ossos descomunals. Però ben pocs gosaven travessar aquell indret maleït, i ningú no gosà mai capbussar-se en aquelles aigües tremoloses ni recobrar cap de les pedres precioses que queien de la seva carcassa putrefacta.

Tots els homes d'armes que encara es trobaven en condicions, però, i la major part de les tropes del Rei dels Elfs, es disposaren a marxar cap al nord, vers la Muntanya. I així fou com, onze dies després de la destrucció de la ciutat, l'avantguarda de la host passà els gorgs de roca a l'extrem del llac i s'endinsà en les terres desolades.

XV
El cel s'ennuvola

Ara tornarem a en Bilbo i als nans. Durant tota la nit un d'ells havia estat fent de guaita, però quan arribà el matí no havien vist ni sentit cap senyal de perill. Els ocells, tanmateix, anaven formant estols cada cop més densos. Hi havia voliors que arribaven volant des del sud; i els corbs que encara vivien als encontorns de la Muntanya voleiaven i grallaven incessantment per sobre dels pics.

—Alguna cosa rara està succeint —va dir en Thorin—. Ja ha passat l'època de les migracions de tardor; i aquests ocells viuen sempre en la terra; veig estornells i una munió de pinsans; i allà, més lluny, moltes aus carnisseres com si s'estigués produint una batalla!

De sobte en Bilbo assenyalà:

—Mireu! Allà hi ha un altre cop aquell vell tord! Sembla haver escapat quan Smaug destrossà aquella part de la muntanya, encara que suposo que els cargols no se'n devien salvar!

Certament, el vell tord tornava a ser allí i, tal com en Bilbo havia assenyalat, volà cap a ells i es posà en un penyal, ben a prop. Aleshores va batre les ales i refilà; després tombà el cap d'una banda com si escoltés; i refilà de bell nou, i tornà a escoltar.

—Crec que ens vol comunicar alguna cosa —va dir en Balin—; però no puc seguir el llenguatge d'aquests ocells, és massa ràpid i difícil. Podeu entendre'n alguna cosa, senyor Saquet?

—No gaire bé —va respondre en Bilbo, que de fet no entenia res de res—, però aquest vellarro sembla molt excitat.

—Donaria qualsevol cosa per ser un corb! —va fer en Balin.

—Creia que no us agradaven! Quan vam venir per aquest camí l'altra vegada no semblava que us fessin molta gràcia.

—Allò eren cornelles! Unes criatures amb un aspecte molt lleig i

sospitós, i, a més, grolleres. Havíeu d'haver sentit els insults que ens dirigien. Els corbs, però, són diferents. Solia existir una gran amistat entre ells i la gent de Thror; i sovint ens duien notícies secretes; i els recompensàvem amb objectes ben brillants que és el que desitgen per amagar en llurs nius.

—Viuen molts anys, i tenen molt bona memòria, i, a més, transmeten als fills llur saviesa. Quan era nen coneixia molts dels corbs que niuaven entre les roques. Aquest mateix cim en d'altres temps fou anomenat el Puig del Corb, perquè hi havia una parella molt famosa i assenyada, el vell Carc i la seva dona, que vivia aquí, sobre la cambra de la guàrdia. Però no crec que a l'actualitat en quedi cap, d'aquella raça antiga, per aquí.

En el mateix instant en què acabava de dir aquests mots el vell tord va piular amb un crit fort i immediatament enlairà el vol.

—Nosaltres no l'entenem, però estic convençut que aquest vell tord sí que ens entén —va dir en Balin—. Estigueu a l'aguait, a veure què passa!

No va transcórrer gaire temps abans que tornessin a sentir un batec d'ales. El tord tornava a ser allà, i amb ell hi havia un ocellot realment tronadíssim. Era mig cec i gairebé no podia volar, i tenia el cim del cap pelat. Era un corb molt vell, i molt gros. Es posà encarcarat en el terra, davant d'ells, va batre lentament les ales, i féu una inclinació vers en Thorin.

—Oh Thorin, fill de Thrain, i Balin, fill de Fundin —grallà, i en Bilbo pogué entendre el que deia perquè emprava el llenguatge ordinari i no l'idioma dels ocells—. Jo sóc Roäc, fill d'en Carc. En Carc és mort, però en d'altres temps vosaltres el vau conèixer. Fa cent anys i tres i cinquanta des que jo vaig sortir de l'ou, però no he oblidat el que mon pare m'explicà. Ara sóc el cap dels grans corbs de la Muntanya. En quedem pocs, però encara recordem el rei dels temps antics. La majoria dels meus són lluny, perquè cap al sud s'estan produint grans esdeveniments..., alguns són esdeveniments que us ompliran de joia, i d'altres no us alegraran pas tant.

—Pareu bon esment! Els ocells es tornen a reunir cap a la Muntanya i sobre Dale, des del sud i des de l'est i des de l'oest, perquè s'escampa la notícia que Smaug ha mort!

—Mort! Mort? —van cridar els nans—. Mort! Aleshores les nostres temences eren infundades..., i el tresor és nostre! —Tots

s'incorporaren d'un bot i començaren a saltar de goig.

—Sí, mort —prosseguí en Roäc—. El tord, que les seves plomes no caiguin mai, el va veure morir, i podem confiar en els seus mots. El va veure morir en combat contra els homes d'Esgaroth la tercera nit comptant enrere en el moment d'aparèixer la lluna.

Passà algun temps abans que en Thorin aconseguís que els nans callessin i escoltessin les notícies del corb. Finalment, quan els hagué explicat tota la història de la batalla, continuà:

—Això pel que fa als motius de joia, Thorin Oakenshield. Podeu tornar al vostre palau sans i estalvis; el tresor us pertany..., de moment. Però són molts els qui s'apleguen, no sols els ocells. La notícia de la mort del guardià s'ha escampat ràpidament i fins a grans distàncies, i la llegenda del tresor de Thror no ha minvat en boca de la gent durant tots aquests anys; n'hi ha molts que cobegen una part del botí. Un exèrcit d'elfs ja és en camí, i aus carnisseres el sobrevolen confiant en la batalla i en la mortaldat. A les ribes del llac els homes remuguen dient que llurs calamitats es deuen als nans; perquè s'han quedat sense casa i molts han mort, i Smaug va destruir llur ciutat. També ells creuen que trobaran una recompensa en el vostre tresor, tant si sou viu com si sou mort.

—La vostra pròpia sapiència us ha de dictar el curs a seguir; però tretze és un nombre molt petit per al gran poble de Durin que, en d'altres temps, visqué aquí, i que ara viu escampat arreu. Si volguéssiu escoltar el meu consell, no confieu en el governador dels homes del Llac, sinó en aquell que matà el drac amb el seu arc. S'anomena Bard i és de la raça de Dale, de l'estirp de Girion; és un home amb aspecte de pocs amics, però honrat. Un cop més coneixeríem la pau entre els nans i els homes i els elfs, després de tanta desolació; però això pot costar-vos una gran quantitat d'or. He dit.

Aleshores en Thorin esclatà irat:

—Les nostres mercès, Roäc, fill de Carc. Vós i els vostres no sereu oblidats. Però ni els lladres prendran un polsim del nostre or, ni els violents ens l'arrabassaran mentre tinguem vida. Si encara us voleu guanyar més el nostre reconeixement, assabenteu-nos del que s'acosta. També us pregaria, si encara en queda algun de la vostra raça prou jove i fort d'ales, que enviéssiu missatgers als nostres parents a les muntanyes del nord, tant a l'est com a l'oest d'aquest

indret, a fi de comunicar-los la nostra situació. I especialment voleu fins al meu cosí Dain, a les Serralades de Ferro, perquè ell disposa de molta gent ben armada, i és el que viu més a prop d'aquest lloc. Pregueu-li que s'acuiti sense tardança!

—No diré pas si aquest consell és bo o dolent —grallà en Roäc —, però faré el que pugui fer. —I amb això, s'envolà lentament.

—Tornem a la Muntanya de seguida —cridà en Thorin—. No podem perdre temps.

—El que no perdrem serà el menjar! —comentà en Bilbo, sempre pràctic en aquests afers. En qualsevol cas, el hòbbit considerava que, amb la mort del drac, l'aventura, parlant amb propietat, havia finit, i en això anava errat de cap a cap, i hauria donat la major part de la part de botí que li pertocava perquè totes aquelles qüestions es resolguessin pacíficament.

—Tornem a la Muntanya! —van cridar els nans com si no l'haguessin sentit; de manera que hagué de tornar-se'n amb ells.

Com que ja coneixeu alguns dels esdeveniments, comprendreu que els nans encara tenien per endavant alguns dies. Van tornar a explorar les coves, i descobriren, com havien suposat, que només continuava oberta la Porta Principal; totes les altres entrades, excepte, naturalment, la porteta secreta, havien estat enrunades i bloquejades feia molt de temps per Smaug, i no en quedava cap rastre. De manera que ara començaren a fer-se un fart de treballar a fi i efecte de fortificar l'entrada principal, tot construint un nou camí a partir d'aquesta. D'eines no els en faltaren, n'hi havia a dojo: eren les que havien estat emprades pels minaires, picapedrers i constructors antics; i, a més, en aquesta mena de treballs, els nans continuaven essent molt destres.

Mentre treballaven, els corbs els duien constantment notícies de la situació. Fou així que s'assabentaren que el Rei dels Elfs s'havia desviat cap al llac, i que encara podrien respirar alguns dies més. I, millor encara, foren informats que tres de llurs ponis havien escapat i corrien, errívols, per aquelles ribes distants del Riu Corrent, no gaire lluny d'on havia quedat la resta dels avituallaments. De manera que, mentre els altres continuaven amb les fortificacions, en Fili i en Kili foren enviats, guiats per un corb, a la recerca dels ponis, perquè hi carreguessin, de tornada, tot allò que fossin capaços de dur.

Van romandre fora quatre dies, i, en aquell espai de temps, els informaren que els exèrcits conjunts dels homes del Llac i dels elfs s'apressaven vers la Muntanya. Ara, però, llurs esperances eren més altes perquè, si sabien administrar-lo, tenien menjar per a algunes setmanes sobretot, i evidentment, *cram*, encara que ja començaven a estar-ne tips; però més val menjar *cram* que no menjar res, i, a més, l'entrada havia estat barrada amb una paret seca de carreus, molt alta i gruixuda, que taponava tota l'obertura. Aquesta murada tenia forats a través dels quals hom podia vigilar, o disparar, però no tenia cap entrada. Entraven i sortien enfilant-s'hi per mitjà d'escales, i hissaven les coses amb cordes. Al lloc on el corrent brollava, havien deixat, sota la nova murada, un petit arc; però, al costat de l'entrada, el llit estret del corrent havia quedat modificat de tal manera que ara formava un gran bassal que anava des de la paret de la muntanya fins a la capçalera de la cascada on el riu tombava cap a Dale. L'accés a l'entrada ara només era possible, si hom no volia nedar, al llarg d'una estreta cornisa de l'espadat, a mà dreta tot mirant enfora des de la muralla. Els ponis només els havien dut fins a l'inici dels esglaons, sobre el pont vell, i un cop descarregats en aquell punt, els havien fet tornar cap a llurs amos, enviant-los sense genet cap al sud.

Arribà una nit en què divisaren de cop i volta moltes lluminàries i torxes, avall, cap al sud, davant d'ells, sobre l'antiga Dale.

—Ja han arribat! —cridà en Balin—. I tenen un campament molt gran. Deuen haver entrat en la vall emparats pel crepuscle i seguint els dos marges del riu.

Aquella nit els nans dormiren ben poc. El matí era encara una pàl·lida claror quan divisaren una companyia que s'atansava. Des de darrera de la murada espiaren com pujaven fins al capdamunt de la vall, i lentament per la muntanya. No trigaren gaire a distingir que entre ells hi havia homes del llac, armats com si anessin a la guerra, i també arquers elfs. A la fi, els capdavanters escalaren les roques caigudes i aparegueren dalt de tot de les cascades; i llur sorpresa, en veure que al davant tenien aquella bassa i que l'entrada era bloquejada amb un mur de carreus acabats de tallar, fou enorme.

Mentre restaven allí, assenyalant el mur i discutint entre ells en Thorin els cridà:

—Qui sou —va dir amb una veu fortíssima— que veniu en so de

guerra, a les portes de Thorin, fill de Thrain, Rei sota la Muntanya, i què voleu?

Però no van respondre res. Alguns van tornar-se'n ràpidament, i els altres, havent contemplat la Porta i les seves defenses una estona, no trigaren gaire a seguir-los. Aquell dia el campament fou traslladat a l'est del riu, al bell mig dels dos braços de la Muntanya. Aleshores els roquissars retronaren amb veus i cançons, com no ho havien fet des de temps immemorials. Se sentia, també, el so de les arpes èlfiques i d'una dolça música; i mentre l'eco pujava cap a ells era com si la fredor de l'aire s'escalfés, i flairaren una feble fragància de flors boscanes esclatant en plena primavera.

En Bilbo sentí desigs d'escapar de la fosca fortalesa i de davallar i unir-se a ells per fruir de la joia i dels banquets al voltant de les fogueres. Alguns dels nans més joves també sentiren un estremiment en llur cor, i remugaren que més s'haurien estimat que les coses haguessin tingut un altre descabdellament, i haver rebut aquella gent en so d'amistat; però en Thorin no en volia saber res.

Aleshores els nans despenjaren també les arpes i instruments recuperats del tresor, i tocaren músiques per endolcir el seu humor; però llur cançó no fou una cançó èlfica, i sí molt similar a la que havien cantat poc abans que en Bilbo s'adormís a casa seva, al seu cau de hòbbit.

Sota la Muntanya, morta la fera,
el Rei ha tornat a casa seva!
El malvat és mort, el drac d'espant,
i tot enemic vol mort semblant.

L'espasa talla, la llança és llarga,
la fletxa vola, la Porta és alta;
mai més els nans que miren l'or
tindran temor dintre llur cor.

Els nans d'antany feren paranys
forjant-ho tot amb drings estranys
en llurs caus foscos, als fons pregons,
on dormen éssers que negres són.

La llum d'estels ells van penjar

en mants collars; el foc del drac
a la corona; ferros torçats
ara els sonen músics alats.

El tron dels nans és deslliurat!
Cuiteu, torneu! germans llunyans!
Correu aquí per l'erm eixut!
al vostre rei li cal ajut.

Ara us cridem, serrats enllà:
«Torneu ben prest al palau gran!»
El Rei hi és, ell us hi espera
amb rics grapats de gemmes veres.

El Rei ha tornat a casa seva
sota la Muntanya, morta la fera.
El malvat és mort, el drac d'espant,
i tot enemic vol mort semblant!

Aquesta cançó semblava complaure en Thorin, i tornà a somriure i el seu posat esdevingué més alegroi; i va posar-se a rumiar quina devia ser la distància des de les Serralades de Ferro i quant de temps podia trigar en Dain a assolir la Muntanya Solitària, bo i suposant que s'hagués posat en marxa en el moment mateix de rebre el seu missatge. El cor d'en Bilbo, emperò, s'apesantí tant a causa de la cançó com per culpa d'aquelles converses: tenien un aire massa bel·licós.

L'endemà, ben de matinet, divisaren una companyia de llancers que creuava el riu i enfilava vall amunt. Anava encapçalada per la bandera verda del Rei dels Elfs i per la bandera blava dels Homes del Llac, i prosseguí avançant fins a arribar davant mateix de la murada de l'entrada.

Un cop més en Thorin els cridà amb veu tronant:

—Qui sou que veniu armats en so de guerra a les portes de Thorin, fill de Thrain, Rei sota les Muntanyes?

Però aquest cop li contestaren. Un home cepat, de cabells negres i cara de pocs amics, s'avançà i cridà:

—Salut Thorin! Per què us tanqueu com un lladre al seu cau? Encara no som enemics, i ens alegrem de trobar-vos amb vida quan

ja no ens ho esperàvem. Veníem bo i creient que no hi trobaríem ningú; però ja que som aquí potser convindria que tinguéssim una reunió i parlamentéssim.

—Qui sou i de què voleu parlamentar?

—Jo em dic Bard, i fou la meva mà la que acabà amb el drac tot deslliurant el vostre tresor. ¿No creieu que és un tema que us afecta? A més a més, sóc descendent directe i hereu de Girion, senyor de Dale, i en el vostre tresor hi ha barrejada gran part de les riqueses de les seves poblacions i palau, saquejades pel vell Smaug. ¿No considereu que n'hauríem de parlar, de tot plegat? Ultra això, en la seva darrera batalla, Smaug enrunà els habitatges dels homes d'Esgaroth, i jo encara sóc un servidor més de llur governador. Parlaré en nom d'ell per preguntar-vos si no heu pensat en l'aflicció i la misèria del seu poble. Ells us ajudaren quan us trobàveu necessitats i, com a recompensa, de moment només els heu causat la ruïna, encara que, amb tota seguretat, aquesta no fos pas premeditada.

Ara bé, aquests mots, encara que fossin pronunciats amb orgull i veu inflexible, no deixaven d'ésser honrats i veritables; i en Bilbo pensà que en Thorin admetria de seguida la justesa de llur contingut. Naturalment en Bilbo no esperava pas que ningú recordés que havia estat ell qui, sol i ben sol, havia descobert el punt vulnerable del drac; i en realitat més li valia així, perquè, de fet, ningú no se'n recordà mai. Però, a dir veritat tampoc no tenia en compte el poder que té l'or que ha estat custodiat durant tant de temps per un drac, ni la reacció dels cors dels nans. Durant els darrers dies en Thorin havia passat llargues hores a les sales del tresor, i la cobejança de tota aquella riquesa li llastava el cor. Encara que, principalment, havia estat cercant l'Arkenstone, havia pogut contemplar altres moltes coses esplèndides acumulades allí, que eren plenes d'antiquíssims records dels treballs i de les penes de la seva raça.

—Heu posat la pitjor de les vostres raons en darrer lloc i com si fos la més important —va respondre en Thorin—. Pel que toca al tresor del meu poble, no hi ha ningú que en pugui reclamar res, perquè Smaug, que ens robà a nosaltres, si robà a algú més li va prendre també la vida i la casa. El tresor no era seu, de manera que difícilment les seves malvestats poden ser rescabalades amb una

porció d'aquest. El preu de les provisions i de l'assistència que vàrem rebre dels homes del Llac el pagarem com cal... i en el moment oportú. Però no donarem *res*, ni cinc cèntims, si se'ns amenaça per la força. Mentre tinguem un exèrcit armat davant les nostres portes us considerarem enemics i lladres.

—I encara se m'acut de preguntar-vos una cosa: ¿quina part de llur herència hauríeu pagat als nostres familiars si ens haguéssiu trobat morts amb el tresor a la vostra lliure disposició?

—La pregunta em sembla justa —contestà en Bard—. Però ni vosaltres heu mort, ni nosaltres som lladres. I, damunt d'això, els rics haurien de compadir, més enllà del que és de llei, aquells necessitats que els acolliren quan eren ells els atribolats. D'altra banda no heu donat resposta a les meves altres qüestions.

—Ja us he dit que no penso parlamentar mentre tingui homes armats a les meves portes. I menys encara amb la gent del Rei dels Elfs el qual recordo amb poquíssima gratitud. No hi tenen absolutament res a fer, en aquesta discussió! Enretireu-vos, doncs, abans que les nostres fletxes fendeixin l'aire! I si voleu tornar a parlar amb mi, primer feu que l'exèrcit dels elfs se'n torni a les boscúries que li pertanyen, i després torneu, dipositant les vostres armes en terra quan us acosteu al llindar.

—El Rei dels Elfs és amic meu, i ha dut socors a la gent del Llac que els necessitaven, tot i que l'únic lligam que hi tenien era el de l'amistat —va respondre en Bard—. Us donarem temps perquè us en penediu, dels vostres mots. Reflexioneu una mica abans que tornem! —I amb aquestes paraules s'allunyà i retornà al campament.

Abans que haguessin transcorregut moltes hores, els portabanderes retornaren i els trompetaires s'avançaren i feren sonar un toc:

—En nom d'Esgaroth i del Bosc —cridà un d'ells—, ens dirigim a Thorin, fill de Thrain Oakenshield, que es fa anomenar Rei sota la Muntanya, i li preguem que consideri bé les peticions que li han estat adreçades, o serà declarat enemic nostre. Com a mínim haurà de lliurar una dotzena part del tresor a en Bard, com a occidor del drac i hereu de Girion. D'aquesta mateixa part en Bard en traurà l'ajut destinat a Esgaroth; però si en Thorin vol fruir de l'amistat i de l'honor de les terres d'aquests encontorns, com en fruïren els seus

avantpassats en l'antigor, aleshores també ell donarà una porció de la seva part a fi de contribuir a l'ajut dels homes del Llac.

Llavors en Thorin agafà un arc de corn i disparà una fletxa al missatger. La sageta picà amb força contra el seu escut i hi quedà clavada amb un tremolor.

—Ja que és aquesta la vostra resposta —tornà a cridar aquest— declaro assetjada la Muntanya. No en podreu sortir fins que vosaltres mateixos no sol·liciteu una treva per parlamentar. No durem armes contra vosaltres, però us deixem a soles amb el vostre or. Si teniu gana, mengeu-vos-el, i que us faci bon profit!

Amb aquests mots els missatgers partiren ràpidament, i els nans hagueren de considerar la situació en què es trobaven. En Thorin havia anat prenent un posat tan encoleritzat que els altres, encara que haguessin volgut, no haurien gosat contradir-lo; amb tot, però, la majoria semblava compartir la seva opinió, a excepció, potser, del vell i gord Bombur i d'en Fili i en Kili. En Bilbo, naturalment, desaprovava totalment el caire que havien pres els esdeveniments. Per començar, ja n'estava ben tip, de la Muntanya, i allò de trobar-s'hi assetjat no li resultava gens abellidor.

«Totes aquestes coves encara puden a drac», rondinà amoïnat dintre seu, «i això no hi ha qui ho aguanti. I, a més, el *cram* ja el comença a tenir enganxat com una pasteta a la gola».

XVI
Un lladregot en la nit

Els dies van anar passant lentament, amb lassitud. La majoria dels nans dedicaven el temps a apilonar i ordenar el tresor, i en Thorin els va parlar de l'Arkenstone de Thrain i els pregà insistentment que la cerquessin per tots els racons.

—Perquè l'Arkenstone del meu pare —va dir— val més que un riu d'or sencer, i per a mi no té cap preu. De tot el tresor, aquesta és l'única pedra que reclamo per a mi, i em sentiré ofès si algú la troba i l'amaga.

En Bilbo, tot escoltant aquests mots, agafà por i es preguntà què esdevindria d'ell si algú descobria la pedra..., embolicada en una pilota de vells parracs que li servia de coixí. Tanmateix, no en parlà amb ningú perquè, a mesura que el cansament d'aquells dies esdevenia més i més feixuc, el seu caparronet havia començat a forjar un pla.

Feia algun temps que les coses continuaven d'aquesta manera, quan els corbs tornaren amb la notícia que en Dain, amb més de cinc-cents nans, baixant a marxes forçades des de les Serralades de Ferro, es trobava ja només a dos dies de camí de l'antiga Dale, venint del nord-est.

—Però no podran arribar a la Muntanya sense ésser descoberts —va dir en Roäc— i em temo molt que es produeixi una gran batalla a la vall. No crec que aquest sigui un bon consell. Tot i que són gent inflexible, no és gaire probable que puguin dominar l'exèrcit que us assetja; i encara que ho fessin, què hi sortiríeu guanyant? L'hivern i la neu corren al seu encalç. Com penseu alimentar-vos sense l'amistat i les bones relacions amb les terres que us envolten? Aquest tresor pot ser el causant de la vostra mort, encara que el drac ja no hi sigui!

Però en Thorin no s'immutà.

—L'hivern i la neu també faran presa dels elfs i dels homes —va respondre—. I, per a ells, el setge enmig de la desolació pot resultar una tasca impossible de sostenir. Amb els nostres amics al darrera, i l'hivern a sobre, potser llurs ànims es reblaniran i podrem parlamentar-hi.

Aquella mateixa nit en Bilbo féu un cop de cap. El cel era negre i no hi havia lluna. Tan aviat com fou nit tancada, es dirigí vers un racó d'una de les cambres interiors, pròxima a la porta i del seu munt de parracs en va treure una corda i també l'Arkenstone, embolicada en un drap. Després s'enfilà fins al capdamunt de la muralla. Allà només quedava en Bombur, que feia el seu torn de vigilància, perquè els nans només hi disposaven un guaita a la vegada.

—Renoi, fa un fred que pela! —va dir en Bombur—. Tant de bo poguéssim fer aquí una bona foguera com les que encenen aquests en llur campament!

—A dintre s'està força calentó —comentà en Bilbo.

—No cal que m'ho digueu; però em toca estar de guàrdia fins a mitjanit —rondinà el nan gord—. Tot plegat, la cosa s'embolica. I no és pas que estigui en desacord amb en Thorin, que la seva barba creixi per sempre més; però és que sempre ha estat un nan del morro fort.

—Més fortes se m'han fet a mi les cames —comentà en Bilbo— amb tants de corredors i escales de pedres. Ja en començo a estar tip. Donaria qualsevol cosa per tornar a trepitjar l'herba flonja.

—Jo donaria qualsevol cosa per enviar-me una beguda forta a la panxa, i per un llit ben tou després d'un bon sopar!

—Això sí que no us ho puc donar, mentre continuem assetjats. Però com que fa estona que he fet el meu torn, si voleu us faré la guàrdia. Aquesta nit em trobo desensonyat.

—Sou una joia, senyor Saquet, i acceptaré la vostra oferta encantat de la vida. Si veieu alguna cosa especial, desperteu-me a mi primer! Vaig a jeure al primer recambró de l'esquerra, aquí mateix.

—Aneu, aneu! —va fer en Bilbo—. Ja us despertaré a mitjanit i així podeu avisar qui entri de guàrdia.

De seguida que en Bombur hagué marxat, en Bilbo es ficà l'anell,

subjectà la corda, s'esllavissà de l'altre costat de la murada i va desaparèixer. Li quedaven unes cinc hores. En Bombur dormiria, dormia a qualsevol hora, i des que havia protagonitzat aquella aventura al bosc que sempre estava intentant de recobrar els somnis meravellosos que hi havia tingut; i tots els altres estaven ocupats amb en Thorin. Era molt poc probable que cap d'ells, ni tan sols en Kili o en Fili, pugessin a la murada fins que no els toqués el torn.

Feia una nit molt fosca, i el camí, després d'una estoneta, un cop va abandonar el senderol nou i es despenjà avall cap al curs inferior del riu, li era desconegut. Per fi arribà al revolt on calia travessar l'aigua si volia arribar al campament, com pensava fer. El llit del riu, en aquell indret, era poc fons però d'una amplària considerable, i trobar-ne el gual enmig de la nit no era una tasca fàcil per a un petit hòbbit. Ja era gairebé de l'altra banda quan un peu lliscà sobre un còdol rodó i caigué en l'aigua glaçada amb un gran esquitx. Va tenir el temps just d'assolir el ribatge, espetegant de dents i xop de cap a peus, que aparegueren els elfs enmig de la fosca, munits de grans llanternes, i començaren a cercar la causa d'aquell xipolleig.

—Això no era pas un peix! —va dir un—. Hi deu haver un espia per aquí. Amagueu els llums! L'ajudaran més a ell que no pas a nosaltres, sobretot si és aquella criatura estranya que diuen que els fa de criat.

—Criat, aquesta sí que és bona! —remugà en Bilbo; i enmig d'aquests mots va fer un gran esternut, i els elfs es dirigiren immediatament cap al lloc d'on provenia el so.

—Porteu una llanterna! —va dir— Si és a mi qui cerqueu, aquí em teniu! —i es va treure l'anell i aparegué sobtadament darrera una roca.

L'atraparen de seguida, malgrat llur sorpresa.

—Qui sou? Sou el hòbbit dels nans? Què hi fèieu, aquí? Com heu pogut arribar fins aquí sense que us veiessin els nostres guaites? —començaren a preguntar-li l'un després de l'altre.

—Jo sóc el senyor Bilbo Saquet —va respondre—, company d'en Thorin, si ho voleu saber. Conec el vostre rei molt bé de vista, tot i que potser ell no m'hagi vist mai. Però en Bard em deu recordar i és en Bard qui vull veure.

—Naturalment! —van dir—. I què us ha dut aquí, si es pot saber?

—Fet i fet, estimats elfs, això és cosa meva. Però si voleu tornar algun dia als vostres boscos i abandonar aquestes comarques fredes i desolades —els va respondre amb un calfred— més val que em dugueu de seguida al costat d'un bon foc on pugui eixugar-me, i després deixeu-me parlar amb els vostres caps al més ràpidament possible. Només tinc una o dues hores per perdre.

D'aquesta manera s'esdevingué que, unes hores després d'haver saltat la murada, en Bilbo es trobà assegut al costat d'una bona foguera, davant d'una tenda molt grossa, on seien també, tot contemplant-lo amb curiositat, el Rei dels Elfs i en Bard. Un hòbbit amb armadura èlfica, mig embolicat en una manta vella, constituïa una novetat considerable.

—No sé si us n'haureu adonat —deia en Bilbo amb el seu posat més conciliador— que la situació està impossible. Personalment n'estic fins al capdamunt, de tot aquest negoci. Tant de bo pogués ser a l'oest, a casa meva, on la gent són un xic més raonables. Però tinc un interès personal en aquest conflicte: una catorzena part del botí, per ésser exacte, segons un contracte que, sortosament, crec haver conservat. —I d'una butxaca de la seva jaqueta envellida, que encara duia sobre la cota de malla, en va treure, plena de doblecs i arrugues, aquella carta d'en Thorin que els nans li havien deixat sota el rellotge, a la postada de la seva llar de foc, en ple mes de maig!

—Una catorzena part dels *guanys* totals, ja ho veieu —continuà en Bilbo—. Sé perfectament el que això significa. Personalment estic més que disposat a considerar totes les vostres peticions amb la màxima atenció, i a deduir tot el que calgui del total abans de fer la meva petició. De tota manera no coneixeu en Thorin Oakenshield tan bé com jo. I us asseguro que està absolutament disposat a seure sobre una pila d'or i a morir-se de gana, mentre vosaltres continueu aquí amb el setge.

—Molt bé, que hi segui, doncs! —va fer en Bard—. Si és tan babau s'ho tindrà ben guanyat!

—Certament —acceptà en Bilbo—, comprenc prou bé el vostre punt de vista. Al mateix temps, però, l'hivern se us està tirant al damunt. D'aquí a poc temps tindreu neu i tota la resta, i imagino que els proveïments seran difícils, fins i tot per als elfs. A més, us topareu amb d'altres dificultats. No heu sentit parlar mai d'en Dain i

dels nans de les Serralades de Ferro?

—Sí, fa molt de temps; però què hi té a veure, amb això? —preguntà el monarca.

—Ja m'ho pensava. Pel que veig tinc alguna informació que vosaltres desconeixeu. En Dain, deixeu-me dir-vos-ho, es troba a menys de dos dies de marxa, i duu amb ell, pel cap baix, cinc-cents nans implacables..., molts d'ells aguerrits en les horribles guerres dels nans i els gòblins, de les quals sens dubte heu sentit parlar. Quan arribin la cosa es podria posar lletja.

—Per què ens expliqueu tot això? Esteu traint els vostres amics, o ens esteu amenaçant a nosaltres? —preguntà en Bard molt sorrut.

—Estimat Bard! —cridà en Bilbo—. No vulgueu córrer tant! Mai no m'havia trobat ningú tan susceptible! Simplement estic intentant d'evitar problemes a tots els implicats. Us faré una oferta!

—Us escoltem! —van dir-li.

—Mireu-la! —va fer en Bilbo—. Aquesta és la meva oferta! —i acostà l'Arkenstone i va treure els parracs que la tapaven.

El mateix monarca dels elfs, que tenia el costum de contemplar coses de gran bellesa i meravella, es dreçà tot sorprès. Fins i tot en Bard va romandre bocabadat, tot contemplant-la en silenci. Era com si un globus hagués estat omplert amb la llum de la lluna i suspès davant els seus ulls en una xarxa teixida amb el llambreig d'estels gebrosos.

—Aquesta és l'Arkenstone de Thrain —explicà en Bilbo—. El Cor de la Muntanya; i és, també, el cor d'en Thorin. L'aprecia més que un riu d'or. Us la dono. Us ajudarà a cloure els tractes.

I aleshores en Bilbo, sense poder reprimir un estremiment, sense poder contenir llambregades de cobejança, lliurà la meravellosa pedra en mans d'en Bard, i aquest la va sostenir en la seva mà, com si n'hagués quedat encantat.

—¿Que potser us pertany perquè us en pugueu desprendre? —demanà finalment, amb gran esforç.

—Veureu —va fer el hòbbit un xic incòmode—. No exactament; però, en fi, estic disposat que valgui per tot el que em pertoca. Potser sóc un lladre, si més no això és el que diuen, tot i que jo mai no me n'he considerat, però, si un cas, sóc un lladregot honrat. Més o menys, espero. Com us deia: jo ara me'n torno, i els nans poden fer-me el que vulguin. Espero que sapigueu fer-ne bon ús.

El Rei dels Elfs observà en Bilbo amb gran astorament.

—Bilbo Saquet —va dir—, sou més digne de dur aqueixa armadura dels prínceps elfs que molts que la lluen amb més orgull. Però em pregunto si en Thorin Oakenshield ho sabrà veure de la mateixa manera. Potser jo posseeixo un coneixement general dels nans més gran del que vós en teniu. I us aconsellaria que restéssiu amb nosaltres: aquí sereu honorat i triplement benvingut.

—Molt agraït! No ho dubto pas —va dir en Bilbo amb una reverència—. Però no crec que hagi d'abandonar els meus amics d'aquesta manera, després de tot el que hem passat plegats. I, a més, he promès a en Bombur que el despertaria a mitjanit! La veritat és que he de marxar, i afanyar-me.

Res del que li van dir aconseguí convèncer-lo; i així li proporcionaren una escorta, i quan s'acomiadà tant el monarca com en Bard el saludaren amb honor. Mentre travessaven el campament un home vell, embolcallat amb una capa fosca, s'aixecà de l'entrada d'una tenda on era assegut i se'ls atansà.

—Molt ben fet! Senyor Saquet! —va dir, donant un copet a l'espatlla d'en Bilbo—. En vós sempre hi ha molt més del que qualsevol podria esperar! —Era en Gàndalf.

Per primer cop en moltíssims dies en Bilbo se sentí realment joiós. Però no quedava temps per a totes les preguntes que li hauria volgut fer allà mateix.

—Cada cosa al seu temps! —digué en Gàndalf—. Ara ja tot s'acosta a la fi, tret que vagi molt errat. Encara haureu de passar un mal tràngol; però no us desanimeu! És *possible* que us en sortiu prou bé. Hi ha algunes notícies fresques que ni els corbs encara no les saben. Bona nit!

Confós però més alegre, en Bilbo continuà ràpidament el seu camí. El guiaren fins a un gual més segur i el passaren de l'altre marge sense que es mullés, i després s'acomiadà dels elfs i tornà a enfilar-se amb tota mena de precaucions cap a la murada. Notava un gran cansament, que l'abassegava, però encara faltava força per a la mitjanit, quan tornà a escalar la corda, que continuava al mateix lloc on l'havia deixada. La va deslligar i l'amagà, i després va seure a la murada i començà a rumiar amb nerviosisme què succeiria.

A mitjanit despertà en Bombur; i aleshores anà a jeure al seu

raconet, sense sentir les gràcies del vell nan, que considerava pràcticament immerescudes. No trigà gens a adormir-se i oblidà totes les precaucions fins a l'endemà al matí. De fet va somniar ous ferrats amb pernil.

XVII
Esclata la tempesta

L'endemà les trompetes sonaren de bon matí al campament. Ben prest hom divisà un corredor solitari que s'acuitava pel petit senderol. Va aturar-se a certa distància i cridà cap als nans, tot preguntant si en Thorin escoltaria ara una nova ambaixada, ja que s'havien produït nous esdeveniments, i les circumstàncies havien canviat.

—Deu ser en Dain! —va dir en Thorin quan el sentí—. Ja els hauran pervingut veus de la seva arribada. Ja m'ho semblava que canviarien de parer! Digueu-los que no siguin molts i que vinguin desarmats, i els escoltaré —va cridar al missatger.

Cap al migdia les banderes del Bosc i del Llac foren divisades de bell nou al camí. S'acostava un grup de vint homes. A l'inici del pas més estret abandonaren espases i llances i s'acostaren més a la murada. Un xic sorpresos els nans distingiren que, entre la colla, s'hi trobava en Bard i el monarca dels elfs, i que, davant d'ells, hi anava un vell embolcallat en una capa amb la caputxa posada, que duia un cofre de fusta amb reblons de ferro.

—Salut Thorin! —va dir en Bard—. Encara no heu canviat de pensament?

—El meu pensament no canvia amb la sortida i la posta d'alguns sols —va respondre en Thorin—. És que només heu vingut a fer preguntes inútils? L'exèrcit dels elfs encara no ha escampat, que és el que jo us vaig demanar! Fins que no marxi els vostres intents de parlamentar seran debades.

—De manera que no hi ha res a fer per convèncer-vos de lliurar una part del vostre or?

—Res del que vós o els vostres amics poden oferir?

—Què me'n diríeu, de l'Arkenstone de Thrain? —i en el mateix

moment, el vell obrí el cofre i n'enlairà la pedra. La llum brollà de les seves mans, refulgent i blanca com l'alba.

En Thorin quedà atònit, mut de sorpresa i de confusió. Tothom restà en silenci una llarga estona.

Finalment en Thorin trencà el silenci, i la seva veu era espesseïda per la còlera.

—Aquesta pedra era del meu pare, i és meva —va dir—. Per què hauria de comprar el que em pertany? —Però l'estupefacció fou més poderosa i afegí—: ¿Us puc preguntar com us heu fet amb l'heretat de la meva família? Si és que puc fer aquesta mena de pregunta a uns lladres?

—No som lladres —respongué en Bard—. El que us pertany us serà lliurat a canvi del que ens pertany a nosaltres.

—Com l'aconseguíreu? —cridà en Thorin, muntant en còlera.

—Jo els la he donada! —exclamà amb veu apagada en Bilbo, que estava guaitant per sobre de la murada, i que sentia un estremiment espantós.

—Vós! Vós! —cridà en Thorin, girant-se vers ell i aferrant-lo amb totes dues mans—. Hòbbit miserable! Lladregot esquifit! —cridà sense trobar les paraules, i sacsejà el pobre Bilbo com si fos un conill.

—Per les barbes de Durin! M'agradaria que en Gàndalf fos aquí! Maleït sia per haver-vos elegit! Ja li pot caure la barba! I pel que fa a vós us llançaré contra les roques! —s'esgargamellà tot aixecant en Bilbo en els seus braços.

—Atura't! El teu desig s'ha fet realitat! —va dir una veu. Ell vell amb el cofre va desprendre's de la capa i de la caputxa—. En Gàndalf és aquí! I pel que sembla en el moment precís. Si no t'agrada el meu lladregot, per favor, no me'l malmetis. Deixa'l en terra, i primer escolta el que t'ha de dir!

—Sembla que esteu tots d'acord! —va dir en Thorin tot deixant en Bilbo en l'ampit de la murada—. Mai més no tornaré a tenir res a veure amb cap màgic ni amb els seus amics. Què és el que teniu a dir, espècie de ratota?

—Déu meu! Déu meu! —va dir en Bilbo—. A fe que tot això, és ben desagradable. Potser recordareu que em vau dir que podia triar la meva catorzena part! Potser vaig ser jo que m'ho vaig prendre massa al peu de la lletra..., he sentit a dir que de vegades els nans

són més educats de paraula que no pas de fets. Tanmateix, no fa pas tant, semblava que consideràveu que us havia estat d'algun servei. Espècie de ratota, i tant! És aquest tot el servei que vós i la vostra família estàveu disposats a fer-me? M'ho vau prometre, Thorin. Considereu que he disposat de la meva part de la manera que he considerat més avinent, i deixeu-ho córrer d'una vegada!

—Prou —va dir en Thorin molt sorrut—. Prou que us deixaré córrer, i espero no tornar a veure-us mai més! —Després es tombà i parlà per sobre el mur—. He estat traït! —va dir—. Heu dit, molt encertadament, que no podria deixar de recobrar l'Arkenstone, el tresor de la meva estirp. A canvi us donaré una catorzena part del tresor en or i argent, deixant de banda les pedres precioses; però això haurà d'ésser considerat com la part que havia promès a aquest traïdor, i amb aquesta recompensa se'n pot anar, i us la podeu dividir com us vingui de gust. Sens dubte la seva part serà prou petita. Si voleu que continuï viu, preneu-lo amb vosaltres; ni una engruna de la meva amistat no l'acompanya.

—Ara, baixeu amb els vostres amics! —va dir a en Bilbo—, o us tiraré del mur avall.

—I de l'or i de l'argent què me'n dieu? —preguntà en Bilbo.

—Això vindrà després, quan ho tinguem repartit —va respondre —. Avall, he dit!

—Fins aleshores guardarem la pedra —cridà en Bard.

—No fas gaire bona planta com a Rei sota la Muntanya —va dir en Gàndalf—. Però la situació encara pot donar un altre tomb.

—No ho saps prou —replicà en Thorin. I l'encantament del tresor ja l'afectava amb tanta de força que havia començat a rumiar si, amb l'ajut d'en Dain, no podria recobrar l'Arkenstone sense desprendre's d'aquella catorzena part del tresor.

D'aquesta manera en Bilbo fou despenjat des de la muralla i partí sense haver rebut res a canvi de totes les seves tribulacions, a excepció de l'armadura que en Thorin ja li havia regalat. Més d'un nan va sentir que el cor se li encongia de compassió i de vergonya en veure'l acomiadar-se d'aquella manera.

—Adéu-siau! —els cridà en Bilbo—. Potser encara ens tornarem a trobar com a amics.

—Marxeu d'una vegada! —cridà en Thorin—. Dueu una armadura a sobre, forjada per la meva gent, i no us la mereixeu pas.

Les fletxes no la poden travessar; però si no desapareixeu de pressa dispararé als vostres fastigosos peus. Escampeu la boira!

Amb aquests mots se'n tornaren cap al campament; però en Thorin envià missatgers, a través d'en Roäc, per explicar a en Dain el que s'havia esdevingut i sol·licitar d'ell que s'afanyés, però que prengués grans precaucions.

Va transcórrer aquell dia i tota la nit. L'endemà el vent girà vers l'oest i l'aire agafà un to enfosquit i trist. Encara de matinet, un crit ressonà al campament. Els corredors arribaren per informar que un exèrcit de nans havia aparegut per la punta oriental del promontori de la Muntanya i que avançava molt ràpidament sobre Dale. En Dain havia arribat. S'havia apressat sense aturar-se en tota la nit, de manera que els enxampava abans del que havien pensat. Tots els soldats anaven protegits per cotes de malla que els arribaven als genolls, i duien les cames protegides amb mitges d'un teixit metàl·lic molt fi i flexible, forjat per un procediment secret que només coneixien les gents d'en Dain. Els nans, malgrat llur alçada, són extraordinàriament forts, però la majoria d'aquells soldats eren corpulents comparats amb la resta de nans. En les batalles empraven pics feixucs que brandien amb ambdues mans; però cadascú anava proveït, a més, d'una espasa curta i ampla penjada al costat i d'un escut rodó penjat a l'esquena. Duien les barbes partides, trenades i agafades dins els cinturons. Els cascos eren de ferro i també el calçat, i llurs rostres expressaven una decisió ferrenya.

Les trompetes convocaren homes i elfs a les armes. Molt poc després els nans començaren a aparèixer en la distància bo i pujant la vall amb pas molt viu. Entre el riu i el promontori oriental van aturar-se, però uns quants continuaren endavant, travessaren el riu, i s'acostaren al campament; i allí deixaren de costat llurs armes i aixecaren les mans en signe de pau. En Bard s'avançà a llur encontre, i en Bilbo l'acompanyà.

—Ens envia Dain, fill de Nain —van dir quan foren interrogats —. Ens dirigim a tot córrer cap als nostres germans de la Muntanya, ja que ens ha estat comunicat que l'antic reialme ha estat reinstaurat. Qui sou vosaltres que acampeu com a enemics davant muralles assetjades? —Això naturalment, no era més que una fórmula educada i bastant antiquada del llenguatge emprat en

aquestes circumstàncies i simplement volia dir: «No hi teniu res a fer, aquí. Continuem el nostre camí, de manera que o ens deixeu passar o prepareu-vos a lluitar!» Pensaven penetrar entre la Muntanya i el revolt del riu; ja que l'estreta franja de terra d'aquella banda no semblava molt fortament defensada.

En Bard naturalment es negà a permetre que passessin directament vers la Muntanya. Estava decidit a esperar fins que l'or i l'argent els fossin lliurats a canvi de l'Arkenstone; perquè no acabava de creure que els nans estiguessin disposats a desprendre-se'n, sobretot si la fortalesa era ocupada per una host de guerrers tan nombrosa com aquella. A més, duien una gran quantitat de provisions; perquè els nans són capaços de transportar càrregues molt feixugues, i gairebé tota la gent d'en Dain, tot i que llur marxa havia estat tan ràpida, anava proveïda, a més de les armes, d'enormes farcells a l'esquena. Podien suportar el setge durant setmanes senceres, i, mentrestant, encara podien arribar més nans, i després més encara, perquè en Thorin tenia moltíssima parentela. A més, així podrien tornar a obrir i vigilar alguna altra entrada, de manera que els assetjants haurien d'encerclar tota Muntanya; i llur nombre no abastava per a tot això.

Fet i fet aquests eren, exactament, llurs plans, perquè els corbs havien anat molt atrafegats duent missatges entre en Thorin i en Dain; de moment, però, el camí era barrat, de manera que, després de paraules irades, els missatgers nans van retirar-se tot rondinant entre llurs barbes. Aleshores en Bard envià immediatament missatgers a la murada; però no trobaren ni l'or ni cap pagament. Tan prompte foren a una distància prudencial van rebre una pluja de fletxes, i hagueren de tornar-se'n precipitadament i ben decebuts. Al campament hi havia un gran enrenou, com si tothom es disposés per a la batalla; els nans d'en Dain ja començaven a avançar pel marge oriental del riu.

—Bojos! —va riure en Bard—. Presentar-se d'aquesta manera sota el braç de la Muntanya! No saben res de guerrejar a camp descobert, encara que coneguin molt bé la guerra a les mines. Ara ja hi ha molts arquers i llancers nostres amagats entre les roques en llur flanc dret. Les cotes de malla dels nans són bones, però aviat hauran de passar una prova ben dura. Ataquem-los ara des de tots dos costats, abans que tinguin temps de descansar!

Però el Rei dels Elfs va dir:

—M'estimaria molt més dilatar aquest afer que no pas començar una guerra per culpa de l'or. Els nans no poden passar per on som, tret que els ho permetem, o que facin algun moviment sense nosaltres adonar-nos-en. Confiem que encara existeixi alguna manera d'assolir la reconciliació. Perquè si, a la fi, hem d'acabar a cops de la pitjor de les maneres, el nostre avantatge numèric ens haurà d'afavorir.

Però les seves cavil·lacions no comptaven amb els nans. El fet de saber que l'Arkenstone es trobava en mans dels assetjants no els abandonava el pensament. A més, comprenien les vacil·lacions d'en Bard i dels seus companyons, i per això mateix decidiren atacar mentre els altres dubtaven.

Tot d'un plegat, sense donar senyal de cap mena, es llançaren silenciosament endavant, a l'atac. Els arcs dringaren i les fletxes brunziren; la batalla estava a punt de començar.

Però encara amb més rapidesa una inesperada foscor s'emparà de tot amb terrible velocitat! Un núvol negre cobrí el cel. El tro de l'hivern i un vent desfermat caigueren amb fort brogit i espetegaren per la Muntanya, mentre els llamps n'il·luminaven els cims. I sota els trons una altra mena de negror avançà com un terbolí; però aquesta no venia pas amb el vent sinó que baixava del nord, com una enorme nuvolada d'ocells, tan densa que hom no podia entrellucar ni una escletxa de llum entre llurs ales.

—Detureu-vos! —cridà en Gàndalf, que aparegué de sobte, i quedà sol, amb els braços aixecats, entre els nans que avançaven i les files que esperaven l'atac—. Detureu-vos! —cridà amb veu de tro, i la seva vara lluí amb centelleig de llum—. La maledicció ha caigut damunt tots vosaltres! Dissortadament ha arribat més de pressa del que jo preveia. Els gòblins us ataquen! Bolg[1] cau damunt vostre des del nord, oh Dain!, vós que li vau matar el pare a les mines de Mòria. Cuiteu! Els rats-penats cobreixen el seu exèrcit com una mar de llagostes. Cavalquen sobre llops i els wargs els segueixen!

Tots quedaren aclaparats d'astorament i de confusió. La foscor havia anat augmentant mentre en Gàndalf pronunciava les seves paraules. Els nans s'immobilitzaren i contemplaren els cels. Els elfs xisclaven amb grans crits.

—Cuiteu! —els apressà en Gàndalf—. Encara hi ha temps per posar-vos d'acord. Dain, fill de Nain, veniu ràpidament fins a nosaltres!

I així començà una batalla que ningú no havia esperat; que fou anomenada la batalla dels Cinc Exèrcits i que fou veritablement terrible. D'una banda hi havia els gòblins i els llops salvatges, i de l'altra els elfs, els homes i els nans. I s'esdevingué de la següent manera: des de la mort del Gran Goblin de les Muntanyes Boiroses l'odi de la seva raça envers els nans havia reviscolat amb nova fúria. Els missatgers havien corregut sense interrupció entre llurs ciutats, colònies i places fortes; havien decidit assolir el total domini del nord. Havien rebut les noves notícies per mitjans secrets, i a totes les muntanyes havien estat reunint un gran exèrcit. Després van emprendre la marxa, tot concentrant-se en pujols i valls, avançant sempre per túnels o en l'obscuritat, fins a voltar i passar per sota la gran muntanya de Gundabad, al nord, on es trobava llur capital. Allí s'aplegà un exèrcit enorme, disposat a caure com un assot sobre el sud, quan aquest estigués desprevingut. Els havien ennovat de la mort d'Smaug, i llurs cors eren ben joiosos; i van córrer, nit rere nit, traspassant les muntanyes, fins a arribar així, tot d'un plegat, des del nord, gairebé estalonant la host d'en Dain. Ni els corbs no se n'havien assabentat, de llur arribada, almenys fins que hagueren de sortir als espais oberts que separaven la Muntanya Solitària dels serrats circumdants. Si en Gàndalf en sabia poc o molt, de llurs intencions, és difícil de precisar, però el que està ben clar és que no esperava aquell assalt sobtat.

I aquest és el pla que va establir en consell amb el Rei dels Elfs i amb en Bard; i amb en Dain, perquè el senyor dels nans també s'havia unit a ells: els gòblins eren enemics comuns i, davant llur arribada, totes les altres disputes quedaven cancel·lades. Llur única esperança era atreure els gòblins cap a la vall que quedava entre els braços de la Muntanya, mentre ells s'emparaven de les prominències que sortien cap al sud i cap a l'est. Això, tanmateix, podia ser perillós si el nombre d'enemics era prou gran per dominar tota la Muntanya, de manera que aconseguissin atacar-los des del darrera i des de més amunt; però no disposaven de temps per maquinar cap

altre pla, ni per demanar cap mena d'ajut.

El tro passà aviat, i continuà ressonant cap al sud-est; però el núvol de rats-penats arribà, en vol molt baix, sobre els promontoris de la Muntanya i giravoltà damunt llurs caps, bo i apagant tota llum i omplint-los de terror.

—Cap a la Muntanya! —ordenà en Bard—. Cap a la Muntanya! Ocupem les nostres posicions mentre encara hi som a temps!

Al braç sud, als contraforts més baixos i als roquissers de la falda s'havien instal·lat els elfs; al promontori oriental hi havia homes i nans. Però en Bard i alguns dels homes i elfs més àgils s'enfilaren al cim del braç oriental per tenir una talaia vers el nord. Aviat contemplaren com les terres que quedaven als peus de la muntanya ennegrien amb una enorme multitud que arribava corrent. Poc després l'avantguarda va tombar la punta del promontori i caigué com una tromba sobre Dale. Aquells eren els genets que muntaven els llops més ràpids, i llurs crits i udols fendien l'aire des de ben lluny. Alguns homes valerosos havien estat disposats allí al davant perquè els oferissin un xic de resistència, i allí en van caure molts abans que la resta s'enretirés i fugís cap a ambdues bandes. Tal i com en Gàndalf havia confiat, l'exèrcit dels gòblins s'havia acaramullat darrera l'avantguarda que topava amb els resistents i, ara, es precipità, colèric, vall endins, caient com un assot salvatge entre els braços de la Muntanya, a la recerca de l'enemic. Llurs estendards eren incomptables, negres i vermells, i penetraven com una onada de fúria i de desordre.

Fou una batalla horrífica. La més esgarrifosa de totes les experiències d'en Bilbo, i la que en el moment de viure-la més odià; és a dir, aquella de la qual se sentí més orgullós, i que, molt temps després, més li agradà de recordar, tot i que el seu paper hi fou ben poc destacat. En realitat puc dir que, en començar la cosa, va ficar-se l'anell i va desaparèixer de la vista, encara que no del perill. Un anell màgic d'aquesta mena no és una protecció total si us enfronteu a una càrrega dels gòblins, ni atura les fletxes que passen brunzint ni les llances tirades amb força; però ajuda a escapolir-vos del rebull, i impedeix que el vostre cap sigui especialment elegit per una espasa enemiga com a destinació del seu imparable tall.

Els elfs foren els primers a carregar. Sentien un odi fred i agre pels gòblins. Llurs espases i llances llambregaven en la fosca amb

centelleig de flama freda, tan mortal era la ira de les mans que les brandien. Tan prest com la host dels enemics començà a atapeir la vall, li dispararen una pluja de sagetes, i cadascuna guspirejà mentre volava com si dugués un foc mortal. Darrera les fletxes saltaren mil llancers que sortiren a la càrrega. Els udols eixordaven. Les pedres es tacaven de negre amb la sang dels gòblins.

En el precís instant en què els gòblins es recuperaven de la matança i la càrrega dels elfs era aturada, des de l'altre costat de la vall s'enlairà un brogit pregon i estremidor. Amb crits de «Mòria!» i de «Dain! Dain!» els nans de les Serralades de Ferro entraren en combat tot colpejant amb llurs pics des de l'altre flanc; i al costat d'ells aparegueren els homes del Llac amb llargues espases.

Els gòblins es deixaren endur pel pànic, i mentre es giraven a fi d'enfrontar-se a aquest nou atac, els elfs tornaren a carregar encara amb més gent. Molts dels gòblins ja havien començat a córrer, tot fugint riu avall per tal d'escapar d'aquell parany; i molts de llurs llops s'havien girat a atacar-los per acabar amb els morts i els ferits. La victòria semblava ja a l'abast, però un ahuc cridà des dels cims de la Muntanya.

Els gòblins l'havien escalada des de l'altra banda i ja n'hi havia molts als rocs damunt la porta, i d'altres es despenjaven com una cascada amb gran temeritat, sense parar esment en els que queien amb xiscles des dels penya-segats i espadats, disposats a atacar els promontoris des de dalt. Cadascun d'aquests braços podia ser assolit pels viaranys que baixaven des del massís central de la Muntanya; i els defensors disposaven de poca gent per tallar-los el pas durant molt de temps. Ara la victòria s'esvaní de l'horitzó. L'únic que havien aconseguit era frenar la primera escomesa d'aquella allau negra.

El dia anà progressant. Els gòblins tornaren a aplegar-se a la vall. Una tropa de wargs hi penetrà amb gran eixordadissa i amb ells arribà la guàrdia personal de Bolg: gòblins descomunals amb simitarra d'acer. L'obscuritat de la nit s'acostava amb un cel tempestuós; els grans rat-penats continuaven passant a frec dels caps i de les orelles d'homes i d'elfs, o s'aferraven com vampirs sobre els caiguts. En Bard lluitava per defensar el promontori oriental, però havia de cedir terreny lentament; i els cavallers èlfics formaven un cercle al voltant de llur monarca sobre el braç del sud,

prop de la talaia del Puig del Corb.

Tot d'una se sentí un gran rebombori i des de la Porta Principal sonà un toc de trompeta. Havien oblidat en Thorin! Part de la murada, empesa per palanques, caigué enfora, amb un cruixit, sobre la bassa. I el Rei de la Muntanya sortí seguit dels seus. Capes i caputxes havien desaparegut i vestien armadures lluents i una llum vermellosa espurnejava a tots els ulls. En aquella penombra el gran nan refulgia com l'or entre el foc que s'apaivaga.

Els gòblins que eren més amunt dispararen una pluja de pedres; però els nans continuaren endavant, saltaren cap al peu de les cascades, i van córrer cap al camp de batalla. Llops i genets van caure o fugiren davant d'ells. En Thorin feia anar la seva destral amb cops poderosíssims, i res no semblava danyar-lo.

—A mi! A mi! Elfs i homes! A mi! Els del meu poble! —cridà, i la seva veu retronava a la vall com un corn.

I tots els nans d'en Dain, sense ordre ni concert, es precipitaren muntanya avall al seu ajut. I molts dels homes del Llac també els seguiren, perquè en Bard no aconseguí aturar-los; i des de l'altra banda arribaren molts dels llancers dels elfs. Un cop més els gòblins foren acorralats a la vall; i van morir-hi per centenars fins que Dale quedà negra a causa de llurs cadàvers, amb un aspecte realment esfereïdor. Els wargs foren esbarriats ací i allà i en Thorin atacà frontalment la guàrdia personal de Bolg. Però no aconseguia trencar llurs files.

Darrera d'ell, i entre els gòblins morts, havien caigut ja molts homes i molts nans, i molts elfs de gran bellesa que haurien pogut viure encara molts anys i joiosos al bosc. I a mesura que la vall s'eixamplava l'escomesa d'en Thorin esdevenia encara més lenta. Les seves forces eren massa migrades. Els seus flancs quedaven al descobert. Ben aviat els atacants passaren a ser atacats i foren forçats a formar un gran cercle, que mirava a totes bandes, amb tot el perímetre assetjat pels gòblins i pels llops que contraatacaven. La guàrdia personal de Bolg saltà contra ells amb gran ululació, i fendí contra les seves files com les onades contra els espadats de sorra. Els amics no podien venir en ajut d'en Thorin perquè l'assalt des de la Muntanya havia estat renovat amb el doble de força i, a banda i banda, homes i elfs sucumbien a poc a poc.

En Bilbo contemplà tot allò amb desolació. Havia ocupat una

posició al Puig del Corb, entre els elfs, en part perquè des d'allí tenia més possibilitats d'escapatòria, i en part, mercès a la component del seu magí més pròpia de la branca dels Tuc, perquè, si havia de trobar-se en una situació desesperada, fet i fet s'estimava més de defensar el Rei dels Elfs. També puc dir que en Gàndalf s'havia dirigit a aquell mateix lloc, i seia en terra, com lliurat a profunds pensaments, bo i preparant, segons suposo, algun darrer espetec de màgia abans de la fi.

I, a dir veritat, no semblava que la fi estigués gaire llunyana. «Ja no poden trigar gaire», pensà en Bilbo. «Els gòblins assoliran la porta principal, i ens mataran a tots o ens acorralaran i ens faran presoners. N'hi ha per plorar, després de tot el que hem passat. M'hauria estimat més que el vell Smaug s'hagués quedat amb aquell maleït tresor, que no que se l'enduguin aquestes criatures fastigoses, i que el pobre Bombur, i en Balin i en Fili i en Kili i tota la resta acabin de mala manera; i també en Bard i els homes del Llac i els alegres elfs. Déu ens ampari! He sentit cançons sobre moltes batalles, i sempre havia pensat que una derrota podia ser gloriosa. Ara em sembla molt dissortada, per no dir infausta. Tant de bo fos ben lluny de tot això!»

Els núvols s'esfilagarsaven amb el vent i el crepuscle rogenc encengué l'oest. En veure aquella brillantor enmig de les tenebres, en Bilbo es tombà a mirar. I deixà escapar un gran crit: acabava de veure quelcom que li féu saltar el cor, unes petites formes fosques però majestuoses que es destacaven sobre la posta distant.

—Les àguiles! Les àguiles! —cridà—. Arriben les àguiles!

Els ulls d'en Bilbo no s'equivocaven gairebé mai. Les àguiles s'atansaven amb el vent, filera rere filera, tot formant una host que devia reunir les de tots els nius del nord.

—Les àguiles! Les àguiles! —tornà a cridar en Bilbo, que havia començat a saltar i a agitar els braços. Encara que els elfs no el podien veure almenys el podien sentir. En un tres i no res el crit passà dels uns als altres i ressonà per tota la vall. Molts foren els ulls que s'enlairaren expectants, encara que l'únic punt des del qual hom podia distingir alguna cosa era des del promontori sud de la Muntanya.

—Les àguiles! —cridà en Bilbo una altra vegada, però, en aquell instant, una pedra que havia estat disparada des de dalt, picà amb

força contra el seu casc, i el hòbbit va caure amb un cop sec i va perdre el coneixement.

XVIII
La tornada

Quan en Bilbo recobrà els sentits es trobà absolutament sol. Era sobre les lloses del Puig del Corb i, pel voltant, no hi havia ningú. Mirà enlaire i descobrí un dia sense cap núvol, però fred. Tremolava de fred i estava més glaçat que el gel, però el cap li bullia com si hi tingués foc.

—Ara sí que em pregunto què deu haver succeït? —es va dir—. Sigui com sigui encara no sóc un dels màrtirs caiguts en la batalla; tot i que suposo que encara hi sóc a temps!

Amb gran dolor aconseguí seure. Bo i mirant cap a la vall, no hi descobrí cap goblin viu. Un xic després, amb el cap més clar, cregué veure elfs que es movien entre els roquissars, més avall. Va fregar-se els ulls. Allò que es divisava a la planura, a certa distància, no podia ser altra cosa que un campament; i, efectivament, ¿no era gent el que entrava i sortia de la Porta Principal? Els nans semblaven atrafegats enretirant la murada. Però arreu planava una mena de quietud mortal. No se sentien crits, ni ecos de cap cançó. L'aflicció semblava omplir l'aire.

—Suposo que a la fi hem vençut! —va dir, tot tocant-se el cap adolorit—. Sembla una victòria ben trista, però.

Tot d'un plegat descobrí un home que pujava i s'acostava cap aquell indret.

—Ep, vós! —va cridar-li en Bilbo amb veu estremida—. Ep, mestre! Poseu-me al corrent!

—De qui és aquesta veu que parla entre les pedres? —va dir l'home, tot detenint-se i mirant al seu voltant no gaire lluny del lloc on en Bilbo seia.

Aleshores en Bilbo recordà que duia l'anell!

—Vaja, estic de sort! —va dir—. Ara comprenc que la

invisibilitat també té els seus punts flacs. Altrament és molt probable que hagués passat la nit, en un llit, calent i ben acotxat!

—Sóc jo, sóc en Bilbo Saquet, el company d'en Thorin! —cridà, mentre es treia apressadament l'anell.

—Quina sort que us he trobat! —va dir l'home mentre s'acostava —. Us necessiten i us hem cercat molt de temps. Hauríeu estat inclòs entre els morts, que són molts, si no fos que en Gàndalf, el màgic, va dir que la darrera vegada que havia sentit la vostra veu éreu en aquest lloc. Heu pres mal?

—Un bon cop al cap, em penso —va respondre en Bilbo—. Però tinc el casc i el cap dur. De tota manera no em trobo gaire bé i les cames em fan figa.

—Us duré a baix, fins al campament de la vall —va dir l'home, i l'agafà ben lleugerament.

L'home anava amb rapidesa i amb pas aplomat. I poc després en Bilbo fou dipositat davant una tenda, a Dale; davant seu es trobava en Gàndalf, amb un braç en cabestrell. Ni el màgic no n'havia pogut escapar estalvi; i eren ben pocs en tota aquella tropa els que no havien rebut cap dany.

Quan en Gàndalf veié en Bilbo va saltar d'alegria.

—Saquet! —exclamà—. Qui ho havia de dir! Us n'heu sortit viu, de *debò* que em doneu una gran alegria! Començava a pensar si, malgrat la vostra sort, aconseguiríeu salvar-vos! Ha estat terrible, i per poc acaba de manera catastròfica. Però la resta de notícies pot esperar. Veniu! —afegí amb més gravetat—. Us volen parlar —i tot guiant el hòbbit el féu passar dintre la tenda.

—Salut, Thorin! —va dir en entrar—. Us l'he dut.

I allí, efectivament, jeia en Thorin Oakenshield, ferit amb moltes ferides, i la seva armadura abonyegada i la seva destral oscada havien estat llençades en terra. Quan en Bilbo s'hi acostà, en Thorin aixecà la vista.

—Adéu-siau, bon lladregot —va dir—. Me'n vaig cap a les sales de l'espera, a seure al costat dels meus avantpassats fins que el món sigui renovat. Com que ara deixo tot l'or i tot l'argent, per dirigir-me allà on de ben poc serveixen, no voldria anar-me'n sense la vostra amistat i retiro els mots i em retracto dels fets d'allà a la Porta.

En Bilbo posà un genoll en terra, molt compungit.

—Adéu-siau, Rei sota la Muntanya! —va dir—. Aquesta serà una

aventura amarga si ha d'acabar així; i ni una muntanya d'or podria remeiar-ho. Però estic orgullós d'haver compartit els vostres perills..., ha estat molt més del que qualsevol Saquet pot merèixer.

—No! —va dir en Thorin—. Hi ha molta més bondat en vós del que vós mateix sabeu, fill de l'amable occident. Teniu valor i teniu seny, barrejats proporcionadament. Si fóssim més a apreciar el menjar, l'alegria i les cançons en lloc de l'or atresorat, el món fóra més joiós. Tant si és trist com si és alegre, però, ara l'he d'abandonar. Adéu-siau!

Aleshores en Bilbo féu mitja volta i se n'anà, i va seure tot sol, embolcallat en una manta, i, tant si ho creieu com si no, plorà fins a tenir els ulls envermellits i la veu rogallosa. Era una animeta ben bondadosa. I va transcórrer, efectivament, molt de temps abans no gosà fer cap més broma. «Sort he tingut», va pensar finalment, «d'haver-me refet a temps. M'hauria estimat més que en Thorin continués viu, però m'alegro d'haver-hi fet les paus. Ets un capsigrany, Bilbo Saquet, i amb tot allò de la pedra no vas fer més que embolicar la troca; i malgrat tots els teus esforços perquè hi hagués pau i tranquil·litat, la batalla va ser terrible, tot i que segurament, d'això, no en tens pas tu la culpa».

Més endavant en Bilbo s'assabentà de tot el que s'havia esdevingut des del moment en què va perdre el coneixement; tot plegat, però, li causà més aflicció que no pas alegria, i ara ja se sentia las d'aquella aventura. Frisava per iniciar el camí de tornada. Aquest, tanmateix, quedà un xic ajornat, de manera que, mentrestant, us explicaré alguns dels esdeveniments. Les àguiles feia temps que sospitaven les maquinacions dels gòblins; els moviments a les muntanyes no podien escapar totalment a llur atenta vigilància. De manera que també elles s'havien aplegat en estols nombrosíssims, sota la gran Àguila de les Muntanyes Boiroses i, finalment, ensumant la batalla des de lluny, havien volat a tota velocitat, aprofitant el vent, en un obrir i tancar d'ulls. Foren elles les qui desallotjaren els gòblins dels pendents de la Muntanya, empenyent-los pels precipicis o llençant-los avall, entre xiscles d'astorament, al bell mig de llurs enemics. No trigaren gaire a alliberar la Muntanya Solitària i, aleshores, els homes i els elfs de

totes dues bandes pogueren baixar finalment en socors dels qui batallaven a la vall.

Amb tot, i malgrat l'aparició de les àguiles, els gòblins continuaven essent més nombrosos. I en aquell darrer moment el mateix Beorn aparegué, sense que ningú no sabés d'on ni com. Arribà tot sol, en la seva forma d'ós; i la seva còlera era tan gran que semblava haver assolit una estatura gairebé gegantina.

Els esbramecs de la seva veu eren com timbals i canons; i apartava llops i gòblins del seu camí com si fossin de palla o de ploma. En Beorn va caure sobre la rereguarda de l'enemic i trencà el cercle com el brogit del tro. Els nans mantenien llurs posicions, tot defensant llurs senyors des d'un petit turonet arrodonit. I aleshores en Beorn s'ajupí i recollí en Thorin que havia caigut travessat per les llances i se'l va endur lluny del rebull.

Després retornà ràpidament i amb fúria reduplicada, de manera que no hi havia res que pogués resistir-se-li, ni arma que el pogués nafrar. Esbarrià la guàrdia personal de Bolg, i engrapà aquest i l'aixafà. Llavors els gòblins es desmoralitzaren i van fugir en totes direccions. Llurs enemics, però, amb l'esperança renovellada, oblidaren tot abaltiment i van córrer a llur encalç tot impedint que la majoria escapessin cap a on encara podien fer-ho. En van caure molts, al Riu Corrent, i els que s'escapolien cap al sud o cap a l'oest foren estalonats fins als aiguamolls fronterers del Riu del Bosc; i allí morí la major part dels darrers fugitius, mentre que aquells que arribaren amb grans dificultats fins al reialme dels elfs del bosc foren morts allí, o obligats a endinsar-se molt en la foscor laberíntica del Bosc Llobregós. Les cançons conten que les tres quartes parts dels guerrers dels gòblins del nord moriren aquell dia, i que les muntanyes visqueren en pau durant molts d'anys.

La victòria havia quedat garantida abans de l'hora foscant, però la persecució continuava en peu quan en Bilbo tornà al campament; i a la vall no quedava gaire gent, excepte aquella amb ferides més greus.

—On són les àguiles? —preguntà a en Gàndalf aquell vespre, mentre jeia embolicat en un munt de flassades calentones.

—Algunes els continuen encalçant —va dir el màgic— però la majoria ha retornat als seus nius. No volien romandre aquí i s'han envolat amb la primera claror del matí. En Dain ha coronat amb or

el Senyor de les Àguiles, i li ha promès eterna amistat.

—Ho sento. Vull dir que m'hauria agradat tornar-les a veure —va dir en Bilbo endormiscat—. Potser les pugui veure en el camí de tornada. Suposo que aviat tornaré cap a casa, oi?

—Quan vós vulgueu —va dir el màgic.

En realitat encara van transcórrer alguns dies abans que en Bilbo iniciés de debò la tornada. En Thorin fou enterrat a les pregoneses de la Muntanya, i en Bard dipositià l'Arkenstone sobre el seu pit.

—Que restí aquí per sempre més, fins que la Muntanya s'esfondri! —va dir—. I que dugui bona sort a tot el seu poble que, a partir d'ara, viurà aquí!

Aleshores el Rei dels Elfs col·locà sobre la seva tomba Òrcrist, l'espasa èlfica que havien pres a en Thorin quan l'havien empresonat. Segons conten les cançons, a partir d'aquell moment, centellejà en la fosca sempre que algun enemic s'hi acostava, i la fortalesa dels nans mai no pogué ésser capturada de sorpresa. Llavors en Dain, fill de Nain, s'establí allí i esdevingué Rei sota la Muntanya, i amb el transcurs del temps molts altres nans es reuniren al voltant del seu tron en aquelles antigues sales. Dels dotze companyons d'en Thorin, en restaren deu. En Fili i en Kili havien caigut tot defensant-lo amb llurs escuts i amb llurs cossos, perquè era el germà gran de llur mare. Els altres restaren amb en Dain; perquè en Dain va saber administrar el seu tresor amb justícia.

Com és de suposar, ningú no tornà a parlar mai més de dividir el tresor en les parts en què havia estat planejat, per a en Balin i en Dwalin, i en Dori i en Nori i l'Ori, i l'Oin i en Gloin, i en Bifur i en Bofur i en Bombur..., o en Bilbo. I, tanmateix, una catorzena part de tot l'argent i de tot l'or, en brut o afaiçonat, fou lliurada a en Bard, perquè en Dain va dir:

—Volem respectar els acords dels morts, i ell té ara l'Arkenstone en el seu poder.

Fins i tot una catorzena part constituïa una riquesa indescriptiblement grossa, molt més grossa que la de molts reis mortals. D'aquell tresor en Bard envià bona part de l'or al governador de la Ciutat del Llac; i recompensà ricament els seus seguidors i amics. Al Rei dels Elfs va donar-li les maragdes de Girion, les joies que aquell més estimava, perquè en Dain les hi

havia restituïdes.

I a en Bilbo va dir-li:

—Aquest tresor us pertany tant a vós com a mi; encara que els antics acords ja no puguin mantenir-se, ja que són tants els qui han lluitat per defensar-lo. Amb tot, i encara que vós estàveu disposat a oblidar-vos de la part que us corresponia, m'agradaria que els mots d'en Thorin, dels quals, d'altra banda, ell mateix va penedir-se'n, no fossin certs: que us havíem de donar ben poca cosa. Penso recompensar-vos més ricament que a cap altre.

—Sou molt amable —va respondre en Bilbo—. Però, en realitat, per a mi és un respir. ¿Com m'ho faria per dur tot aquest tresor fins a casa sense despertar guerra i cobdícia al llarg de tot el camí? No sé pas si me'n sortiria. I tampoc no sé què en podria fer un cop arribat a casa. Estic convençut que serà més profitós si resta en les vostres mans.

Finalment només acceptà dos petits cofres, l'un curull d'argent i l'altre d'or, d'una mida que podien ésser carregats al llom d'un poni fort.

—Amb això en tinc ben prou i de sobra —va dir.

Per fi arribà el moment d'acomiadar-se dels seus amics.

—Adéu-siau, Balin! —va dir—, i adéu, Dwalin; i adéu, Dori, Nori, Ori, Oin, Gloin, Bifur, Bofur i Bombur! Que les vostres barbes no siguin mai esclarissades! —I tot girant-se vers la Muntanya, afegí —: Adéu-siau Thorin Oakenshield! I Fili i Kili! Que el vostre record no s'esvaneixi mai!

Aleshores els nans feren una gran reverència davant la Porta Principal, però els mots se'ls arrapaven a la gola.

—Adéu-siau i bona sort, onsevulla que us trobeu! —va dir finalment en Balin—. Si mai torneu a visitar-nos, quan les nostres sales siguin altre cop resplendents, la festa que us prepararem serà realment esplèndida!

—I si mai veniu per la meva terra —va dir en Bilbo—, entreu sense trucar! L'hora del te és a les quatre, però sereu benvinguts en qualsevol moment!

I, amb això, va fer mitja volta.

L'exèrcit dels elfs obria la marxa; i si llurs nombres havien

minvat tristament, n'hi havia molts que tornaven contents perquè ara el món del nord estaria més alegre per molt de temps. El drac havia mort, i els gòblins havien estat vençuts, i, després de l'hivern, llurs cors esperaven amb impaciència una primavera joiosa.

En Gàndalf i en Bilbo cavalcaren darrera del monarca dels elfs, i al seu costat anava en Beorn, que caminava a grans passes, un cop més en forma d'home, que no parà de riure i de cantar, amb la seva veu de tro, durant tot el camí. Així continuaren fins a acostar-se als marges del Bosc Llobregós, un xic al nord de l'indret on sortia el Riu del Bosc. I allí van detenir-se perquè en Gàndalf i en Bilbo no volien penetrar al bosc, tot i que el Rei els pregà que passessin un temps a les seves sales. Volien continuar endavant, pels encontorns del bosc, i voltar per l'extrem nord, pels erms que quedaven entre la boscúria i els primers estreps de les Muntanyes Grises. Era un camí llarg i tristoi, però ara que els gòblins havien estat derrotats, els semblava més segur que els temibles viaranys sota els arbres. A més en Beorn també volia prendre aquell camí.

—A reveure!, oh Rei dels Elfs! —va dir en Gàndalf—. Que la verda boscúria us sigui alegre, mentre el món continuï essent jove! I alegria a tots els vostres súbdits!

—Adéu-siau, oh Gàndalf! —va respondre el monarca—. Que sempre continueu apareixent allà on més us necessitin i menys us esperin! Com més sovint apareixeu a les meves sales més content em fareu!

—Jo us prego —va dir en Bilbo tot balbotejant i recolzant-se en un sol peu— que accepteu aquest present! —i va oferir-li un collar d'argent i de perles que en Dain li havia regalat en acomiadar-se.

—I puc saber de quina manera m'he guanyat aquest obsequi, hòbbit meu? —preguntà el rei.

—Bé, dallò..., veureu, no ho sabeu? —va dir en Bilbo ben confós —. Daixonses..., alguna petita recompensa us he d'oferir per la vostra, daixò, hospitalitat... Vull dir que fins i tot un lladregot té els seus sentiments. Vaig beure força del vostre vi i menjar més del vostre pa.

—Accepto el regal, oh Bilbo el Magnífic! —va dir el rei molt seriosament—. I us declaro amic dels elfs i us beneeixo. Que la vostra ombra no esdevingui mai més feble!, o us seria massa fàcil robar. A reveure!

I amb aquests mots els elfs s'endinsaren en la forest, i en Bilbo inicià el seu llarg camí de tornada.

Moltes foren les dificultats i aventures amb què topà abans d'arribar a casa. Les Terres Salvatges continuaven essent salvatges, i en aquells temps hi havia moltes altres coses a més dels gòblins; però es trobava ben guiat i ben acomboiat, el màgic anava amb ell i en Beorn els acompanyà bona part del camí, i, a més, no es va tornar a trobar en gran perill cap altra vegada. Al cap i a la fi, cap a mig hivern, en Gàndalf i en Bilbo ja havien recorregut tot el camí de tornada. Havien seguit els límits del bosc, per l'est i per l'oest, fins a les portes de la casa d'en Beorn; i allí van romandre-hi tots dos una temporada. Hi van celebrar les Pasqües, ben alegres i calentets; i en Beorn hi havia convidat alguns homes per a les festes, que arribaren des de punts molt apartats i llunyans. Els gòblins de les Muntanyes Boiroses eren pocs i estaven terroritzats, i s'havien entaforat als caus més pregons que van trobar; els wargs havien desaparegut dels boscos, de manera que els homes podien viatjar sense temença. En Beorn, efectivament, en temps posteriors, esdevingué un gran cabdill d'aquelles regions i governà un ampli territori entre les muntanyes i el bosc; i segons diuen durant moltes generacions els seus descendents van tenir el poder d'adoptar forma d'ós i alguns foren homes malcarats i dolents, però la majoria foren de bon cor, com el mateix Beorn, encara que un xic més petits de mida i no tan forts. Fou en llurs temps que els darrers gòblins de les Muntanyes Boiroses foren definitivament expulsats i que una nova pau s'instal·là en aquells límits amb les Terres Salvatges.

Abans que en Bilbo i en Gàndalf s'acomiadessin finalment d'en Beorn, ja era primavera; una primavera fantàstica amb temps molt temperat i un sol lluent. Encara que en Bilbo sentia enyorança per tornar, abandonà amb recança la llar de fusta, perquè les flors dels jardins d'en Beorn, a la primavera, no eren menys meravelloses que al pic de l'estiu.

A la fi enfilaren el llarg camí i arribaren a aquell mateix coll on els gòblins els havien capturat en el camí d'anada. Però ara travessaren aquella collada a mig matí i, bo i mirant enrere, van veure un sol blanquinós que brillava sobre les terres que s'estenien

més enllà. Enrere quedava el Bosc Llobregós, blavós en la llunyania, i d'un verd més fosc, fins i tot a la primavera, al marge més pròxim. Al fons de l'horitzó, on la mirada ja es perdia, quedava la Muntanya Solitària. Al seu cim més alt, la neu que encara no s'havia fos irradiava un pàl·lid llambreig.

—Vet aquí la neu després del foc, i fins els dracs tenen llur fi! —va dir en Bilbo, tot girant l'esquena a la seva aventura. La part de Tuc que hi havia en ell començava a sentir-se molt fatigada, però el seu cantó Saquet es refermava dia a dia—. Donaria qualsevol cosa per trobar-me ja a la meva butaca! —va dir.

XIX
L'última etapa

El dia primer de maig arribaren per fi tots dos al cim de la vall de Rivendell, on es trobava la Darrera (o la Primera) Llar Acollidora. Tornava a vesprejar i llurs ponis estaven cansats, especialment el que duia l'equipatge; i tots notaven que els calia reposar. Mentre cavalcaven senderol avall, en Bilbo sentí els elfs que continuaven cantant entre el boscatge, com si no haguessin parat des que els havia deixats; i tan bon punt els genets arribaren a les clarianes més baixes del bosc, iniciaren una cançó molt similar a aquelles d'abans. Això és una cosa una mica semblant:

Ara el drac ja no ens espanta,
sa carcassa ja es desfà;
l'armadura està trencada,
son orgull és humiliat!
Rovell naixerà a l'espasa,
corona i tron periran
perquè els homes confiaren
en força i tresors mortals.
Aquí continua creixent l'herba,
sona el vent entre el fullam,
corre l'aigua com un vidre
i els elfs continuen cantant.

Veniu, canteu amb nosaltres!
Veniu, torneu a la vall!

Els estels brillen més ara
que gemmes de pur diamant,
la lluna és molt més blanca,

més blanca que argent reial.
El foc llueix més enlaire,
en foguera o en fornal,
que l'or groc dels vells minaires,
per què voleu vagar?

Oh, tra,la,la,la,la laire!
Veniu, torneu a la vall!

Oh, on us mena la senda,
que heu trigat tant a tornar?
Baixa el riu amb cantarella,
cremen estels nocturnals!
Oh, què és aquest equipatge,
per què esteu tan espantats?
Aquí els elfs, tant ells com elles,
us rebran per descansar
amb un tra,la,la,la,laire,
Veniu, torneu a la vall!
tra, la, liró
tra, la, laire
tra, la!

Llavors els elfs de la vall sortiren i els saludaren i els conduïren fins al gual cap a la casa d'Élrond. Allí foren objecte d'una calorosa rebuda, i eren moltes les orelles desitjoses d'escoltar, aquella nit, el relat de llurs aventures. Fou en Gàndalf qui parlà, perquè en Bilbo havia perdut les ganes de xerrar i estava un xic atabalat. La major part de la història ja la coneixia, perquè hi havia participat, i ell mateix n'havia explicat bona part al màgic durant el viatge de tornada o a la casa d'en Beorn; de tant en tant, però, obria un ull, i escoltava, quan en Gàndalf arribava a una part de la història que ell encara no sabia.

D'aquesta manera va saber on havia estat el màgic; perquè, sense voler, escoltà el que en Gàndalf explicava a Élrond. Pel que semblava havia participat en una gran reunió de màgics blancs, amos dels antics coneixements i de la bona màgia; i tots plegats havien aconseguit finalment expulsar el Nigromàntic del seu catau fosc al sud del Bosc Llobregós.

—D'aquí a no gaire —deia en Gàndalf— el bosc esdevindrà una mica més com cal. El nord quedarà deslliurat d'aquest horror durant molts d'anys, espero. Amb tot, més m'estimaria que el foragitessin del món!

—Estaria molt rebé, sí senyor —va dir Élrond—, però em temo que això no és cosa d'aquesta època del món, ni de moltes de les venidores.

Quan el relat de llurs peripècies s'exhaurí, vingueren altres contes, i encara uns altres, contes de feia molt de temps, i contes de coses noves, i contes que no pertanyien a cap època, fins que el caparró d'en Bilbo caigué endavant, sobre el pit, i restà roncant còmodament en un racó.

Quan despertà es trobà en un llit blanc, i distingí, a través d'una finestra oberta, la lluna que brillava. A sota molts elfs cantaven, amb veu forta i clara, en els ribatges del riu:

Amb goig canteu, canteu ara tots junts!
en l'arbre el vent, en el glever el rebuf.
Floreix l'estel, la lluna vol florir:
lluen finestres en la torre de la nit.

Amb goig balleu, balleu ara tots junts!
tou és l'herbei, no us calen pas peücs!
El riu és plata, i les ombres s'escapen,
joiós és maig, joiós quan dos s'abracen.

Canteu molt dolç, teixim-li amb cants el son!
Que dormi, dormi; deixem-lo en el repòs!
El hòbbit dorm. Coixí, sies-li bo!

Salzes i verns! No, ni, no! No, ni, no!
Pi, no sospiris, no, fins al matí!
Cuita lluneta! S'enfosqueix tot!
Calleu, calleu! Roure, freixe, matoll!
Que calli l'aigua fins a la sortida del sol!

—Molt bé! Gent alegre! —va dir en Bilbo, tot recolzant-se a l'ampit de la finestra—. Quina hora és, segons la lluna? Amb la vostra cançó de bressol seríeu capaços de despertar fins i tot un

goblin borratxo! Però us en dono les gràcies, molt de cor.

—I els vostres roncs haurien despertat un drac de pedra, però també us regraciem —van respondre-li amb una rialla—. Aviat veureu el trenc de l'alba, i dormíeu des dels inicis de la nit. Demà, segurament, us trobareu guarit de tant de cansament.

—A la casa d'Élrond unes horetes de son constitueixen un gran remei —va contestar en Bilbo—, però continuaré prenent tot el remei que pugui. Us desitjo bona nit per segona vegada, bells amics! —I amb aquests mots se'n tornà al llit i encara dormí fins ben avançat el matí.

En aquella casa la lassitud no trigà a desaparèixer, i participà en moltes bromes i danses alegres, d'hora i ben tard, amb els elfs de la vall. Però ni tan sols aquell indret podia retenir-lo gaire temps. Ara pensava constantment en casa seva. Així, doncs, després d'una setmana, s'acomiadà d'Élrond i, bo i fent-li a mans alguns petits obsequis que no podia refusar, cavalcà de bell nou amb en Gàndalf.

Ja mentre s'allunyaven de la vall, divisaren com el cel s'enfosquia cap a l'oest, davant seu, i el vent i la pluja sortien a llur encontre.

—Renoi, quin maig tan galdós! —va comentar en Bilbo, mentre la pluja li colpejava contra la cara—. Totes les llegendes queden a la nostra esquena i ens acostem a casa. Suposo que aquest n'és el primer tast.

—Encara ens queda un bon tros de camí —va dir en Gàndalf.

—Però aquest ja és l'últim —afegí en Bilbo.

Així assoliren el riu que marcava la divisòria amb els límits de les Terres Salvatges, i el gual sota aquells forts pendents, que potser recordareu. L'aigua baixava crescuda a causa de les neus que es fonien a mesura que s'atansava l'estiu, i perquè feia un dia sencer que plovia; però travessaren el corrent, amb algunes dificultats, tanmateix, i continuaren endavant ben de pressa, mentre començava a caure la fosca, a fi d'enllestir la darrera etapa del viatge.

Allò fou molt similar al que havia estat abans; ara, però, la colla era molt més petita, i més callada; i a més, aquesta vegada, no toparen amb cap ogre. A cada topant del camí en Bilbo recordava els esdeveniments i els mots de l'any anterior, que a ell més aviat li semblaven deu anys, de manera que, evidentment, de seguida

advertí el lloc on el poni havia caigut al riu, i havien abandonat el camí cap a l'esgarrifosa aventura d'en Guillem, en Bert i en Ton.

No gaire lluny del camí van trobar l'or dels ogres, que havien deixat soterrat, i que continuava amagat i intacte.

—Jo ja en tinc prou fins a la fi dels meus dies —va dir en Bilbo, quan l'hagueren desenterrat—. Més val que el prengueu vós, Gàndalf; segur que sabreu com usar-lo.

—Per això, que no quedi! —va respondre el màgic—. Però ens ho repartirem mig i mig! Potser descobrireu que teniu més necessitats del que us pensàveu.

Dit i fet. Carregaren l'or en bosses i van penjar-les dels ponis, que no van mostrar-se'n gaire satisfets. Després d'això llur avenç es féu més lent, perquè van recórrer la major part del camí a peu. Però els conreus eren verds i hi havia molta herba per on el hòbbit podia passejar amb gran acontentament. S'eixugà la cara amb un mocador de seda vermell, no!, ni un sol dels seus mocadors van sobreviure aquelles aventures, i aquest l'havia demanat prestat a Élrond, perquè el juny ja havia dut l'estiu i el temps tornava a ser solejat i calorós.

Com que totes les coses tenen una fi, fins i tot aquesta història, al capdavall arribà el dia en què arribaren a les envistes de la comarca on en Bilbo havia nascut i s'havia criat, on les formes dels arbres i de la terra li eren tan ben conegudes com la de les seves mans i peus. I, en assolir una petita elevació, pogué divisar el seu Turó en el llunyedar, i tot d'una va aturar-se i recità:

El camí va sempre envant,
sota els arbres, pel rocam,
sota terra entre foscors,
pel gran riu molt cabalós.
Per les neus més hivernals,
per les flors del juny galant,
per l'herbei i dalt del rost,
sota la lluna pel bosc.

El camí va sempre envant,
sota estels o núvols blancs,
però els peus del vagarós
es delegen pel retorn.

Ulls que han vist el foc del drac,
i els horrors del món llunyà,
miren per fi el prat joiós
i l'arbreda del Turó.

En Gàndalf se'l mirà.

—Estimat senyor Saquet! —va dir—. Em penso que us passa alguna cosa! Ja no sou el hòbbit que éreu!

I d'aquesta manera van travessar el pont i passaren pel molí a la vora del riu i arribaren davant mateix de la porta d'en Bilbo.

—Aquesta sí que és fresca! —exclamà en Bilbo—. Què passa aquí?

Es veia un gran enrenou, i gent de tota mena, respectable i no tant, que feia pinya davant de la porta, i n'hi havia molts que entraven i sortien, sense ni tan sols aturar-se a fregar-se els peus a l'estora, com en Bilbo advertí amb gran enuig.

Si ell restà sorprès, més sorpresos restaren encara els altres. Havia tornat al bell mig d'una subhasta! Al cancell penjava un gran rètol amb lletres negres i vermelles, que anunciava que el vint-i-dos de juny els senyors Grubb, Grubb, i Cauferrat vendrien en pública subhasta les pertinences del difunt Bilbo Saquet, de Bag-End, Sota-el-Turó, Hobbiton. La venda començarà a les deu en punt. Ja era gairebé migdia i la majoria de coses havien estat venudes, per preus diversos: unes gairebé regalades, d'altres a canvi de velles cançons, com sol fer-se amb certa freqüència a les subhastes. Els cosins d'en Bilbo, els Sackville-Saquet, estaven, de fet, mesurant les seves sales per veure si llur propi mobiliari hi cabria. Resumint: en Bilbo havia estat «donat per mort», i no tots els qui ho havien dit lamentaren descobrir que llur suposició era errada.

El retorn del senyor Bilbo Saquet creà un considerable rebombori, tant sota el Turó com sobre el Turó, com de l'altre costat de l'Aigua; i no fou cosa de quatre dies. Les preocupacions legals, per exemple, duraren anys i panys. De fet va transcórrer força temps abans que el senyor Saquet tornés a ésser admès com a persona viva amb tots els ets i uts. Aquells qui havien obtingut veritables gangues a la subhasta no es deixaren convèncer fàcilment; i, al capdavall, en Bilbo hagué de comprar de la seva butxaca bona part dels mobles que li pertanyien. Moltes de les seves culleres de plata desaparegueren misteriosament i mai no se'n tornà

a saber res. Personalment, en Bilbo sospitava dels Sackville-Saquet. Aquests, per la seva banda, mai no van admetre que el retorn d'en Bilbo havia estat genuí, i a partir d'aleshores no li dirigiren la paraula. La veritat és que estaven morts de ganes de viure al seu bonic cau.

En Bilbo descobrí que, efectivament, havia perdut quelcom més que les culleres, havia perdut la seva reputació. És cert que, a partir d'aleshores, mantingué sempre bona amistat amb els elfs, i rebé l'honor dels nans, dels màgics, i de totes aquelles gents que alguna vegada passaven per la seva comarca; però ja no era tan respectable. De fet tots els hòbbits del veïnat el consideraven un xic «rarot», a excepció dels seus nebots i nebodes de la banda Tuc, però la parentela d'aquests tampoc no els deixava tenir molta amistat amb l'oncle.

Sento dir-ho però a en Bilbo això no li importà gaire. Se sentia força content; i el so de la tetera que començava a bullir li resultà sempre molt més musical del que havia estat en els dies tranquils anteriors a aquella reunió inesperada. L'espaseta va penjar-la sobre la llar de foc. La cota de malla fou col·locada sobre una peanya al rebedor, fins que la deixà en dipòsit en un Museu. L'or i l'argent se'ls gastà principalment en obsequis, alguns útils i d'altres extravagants, la qual cosa explica fins a cert punt l'afecte dels seus nebots i nebodes. L'anell màgic el guardà amb gran secret, perquè l'emprava sobretot quan trucava a la porta algú a qui no desitjava rebre.

S'afeccionà a escriure poemes i a visitar els elfs; i encara que molta gent bellugava negativament el cap i es duia un dit a les temples tot mormolant: «Qui ho havia de dir!», i eren ben pocs els qui creien els seus relats, en Bilbo va ser molt feliç fins a la fi dels seus dies, i aquests foren extraordinàriament llargs.

Alguns anys després, un vespre, durant la tardor, en Bilbo es trobava assegut al seu estudi, bo i escrivint les seves memòries, que pensava titular *Viatge d'anada i tornada, les vacances d'un hòbbit*, quan sentí que trucaven a la porta. Era en Gàndalf amb un nan; i el nan era en Balin en persona.

—Passeu! Passeu! —va dir en Bilbo, i aviat es trobaren instal·lats a les butaques vora el foc. Si en Balin advertí que l'armilla del senyor Saquet era una mica més ampla, i tenia botons d'or de debò, en Bilbo també s'adonà que la barba d'en Balin era força més llarga,

i que el seu cinturó de pedres precioses era d'una gran magnificència.

Naturalment acabaren per parlar dels temps que havien viscut plegats, i en Bilbo preguntà com anaven les coses per les terres de la Muntanya. Semblava que tot anava molt rebé. En Bard havia reconstruït la ciutat de Dale i els homes del Llac, del sud i de l'oest hi havien anat a viure, de manera que tota la vall tornava a ser conreada i rica, i la desolació ara era curulla d'ocells i de flors, a l'estiu, i de fruits i de celebracions a la tardor. I la Ciutat del Llac havia estat bastida de bell nou i era més pròspera que mai, i eren moltes les riqueses que pujaven i baixaven del Riu Corrent; i en aquelles parts floria l'amistat entre elfs, nans i homes.

L'antic governador havia fet una mala fi. En Bard li havia donat molt d'or com a ajut per a la gent del Llac, però com era de la mena que no triga gens a contagiar-se, de seguida agafà la malaltia del drac, i acaparà la major part de l'or i fugí amb ell, però acabà morint de fam en l'Ermot, i abandonat dels seus companys.

—El nou governador és més assenyat —va dir en Balin— i molt popular, perquè, naturalment, li deuen gran part de l'actual prosperitat. Componen cançons que diuen que, en els seus temps, els rius baixaven plens d'or.

—Així que les profecies de les cançons antigues han acabat essent, en certa manera, realitat! —va dir en Bilbo.

—Naturalment! —afegí en Gàndalf—. ¿I per què no ho havien de ser? Segur que vós no us mostreu escèptic pel que diuen les profecies, perquè vau col·laborar directament que esdevinguessin realitat. ¿Suposo que no penseu que totes les vostres aventures i escapatòries van ser qüestió, exclusivament, de sort, sols per al vostre i exclusiu benefici? Sou una persona força excepcional, senyor Saquet, i ja sabeu com us aprecio; però, tot comptat i debatut, no sou més que un personatge molt petit en un món enorme.

—Gràcies a Déu! —comentà en Bilbo tot rient, i li passà el pot de tabac.

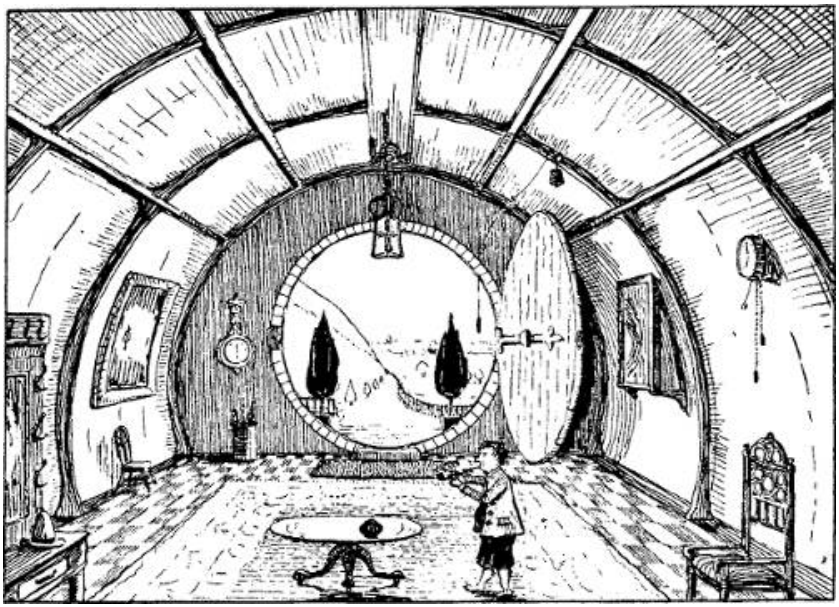

La sala d'estar al Bag-End, residència d'en Bilbo Saquet

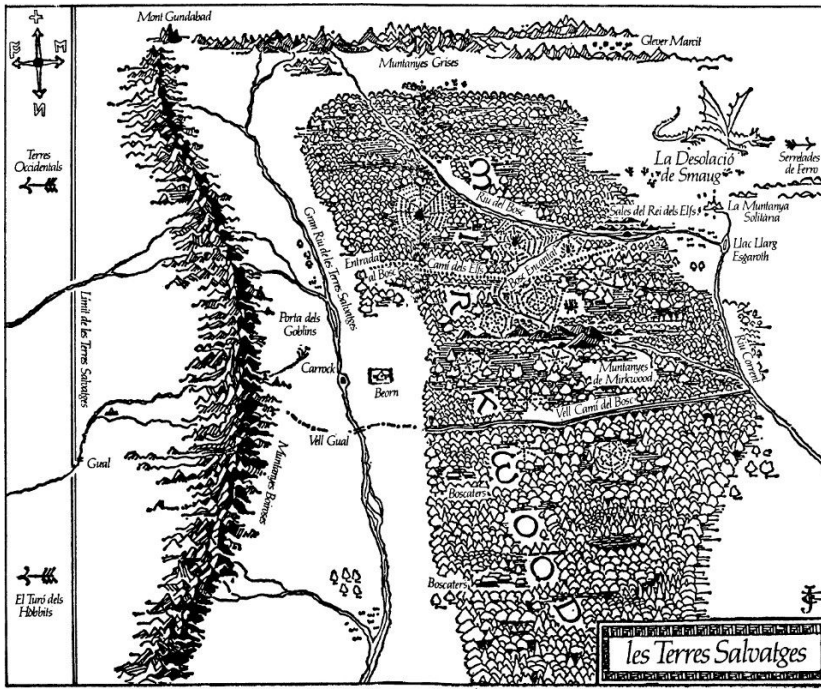
Mont Gundabad
Muntanyes Grises
Clever Marcit
Terres Occidentals
La Desolació de Smaug
Serralades de Ferro
Riu del Bosc
Camins del Rei dels Elfs
La Muntanya Solitària
Llac Llarg Esgaroth
Camí Reial de les Terres Salvatges
Entrada al Bosc
Camí dels Elfs
Límit de les Terres Salvatges
Porta dels Goblins
Carrock
Beorn
Vell Camí del Bosc
Muntanyes de Mirkwood
Vell Gual
Gual
Muntanyes Boiroses
Boscatercs
El Turó dels Hobbits
les Terres Salvatges

J. R. R. Tolkien *(1892-1973)*, va néixer a Sud-àfrica i als tres anys es traslladà amb la seva família a Anglaterra, on passà la major part de la seva vida. Fou professor de llengua i literatura angleses a la universitat d'Oxford. Els seus coneixements en mitologia i la riquesa del seu món interior aportaren els elements fantàstics que caracteritzen la seva literatura. Tolkien és l'autor d'obres de tant renom com: *El senyor dels anells*, *Les aventures de Tom Bombadil* i *El Silmaril·lion*. Traduïdes a una vintena de llengües, les seves obres han assolit vendes de milions d'exemplars.